

Årsbudsjett 2024 og økonomiplan 2024 - 2027 for Østfold fylkeskommune

Fylkeskommunedirektørens forslag
inkludert fylkestingets vedtak 15.12.2023

SARPSBORG 6. DESEMBER 2023

Foto: Terje Håheim/Getty Images

PS 35/2023 Årsbudsjett 2024 og økonomiplan 2024-2027

Fylkestingets vedtak 15.12.2023

1. Ved utskriving av fylkesskatten for 2023 legges til grunn den maksimale skattøren som vedtas av Stortinget i statsbudsjettet for 2024.
2. Inntekter og netto driftsrammer for tjenestoområder i økonomiplanperioden 2024-2027 vedtas slik det framgår av bevilgningsoversikt drift:

Bevilgningsoversikt drift etter § 5-4 første ledd

Tall i hele 1000	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027
Rammetilskudd	-1 885 515	-1 864 776	-1 874 673	-1 882 461
Innteks- og formuesskatt	-2 136 376	-2 146 262	-2 155 720	-2 164 710
Andre generelle driftsinntekter	-27 000	-21 000	-15 000	-13 000
Sum generelle driftsinntekter	-4 048 891	-4 032 038	-4 045 393	-4 060 171
Korrigert sum bevilgninger drift, netto	3 880 914	3 790 249	3 799 959	3 802 878
Avskrivninger	0	0	0	0
Sum netto driftsutgifter	3 880 914	3 790 249	3 799 959	3 802 878
Brutto driftsresultat	-167 977	-241 789	-245 434	-257 293
Renteinntekter	-58 895	-53 542	-46 674	-46 674
Utbytter	-35 000	-35 000	-35 000	-35 000
Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler	0	0	0	0
Renteutgifter	132 000	150 500	154 400	170 000
Avdrag på lån	122 500	131 500	150 500	168 500
Netto finansutgifter	160 605	193 458	223 226	256 826
Motpost avskrivninger	0	0	0	0
Netto driftsresultat	-7 373	-48 331	-22 208	-467
Disponering eller dekning av netto driftsresultat				
Overføring til investering	65 870	0	0	0
Avsetninger til bundne driftsfond	0	0	0	0
Bruk av bundne driftsfond	-750	-750	-750	-750
Avsetninger til disposisjonsfond	105 170	109 725	114 464	119 393
Bruk av disposisjonsfond	-162 918	-60 644	-91 506	-118 176
Dekning av tidligere års merforbruk i driftsregnskapet	0	0	0	0
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	7 373	48 331	22 208	467
Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)	0	0	0	0

Bevilgningsoversikt drift etter § 5-4 andre ledd

Tall i hele 1000	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027
Fylkesting	48 057	49 208	46 980	48 878
Fylkeskommunedirektør	46 214	45 117	45 019	44 765
Finans og organisasjon	340 636	328 933	328 273	326 580
Opplæring og kompetanse	2 077 667	2 020 685	2 014 663	2 002 347
Samferdsel	964 445	929 862	928 100	923 582
Samfunn, plan og tannhelse	185 496	184 012	183 646	182 707
Kultur, næring og klima	173 073	169 487	169 150	168 283
Finans og sektoruavhengige utgifter og inntekter	9 265	62 193	83 378	104 986
Oppgavefelleskap	0	0	0	0
Sum bevilgninger drift, netto	3 844 851	3 789 499	3 799 209	3 802 128
Herav:				
Overføring til investering	65 870	0	0	0
Bruk av bundne driftsfond	-750	-750	-750	-750
Bruk av disposisjonsfond	-101 183	0	0	0
Korrigert sum bevilgninger drift, netto	3 880 914	3 790 249	3 799 959	3 802 878

For budsjettåret 2024 gis fylkeskommunedirektøren fullmakt til å omfordele budsjettmidler mellom tjenesteområdene der hvor disse er feilfordelt som følge av delingen av Viken fylkeskommune.

Omdisponeringer innenfor det enkelte tjenesteområde, av prinsipiell eller vesentlig betydning, skal legges fram for fylkestinget.

3. Investeringsbudsjettet for økonomiplanperioden 2024-2027 vedtas slik det framgår av Bevilgningsoversikt investering etter § 5 - 5 første ledd og Bevilgningsoversikt investering etter § 5-5 andre ledd (investeringer i varige driftsmidler) under:

Bevilgningsoversikt investering etter § 5-5 første ledd

Tall i hele 1000	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027
Investeringer i varige driftsmidler	795 921	1 304 810	1 489 120	1 229 420
Tilskudd til andres investeringer	0	0	0	0
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	14 000	14 000	14 000	14 000
Utlån av egne midler	0	0	0	0
Avdrag på lån	0	0	0	0
Sum investeringsutgifter	809 921	1 318 810	1 503 120	1 243 420
Kompensasjon for merverdiavgift	-159 184	-260 962	-297 824	-245 884
Tilskudd fra andre	-193 595	-408 952	-607 840	-589 280
Salg av varige driftsmidler	0	0	0	0
Salg av finansielle anleggsmidler	0	0	0	0
Utdeling fra selskaper	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	0	0	0	0
Bruk av lån	-391 271	-648 896	-597 456	-408 256
Sum investeringsinntekter	-744 050	-1 318 810	-1 503 120	-1 243 420
Overføring fra drift	-65 870	0	0	0
Avsetninger til bundne investeringsfond	0	0	0	0
Bruk av bundne investeringsfond	0	0	0	0
Avsetninger til ubundet investeringsfond	0	0	0	0
Bruk av ubundet investeringsfond	0	0	0	0
Dekning av tidligere års udekket beløp	0	0	0	0
Sum overføring fra drift og netto avsetninger	-65 870	0	0	0
Fremført til inndekning i senere år (udekket)	0	0	0	0

Bevilgningsoversikt investering etter § 5-5 andre ledd

1. Investeringer i varige driftsmidler

Tall i hele 1000	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan sum 2024-2027
Finans og organisasjon					
Finans og organisasjon	10 000	6 000	6 000	0	22 000
Sum Finans og organisasjon	10 000	6 000	6 000	0	22 000
Opplæring og kompetanse					
Opplæring og kompetanse	337 627	523 020	456 520	334 320	1 651 487
Sum Opplæring og kompetanse	337 627	523 020	456 520	334 320	1 651 487
Samferdsel					
Samferdsel	408 794	677 990	926 600	889 100	2 902 484
Sum Samferdsel	408 794	677 990	926 600	889 100	2 902 484
Samfunn, plan og tannhelse					
Samfunn, plan og tannhelse	39 500	97 800	100 000	6 000	243 300
Sum Samfunn, plan og tannhelse	39 500	97 800	100 000	6 000	243 300
Investeringer i varige driftsmidler	795 921	1 304 810	1 489 120	1 229 420	4 819 271

2. Tilskudd til andres investeringer

Tall i hele 1000	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan sum 2024-2027
Investeringer i varige driftsmidler	0	0	0	0	0

3. Investeringer i aksjer og andeler i selskaper

Tall i hele 1000	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan sum 2024-2027
OKO IB konverteringsprosjekt	14 000	14 000	14 000	14 000	56 000
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	14 000	14 000	14 000	14 000	56 000

4. Utlån av egne midler

Tall i hele 1000	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan Sum 2024-2027
Utlån av egne midler	0	0	0	0	0
Sum del 1-4	809 921	1 318 810	1 503 120	1 243 420	4 875 271

Omdisponeringer av prinsipiell eller vesentlig betydning, skal legges frem for fylkestinget.

- Det opptas lån til investeringsformål i budsjettet for 2024 på inntil 391,3 mill. kr, jf. kommuneloven §14-15 første ledd. Gjennomsnittlig avdragstid settes til 25 år.
- Fylkeskommunens trekkrettighet i bank settes til 600 mill. kr i 2024, jfr. kommuneloven § 14-15 tredje ledd.
- Fylkeskommunedirektøren fastsetter kollektivtakster for Østfold kollektivtrafikk innenfor en ramme 9,7 prosent. Det fastsettes ikke særskilte kollektivtakster for kjøp av billetter i app.
- Driftsbudsjettet for fylkesrevisjon, kontrollutvalgssekretariat og kontrollutvalg vedtas med en netto driftsutgift på 8,364 mill. kr i 2024.
- Fylkeskommunedirektøren kan inntektsføre bruk av fond i 2024 i samsvar med påløpte utgifter, der fondsbruken er i samsvar med forutsetningene for fondet.
- Fylkeskommunedirektøren får fullmakt til å avsette til fond fra avdelingenes budsjetter i de tilfeller der det er gitt tilsagn til eksterne om støtte til tiltak/prosjekter, men hvor utbetalinger skjer i et senere budsjettår.
- Fylkeskommunedirektøren gis fullmakt til å igangsette arbeidet med å avvikle Fylkeshuset Sarpsborg AS som aksjeselskap, slik at dette kan driftes og forvaltes på samme måte som øvrige

fylkeskommunale eiendommer. Anslåtte avviklingskostnader på 2,5 mill. kroner dekkes ved bruk av reservefondet.

11. Fylkeskommunens årlige premieavvik avsettes til premieavviksfond. Fylkeskommunens premieavvik amortiseres over 7 år.

12. Følgende nivåer for finansielle måltall for Østfold fylkeskommune i økonomiplanperioden vedtas:

- Netto driftsresultat (resultatgrad): 3 prosent
- Reservefond: 5 prosent
- Gjeldsgrad: 90 prosent

13. Det vedlagte økonomi- og finansreglementet for Østfold fylkeskommune vedtas.

14. Plan- og styringssystemet utformes som beskrevet i økonomiplanen, herunder:

- FNs bærekraftsmål med fem langsiktige utviklingsmål, som beskrevet i kapittelet **Bærekraft**
- plangrunnlaget, gjeldende regionale planer med handlingsprogram vedtatt for Østfold fylkeskommune, som beskrevet i kapittelet **Plangrunnlaget**
- temastrategier med handlingsprogram/handlingsplaner vedtatt for Viken fylkeskommune, og sektorplaner og strategidokumenter vedtatt for tidligere Østfold fylkeskommune, som beskrevet i kapittelet **Plangrunnlaget**
- resultatmål for 2024, som beskrevet i tjenesteområdenes kapitler.

Tillegg og endringer i tallforslag budsjett 2024 (Tall i millioner.)

Opprettholde tilbud om NAV-veiledere på de Videregående skolene i Østfold	1,9
Videre satsing på fleksibel læringsarena ved Fortene i indre Østfold	1,0
Videreføre tilbudet om Restaurant- og matfag i Halden	1,7
Arbeid med ny folkehelseundersøkelse	0,5
Ikke prisjustere kollektivtilbud utover lønns- og prisstigning	4,5
Sum	9,6
<i>Bruk av disposisjonsfond</i>	9,6

Økonomiplan

Nytt! Innføre tilbud om låne-PC for hvert kull fra 2025

2024	2025	2026	2027
0,-	20. mill.	20. mill.	20. mill.

Konsekvenser for økonomiplan ut fra på øvrige disponeringer vil bli ivaretatt gjennom revidert budsjett.

Inndekning budsjett og økonomiplan: Frem til revidering av budsjett og økonomiplan i 2024 dekkes økte kostnader via disposisjonsfond.

Verbalvedtak:

Utdanning

- Mål om å etablere en flyfaglinje på Malakoff vgs. i 2025/26. Fylkeskommunen jobber aktivt for å få linjen klar til skolestart høsten 2025.
- Det gis en orientering om Fullføringsreformen i 1. Kvartal 2024 og hvilke konsekvenser dette får for opplæringstilbudet.
- Sikre drift og utvikling av små og verneverdige håndverksfag i Østfold. Det ses på særskilte ordninger for å sikre rekrutteringen, og gjennomføring av læretid og fagbrev.
- Det bestilles en sak som vurderer mulig fortgang i arbeidet med Frederik II prosjektet i Fredrikstad. Det vises også til en samlet gjennomgang av investeringsprosjektene i 2024.
- Det bestilles en sak for hvordan man kan samle de ulike utdanningsprogrammene i Halden på Porsnes.
- Det iverksettes et yrkesfagløft for Østfold. Et yrkesfagløft skal mobilisere til flere elever på yrkesfag og sikre arbeidslivet tilstrekkelig kompetanse. Innholdet i et slikt løft kan være å videreføre en læreplassgaranti, etablere et lærlingeråd, sikre tilgang på mer moderne utstyr i samarbeid med næringslivet samt å søke om at nasjonalt kompetansesenter for yrkesfag blir lagt til Østfold. Det bestilles en sak i oppstarten i dette arbeidet.
- Det bestilles en sak for hvordan den såkalte Kongsberg modellen/K-tech kan gjennomføres for å sikre en mer arbeidsnær skole i Østfold og dermed bidra til lavere frafall, flere lærlingeplasser, mer motivasjon og bedre resultater. Eksempler på konkrete prosjekter kan være Flyfaglinje i Moss, Stadionprosjektet med 08 i Sarpsborg, Samarbeid med Viken Park i Fredrikstad, Restaurant og matfag i Halden og Samarbeid om Fortene i Indre Østfold.

- Basert på undersøkelser rundt bruk, salg og besittelse av narkotika ved de videregående skolene, bestilles det en sak til fylkestinget som beskriver hvordan fylkeskommunen skal samarbeide med politiet, kommunene og ungdommene selv, for å forebygge dette.
- Det bes om en sak som beskriver hvordan fylkeskommunen, sammen med Ombudet for barn og unge, jobber videre med prosjektet «En inkluderende og helsefremmende avgangsmarkering» i nye Østfold, og hvordan framtidens russetid kan bli bedre for ungdommen i Østfold.
- Det bes om at fylkeskommunedirektøren går i dialog med Mental helse om å tilby programmet «Ungdoms kunnskap om psykisk helse» (YAM) på alle videregående skoler, og kommer tilbake til fylkestinget med en sak om innføring.

Næring og samfunnsutvikling

- Styrke og videreutvikle kompetanse på bygningsvern i Østfold, i tett samarbeid mellom fylket, ulike kompetansemiljøer regionalt og næringslivet.
- I samarbeid med bransjen og partene i arbeidslivet foretas det en gjennomgang av behovet for arbeidskraft i restaurant- og matbransjen i Østfold med sikte på å utvikle tiltak som kan mobilisere til økt rekruttering, sikre full lærlingedekning og en dimensjonering som ivaretar arbeidslivets behov.
- Det utvikles en helhelhetlig mat-strategi for Østfold. Tema i denne strategien kan blant annet være; mat og næringsutvikling, mat og reiseliv, satsing på lokalmat, mat og folkehelse, mat, klima og miljø, mat og utdanning etc. Det bestilles en sak i forbindelse med oppstart av dette arbeidet.
- Det bes om en sak for hvordan Nye Østfoldrådet (2.0) kan opprettes som et dynamisk påvirknings- og koordineringsorgan i saker som er viktig for Østfold som samferdsel, Inntektssystem og rammebetingelser for næringslivet.
- Partnerskap for næringsutvikling skal styrkes som et kraftigere verktøy og knyttes sterkere til fylkestinget gjennom utvalg for Utdanning og næring.
- Fylkestinget ber fylkeskommunedirektøren om en sak som beskriver hvordan fylkeskommunen jobber videre med erfaringene fra bygdemiljøpakkeprosjektet fra Viken, og hvordan Østfold fylkeskommunene bedre kan samarbeide med og tilrettelegge for mindre kommuner og lokalsamfunn.
- Det bestilles en sak om hvordan Østfold kan ta en lederrolle i arbeidet med å bedre miljøtilstanden i Oslofjorden i samarbeid med de andre fylkene rundt fjorden, kommunene og vannområdene.
- Det bestilles en sak for å etablere partnerskap for folkehelse i Østfold i samarbeid med kommunene.

III. Samferdsel

- Det bestilles en regional transportplan for Østfold. Planen skal inneholde både fylkeskommunale og statlige prosjekter.
- Dersom handlingsrommet skulle øke ved budsjettrevidering, vil partiene prioritere veivedlikehold for å hindre ytterligere vedlikeholdsetterslep på fylkesveiene, og ivareta trafikksikkerheten.
- Det bestilles en full gjennomgang av Østfold kollektivtrafikk deriblant drift, teknologiske løsninger, rabattordninger og rutetilbud.
- Det foretas en gjennomgang av Flextilbudet for å sikre tilstrekkelige bestillingsruter i områder med lite passasjergrunnlag.
- Det etableres et bussforum i tilknytning til samferdselsutvalget med deltakere både fra de tillitsvalgte og ØKT. Det er viktig å høste løpende erfaringer og bedre dialogen med blant andre kommunene og utvikle tilbudet i tråd med brukernes behov.
- Østfold fylkeskommune skal samarbeide med kommunene om nødvendige tiltak for sikrere skoleveier. I påvente av varige tiltak, slik som gang- og sykkelsti, bør det utvikles avbøtende tiltak.
- Gjennomføring av samarbeidsprosjektet ny g/s Karlshus – Tomb i Råde følges opp i tett samarbeid med Råde kommune.

IV. Seriøst arbeidsliv

- Det etableres en egen Østfoldmodell for å sikre seriøse innkjøp og anbud.
- Det bes om en oversikt over langsiktige kjøp av tjenester som eventuelt kan drives i egen regi. Oversikten bør også inkludere eventuelle nye tjenesteanbud.

V Demokrati- og medvirkning

- Den videre planprosessen for å etablere ny fylkesplan for Østfold må forankres godt med de nye kommunestyrene og østfoldsamfunnet.
- Samarbeidet med NAV og partene i arbeidslivet styrkes for å øke antallet som fullfører videregående skole, sikre læreplassgaranti og sikre arbeidslivet tilstrekkelig kompetanse. Det inngås en samarbeidsavtale som følges opp jevning både med faste møter, felles tiltak og prosjekter og et godt felles kunnskapsgrunnlag. Inkluderingsprosjekt for ungdom videreføres.
- Det bestilles en sak om hvordan dialogen med medvirkningsorganene, inkludert ungdomsrådet kan styrkes.

Ny bevilgningsoversikt hvor vedtatte endringer er innarbeidet for 2024

Bevilgningsoversikt drift § 5-4 første ledd

Beløp i tusen	2024	2025	2026	2027
Rammetilskudd	-1 872 515	-1 851 776	-1 861 673	-1 869 461
Inntekts- og formuesskatt	-2 123 376	-2 133 262	-2 142 720	-2 151 710
Andre generelle driftsinntekter	-27 000	-21 000	-15 000	-13 000
Sum generelle driftsinntekter	-4 022 891	-4 006 038	-4 019 393	-4 034 171
Korrigert sum bevilgninger drift, netto	3 864 757	3 764 249	3 773 959	3 776 878
Avskrivninger	-	-	-	-
Sum netto driftsutgifter	3 864 757	3 764 249	3 773 959	3 776 878
Brutto driftsresultat	-158 134	-241 789	-245 434	-257 293
Renteinntekter	-58 895	-53 542	-46 674	-46 674
Utbytter	-35 000	-35 000	-35 000	-35 000
Gevinst og tap på finansielle omløpsmidler				
Renteutgifter	132 000	150 500	154 400	170 000
Avdrag på lån	122 500	131 500	150 500	168 500
Netto finansutgifter	160 605	193 458	223 226	256 826
Motpost avskrivninger	-	-	-	-
Netto driftsresultat	2 471	-48 331	-22 208	-467
Disponering eller dekning av netto driftsresultat				
Overføring til investering	65 870	-	-	-
Avsetninger til bundne driftsfond	3 601	-	-	-
Bruk av bundne driftsfond	-4 620	-750	-750	-750
Avsetninger til disposisjonsfond	105 170	109 725	114 464	119 393
Bruk av disposisjonsfond	-172 493	-60 644	-91 506	-118 176
Dekning av tidligere års merforbruk i driftsregnskapet				
Sum disponeringer eller dekning av netto dr. res.	-2 471	48 331	22 208	467
Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)				

Bevilgningsoversikt drift § 5-4 andre ledd

<i>Hele i tusen</i>	2024	2025	2026	2027
Fylkesting	48 057	49 208	46 980	48 878
Fylkeskommunedirektørens stab	46 214	45 117	45 019	44 765
Finans og organisasjon	338 236	328 933	328 273	326 580
Opplæring og kompetanse	2 082 242	2 020 685	2 014 663	2 002 347
Samferdsel	968 945	929 862	928 100	923 582
Samfunn, plan og tannhelse	186 996	184 012	183 646	182 707
Kultur, næring og klima	174 473	169 487	169 150	168 283
Finans og sektoruavhengige utg. og innt.	18 577	36 193	57 378	78 986
Oppgavefelleskap				
Sum bevilgninger drift, netto	3 863 738	3 763 499	3 773 209	3 776 128

<i>Hele i tusen</i>	2024	2025	2026	2027
Herav:				
Avsetning til bundne driftsfond	3 601	-750	-750	-750
Bruk av bundne driftsfond	-4 620			
	-1 019	-750	-750	-750
Korrigert sum bevilgninger drift, netto	3 864 757	3 764 249	3 773 959	3 776 878

Innhold

1 Omstilling til Østfold i en ny tid	18
2 Sammendrag	19
2.1 Tjenesteområdene.....	19
2.1.1 Fylkeskommunedirektørens stab.....	19
2.1.2 Finans og organisasjon	19
2.1.3 Opplæring og kompetanse.....	20
2.1.4 Samferdsel	21
2.1.5 Samfunn, plan og tannhelse	21
2.1.6 Kultur, næring og klima.....	22
3 Fylkeskommunens plan- og styringssystem.....	25
3.1 Samfunnsoppdraget	25
3.2 Plan- og styringssystemet	26
3.2.1 Plan- og styringsdokumenter for østfoldsamfunnet.....	28
3.2.2 Plan- og styringssystemet internt i fylkeskommunen.....	28
3.3 Organisasjon	32
4 Fylkeskommunedirektørens forslag	33
5 Bærekraft	38
5.1 Utviklingsmål mot 2030.....	38
5.2 Tverrfaglige innsatsområder i FN 17.....	39
5.2.1 Tre tverrfaglige temaer fra Regional planstrategi.....	41
5.3 Bærekraftsdimensjonene	42
5.3.1 Samarbeid	43
5.3.2 Økonomi - økonomisk bærekraft.....	43
5.3.3 Samfunn - sosial bærekraft	43
5.3.4 Biosfære - klima og miljømessig bærekraft	44
6 Plangrunnlaget	45
6.1 Verdier	45
6.2 Målhierarki.....	45
6.3 Gjeldende planer	46
6.3.1 Regional planstrategi	46
6.3.2 Regionale planer som fortsatt er gjeldende	47
6.3.3 Temastrategier.....	48
6.3.4 Handlingsplaner/program som videreføres.....	49
6.3.5 Sektorplaner og strategidokumenter.....	49
6.3.6 Vedtak knyttet til skolestruktur	50
7 Klimabudsjett	51
7.1 Hva er et klimabudsjett?.....	51
7.2 Klimabudsjett i egen virksomhet	52
7.2.1 Direkte utslipp i Østfold fylkeskommune.....	52
7.2.2 Indirekte utslipp i Østfold fylkeskommune	55
7.3 Klimabudsjett for østfoldsamfunnet	57
7.3.1 Klimamål og tiltak	58
7.4 Klimatiltak med i økonomiplanen.....	60

7.4.1 Referansebane	60
7.4.2 Vikensamfunnets direkte utslipp	60
7.5 Metodeutvikling og usikkerhet	64
7.5.1 Metodeutvikling for klimabudsjett for Østfold fylkeskommune	64
7.5.2 Metodeutvikling for samfunnsbudsjettet	64
7.5.3 Usikkerheter ved effektberegninger av tiltak	65
7.5.4 Videre utviklingsarbeid	65
8 Finansielle måltall.....	66
8.1 Definisjon av de finansielle måltallene	66
8.2 KS-modellens anbefalinger om nivå på finansielle måltall	67
8.2.1 Netto driftsresultat	67
8.2.2 Disposisjonsfond/reservefond	67
8.2.3 Vurdering av dagens økonomiske handlingsrom	67
8.3 Status for finansielle måltall	68
8.4 Økonomisk handlingsrom	68
9 Status og rammebetingelser.....	69
9.1 Folkemengde og folketilvekst i Østfold	69
9.1.1 Befolkningsprognoser	69
9.1.2 Prognoser for elevtallsutvikling	70
9.2 Lønns- og prisforutsetninger	71
9.3 Usikkerhet knyttet til prisvekst	71
10 Hovedtallene i budsjettforslaget.....	72
10.1 Sentrale inntekter	72
10.1.1 Skatteinntekter og rammetilskudd	72
10.1.2 Andre driftsinntekter	72
10.2 Sentrale utgifter.....	72
10.2.1 Dimensjonering nye stillinger	73
10.2.2 Pensjon.....	73
10.3 Finansinntekter og -utgifter.....	74
10.3.1 Finansutgifter	74
10.3.2 Finansinntekter	75
10.4 Fond.....	75
10.4.1 Disposisjonsfond drift	76
10.5 Disponering av driftsrammen	77
11 Investeringer i økonomiplanen	78
11.1 Bevilgningsoversikt investering etter § 5-5 første ledd	78
11.2 Investeringer og finansiering	79
11.2.1 Rebudsjetteringer	79
11.2.2 Finansiering.....	79
11.2.3 Lånegjeld	79
11.2.4 Trekkrettigheter	81
11.3 Investeringstabell for fylkeskommunen samlet	82
11.3.1 Finans og organisasjon.....	82
11.3.2 Opplæring og kompetanse.....	82
11.3.3 Samferdsel	83

Økonomiplan 2024-2027 - Fylkeskommunedirektørens forslag

11.3.4 Samfunn, plan og tannhelse	84
11.3.5 Finans og sektoruavhengige utgifter og inntekter.....	84
11.3.6 Egenkapitalinnskudd pensjonskasse	84
12 Fylkeskommunale selskap og samarbeid.....	85
12.1 Oppgavefelleskap.....	85
12.1.1 Oppgavefelleskap hvor Østfold fylkeskommune er kontorfylkeskommune	85
12.1.2 Oppgavefelleskap hvor Østfold fylkeskommune deltar	86
12.2 Vertskommunesamarbeid	90
12.2.1 Vertskommunesamarbeid hvor Østfold fylkeskommune er vertskommune	90
12.2.2 Vertskommunesamarbeid hvor Østfold fylkeskommune deltar	90
12.3 Andre samarbeid og selskap.....	91
12.3.1 Interkommunale selskap hvor Østfold fylkeskommune deltar.....	91
12.3.2 Interkommunalt politisk råd	92
12.3.3 Selskap hvor Østfold fylkeskommune har eierandel	92
Fylkeskommunens tjenesteområder	94
13 Fylkesting	94
13.1 Beskrivelse av området.....	94
13.2 Driftsbudsjett.....	94
13.3 Tiltaksoversikt.....	95
13.4 Kommentarer til driftsbudsjettet	95
14 Fylkeskommunedirektør	96
14.1 Beskrivelse av området.....	96
14.2 Måltabell.....	96
14.3 Oppdrag	97
14.4 Oppfølging av vedtatte planer	97
14.5 Klimaarbeid.....	97
14.6 Driftsbudsjett.....	98
14.7 Tiltaksoversikt.....	98
14.8 Kommentarer til driftsbudsjettet	98
15 Finans og organisasjon	99
15.1 Beskrivelse av tjenesteområdet	99
15.2 Måltabell.....	100
15.3 Oppdrag	100
15.4 Oppfølging av vedtatte planer	100
15.5 Klimaarbeid.....	100
15.6 Driftsbudsjett.....	101
15.7 Tiltaksoversikt.....	101
15.8 Kommentarer til driftsbudsjettet	101
15.9 Investeringsbudsjett	102
15.10 Kommentarer til investeringsbudsjettet	102
16 Opplæring og kompetanse	103
16.1 Beskrivelse av tjenesteområdet	103

16.2 Måltabell.....	103
16.3 Oppdrag	104
16.4 Nøkkeltall.....	105
16.5 Klimaarbeid.....	106
16.6 Driftsbudsjett.....	107
16.7 Tiltaksoversikt.....	107
16.8 Kommentarer til driftsbudsjettet	107
16.8.1 Videregående opplæring i skole	107
16.8.2 Videregående opplæring i bedrift.....	108
16.8.3 Voksenopplæring og minoritetsspråklige	108
16.8.4 Høyere yrkesfaglig utdanning (fagskoler)	108
16.9 Investeringsbudsjett	108
16.10 Kommentarer til investeringsbudsjettet	109
16.10.1 Usikkerhet knyttet til prisvekst	111
16.10.2 Beskrivelse av prosjektene.....	111
17 Samferdsel	115
17.1 Beskrivelse av tjenesteområdet	115
17.2 Måltabell.....	115
17.3 Oppdrag	116
17.4 Nøkkeltall.....	116
17.5 Oppfølging av vedtatte planer	117
17.6 Klimaarbeid.....	117
17.7 Driftsbudsjett.....	118
17.8 Tiltaksoversikt.....	118
17.9 Kommentarer til driftsbudsjettet	118
17.9.1 Bemanning	119
17.9.2 Kollektivtransport	119
17.9.3 Strategisk trafiksikkerhet	120
17.9.4 Drift og vedlikehold.....	120
17.9.5 Tilskudd veiteknologi og geofag.....	121
17.10 Investeringsbudsjett	121
17.11 Kommentarer til investeringsbudsjettet	122
17.11.1 Fylkesvei.....	122
17.11.2 Beskrivelse av prosjektene.....	122
18 Samfunn, plan og tannhelse	124
18.1 Beskrivelse av tjenesteområdet	124
18.1.1 Hovedområder	124
18.2 Måltabell.....	125
18.3 Oppdrag	126
18.4 Oppfølging av vedtatte planer	128
18.4.1 Tannhelse.....	128
18.5 Klimaarbeid.....	128
18.6 Driftsbudsjett.....	128

18.7 Tiltaksoversikt	129
18.8 Kommentarer til driftsbudsjettet	129
18.8.1 Avdelingsdirektør (for Samfunn, plan og tannhelse)	129
18.8.2 Seksjon samfunnsplanlegging og miljø	129
18.8.3 Seksjon folkehelse og inkludering	129
18.8.4 Tannhelse	129
18.9 Investeringsbudsjett	130
18.10 Kommentarer til investeringsbudsjettet	130
18.10.1 Beskrivelse av prosjektene	130
19 Kultur, næring og klima	131
19.1 Beskrivelse av tjenesteområdet	131
19.1.1 Hovedområder	131
19.2 Måltabell	134
19.3 Oppdrag	135
19.4 Oppfølging av vedtatte planer	137
19.5 Klimaarbeid	137
19.6 Driftsbudsjett	138
19.7 Tiltaksoversikt	138
19.8 Kommentarer til driftsbudsjettet	138
19.8.1 Avdelingsdirektør (for Kultur, næring og klima)	138
19.8.2 Seksjon næring og klima	138
19.8.3 Seksjon kultur og idrett	139
19.8.4 Seksjon kulturarv	139
19.8.5 Tilskudd oppgavefelleskap	139
20 Innsatsområder	140
20.1 Tverrgående tema	140
20.1.1 Folkehelse	140
20.1.2 Klima og miljø	140
20.1.3 Samarbeid	140
20.1.4 Resultatmål for fylkeskommunen	140
20.1.5 Oppdrag for å nå mål	141
20.2 Innsatsområde 1: Livskvalitet, velferd og like muligheter	142
20.2.1 Beskrivelse av innsatsområdet	142
20.2.2 Resultatmål for fylkeskommunen	143
20.2.3 Oppdrag for å nå mål	143
20.3 Innsatsområde 2: Bærekraftig og rettferdig økonomisk system	145
20.3.1 Beskrivelse av innsatsområdet	145
20.3.2 Resultatmål for fylkeskommunen	145
20.3.3 Oppdrag for å nå mål	146
20.4 Innsatsområde 3: Bærekraftig arealbruk, matproduksjon og ernæring	147
20.4.1 Beskrivelse av innsatsområdet	147
20.4.2 Resultatmål for fylkeskommunen	148
20.4.3 Oppdrag for å nå mål	148
20.5 Innsatsområde 4: Redusert klimagassutslipp og energiomlegging	149
20.5.1 Beskrivelse av innsatsområdet	149
20.5.2 Resultatmål for fylkeskommunen	149

20.5.3 Oppdrag for å nå mål	150
20.6 Innsatsområde 5: Helhetlig by - og stedsutvikling.....	151
20.6.1 Beskrivelse av innsatsområdet	151
20.6.2 Resultatmål for fylkeskommunen	151
20.6.3 Oppdrag for å nå mål	151
20.7 Innsatsområde 6: Miljø, økosystem og biologisk mangfold	152
20.7.1 Beskrivelse av innsatsområdet	152
20.7.2 Resultatmål for fylkeskommunen.....	152
20.7.3 Oppdrag for å nå mål	152
Vedlegg: økonomi- og finansreglement	153

Figuroversikt

Figur 1 - Fylkeskommunen som samfunnsutvikler	25
Figur 2- Fylkeskommunens helhetlige plan- og styringssystem	27
Figur 3- Sammenhengen mellom fireårshjulet i plan- og styringssystemet og årshjulet.....	29
Figur 4- Prinsipper for virksomhetsstyring som understøtter det helhetlige plan- og styringssystemet	30
Figur 5- Justert organisasjonskart Østfold fylkeskommune	32
Figur 6 - Sammenhengen mellom innsatsområder i regional planstrategi og virkemidler.....	40
Figur 7 - De tre nye regionale planer med tre tverrgående tema	41
Figur 8 - Bærekraftsdimensjonene	42
Figur 9 - De tre nye regionale planer med tre tverrgående tema	46
Figur 10 - Sammenhengen mellom de fem langsiktige utviklingsmålene og de seks innsatsområdene	47
Figur 11 - Sammenhengen mellom de fem langsiktige utviklingsmålene og de seks innsatsområdene	51
Figur 12 - Tiltaksbane kollektivtransport i Østfold kollektivtransport. Kilde: Endrava	55
Figur 13 - direkte utslipp for østfoldsamfunnet med historisk utslippsutvikling	58
Figur 14 - Utviklingen i elevplasser i Østfold	70

Tabelloversikt

Tabell 1- Oversikt over innsparingstiltak i tilleggforslaget.....	24
Tabell 2 - Bevilgningsoversikt drift etter §5-4 første ledd.....	33
Tabell 3 - Bevilgningsoversikt drift etter §5-4 andre ledd	34
Tabell 4 - Bevilgningsoversikt investering etter §5-5 første ledd.....	35
Tabell 5 - Investeringer i varige driftsmidler	35
Tabell 6 - Tilskudd til andres investeringer.....	35
Tabell 7 - Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	36
Tabell 8 - Utlån av egne midler.....	36
Tabell 9 - Klimaregnskap for Østfold fylkeskommunes direkte utslipp.....	52
Tabell 10 - Tiltaksanalyse for utslippsreduksjoner	53
Tabell 11 - Oppsummering av tiltaksanalysen.....	54
Tabell 12 - Klimabudsjett for Østfold fylkeskommunes indirekte utslipp	57
Tabell 13 - Referansebane klimatiltak	60
Tabell 14 - Klimatiltak direkte utslipp.....	61
Tabell 15 - Økonomisk handlingsrom.....	68
Tabell 16 - Befolkningsprognoser	69
Tabell 17 - Sentrale inntekter	72

Økonomiplan 2024-2027 - Fylkeskommunedirektørens forslag

Tabell 18 - Sentrale utgifter.....	72
Tabell 19 - Finansinntekter og -utgifter.....	74
Tabell 20 - Disposisjonsfond drift.....	76
Tabell 21 - Disponering av driftsrammen.....	78
Tabell 22 - Bevilgningsoversikt investering etter § 5-5 første ledd.....	78
Tabell 23 - Finansiering av fylkeskommunale investeringer.....	79
Tabell 24 - Utvikling i lånegjelden.....	81
Tabell 25 - Investeringsstabell for finans og organisasjon.....	82
Tabell 26 - Investeringsstabell for opplæring og kompetanse.....	82
Tabell 27 - Investeringsstabell for samferdsel.....	83
Tabell 28 - Investeringsstabell for samfunn, plan og tannhelse.....	84
Tabell 29 - Finans og sektoruavhengige utgifter og inntekter.....	84
Tabell 30 - Samlet budsjett for Kontrollutvalgssekretariatet.....	85
Tabell 31 - Samlet budsjett for Fylkesrevisjon.....	86
Tabell 32 - Samlet budsjett for Anskaffelser.....	86
Tabell 33 - Samlet budsjett for Regional bibliotekutvikling.....	87
Tabell 34 - Samlet budsjett for Ombudet barn og unge.....	87
Tabell 35 - Samlet budsjett for Analyse ABØ.....	88
Tabell 36 - Samlet budsjett for RENKO.....	88
Tabell 37 - Samlet budsjett for Veiteknologi og geofag.....	89
Tabell 38 - Samlet budsjett for Fagskolen.....	89
Tabell 39 - Samlet budsjett for FRID IKS.....	91
Tabell 40 - Forventet utbytte fra Østfold Energi AS.....	92
Tabell 41 - Driftsbudsjett Fylkesting.....	94
Tabell 42 - Tiltaksoversikt Fylkesting.....	95
Tabell 43 - Måltabell fylkeskommunedirektør.....	96
Tabell 44 - Oppdragstabell fylkeskommunedirektør.....	97
Tabell 45 - Driftsbudsjett fylkeskommunedirektør.....	98
Tabell 46 - Tiltaksoversikt fylkeskommunedirektør.....	98
Tabell 47 - Måltabell finans og organisasjon.....	100
Tabell 48 - Oppdragstabell finans og organisasjon.....	100
Tabell 49 - Driftsbudsjett finans og organisasjon.....	101
Tabell 50 - Tiltaksoversikt finans og organisasjon.....	101
Tabell 51 - Investeringsbudsjett finans og organisasjon.....	102
Tabell 52 - Måltabell opplæring og kompetanse.....	103
Tabell 53 - Oppdragstabell opplæring og kompetanse.....	105
Tabell 54 - Elevplassprognose 2021-2028.....	105
Tabell 55 - Driftsbudsjett opplæring og kompetanse.....	107
Tabell 56 - Tiltaksoversikt opplæring og kompetanse.....	107
Tabell 57 - Investeringsbudsjett opplæring og kompetanse.....	108
Tabell 58 - Måltabell samferdsel.....	115
Tabell 59 - Oppdragstabell samferdsel.....	116
Tabell 60 - Driftsbudsjett samferdsel.....	118
Tabell 61 - Tiltaksoversikt samferdsel.....	118
Tabell 62 - Investeringsbudsjett samferdsel.....	121
Tabell 63 - Måltabell samfunn, plan og tannhelse.....	125
Tabell 64 - Oppdragstabell samfunn, plan og tannhelse.....	127

Økonomiplan 2024-2027 - Fylkeskommunedirektørens forslag

Tabell 65 - Driftsbudsjett samfunn, plan og tannhelse	128
Tabell 66 - Spesifisert driftsbudsjett samfunn, plan og tannhelse	128
Tabell 67 - Tiltaksoversikt samfunn, plan og tannhelse	129
Tabell 68 - Investeringsbudsjett samfunn, plan og tannhelse.....	130
Tabell 69 - Måltabell kultur, næring og klima	134
Tabell 70 - Oppdragstabell kultur, næring og klima	136
Tabell 71 - Driftsbudsjett kultur, næring og klima.....	138
Tabell 72 - Tiltaksoversikt kultur, næring og klima.....	138
Tabell 73 - Resultatmål tverrgående tema	140
Tabell 74 - Oppdrag tverrgående tema	142
Tabell 75 - Resultatmål innsatsområde 1	143
Tabell 76 - Oppdrag innsatsområde 1	145
Tabell 77 - Resultatmål innsatsområde 2	146
Tabell 78 - Oppdrag innsatsområde 2	147
Tabell 79 - Resultatmål innsatsområde 3	148
Tabell 80 - Oppdrag innsatsområde 3	148
Tabell 81 - Resultatmål innsatsområde 4	149
Tabell 82 - Oppdrag innsatsområde 4	150
Tabell 83 - Resultatmål innsatsområde 5	151
Tabell 84 - Oppdrag innsatsområde 5	152
Tabell 85 - Resultatmål innsatsområde 6	152
Tabell 86 - Oppdrag innsatsområde 6	152

1 Omstilling til Østfold i en ny tid

Østfold fylkeskommune gjenoppstår i en ny tid. Teknologiutviklingen akselererer, kommunal og fylkeskommunal økonomi er under press, kompetansebehovene endres, mangfoldet øker, klimautfordringene er betydelige og kravene til sikkerhet og beredskap skjerpes.

Vi er inne i en dyrtid med høy prisvekst og økt rentebelastning. Kostnadsanslag knyttet til investeringsprosjekter sprekker og det blir dyrere å opprettholde nivået på tjenesteproduksjonen. Det er behov for et nytt blikk på hvordan vi skal løse oppdraget vårt framover.

Østfold har flere utfordringer vi må samarbeide om å løse. Vi er et fylke med lav sysselsettingsgrad og høyt utenforskap. Samtidig har Østfold også ledende internasjonale bedrifter og kompetanse- og innovasjonsmiljøer. Fylket er rikt på mennesker, kultur, natur og historie. Nå blir avstandene kortere mellom innbyggere, beslutningstakere og samarbeidspartnere. Det gir mulighet til å lettere finne sammen, samhandle og finne helhetlige løsninger på samfunnsutfordringene og skape positiv vekst i regionen.

Forslaget til revidert årsbudsjett 2024 har et netto driftsbudsjett på nesten 3,9 milliarder kroner. Dette er midler fylkeskommunene skal forvalte til det beste for innbyggerne. Østfold fylkeskommune skal yte samfunnsviktige tjenester som drift av fylkesveier, videregående skoler, tannhelsetjenester og være en betydelig regional samfunnsutvikler. Vi skal utgjøre en positiv forskjell. Utviklingsfokus, kompetanse og evne til å omstille blir avgjørende for Østfold fylkeskommunes legitimitet og berettigelse som regionalt forvaltningsnivå i årene framover.

Omstilling handler om å utvikle, forbedre eller endre fylkeskommunens tjenestetilbud gjennom tilpasning av drift i forhold til gjeldende rammer og tilgjengelige ressurser. Som fylkeskommune må vi bli bedre til å prioritere begrensede økonomiske ressurser. Dette er omstillingsprosesser som krever politisk eierskap og involvering av tillitsvalgte og medarbeidere. Behovet for økonomisk omstilling må også forstås av innbyggerne i Østfold og fylkeskommunenes samarbeidspartnere. Kommunikasjon og samarbeid tuftet på åpenhet og tillit blir derfor viktig i kommende økonomiplanperiode.

Utarbeidelsen av revidert årsbudsjett og økonomiplan for Østfold fylkeskommune har vært krevende som følge av overgangen fra Viken og omvalget til fylkestinget i Moss kommune. Tidsfristene har vært knappe og det har vært begrenset mulighet til å gjennomføre gode medvirkningsprosesser. Det reviderte forslaget legges frem uten politiske føringer fra nytt fylkesting for Østfold. Fylkeskommunedirektøren ønsker derfor å gjennomføre en revisjon av budsjettet i løpet av våren 2024 for å sikre nødvendig politisk forankring og eierskap for veien videre.

«Man kan ikke stige to ganger ned i samme elv.»

Heraklit

6. desember 2023

Solveig Helene Olsen
påtroppende fylkeskommunedirektør

2 Sammendrag

Fylkeskommunedirektøren legger med dette frem det første budsjettet for Østfold fylkeskommune etter oppdelingen av Viken fylkeskommune.

Fylkeskommunedirektørens budsjettforslag er en revidert versjon av budsjettforslaget som fylkesrådet i Viken la fram for Østfold fylkeskommune.

Fylkesrådets budsjettforslag var i balanse, men dette var en balanse oppnådd ved bruk av engangsmidler og uten verken avsetninger med tanke på fremtidige behov eller bruk av driftsmidler til finansiering av fylkeskommunens investeringer.

Fylkeskommunedirektøren har i det reviderte budsjettforslaget funnet det nødvendig å øke tilpasningsbehovet med om lag 1 prosent av driftsrammene for å ta ned behovet for bruk av engangsmidler, skape noe mer politisk handlingsrom og starte omstillingsarbeidet allerede i 2024. Bruk av engangsmidler til balansering av budsjettet vil ikke være bærekraftig på sikt.

Budsjettforslaget legger i hovedsak til grunn en videreføring av Østfold fylkeskommunes andel av Viken fylkeskommunes budsjetttramme og tjenestetilbud fra 2023 til 2024. Det vil være et betydelig omstillingsbehov utover økonomiplanperioden for fylkeskommunen.

I 2024 er det budsjettert med omstillingsmidler i form av engangsmidler fra fylkeskommunens reservefond tilsvarende 23 mill. kr. Dette skyldes blant annet at Østfold fylkeskommune har en relativt høy gjeldsgrad på 70 prosent i 2024, som forventes å øke til cirka 97 prosent i 2027. Dette innebærer også at andelen av fylkeskommunens driftsinntekter, som går til å dekke renter og avdrag, øker fra 5,8 prosent i 2024 til cirka 7,7 prosent i 2027.

I tillegg til økte finansutgifter var en stor andel av kollektivtrafikken finansiert av omstillingsmidler fra staten som følge av koronapandemien i 2023. Dette var engangsmidler som faller bort i 2024.

2.1 Tjenesteområdene

2.1.1 Fylkeskommunedirektørens stab

Budsjettforslaget for tjenesteområdet som omfatter fylkeskommunedirektørens stab er en videreføring av Østfold sin andel av Vikens budsjetttramme for 2023, i tråd med tidligere vedtatt fordelingsnøkkel. I det reviderte forslaget er det lagt inn ytterligere tilpasninger for 1,3 mill. kr utover fylkesrådets forslag.

2.1.2 Finans og organisasjon

Budsjettforslaget for tjenesteområdet Finans og organisasjon innebærer en videreføring av vedtatt politikk, og Østfold sin andel av Vikens budsjetttramme for 2023. Det er imidlertid et innsparingskrav i budsjettet, og derfor foreslått å redusere vedlikehold av fylkeskommunale bygg med 7,5 mill. kr i 2024. Det vil i 2024 bli igangsatt en gjennomgang av fylkeskommunens eiendomsmasse. I tillegg er det i det reviderte forslaget lagt inn ytterligere tilpasninger for 6,8 mill. kr.

2.1.3 Opplæring og kompetanse

Budsjettforslaget for tjenesteområdet Opplæring og kompetanse innebærer en videreføring av vedtatt politikk og Østfold sin andel av Vikens budsjetttramme for 2023. Det ligger imidlertid et betydelig innsparingskrav i budsjettet. Skolenes rammer tilpasses med 10 mill. kr i 2024 og det forventes å bruke 20 mill. kr av skolenes mindreforbruk i 2023 slik at den samlede tilpasningen blir 30 mill. kr. I tillegg er det i det reviderte forslaget lagt inn ytterligere tilpasninger for 21,9 mill. kr.

Tjenestetilbudene er i hovedsak videreført og sikrer muligheter for ungdom og voksen i alle regioner tilgang til et bredt utdanningstilbud.

Budsjettforslaget har videreført midler til og arbeidet med å følge opp viktige strategier, satsinger og prioriteringer som er vedtatt i Viken fylkeskommune.

Dette gjelder blant annet satsingen på helsefremmende skoler og at strategien for at flere skal fullføre og bestå den videregående opplæringen følges opp. En videreføring av tiltak som blant annet den tidligere styrkingen av læremidler etter fagfornyelsen, sommerskole, ulike kompetansehevingstiltak for lærere, skoleledere, instruktører i bedrift og prøvenemndsmedlemmer, samt andre pedagogiske utviklingstiltak er også fulgt opp gjennom budsjettforslaget.

Det videreføres midler til voksenopplæring, tilskudd til språkopplæring for minoritetsspråklige og det økte omfanget av kombinasjonstilbud for nyankomne flyktninger, arbeidsinnvandrere og annen sekundærinnvandring. Prioriteringene er viktig for arbeidet med integrering og inkludering. I tillegg er arbeidet viktig for å øke tilgangen på fagarbeidere og studenter i universitets- og høyskolesektoren, samt bidra til å redusere sosiale forskjeller. Den vedvarende flyktingsituasjonen gjør det krevende å planlegge og forutsi behovene framover. I tillegg er det press på opplæringsarealene ved de videregående skolene, særlig i de befolkningstette områdene. Det må jobbes videre med et tilpasset opplegg for flyktninger som ankommer i løpet av skoleåret i Østfold fylkeskommune.

Aktiviteten innen fag- og yrkesopplæring videreføres på samme nivå som i 2023. Det er et mål om å øke formidlingen av lærlinger og lære kandidater ytterligere. Dette er i tråd med de behovene samfunnet melder og som sikrer fagkompetanse som etterspørres i arbeidslivet. Fagopplæring for både unge og voksne er gitt høy prioritet i budsjettforslaget.

Det er videre lagt inn midler til etablering av et anleggsgartnertilbud ved Mysen vgs med en halv klasse. Fylkesrådets arbeid med å etablere et tilbud om flyfag ved Malakoff vgs er fulgt opp. Det er avsatt ressurser til administrativt arbeid for å utarbeide en søknad om landslinje og utredning av konsekvenser ved en etablering. Uavhengig av om det gis tilsagn om landslinje eller ikke, vil en etablering av tilbud om flyfag medføre betydelige kostnader som ikke er innarbeidet i budsjett eller økonomiplan. En igangsettelse vil medføre et behov for betydelige omprioriteringer for fremtidige drifts- og investeringsbudsjett.

Budsjettforslaget innebærer imidlertid en innsparing for både virksomhetene og sentrale stimuleringsmidler til aktiviteter og utviklingsarbeid. Utdanningstilbudet vil måtte tilpasses slik at det kapasiteten i skolene utnyttes bedre enn på dagens nivå.

Elevtallsvekst må løses innenfor den eksisterende kapasiteten og utnyttelsesgraden for enkelte tilbud må optimaliseres ytterligere. Utdanningstilbud som har få søkere, må gjennomgå med tanke på en økonomisk bærekraftig drift.

Tilbud om påbygg til studiekompetanse vg3 og vg4 gjennomføres med økt oppfylingsgrad. Dette gir mulighet til å redusere antall klasser fordelt på skolene.

Over tid har søkertall og oppfylingsgraden i klassene til utdanningsprogrammene International Baccalaureate ved Frederik II vgs og Restaurant og matfag ved Halden vgs vært lave. Fra skoleåret 2024/2025 foreslås det å avvikle tilbudene ved å ikke sette i gang tilbud til nye elever i vg1. Elever i vg2 og vg3 gis mulighet til å fullføre sine opplæringsløp ved skolene de allerede er tatt inn.

I løpet av økonomiplanperioden må det gjøres en gjennomgang av tilbudsstrukturen ved de videregående skolene med det mål å optimalisere strukturen til de gjeldende økonomiske rammer.

Det legges videre vekt på lavere innkjøp av tjenester til utvikling og veiledning. Den kompetansen som allerede er i organisasjonen, må utnyttes bedre. Det må videre gjøres strenge prioriteringer på omfanget av midler til stimulerings- og utviklingstiltak for oppfølging av de ulike satsingsområdene som er iverksatt.

Virksomhetene får et innsparingskrav i sine driftsrammer. Tjenester og tilbud i virksomhetene som ikke er lovpålagt eller fremkommer av politiske vedtak, vil reduseres betydelig eller avvikles om nødvendig. Det kan videre bli aktuelt å fremme saker til politisk behandling om endringer i satsingen på vedtatte strategier for å imøtekomme tilpasninger til virksomhetenes budsjetter.

Det er videre ikke funnet rom for oppfølging av prosjektet Fortene, et samarbeid mellom Viken fylkeskommune og Indre Østfold kommune.

2.1.4 Samferdsel

Budsjettforslaget for tjenesteområdet Samferdsel innebærer en videreføring av vedtatt politikk og Østfold sin andel av Vikens budsjetttramme for 2023. For tjenesteområde Samferdsel har kostnadsveksten vært svært høy innenfor kollektivområdet de siste årene. Når driftsrammene kompenseres med en kommunal deflator (generell pris- og lønnsstigning for kommunene) som er langt lavere, så oppstår det et gap mellom rammene som er til disposisjon og de faktiske kostnadene. Til tross for en betydelig kompensasjon i 2024 med bruk av fondsmidler er det behov for vesentlige innsparinger allerede i 2024. Dette behovet vil øke utover i økonomiplanperioden. Det foreslås derfor en kombinasjon av reduksjon i rutetilbudet og økning av billettpriser allerede i 2024. I revidert forslag til budsjett er det lagt inn tilpasninger for 5,6 mill. kr for kollektivområdet.

Driftsbudsjettet på fylkesveiene er i hovedsak bundet opp i flerårige driftskontrakter. Budsjettet til vegvedlikehold består i hovedsak av årlige kontrakter. Budsjettet for dekkelegging foreslås derfor redusert i 2024.

I forslag til investeringsbudsjett følges de prioriterte prosjektene i handlingsprogrammet opp. Kostnadsveksten er imidlertid en betydelig utfordring her også. Bompengainnkrevning i Bypakke Nedre Glomma fase 2 vil begynne over nyttår. Inntektene fra pakken vil sørge for at viktige samferdselstiltak i regionen blir gjennomført.

2.1.5 Samfunn, plan og tannhelse

Budsjettforslaget for tjenesteområdet Samfunn, plan og tannhelse innebærer en videreføring av vedtatt politikk og Østfold sin andel av Vikens budsjetttramme for 2023. Det innebærer en videreføring av ressurser

til lovpålagte oppgaver, flerårige programmer og utviklingsprosjekter i samarbeid med kommunene, oppfølging av gjeldende regionale planer med handlingsprogrammer og vedtatte temastrategier. Tannhelsetjenesten utvikles videre med sikte på å bygge kapasitet for å kunne ta imot nye pasientgrupper med rettigheter. Arbeidet med folkehelse og inkludering er viktig i Østfold, og vil måtte finne sin form gjennom 2024 og videre i økonomiplanperioden innenfor ny ramme.

Som ledd i effektiviserings- og innsparingstiltak er det foretatt en reduksjon i budsjettet på ca. 1 mill. kr, som foreløpig ikke er fordelt. I tillegg er det i revidert forslag lagt inn ytterligere tilpasninger for 0,6 mill. kr. For Tannhelse er det trukket ut 14,2 mill kr fra driftsrammen til finansiering av ny tannklinikk i Fredrikstad. I tillegg er det i revidert forslag lagt inn ytterligere tilpasninger for 2,2 mill kr.

Fylkeskommunen er opptatt av å bistå kommunene i deres planlegging og bidra til at kommunenes planer blir gode verktøy i samfunns- og arealplanleggingen. Tiltak i arbeidspakker i bygdemiljøpakkepiloten i Aremark kommune følges opp sammen med kommunen.

Utviklingsarbeidet med arealregnskap videreføres i samarbeid med Akershus og Buskerud fylkeskommuner.

Innenfor vilt- og fiskeforvaltning videreføres støtte og veiledning til kommunenes lokale arbeid. Lovpålagte oppgaver innen vann-, vilt- og fiskeforvaltning følges opp.

Fylkeskommunen har mottatt regionalt plangrunnlag fra Viken som grunnlag for å kunne utvikle nødvendige, nye regionale planer for Østfold. Fylkestinget må ta stilling til hvordan planarbeidet skal gjennomføres i Østfold. Det er foretatt en mindre reduksjon i midler til regional planprosess som blant annet vil begrense mulighet for eksterne utredninger. Det kan kompenseres gjennom god utnyttelse av kunnskapsgrunnlaget i plangrunnlagene fra Viken.

Østfold har hatt en mangeårig tradisjon for internasjonalt arbeid med særlig vektlegging av grenseregionalt arbeid og engasjement i relevante europeiske organisasjoner. Det må foretas en gjennomgåelse og en prioritering av det nye fylkets internasjonale arbeid.

Tannhelsetjenesten i Østfold har gjennom et mangeårig målrettet arbeid etablert en hensiktsmessig klinikkstruktur og har en effektiv drift sammenlignet med andre fylkeskommuner. Dette utviklingsarbeidet vil fortsette i nye Østfold. Fylkeskommunen viderefører satsninger som fremmer innbyggernes livskvalitet og trivsel. Folkehelseundersøkelsen og Ungdata er viktige kunnskapsgrunnlag i folkehelsearbeidet. Folkehelseoversikt utarbeides og bistand til kommunenes folkehelsearbeid videreføres. Program for folkehelsearbeid i kommunene videreføres sammen med kommunene for å fremme psykisk helse og livskvalitet med barn og unge som primær målgruppe. RØRE prosjektet, som fylkeskommunen gjennomfører i samarbeid med Sparebankstiftelsen DNB, med mål om å skape helsefremmende arbeidsmåter i skolene, avsluttes i 2024.

2.1.6 Kultur, næring og klima

Budsjettforslaget for tjenestoområdet Kultur, næring og klima innebærer en videreføring av vedtatt politikk og Østfold sin andel av Vikens budsjetttramme for 2023. Engangstildelinger i forrige økonomiplan for 2023 er trukket ut/ikke videreført, bl.a. midler til filmfond. Som ledd i effektiviserings- og innsparingstiltak er det foretatt en reduksjon i budsjettet på ca 3 mill. kr. som ikke er fordelt. I tillegg er det i revidert forslag lagt inn ytterligere tilpasninger for 3,1 mill. kr.

Lovpålagte oppgaver og forpliktelser overfor eksterne aktører ivaretas. Avdelingen forvalter en rekke større og mindre støtteordninger som bidrar til ønsket samfunnsutvikling og som utløser annen offentlig og privat kapital. Støtteordninger som ikke forvaltes på oppdrag fra andre vil gjennomgås og tilpasses økonomiske rammer og politiske prioriteringer. Avtaler om driftstilskudd til eksterne institusjoner og organisasjoner vil i hovedsak bli videreført på dagens nivå justert med en kompensasjon for lønns- og prisstigning.

Midler til utskifting til fossilfrie kjøretøy i fylkeskommunens egne virksomheter ble av fylkesrådet i Viken foreslått redusert fra 3 til 1 mill. kr. I forslaget foreslås det å avvikle ordningen, og benytte deler av innsparingen til å styrke avsetningen til andre klimatiltak med 0,5 mill. kr.

Det er ikke funnet rom for å videreføre ordningen i Viken med utdeling av priser og stipender.

Det tas sikte på å inngå avtale om fremleie av ubenyttede lokaler på K60 i Fredrikstad.

Fylkeskommunen vil fortsatt være en aktiv pådriver og medspiller i utviklingen av Østfoldsamfunnet. En stor del av arbeidet foregår i partnerskap med kommuner, statlige etater, næringsliv og andre institusjoner. Innsatsen for å bevare kulturmiljø og styrke kulturarven som ressurs for samfunnsutviklingen fortsetter. Arbeidet mot omstilling til et lavutslippssamfunn og økt verdiskaping gjennom utvikling av virksomheter og nye arbeidsplasser videreføres. Innbyggerne skal fortsatt få tilgang til og delta i et bredt utvalg av tilbud innen kultur, idrett og friluftsliv gjennom forutsigbar støtte til aktører på disse feltene.

I tillegg til rene økonomiske virkemidler tilbyr fylkeskommunen ulike former for kompetanse, veiledning og møteplasser for aktørene i fylket, som igjen styrker deres innsats overfor innbyggerne.

Den påfølgende tabellen gir en oppsummering av nye foreslåtte tilpasningstiltak i det reviderte budsjettforslaget, mens de samlede tilpasningstiltakene fremgår i egne tabeller under hvert tjenestemråde.

Innsparinger i tilleggsvorslaget

Beløp i 1000 kr

Tjenestoområde (tekst)	Tiltak - driftsbud. med endringer	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027
Fylkesting	Fordelt effektivisering 2025-2027	0	515	540	565
Fylkeskommunedirektør	Fordelt effektivisering 2025-2027	0	548	575	602
Fylkeskommunedirektør	Reduksjon Fylkeskommunedirektør	-1 341	-1 191	-1 191	-1 191
Finans og organisasjon	Avvikling av Fylkeshuset Sarpsborg AS som AS	-4 000	-4 000	-4 000	-4 000
Finans og organisasjon	Diverse omstillingstiltak 2024	-1 000	0	0	0
Finans og organisasjon	Fordelt effektivisering 2025-2027	0	3 664	3 844	4 023
Finans og organisasjon	Reduksjon Finans og organisasjon	-1 800	0	0	0
Opplæring og kompetanse	Fordelt effektivisering 2025-2027	0	22 319	23 415	24 511
Opplæring og kompetanse	Reduksjon driftsramme virksomheter	-12 000	-12 000	-12 000	-12 000
Opplæring og kompetanse	Reduksjon Opplæring og kompetanse	-4 875	-9 000	-9 000	-9 000
Opplæring og kompetanse	Tilpasning utdanningstilbud	-5 000	-13 200	-15 200	-17 200
Samferdsel	Fordelt effektivisering 2025-2027	0	9 776	10 256	10 736
Samferdsel	Reduksjon Samferdsel	-4 000	-4 000	-4 000	-4 000
Samferdsel	Økte billettpriser ØKT	-4 100	0	0	0
Samferdsel	Østfold Kollektivtrafikk - reduksjoner i rutetilbudet	-1 500	-1 500	-1 500	-1 500
Samfunn, plan og tannhelse	Fordelt effektivisering 2025-2027	0	2 032	2 132	2 232
Samfunn, plan og tannhelse	Reduksjon Samfunn, plan og tannhelse	-600	-400	-400	-400
Samfunn, plan og tannhelse	Reduksjon Tannhelse	-2 200	0	0	0
Kultur, næring og klima	Fordelt effektivisering 2025-2027	0	1 876	1 968	2 060
Kultur, næring og klima	Nedtrekk midler Fossilfri	-500	-500	-500	-500
Kultur, næring og klima	Reduksjon Kultur, næring og klima	-2 600	-2 600	-2 600	-2 600
Totalsum		-45 516	-7 662	-7 662	-7 662

Tabell 1- Oversikt over innsparingstiltak i tilleggsvorslaget

3 Fylkeskommunens plan- og styringssystem

3.1 Samfunnsoppdraget

Det helhetlige plan- og styringssystemet skal bidra til at fylkeskommunen ivaretar samfunnsoppdraget og at vi utøver våre tre roller som samfunnsutvikler, tjenesteleverandør og myndighetsutøver på en god måte. Regionreformen la opp til å styrke samfunnsutviklerrollen gjennom tre sentrale dimensjoner:

1. Gi strategisk retning til samfunnsutviklingen
2. Mobilisere privat sektor, kulturliv og lokalsamfunn
3. Samordne og koordinere offentlig innsats og virkemiddelbruk

Figur 1 - Fylkeskommunen som samfunnsutvikler

FNs bærekraftsmål ligger til grunn for utvikling og drift av Østfold fylkeskommune. For å skape et bærekraftig og trygt velferdssamfunn innenfor planetens tålegrense, er det nødvendig med en offensiv klima- og miljøpolitikk, forsvarlig ressursforvaltning og utjevning av sosiale ulikheter. Fylkeskommunen skal arbeide for gode lokalsamfunn, næringsutvikling, kulturmiljøer, naturmangfold, friluftsområder, god folkehelse og reduserte klimautslipp.

3.2 Plan- og styringssystemet

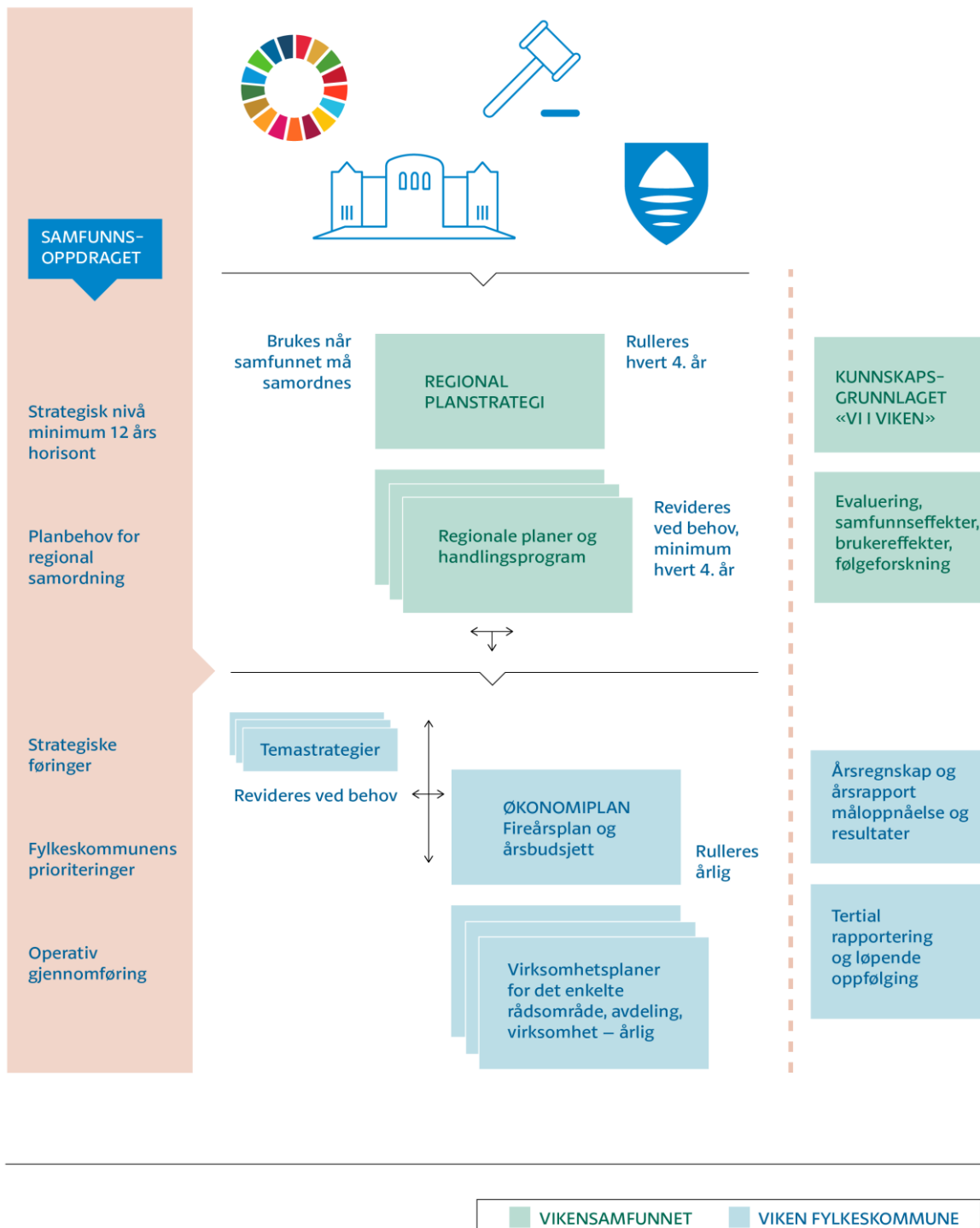
Fylkeskommunens helhetlige plan- og styringssystem skal sikre reell sammenheng mellom politikken langsiktige målsetninger, prioritering av virkemidler gjennom økonomiplan og gjennomføring av tiltak gjennom effektiv virksomhetsstyring.

Plan- og styringssystemet skal baseres på lover, forskrifter og retningslinjer fra nasjonale myndigheter og fylkeskommunens visjon, verdier og mål.

FNs bærekraftsmål (FN17) legges til grunn i utvikling og drift av fylkeskommunen. Det helhetlige plan- og styringssystemet utvikles og tilpasses de til enhver tid vedtatte planer, strategier og politiske vedtak.

I det helhetlige plan- og styringssystemet benyttes det flere ulike styringsdokumenter for de ulike nivåene. Det viktigste skillet går mellom rammeverket som legges til grunn for fylkeskommunens samfunnsoppdrag, regional planstrategi og regionale planer som gjelder for hele samfunnet, og de interne strategier og planer for Østfold fylkeskommune. Det skilles mellom *samfunnsutvikling*, som alle samarbeidsaktører skal bidra til å nå, og hva fylkeskommunen *selv* forplikter seg til gjennom egne styringsdokumenter.

Helhetlig plan- og styringssystem

Figur 2- Fylkeskommunens helhetlige plan- og styringssystem

Nedenfor følger en kort beskrivelse av de enkelte elementene i plan- og styringssystemet.

3.2.1 Plan- og styringsdokumenter for østfoldsamfunnet

Østfold fylkeskommune bygger videre på kunnskapsgrunnlaget «Vi i Viken» i arbeidet med utforming av regionale utviklingsmål fram mot 2030.

I vedtatt regional planstrategi, [Veien til et bærekraftig Viken](#), er det satt mål og prioriteringer for videreutvikling og omstilling til et bærekraftig vikensamfunn. Det krever et felles forpliktende samarbeid mellom ulike samfunnsaktører for å løse sammensatte utfordringer med en helhetlig og tverrfaglig tilnærming og bred involvering.

For å oppnå målene og ønsket utvikling, utarbeides det et felles planprogram som nye Østfold fylkeskommune kan legge til grunn når det skal utformes nye regionale planer.

Viken fylkeskommune utarbeider [planprogram for følgende tre nye regionale planer](#):

- Regional plan for økt livskvalitet, deltakelse og likeverd
- Regional plan for kompetanse og verdiskaping
- Regional plan for areal og mobilitet

Viken fylkeskommune har vært regional planmyndighet og ledet planarbeidet. Arbeidet er gjort i samarbeid med hele vikensamfunnet. Dette gir et godt grunnlag når nye Østfold fylkeskommune skal vedta nye regionale planer i 2024.

3.2.2 Plan- og styringssystemet internt i fylkeskommunen

Fylkeskommunens egne verktøy for å nå de langsiktige utviklingsmålene består bl.a. av temastrategier, økonomiplan og virksomhetsstyring.

Temastrategier

Temastrategier, med eventuelle handlingsplaner, benyttes i tillegg som fylkeskommunens egne verktøy for å nå de langsiktige utviklingsmålene.

Temastrategier gjelder for fylkeskommunens egne tjenesteområder, og skal ta utgangspunkt i regional planstrategi og regionale planer. Temastrategiene legger langsiktige føringer for hvordan fylkeskommunen skal løse sine oppgaver, med aktuelle virkemidler som kan brukes for å nå målene.

Temastrategiene består alltid av strategisk del, og flere inkluderer også handlingsplan. Den strategiske delen har en langsiktig horisont på minst 4 år, men kan vurderes revidert oftere. Handlingsplanene har opp mot 4 års tidshorisont, men vurderes revidert årlig.

Temastrategiene har to ulike aspekter:

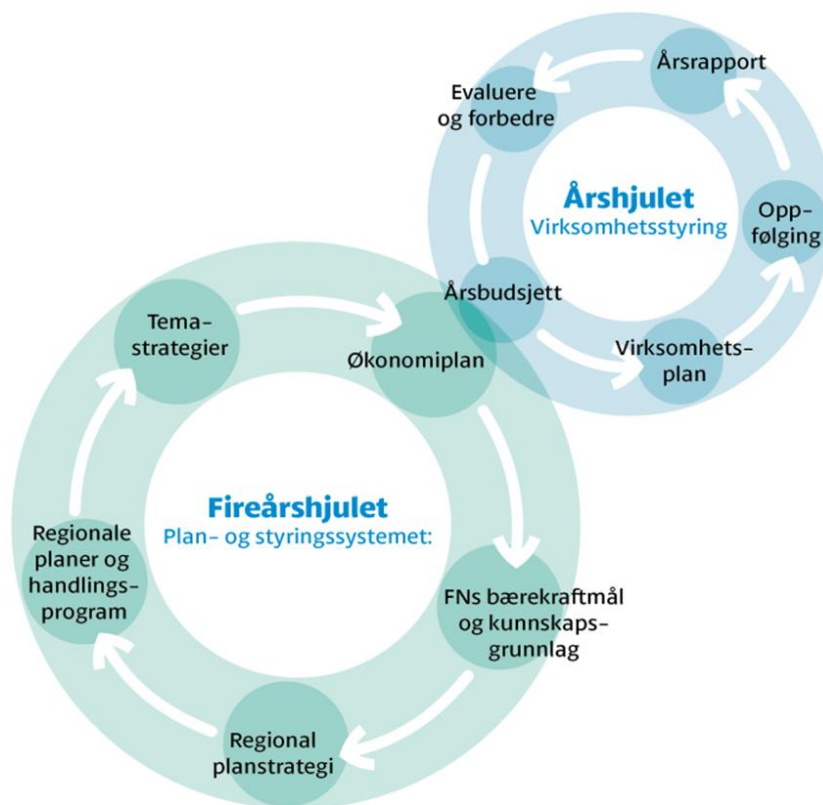
- Temastrategier som tar for seg aktivitet med innbyggerne og samarbeidspartnere. Den setter rammer for hvordan vi skal jobbe mot konkrete mål innen et fag/sector/tema der vi har virkemidlene
- Temastrategier som har et mer innadrettet fokus om hvordan vi i fylkeskommunen skal jobbe og organisere oss. De legger føringer for hvilke systemer, organisering og samhandling vi trenger for å nå virksomhetsmålene, men de vil også ha overføringsverdier til samfunnet som helhet.

Årsbudsjett og økonomiplan

Økonomiplanlegging er et verktøy for utforming av politiske prioriteringer og fordeling av økonomiske ressurser, innenfor tilgjengelige økonomiske rammer. Økonomiplanen gjelder for en fireårsperiode, men skal rulleres årlig. Fylkeskommunen skal gjennom økonomiplanleggingen sørge for at begrensede ressurser blir anvendt så effektivt som mulig. God økonomiplanlegging bidrar til økt politisk handlingsrom, og styrker muligheten for å utøve politikk og foreta prioriteringer i fylkeskommunen. God økonomiplanlegging innebærer god oversikt over økonomiske og demografiske forhold mv. som påvirker fylkeskommunen.

Årsbudsjettet viser første året i økonomiplanen, og beskriver ressursfordelingen i detalj for det gjeldende året. Alle tjenesteområdene skal vise hvordan de bidrar til å nå fylkeskommunens prioriterte delmål for relevante innsatsområder gjennom utforming av målbare resultatkrav. Resultatkravene skal utformes med utgangspunkt i de tiltak og virkemidler som planlegges gjennomført for å oppfylle resultatkravet. Tiltak og virkemiddelbruk skal tilpasses den økonomiske rammen.

Sammenheng mellom plan- og styringssystemets fireårshjul og virksomhetsstyrings årshjul kan illustreres slik:

Figur 3- Sammenhengen mellom fireårshjulet i plan- og styringssystemet og årshjulet

Årsbudsjett og økonomiplan skal sikre god sammenheng mellom de langsiktige utviklingsmålene og den operative gjennomføringen, gjennom økonomiplanens fireårshorisont og det fylkeskommunen forplikter seg til for neste år.

Virksomhetsstyringen skal operasjonalisere målene, strategiene og resultatkravene fra regional planstrategi, regionale planer, handlingsprogram og temastrategier slik de kommer til uttrykk i årsbudsjett og økonomiplanen for perioden slik illustrasjonen over viser.

Virksomhetsstyring

Virksomhetsstyring omfatter all ledelsesaktivitet, styring og kontroll som skal bidra til å iverksette politiske vedtak, prioriteringer og mål, og å skape best mulige resultater og kvalitet i tjenestene.

Virksomhetsstyringen omfatter alle fullmaktsnivåene og skal sikre at styringen skjer likt og samordnet mellom og innen tjenesteområdene. Virksomhetsstyringen skal sikre at fylkeskommunens overordnede mål nås og understøtte det helhetlige plan- og styringssystemet.

Figur 4- Prinsipper for virksomhetsstyring som understøtter det helhetlige plan- og styringssystemet

Virksomhetsstyringen er tilpasset styringsform og alle føringer fra vedtatte planer og strategier skal ivaretas når forventede samfunns effekter skal nås.

Virksomhetsstyringen omfatter ulike styringsformer som linjestyring, eierstyring, styring av prosjekter og av partnerskap, samarbeid og samskaping slik illustrasjonen over viser. Det er videre definert fem prinsipper for virksomhetsstyring:

- sikre at politiske vedtak blir gjennomført
- identifisere målbare mål og resultatkrav som grunnlag for oppfølging og rapportering
- sørge for at vi etterlever lover og forskrifter, inkludert interne retningslinjer
- aktiv bruk av risikostyring som grunnlag for effektiv forvaltning og kontinuerlig forbedring
- evaluere egen aktivitet for læring, fornying og innovasjon

Det benyttes risiko- og sårbarhetsanalyser, samt risikovurdering som sentrale verktøy for å ivareta tilstrekkelig internkontroll. Det er etablert kvalitetssystem for kontinuerlig forbedring og for å tilrettelegge

for innovasjon. I tråd med vedtatt organisasjonsstrategi legges tillitsbasert ledelse til grunn i Østfold fylkeskommune.

Mål- og resultatstyring legger til grunn at det skal tydeliggjøres hva som skal oppnås, og hvilke rammebetingelser som gjelder for oppgaveløsningen. Dette tilrettelegger for autonomi i oppgaveløsningen. Mål- og resultatstyring harmonerer godt med tillitsbasert ledelse, så lenge mål og resultatkrav setter retning, men ikke detaljerer hvordan oppgavene skal løses.

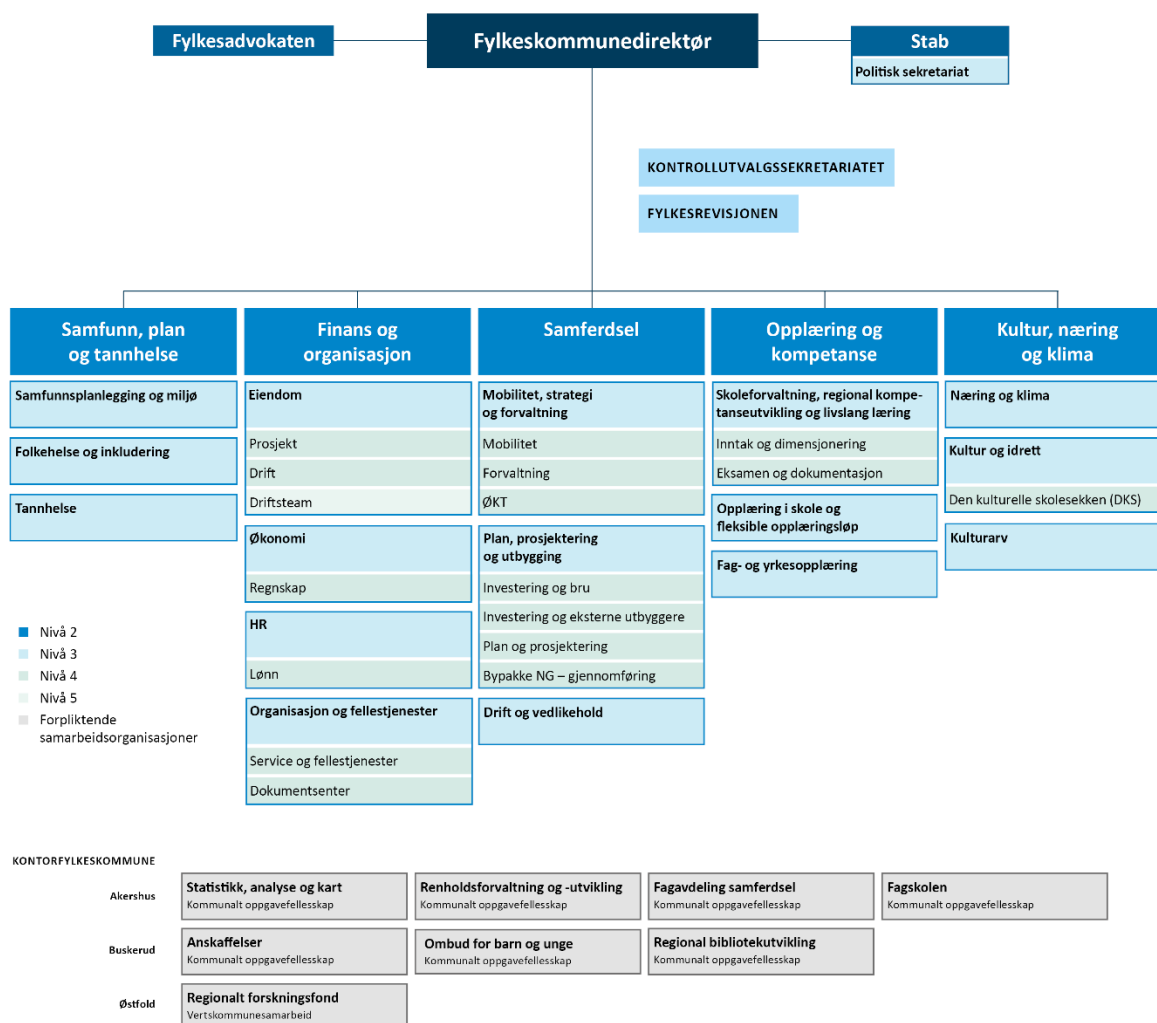
Disse prinsippene legges til grunn når det enkelte rådsområde, avdeling, skole, tannklinikk, virksomhet og foretak skal operasjonalisere sine ansvarsområder på bakgrunn av vedtatt årsbudsjett og økonomiplan i tråd med øvrige planer, strategier og føringer fra lover, forskrifter og politiske vedtak. Både tverrfaglighet og samordning av operative oppgaver i flere tjenesteområder skal ivaretas gjennom god virksomhetsstyring.

3.3 Organisasjon

Østfold fylkeskommune legger til grunn formannskapsmodell som styringsform. Fylkeskommunens administrasjon er organisert med en fylkeskommunedirektør med fem tjenesteområder. Direkte underlagt fylkeskommunedirektøren er fylkesadvokaten og fylkeskommunedirektørens stab, slik organisasjonskartet viser:

Justert organisasjonskart
Østfold fylkeskommune

Oppdatert 29.09.23

Figur 5- Justert organisasjonskart Østfold fylkeskommune

De ni oppgavefelleskapene for faglige tjenesteleveranser vises nederst, med en linje for hvilken kontorfylkeskommune de er knyttet til. I tillegg er Østfold fylkeskommune kontorfylkeskommune for kontrollutvalgssekretariatet i Akershus og Østfold og fylkesrevisjonen i Akershus og Østfold. Det interkommunale selskapet FRID IKS er også lagt til Østfold fylkeskommune.

4 Fylkeskommunedirektørens forslag

1. Ved utskrivning av fylkesskatten for 2023 legges til grunn den maksimale skattøren som vedtas av Stortinget i statsbudsjettet for 2024.

2. Inntekter og netto driftsrammer for tjenesteområder i økonomiplanperioden 2024-2027 vedtas slik det framgår av bevilgningsoversikt drift:

Bevilgningsoversikt drift etter § 5-4 første ledd

Beløp i 1000

	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027
Rammetilskudd	-1 885 515	-1 864 776	-1 874 673	-1 882 461
Inntekts- og formuesskatt	-2 136 376	-2 146 262	-2 155 720	-2 164 710
Andre generelle driftsinntekter	-27 000	-21 000	-15 000	-13 000
Sum generelle driftsinntekter	-4 048 891	-4 032 038	-4 045 393	-4 060 171
Korrigert sum bevilgninger drift, netto	3 880 914	3 790 249	3 799 959	3 802 878
Avskrivninger	0	0	0	0
Sum netto driftsutgifter	3 880 914	3 790 249	3 799 959	3 802 878
Brutto driftsresultat	-167 977	-241 789	-245 434	-257 293
Renteinntekter	-58 895	-53 542	-46 674	-46 674
Utbytter	-35 000	-35 000	-35 000	-35 000
Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler	0	0	0	0
Renteutgifter	132 000	150 500	154 400	170 000
Avdrag på lån	122 500	131 500	150 500	168 500
Netto finansutgifter	160 605	193 458	223 226	256 826
Motpost avskrivninger	0	0	0	0
Netto driftsresultat	-7 373	-48 331	-22 208	-467
Disponering eller dekning av netto driftsresultat				
Overføring til investering	65 870	0	0	0
Avsetninger til bundne driftsfond	0	0	0	0
Bruk av bundne driftsfond	-750	-750	-750	-750
Avsetninger til disposisjonsfond	105 170	109 725	114 464	119 393
Bruk av disposisjonsfond	-162 918	-60 644	-91 506	-118 176
Dekning av tidligere års merforbruk i driftsregnskapet	0	0	0	0
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	7 373	48 331	22 208	467
Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)	0	0	0	0

Tabell 2 - Bevilgningsoversikt drift etter §5-4 første ledd

Bevilgningsoversikt drift etter § 5-4 andre ledd

<i>Beløp i 1000</i>	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027
Fylkesting	48 057	49 208	46 980	48 878
Fylkeskommunedirektør	46 214	45 117	45 019	44 765
Finans og organisasjon	340 636	328 933	328 273	326 580
Opplæring og kompetanse	2 077 667	2 020 685	2 014 663	2 002 347
Samferdsel	964 445	929 862	928 100	923 582
Samfunn, plan og tannhelse	185 496	184 012	183 646	182 707
Kultur, næring og klima	173 073	169 487	169 150	168 283
Finans og sektoruavhengige utgifter og inntekter	9 265	62 193	83 378	104 986
Oppgavefelleskap	0	0	0	0
Sum bevilgninger drift, netto	3 844 851	3 789 499	3 799 209	3 802 128
Herav:				
Overføring til investering	65 870	0	0	0
Bruk av bundne driftsfond	-750	-750	-750	-750
Bruk av disposisjonsfond	-101 183	0	0	0
Korrigert sum bevilgninger drift, netto	3 880 914	3 790 249	3 799 959	3 802 878

Tabell 3 - Bevilgningsoversikt drift etter §5-4 andre ledd

For budsjettåret 2024 gis fylkeskommunedirektøren fullmakt til å omfordele budsjettmidler mellom tjenesteområdene der hvor disse er feilfordelt som følge av delingen av Viken fylkeskommune.

Omdisponeringer innenfor det enkelte tjenesteområde, av prinsipiell eller vesentlig betydning, skal legges fram for fylkestinget.

3. Investeringsbudsjettet for økonomiplanperioden 2024-2027 vedtas slik det framgår av Bevilgningsoversikt investering etter § 5 - 5 første ledd og Bevilgningsoversikt investering etter § 5-5 andre ledd (investeringer i varige driftsmidler) under:

Bevilgningsoversikt investering etter § 5-5 første ledd

<i>Beløp i 1000</i>	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027
Investeringer i varige driftsmidler	795 921	1 304 810	1 489 120	1 229 420
Tilskudd til andres investeringer	0	0	0	0
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	14 000	14 000	14 000	14 000
Utlån av egne midler	0	0	0	0
Avdrag på lån	0	0	0	0
Sum investeringsutgifter	809 921	1 318 810	1 503 120	1 243 420
Kompensasjon for merverdiavgift	-159 184	-260 962	-297 824	-245 884
Tilskudd fra andre	-193 595	-408 952	-607 840	-589 280
Salg av varige driftsmidler	0	0	0	0
Salg av finansielle anleggsmidler	0	0	0	0
Utdeling fra selskaper	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	0	0	0	0
Bruk av lån	-391 271	-648 896	-597 456	-408 256
Sum investeringsinntekter	-744 050	-1 318 810	-1 503 120	-1 243 420

Økonomiplan 2024-2027 - Fylkeskommunedirektørens forslag

Overføring fra drift	-65 870	0	0	0
Avsetninger til bundne investeringsfond	0	0	0	0
Bruk av bundne investeringsfond	0	0	0	0
Avsetninger til ubundet investeringsfond	0	0	0	0
Bruk av ubundet investeringsfond	0	0	0	0
Dekning av tidligere års udekket beløp	0	0	0	0
Sum overføring fra drift og netto avsetninger	-65 870	0	0	0
Fremført til inndekning i senere år (udekket)	0	0	0	0

Tabell 4 - Bevilgningsoversikt investering etter §5-5 første ledd

Bevilgningsoversikt investering etter § 5-5 andre ledd

Investeringer i varige driftsmidler

Beløp i 1000	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan Sum 2024-2027
Finans og organisasjon					
Finans og organisasjon	10 000	6 000	6 000	0	22 000
Sum Finans og organisasjon	10 000	6 000	6 000	0	22 000
Opplæring og kompetanse					
Opplæring og kompetanse	337 627	523 020	456 520	334 320	1 651 487
Sum Opplæring og kompetanse	337 627	523 020	456 520	334 320	1 651 487
Samferdsel					
Samferdsel	408 794	677 990	926 600	889 100	2 902 484
Sum Samferdsel	408 794	677 990	926 600	889 100	2 902 484
Samfunn, plan og tannhelse					
Samfunn, plan og tannhelse	39 500	97 800	100 000	6 000	243 300
Sum Samfunn, plan og tannhelse	39 500	97 800	100 000	6 000	243 300
Investeringer i varige driftsmidler	795 921	1 304 810	1 489 120	1 229 420	4 819 271

Tabell 5 - Investeringer i varige driftsmidler

Tilskudd til andres investeringer

Beløp i 1000	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan Sum 2024-2027
Investeringer i varige driftsmidler	0	0	0	0	0

Tabell 6 - Tilskudd til andres investeringer

Investeringer i aksjer og andeler i selskaper

Beløp i 1000	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan Sum 2024-2027
OKO IB konverteringsprosjekt	14 000	14 000	14 000	14 000	56 000
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	14 000	14 000	14 000	14 000	56 000

Tabell 7 - Investeringer i aksjer og andeler i selskaper

Utlån av egne midler

Beløp i 1000	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan Sum 2024-2027
Utlån av egne midler	0	0	0	0	0
Sum del 1-4	809 921	1 318 810	1 503 120	1 243 420	4 875 271

Tabell 8 - Utlån av egne midler

Omdisponeringer av prinsipiell eller vesentlig betydning, skal legges fram for fylkestinget.

4. Det opptas lån til investeringsformål i budsjettet for 2024 på inntil 391,3 mill. kr, jf. kommuneloven §14-15 første ledd. Gjennomsnittlig avdragstid settes til 25 år.
5. Fylkeskommunens trekkrettighet i bank settes til 600 mill. kr i 2024, jfr. kommuneloven § 14-15 tredje ledd.
6. Fylkeskommunedirektøren fastsetter kollektivtakster for Østfold kollektivtrafikk innenfor en ramme 9,7 prosent. Det fastsettes ikke særskilte kollektivtakster for kjøp av billetter i app.
7. Driftsbudsjettet for fylkesrevisjon, kontrollutvalgssekretariat og kontrollutvalg vedtas med en netto driftsutgift på 8,364 mill. kr i 2024.
8. Fylkeskommunedirektøren kan inntektsføre bruk av fond i 2024 i samsvar med påløpte utgifter, der fondsbruken er i samsvar med forutsetningene for fondet.
9. Fylkeskommunedirektøren får fullmakt til å avsette til fond fra avdelingenes budsjetter i de tilfeller der det er gitt tilsagn til eksterne om støtte til tiltak/prosjekter, men hvor utbetalinger skjer i et senere budsjettår.
10. Fylkeskommunedirektøren gis fullmakt til å igangsette arbeidet med å avvikle Fylkeshuset Sarpsborg AS som aksjeselskap, slik at dette kan driftes og forvaltes på samme måte som øvrige fylkeskommunale eiendommer. Anslåtte avviklingskostnader på 2,5 mill. kroner dekkes ved bruk av reservefondet.
11. Fylkeskommunens årlige premieavvik avsettes til premieavviksfond. Fylkeskommunens premieavvik amortiseres over 7 år.
12. Følgende nivåer for finansielle måltall for Østfold fylkeskommune i økonomiplanperioden vedtas:

Økonomiplan 2024-2027 - Fylkeskommunedirektørens forslag

- Netto driftsresultat (resultatgrad): 3 prosent
- Reservefond: 5 prosent
- Gjeldsgrad: 90 prosent

13. Det vedlagte økonomi- og finansreglementet for Østfold fylkeskommune vedtas.

14. Plan- og styringssystemet utformes som beskrevet i økonomiplanen, herunder:

- FNs bærekraftsmål med fem langsiktige utviklingsmål, som beskrevet i kapittelet **Bærekraft**
- plangrunnlaget, gjeldende regionale planer med handlingsprogram vedtatt for Østfold fylkeskommune, som beskrevet i kapittelet **Plangrunnlaget**
- temastrategier med handlingsprogram/handlingsplaner vedtatt for Viken fylkeskommune, og sektorplaner og strategidokumenter vedtatt for tidligere Østfold fylkeskommune, som beskrevet i kapittelet **Plangrunnlaget**
- resultatmål for 2024, som beskrevet i tjenesteområdenes kapitler.

5 Bærekraft

5.1 Utviklingsmål mot 2030

FNs bærekraftsmål legges til grunn for Østfold fylkeskommunes plan- og styringssystem.

Regional planstrategi vedtatt i Viken fylke videreføres i nye Østfold fylkeskommune inntil ny regional planstrategi for Østfold fylke erstatter denne, jf. forskrift om gjennomføring av deling av Viken fylkeskommune til Akershus, Buskerud og Østfold fylkeskommuner (delingsforskriften, av 3. oktober 2022).

Regional planstrategi, [Veien til et bærekraftig Viken](#), har fem langsiktige utviklingsmål for vikensamfunnet.

Planstrategien i nye Østfold fylkeskommune videreføres med de fem langsiktige utviklingsmålene:

1. Natur, klima og planetens tålegrense

I 2030 er hensynet til naturen og planetens tålegrense grunnleggende for all samfunnsutvikling i Viken. Viken er et bærekraftig og klimasmart lavutslippssamfunn, som har god kunnskap til våre økosystemer, og som tar vare på det biologiske mangfoldet, naturområdene og matjorda i Viken. Vi vektlegger beredskap, klimatilpasning og matsikkerhet, og forvalter våre naturressurser langsiktig, effektivt og nyskapende. Resultatet er gode levekår og et godt livsgrunnlag for dagens og morgendagens innbyggere.

2. God livskvalitet og like muligheter

I 2030 lever alle mennesker i Viken verdige og meningsfulle liv. Vi har trygge arbeidsplasser og tilgang til relevant utdanning. Fylket kjennetegnes av gode, varierte boområder med levende møteplasser. Kulturlivet og foreningslivet er rikt, og vi kan dyrke natur- og friluftsinnteressene våre. Vikensamfunnet er åpent, mangfoldig og inkluderende.

3. Grønn og rettferdig verdiskaping

I 2030 er Viken en nyskapende, internasjonalt konkurransedyktig og mangfoldig næringsregion som leder an i det grønne skiftet. Vi har attraktive private og offentlige arbeidsplasser, velfungerende markeder, ledende forsknings- og kompetansemiljøer og høy sysselsetting. Vi har et rettferdig og anstendig arbeidsmarked. Viken viser vei i utviklingen av sirkulær økonomi. Vekst og verdiskaping i Viken tar hensyn til naturen, ivaretar samfunnssikkerhet og beredskap, og skaper velferd og god livskvalitet for innbyggerne.

4. Omstilling og tillit

I 2030 er Viken et sterkt og trygt samfunn, som kan møte både kjente og uforutsette utfordringer og endringer. I Viken har vi verktøyene vi trenger for å vende utfordringer til muligheter. Vikensamfunnet er godt forberedt på både akutte og langsiktige konsekvenser av klima- og miljøendringene. Næringslivet har god evne til å håndtere og utnytte endringer i teknologi, kompetansebehov og økonomiske forutsetninger. I 2030 deltar mange innbyggere i utviklingen av Viken, og vi har tillit til hvordan fylket styres. Innbyggerne har fremtidsstro og opplever høy grad av trygghet, livskvalitet, tilhørighet, frihet og tillit.

5. Sammen skaper vi Viken

I 2030 har vi sterk kultur for samarbeid og kunnskapsdeling i Viken. Vi har sterke og forpliktende partnerskap hvor offentlige aktører, næringsliv, frivillighet, forskning og enkeltmennesker deltar.

Samarbeidet foregår på tvers av geografi og forvaltningsnivåer. Viken deltar aktivt i nasjonalt, grenseregionalt og internasjonalt arbeid. Det gir oss kunnskap, kompetanse og gjennomslag til å nå målene vi har satt oss.

Disse fem langsiktige utviklingsmålene danner grunnlag for hvilke prioriteringer vikensamfunnet skal forplikte seg til, og legger også føringer for hvordan Viken fylkeskommune skal innrette sin aktivitet. Med utgangspunkt i disse fem langsiktige utviklingsmålene er det definert seks innsatsområder og prioritert 65 delmål i regional planstrategi. Delmålene tar utgangspunkt i FNs 17 bærekraftsmål, og kunnskapsgrunnet er en viktig kilde for å prioritere dem.

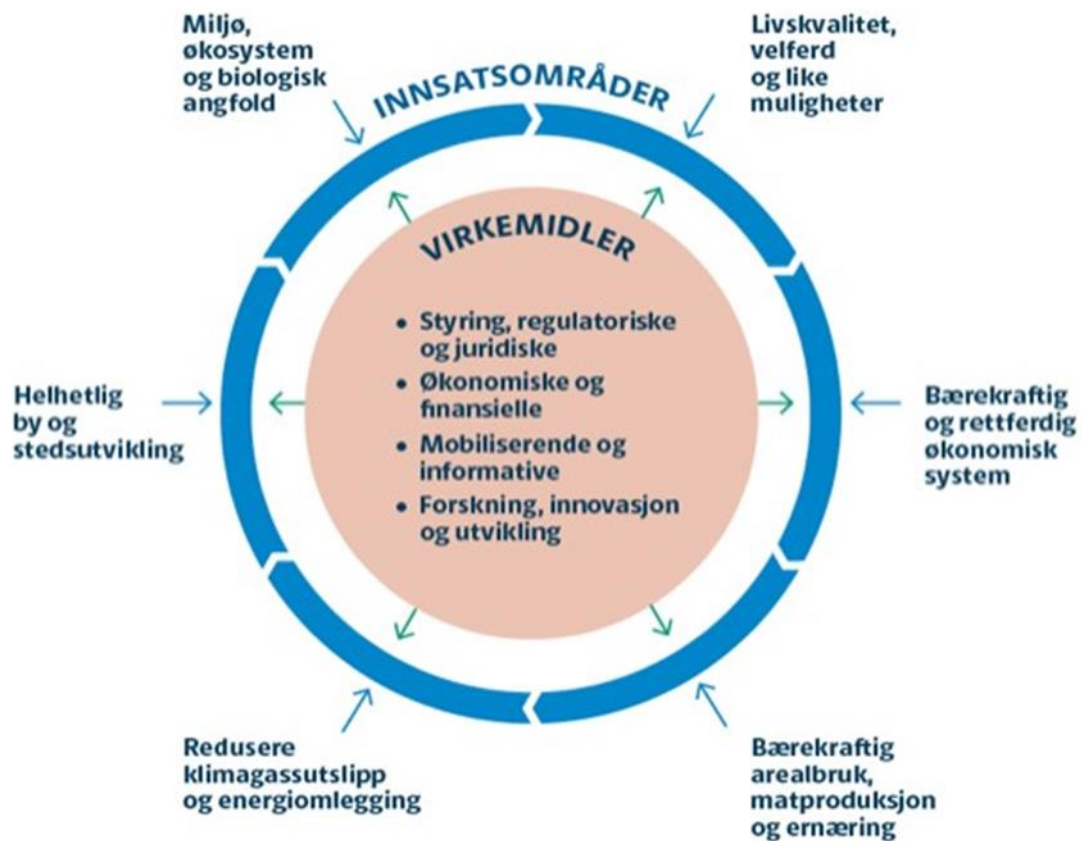
5.2 Tverrfaglige innsatsområder i FN 17

Høsten 2019 lanserte FN en ekspertrapport - «The Future is Now» - om hvordan vi kan jobbe med bærekraftsmålene på en effektiv, fremtidsrettet og helhetlig måte. Ekspertpanelets modell har vært sentral i arbeidet med regional planstrategi for Viken.

Ekspertpanelets modell definerer seks tverrfaglige innsatsområder som et verktøy for å nå målene i 2030-agendaen. Innsatsområdene skal stimulere til samarbeid på tvers av forvaltningsnivåer (stat, fylke, kommune) og fagområder. Slik er de ment å motvirke en sektorisert tilnærming til problemløsning. Dette er i tråd med bærekraftsmålenes vektlegging av samarbeid for å nå Agenda 2030.

I samsvar med FNs metodikk definerte Viken fylkeskommune fire virkemiddelkategorier. Kategoriene hjelper oss med å identifisere, kartlegge og systematisere samfunnets tilgjengelige virkemidler.

I figuren nedenfor gjengis de seks innsatsområdene for å oppnå en bærekraftig utvikling.

Figur 6 - Sammenhengen mellom innsatsområder i regional planstrategi og virkemidler

Virkemidler er vår verktøykasse for å nå de langsiktige utviklingsmålene, og ulike aktører i vikensamfunnet har ulike virkemidler til rådighet. Skal vi få mest mulig ut av verktøykassen vi har, må vi bruke den smart, effektivt og se verktøyene i sammenheng med hverandre og de målene som skal nås.

5.2.1 Tre tverrfaglige temaer fra Regional planstrategi

Vi kan ikke nå bærekraftsmålene ved å jobbe hver for oss i siloer og sektorer. I regional planstrategi for Viken ble det besluttet at klima og miljø, folkehelse og samarbeid er tre så viktige tverrgående tema at de skal være et premiss for alle planer og utviklingsarbeid.

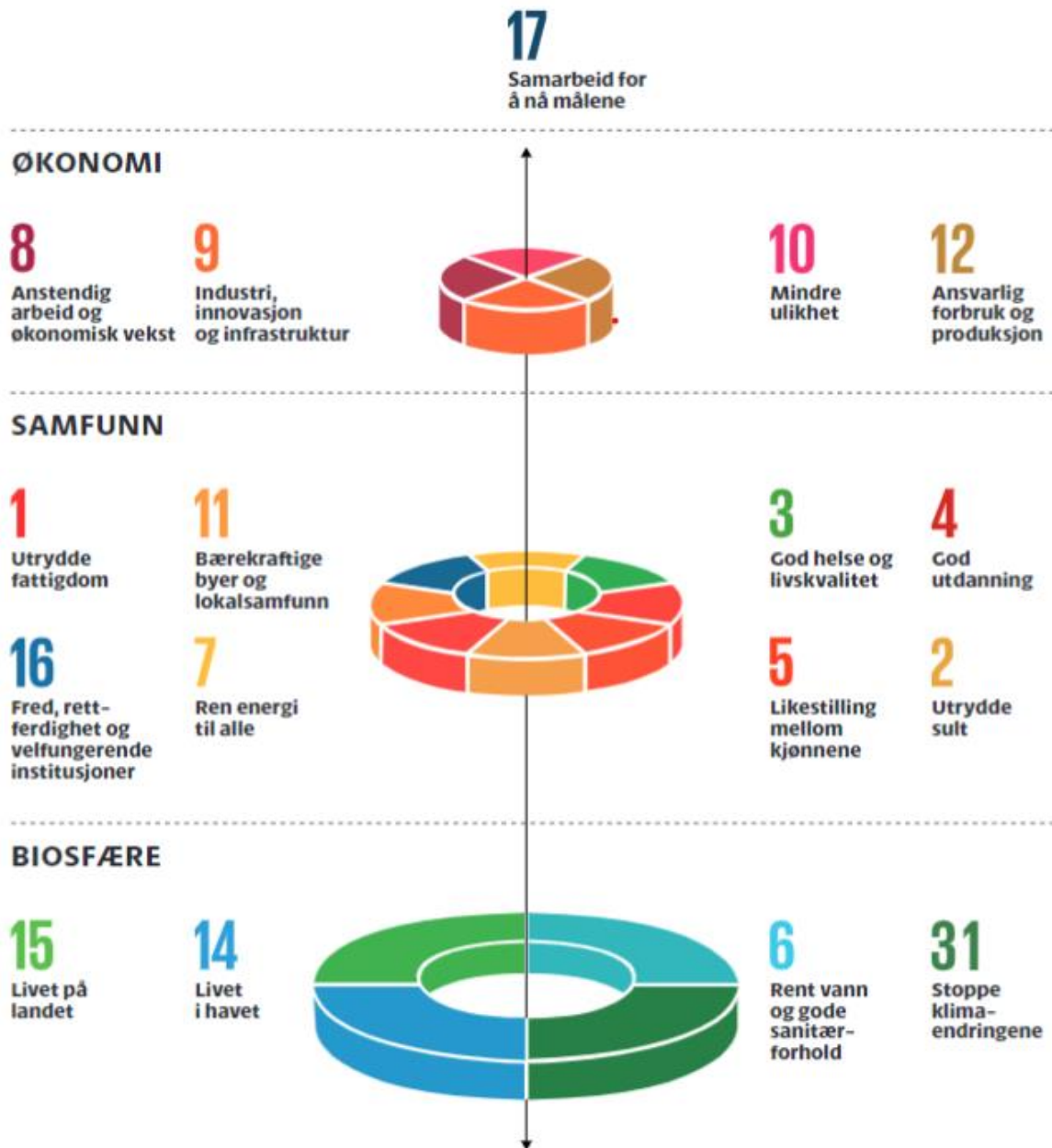
Som regional utviklingsaktør skal fylkeskommunen være en pådriver og samordner i arbeidet med FNs bærekraftsmål. Vi må se hvordan utfordringer og løsninger henger sammen, og hvordan det kan være konflikt mellom ulike mål. Dette krever endringer i hvordan vi tenker og jobber. Ikke minst må vi være innovative og se virkemidlene bedre i sammenheng. I arbeidet med utforming av plangrunnlaget for nye regionale planer er disse tre tverrgående temaene fulgt opp. Disse temaene prioriteres som en del av fylkeskommunens ordinære drift og inngår i fylkeskommunens målhierarki. Illustrasjonen nedenfor viser hvordan de tre tverrgående temaene ivaretas i plangrunnlaget.

Figur 7 - De tre nye regionale planer med tre tverrgående tema

5.3 Bærekraftsdimensjonene

Figuren viser hvordan økonomi og samfunn henger sammen med, og er avhengig av, biosfæren. Samarbeid mellom ulike samfunnsaktører må til for å for å løse sammensatte utfordringer og nå målene.

Figur 8 - Bærekraftsdimensjonene

Azote Images for Stockholm Resilience Centre, Stockholm Universitet. Figuren er tilpasset universell utforming for Viken fylkeskommune

5.3.1 Samarbeid

Rollen som samfunnsutvikler krever et tett samspill med østfoldsamfunnet. Det krever et felles forpliktende samarbeid mellom ulike samfunnsaktører for å løse sammensatte utfordringer med en helhetlig og tverrfaglig tilnærming og bred involvering. Det legges til rette for reell samskaping med sentrale samfunnsaktører og å styrke fylkeskommunens rolle som samfunnsutvikler.

For Østfold fylkeskommune betyr dette at vi må samarbeide internt på tvers av tjenesteområder – og internt i avdelingene. De fleste bærekraftsutfordringer vi står overfor er avhengige av dette. Vi må bygge felles begreper og forståelse hos politisk og administrativ ledelse, og systemer som ivaretar dette.

Samarbeid forankres i bærekraftsmål Nr. 17: Samarbeid for å nå målene.

5.3.2 Økonomi - økonomisk bærekraft

Økonomisk bærekraft handler om å sikre økonomisk trygghet for alle, og å bruke ressursene på en slik måte at det ikke går på bekostning av framtidig økonomisk utvikling. Vi må redusere ulikhet, sikre anstendig arbeid og finne nye løsninger hvor forbruket og økonomien vår ikke overbelaster miljø og klima. Det vil si økt grad av sirkulære løsninger framfor lineære.

For Østfold fylkeskommune betyr dette bl.a. at vi må forvalte våre egne økonomiske ressurser ansvarlig for eksempel gjennom anskaffelser, investeringer og tilskudd som kan påvirke samfunnsutviklingen. Fylkeskommunen må bidra til et innovativt og lønnsomt næringsliv.

Det betyr også at vi må bruke våre virkemidler for å bidra til mer rettferdig og grønn verdiskaping i regionen, og til å legge til rette for innbyggernes muligheter til å øke sin kompetanse og å delta i arbeidslivet.

For Østfold fylkeskommunes egen økonomi skal vedtak om årsbudsjett og økonomiplan være realistiske og balanserte etter kommunelovens krav. Investeringsvolumet må vurderes i lys av framtidig evne til gjeldsbetjening. Det er utarbeidet finansielle måltall for fylkeskommunen som vil understøtte den isolerte finansielle bærekraften. Dette vil i sin tur understøtte fylkeskommunens bidrag til måloppnåelse innenfor alle bærekraftsdimensjonene. Finansielle måltall for netto driftsresultat, reservefond og gjeldsgrad i Østfold fylkeskommune, er omtalt i et eget kapittel.

Økonomisk bærekraft forankres i bærekraftsmålene:

- Nr. 8: Anstendig arbeid og økonomisk vekst
- Nr. 9: Innovasjon og infrastruktur
- Nr. 10: Mindre ulikhet
- Nr. 12: Bærekraftig produksjon og forbruk

5.3.3 Samfunn - sosial bærekraft

Sosial bærekraft handler om å sikre at alle mennesker får et godt og rettferdig grunnlag for et anstendig liv. Med utgangspunkt i menneskerettighetene sier den sosiale dimensjonen noe om hvordan mennesker har det i et samfunn; om de får oppfylt rettighetene sine og om de har mulighet til å påvirke egne liv og samfunnet rundt seg. Vi må jobbe for at alle mennesker har like muligheter til å leve et stabilt og helsefremmende liv, til å få utdanning og arbeid og leve uten noen form for diskriminering.

For Østfold fylkeskommune betyr dette blant annet at vi må jobbe internt for at vår organisasjon skal gjenspeile mangfoldet i østfoldsamfunnet. Ansattes helse og livskvalitet må ivaretas for at flere grupper skal få reell mulighet til å delta på våre arrangementer og til å bli hørt og påvirke våre prosesser. Det betyr også at vi må bruke våre virkemidler og tjenester blant annet for å bidra til god utdanning, integrering og bedre helse og livskvalitet. Vi må skape gode bomiljøer, møteplasser, anlegg og aktiviteter, aktivt motarbeide rasisme og diskriminering og utjevne sosiale ulikheter.

Sosial bærekraft forankres i bærekraftsmålene:

- Nr. 1: Utrydde fattigdom
- Nr. 2: Utrydde sult
- Nr. 3: God helse og livskvalitet
- Nr. 4: God utdanning
- Nr. 5: Likestilling mellom kjønnene
- Nr. 7: Ren energi for alle
- Nr. 11: Bærekraftige byer og samfunn
- Nr. 16: Fred og rettferdighet

5.3.4 Biosfære - klima og miljømessig bærekraft

Miljø- og klimamessig bærekraft handler om å drive samfunnsutvikling innenfor planetens tålegrenser og at hensynet til klimaet og naturen skal være førende for alt vi gjør. Vårt livsgrunnlag er helt avhengig av klima, natur og miljø. Økende klimagassutslipp varmer opp havet og lufta, ødelegger økosystemer og bidrar til at arter utrykkes. Dette gjør oss sårbare for naturkatastrofer, setter mange menneskers levebrød i fare og kan gi grobunn for konflikter.

For Østfold fylkeskommune betyr dette bl.a. at vi må kutte direkte og indirekte klimautslipp fra egen aktivitet, og redusere arealinngrep og miljøpåvirkning i egne prosjekter. Det betyr også at vi må bruke våre virkemidler til å redusere østfoldsamfunnets klimagassutslipp og bevare naturområder og det biologiske mangfoldet. Miljø og klimahensyn i fylkeskommunens aktiviteter inkluderer temaer som f.eks. biologisk mangfold, natur, ren luft og vann, redusere forsøpling og klimagassutslipp. Alle tiltak skal ta utgangspunkt i planetens tålegrense.

Arbeid med klimabudsjett presenteres i et eget kapittel. Tjenesteområdene har omtalt sine klimatiltak for 2024 i sine respektive kapitler.

Miljømessig bærekraft forankres i bærekraftsmålene:

- Nr. 6: Rent vann og gode sanitærforhold
- Nr. 13: Stoppe klimaendringene
- Nr. 14: Liv under vann
- Nr. 15: Liv på land

6 Plangrunnlaget

Fylkeskommunen legger følgende premisser til grunn for kommende periode:

Bærekraft: Østfold fylkeskommune skal jobbe for en livskraftig region. Vi skal fremme en balansert og bærekraftig utvikling i by og bygd. FNs bærekraftsmål ligger til grunn for våre valg.

Utvikling: Østfold fylkeskommune skal motvirke sosiale forskjeller. Vi skal ta vare på og styrke menneskene, mangfoldet, naturen, arbeidslivet og demokratiet. Vi skal utvikle og bruke ressursene på best mulig måte og være attraktive for innbyggere og næringsliv. Vi skal styrke og utnytte våre regionale muligheter og unike fortrinn.

Kompetanse: Østfold fylkeskommune skal være en attraktiv arbeidsgiver med en sterk digitaliserings- og innovasjonskultur. Vi skal gi kvalitetsutdanning som samsvarer med behovene i samfunnet. For å fremme verdiskaping og sysselsetting skal vi bidra til at regionens unike kompetansemiljøer samordnes og styrkes.

6.1 Verdier

Fylkeskommunens kjerneverdier bygger oppunder mål, og sier noe om hva som skal kjennetegne oss som organisasjon.

Med raus mener vi: Vi viser tillit og deler kunnskap. Vi anerkjenner hverandres initiativ og ideer, verdsetter mangfold og aksepterer at vi har ulike forutsetninger.

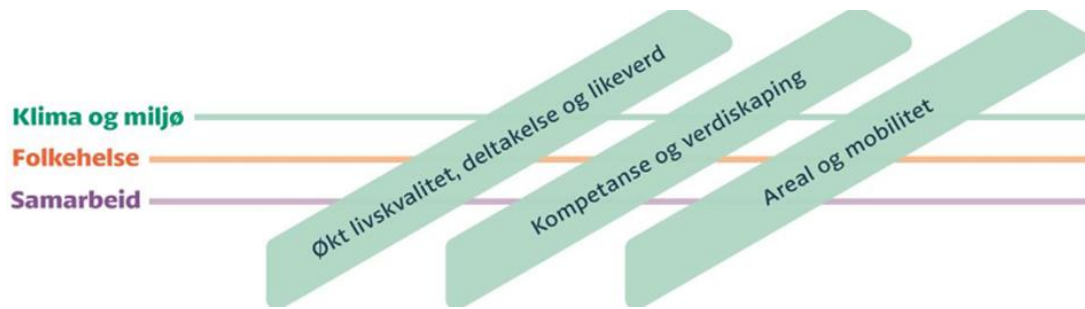
Med nytenkende mener vi: Vi utvikler nye ideer og framgangsmåter. Vi ser muligheter, utfordrer hverandres rutiner og vaner og tar initiativ til endring.

Med samskapende mener vi: Vi jobber sammen med hverandre og innbyggerne våre for å skape de beste løsningene, og ser på hverandre som likeverdige.

6.2 Målhierarki

De fem langsiktige utviklingsmålene fra Regional planstrategi fram mot 2030 beskrevet i kapitlet bærekraft er førende for fylkeskommunens egen oppgaveløsning.

Økonomiplanen benytter de seks innsatsområdene som struktur for å nå de langsiktige utviklingsmålene. På bakgrunn av fylkeskommunens hovedprioriteringer beskrevet i introduksjonskapitlet, er det prioritert 13 delmål fra regional planstrategi fordelt på de seks innsatsområdene. Videre er det lagt opp til å ivareta de tre tverrgående tema fra regional planstrategi. Folkehelse, klima og miljø og samarbeid skal nås ved at alle tjenesteområder skal identifisere oppdrag for å nå dem.

Figur 9 - De tre nye regionale planer med tre tverrgående tema

Fylkeskommunen har videre prioritert resultatmål for hvert delmål for hvert innsatsområde slik som vist i kapitlet om innsatsområder. Alle tjenesteområder har på denne bakgrunn prioritert hvordan resultatmålet for neste år skal løses gjennom oppdragsbeskrivelser, tiltak i driftsbudsjettet, investeringsbudsjettet og klimatiltak. Tjenesteområdenes prioriteringer er beskrevet i delen om fylkeskommunens tjenesteområder.

I det første driftsåret er det fokusert på å sikre løpende driftsoppgaver, fullføre investeringsprosjekter, ivareta bærekraftsperspektivet og tilrettelegge for å gi de nye fylkeskommunene tilstrekkelig handlingsrom for å etablere den nye fylkeskommunen.

Fylkeskommunens aktiviteter skal sikre etterlevelse av lover, og forskrifter, samt følge opp vedtatte regionale planer, strategier og andre styringsdokumenter som fortsatt gjelder. I kapitlet gjeldende planer viser vi hvilke planer som fortsatt er gjeldende inntil nye vedtas av fylkestinget.

6.3 Gjeldende planer

For Østfold fylkeskommune er følgende planer gjeldende inntil nye vedtas:

6.3.1 Regional planstrategi

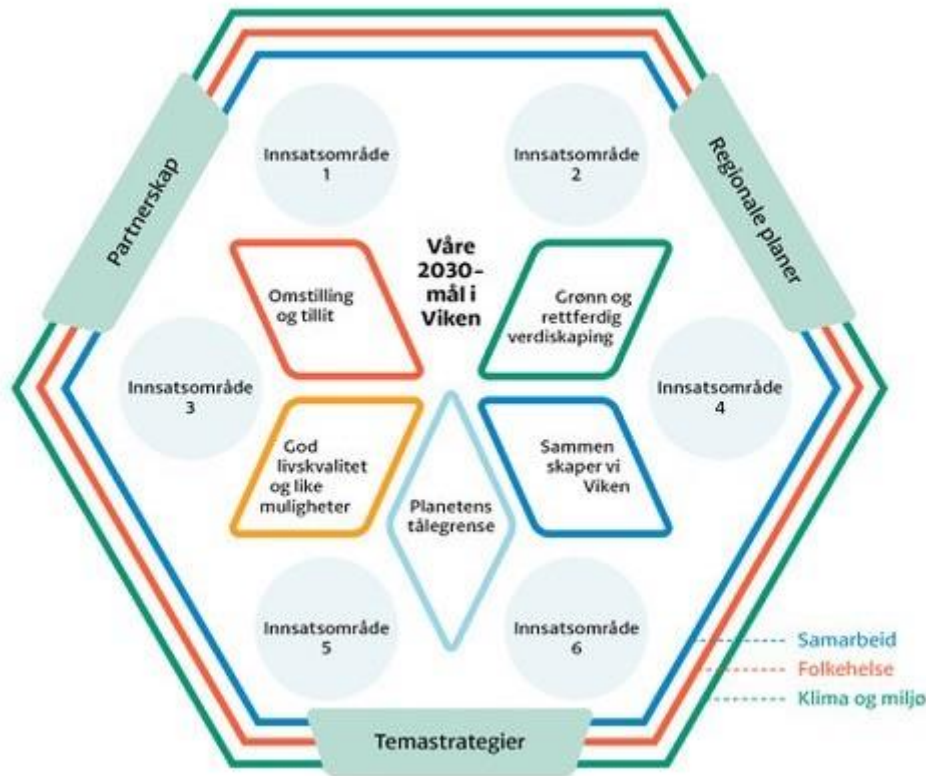
Regional planstrategi som ble vedtatt av Viken fylkesting i desember 2020 er det viktigste overordnede politiske styringsverktøyet for samfunnsutviklingen inntil ny vedtas.

I forskrift om gjennomføring av deling av Viken fylke til Østfold fylke, Akershus fylke og Buskerud fylke (delingsforskriften, av 3. oktober 2022) §12 er det fastsatt at regional planstrategi fortsatt skal gjelde inntil Østfold, Akershus og Buskerud vedtar nye planstrategier senest innen ett år etter konstituering. Departementet kan gi utsatt frist for ferdigstilling av regional planstrategi (jamfør plan- og bygningsloven §7-1).

Planstrategien vedtatt av Viken fylkesting legges derfor til grunn og videreføres ved oppstart av nye Østfold fylkeskommune. Bærekraftig utvikling av samfunnet er avhengig av at vi klarer å se ulike virkemidler i sammenheng for å løse de komplekse samfunnsutfordringene vi står overfor. Samfunnsutfordringene er komplekse, og løsningene på disse finner vi bare dersom vi jobber helhetlig og på tvers av sektorer med ulike aktører.

Sammenhengen mellom de fem langsiktige utviklingsmålene, de seks innsatsområdene og hvordan Østfold fylkeskommune skal jobbe for å nå dem, er illustrert slik:

Figur 10 - Sammenhengen mellom de fem langsiktige utviklingsmålene og de seks innsatsområdene

Illustrasjonen viser oppbygging av regional planstrategi med de fem utviklingsmålene i sentrum. Rundt ligger de seks innsatsområdene og de tre tverrgående temaene.

6.3.2 Regionale planer som fortsatt er gjeldende

Regionale planer med handlingsprogram er førende for hele samfunnet med bakgrunn i regional planstrategi.

Som en konsekvens av at regional planstrategi etter § 12 i forskrift om gjennomføring av deling av Viken fylke til Østfold fylke, Akershus fylke og Buskerud fylke (delingsforskriften, av 3. oktober 2022) fortsatt gjelder inntil nye planstrategier vedtas, vil også regionale planer etter plan- og bygningsloven kapittel 8 fortsatt gjelde inntil de oppheves eller de nye fylkeskommunene vedtar nye planer for de aktuelle områdene eller temaene.

Regionale planer fra tidligere Østfold fylkeskommune er etter dette fortsatt gjeldende for nye Østfold fylkeskommune inntil nye regionale planer vedtas. Dette er:

- [Fylkesplan for Østfold «Østfold mot 2050» \(PDF, 27 MB\)](#)
 - [FylkesROS - Risiko og sårbarhetsanalyse for Østfold-Vedlegg til fylkesplanen.pdf \(PDF, 6 MB\)](#)
- [Fylkesdelplan barn og unge, vedtatt 2009 \(PDF, 639 kB\)](#)
- [Regional plan for folkehelse i Østfold 2012-2015/2024 \(PDF, 5 MB\)](#)
- [Regional plan for fysisk aktivitet 2018 - 2029 - Østfold i bevegelse \(PDF, 4 MB\)](#)
 - Vedlegg: [Kunnskapsgrunnlaget for fysisk aktivitet \(PDF, 14 MB\)](#)
som er utarbeidet som støtte for prosessen med planen og handlingsprogrammet.
- [Regional kompetanseplan for Østfold \(PDF, 2 MB\)](#)
- [Regional plan for klima og energi i Østfold 2019 - 2030 \(PDF, 12 MB\)](#)
- [Regional plan for kulturminner i Østfold 2010-2022 \(PDF, 6 MB\)](#)
- [Regional plan for kultur Østfold 2018-2029 \(PDF, 796 kB\)](#)
- [Regional kystsoneplan for Østfold \(PDF, 9 MB\)](#)
- [Regional plan for næringsutvikling \(PDF, 3 MB\)](#)
- [Regional vannforvaltningsplan for Innlandet og Viken 2022-2027](#)
- [Regional vannforvaltningsplan for de norske delene av vannregion Västerhavet 2022-2027](#)
- [Regional plan Vindkraft i Østfold \(PDF, 6 MB\)](#)
- [Regional transportplan for Østfold mot 2050 \(PDF, 13 MB\)](#)

6.3.3 Temastrategier

Viken fylkeskommune har vedtatt en rekke temastrategier som omfatter fylkeskommunens egen virksomhet. Det er ikke lovpålagt å utforme temastrategier, de utarbeides etter behov. Temastrategier gir føringer for fylkeskommunens prioriteringer for perioden.

I forskrift om gjennomføring av deling av Viken fylke til Østfold fylke, Akershus fylke og Buskerud fylke (delingsforskriften, av 3. oktober 2022), § 11 fastslås det at «vedtekter» og «forskrifter» fortsatt skal gjelde inntil de nye fylkeskommunene har vedtatt nye, men i maks ett år etter delingen.

For å sikre effektiv drift og forvaltning av nye Østfold fylkeskommune videreføres vedtatte temastrategier fram til eventuelt nye vedtas.

Følgende temastrategier er vedtatt for organisatoriske aspekter:

- [Anskaffelsesstrategi 2021-2024](#)
- [Digitaliseringsstrategi 2021-2024](#)
- [Innovasjonsstrategi 2021-2024](#)
- [Internasjonal strategi for Viken fylkeskommune 2022 - 2024](#)
- [Kommunikasjonsstrategi 2020-2024](#)
- [Organisasjonsstrategi 2021-2023](#)
- [Eiendomsstrategi for Viken fylkeskommune](#)
- [Energistrategi for Viken fylkeskommune sine bygninger](#)
- Eiermelding (eierstrategi for Østfold Energi AS)

Det er vedtatt temastrategier for operasjonell aktivitet ut mot innbyggere/ samarbeidspartnere:

- [Samferdselsstrategi for Viken 2022 - 2033](#)
- [Temastrategi for bibliotekutvikling 2022-2025](#)
- [Temastrategi for biologisk mangfold](#)
- [Temastrategi for frivillighet 2022-2025](#)
- [Temastrategi for kunst og kultur 2022-2025](#)
- [Temastrategi for mangfold og inkludering 2022-2030](#)
- [Landbruksstrategi 2021-2030](#)
- [Strategi for helsefremmende skoler 2021-2023](#)
- [Viken-modellen – et anstendig arbeidsliv](#)
- Plan for gjennomføring av investeringsprosjekter utdanning og kompetanse. PS 66/2021
- Strategi for at flere fullfører og består videregående skole

Det er også vedtatt handlingsplaner (handlingsprogram) for enkelte av disse temastrategiene. Handlingsprogrammet viser hvordan gjennomføringen av strategien ivaretas.

6.3.4 Handlingsplaner/program som videreføres

- [Handlingsprogram for samferdsel i Viken 2022 - 2025 \(PDF, 4 MB\)](#)
- [Handlingsprogram for opplæring innen kriminalomsorgen i Viken 2021 - 2024 \(PDF, 222 kB\)](#)
- Handlingsplan for [Temastrategi for biologisk mangfold \(PDF, 706 kB\)](#) (handlingsplan er integrert i temastrategien)
- Strategi for helsefremmende skoler 2020-2023 (utdanning og kompetanse). Gjelder ut fylkestingsperioden for Viken fylkeskommune
- [Felles handlingsprogram for økt fysisk aktivitet for alle. Aktiv i Viken 2021 - 2022 \(PDF, 2 MB\)](#) Gjelder ut fylkestingsperioden for Viken fylkeskommune
- [Handlingsplan for temastrategi for frivillighet 2022-2023 \(handlingsplan er integrert i temastrategien\)](#) Gjelder ut fylkestingsperioden for Viken fylkeskommune
- [Handlingsplan - temastrategi for mangfold og inkludering 2022 - 2023 \(PDF, 306 kB\)](#) Gjelder ut fylkestingsperioden for Viken fylkeskommune
- [Handlingsprogram for kulturminner i Viken 2022-2023 \(PDF, 436 kB\)](#) Gjelder ut fylkestingsperioden for Viken fylkeskommune
- [Handlingsplan for Temastrategi kunst og kultur 2022-2023 \(viken.no\)](#) Gjelder ut fylkestingsperioden for Viken fylkeskommune
- Handlingsplan for Viken fylkesbibliotek 2022-2023 Gjelder ut fylkestingsperioden for Viken fylkeskommune

6.3.5 Sektorplaner og strategidokumenter

Fra tidligere Østfold fylkeskommune var det vedtatt flere sektorplaner og strategier. Disse har samme status som temastrategier som beskrevet tidligere. Sektorplaner og strategier omfatter fylkeskommunens egen virksomhet. For å sikre effektiv drift og forvaltning av nye Østfold fylkeskommune videreføres disse fram til eventuelt nye vedtak foreligger.

Følgende sektorplaner og strategier foreligger for Østfold fylkeskommune:

- [Handlingsprogram for folkehelse i Østfold 2020 - 2023 \(PDF, 12 MB\)](#)
- [Estetikkveileder for Østfold \(PDF, 2 MB\)](#)
- [Forvaltningsplan for elg i Østfold \(PDF, 2 MB\)](#)
- [Forvaltningsplan for villsvin i Østfold \(PDF, 6 MB\)](#)
- [Internasjonalt handlingsprogram for Østfold fylkeskommune \(PDF, 265 kB\)](#)
- [Handlingsplan for internasjonalt ungdomsarbeid i Østfold fylkeskommune 2012 - 2015 \(PDF, 614 kB\)](#)
- [Handlingsplan for Østfolds kulturlandskap 2009-2012 \(PDF, 2 MB\)](#)
- [Handlingsprogram for klima og energi i Østfold 2014-2017 \(PDF, 3 MB\)](#)
- [Tverrsektoriell folkehelsestrategi for Østfold fylkeskommune 2015 \(PDF, 5 MB\)](#)
- [Kultiveringsplan for innlandsfisk i Østfold](#)

6.3.6 Vedtak knyttet til skolestruktur

Det er i Viken fylkeskommune vedtatt endringer knyttet til skolestruktur gjennom følgende vedtak:

- Plan for gjennomføring av investeringsprosjekter i utdanning og kompetanse, PS 66/2021, har medført noen endringer i rekkefølge på investeringer, og noen strukturendringer som endrer tidligere vedtak

Videre foreligger det også tidligere skolebruksplan 2015 - 2026 for Østfold fylkeskommune:

- [Skolebruksplan for Østfold fylkeskommune 2016 - 2026 del 3 \(PDF, 29 MB\)](#)
- [Skolebruksplan for Østfold fylkeskommune 2015 - 2026 del 2 \(PDF, 25 MB\)](#)
- [Skolebruksplan for Østfold fylkeskommune 2015 - 2026 del 1 \(PDF, 8 MB\)](#)
- [Fylkestingets vedtak om rullering av skolebruksplan 22. - 23. juni 2016 \(PDF, 376 kB\)](#)

For å sikre effektiv drift og forvaltning av nye Østfold fylkeskommune legges disse vedtak til grunn fram til eventuell nye vedtak foreligger.

7 Klimabudsjett

7.1 Hva er et klimabudsjett?

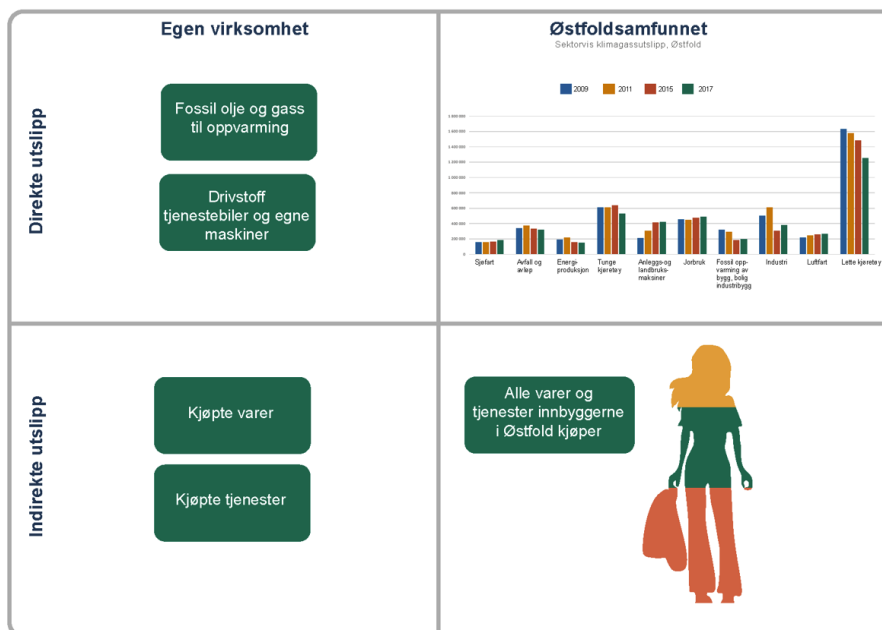
Et klimabudsjett viser hvordan man gjennom tiltak skal nå et bestemt klimamål og hvor både effekten på klimagassutslipp (målt i CO₂-ekvivalenter (CO₂e)), kostnader og ansvar for gjennomføring av tiltaket er synliggjort.

Kort sagt skal klimabudsjettet vise:

- tiltakene som skal gjennomføres
- forventede utslippsreduksjoner
- hvilke rådsområder som er ansvarlige
- kostnader

Klimabudsjettet for Østfold fylkeskommune er hovedsakelig basert på en videreføring av klimabudsjettet for Viken fylkeskommune og klimaregnskapet 2022, som er sjablongmessig fordelt mellom nye fylkeskommuner. Det skal synliggjøre utslippsmengde, mål og tiltak som kan gi et grunnlag for Østfold fylkeskommunes videre arbeid med klimabudsjett.

Klimabudsjettet skiller mellom fylkeskommunen som virksomhet og østfoldsamfunnet som geografisk område. Det skilles også mellom direkte og indirekte klimagassutslipp, se figuren nedenfor.

Figur 11 - Sammenhengen mellom de fem langsiktige utviklingsmålene og de seks innsatsområdene

De direkte utslippene er de som fysisk finner sted innenfor et område, i dette tilfellet virksomheten Østfold fylkeskommune og Østfold fylke som geografisk område (østfoldsamfunnet). De indirekte utslippene omfatter utslipp som oppstår utenfor det avgrensede området, som en konsekvens av forbruk av varer og tjenester innenfor det avgrensede området.

Arbeidet er kommet lengst for direkte utslipp, hvor det er gjort en del effektberegninger av tiltakene. Klimabudsjettet for virksomheten Østfold fylkeskommune er delvis overlappende med klimabudsjett for østfoldsamfunnet, fordi utslippskutt i virksomheten også gir utslippskutt i samfunnet.

7.2 Klimabudsjett i egen virksomhet

Klimabudsjettet for Østfold fylkeskommune som virksomhet tar utgangspunkt i klimamål som er vedtatt i "Veien til et bærekraftig Viken - regional planstrategi 2020-2024" vedtatt for Viken fylkeskommune 18. desember 2020. Klimabudsjettet bygger videre på igangsatt klimaarbeid i Viken fylkeskommune og satsinger som er foreslått videreført. Det legges ikke inn bindinger for nye fylker.

Regional planstrategi skal gi overordnede og strategiske føringer for Østfold fylkeskommune. Klimamålet i planstrategien er ambisiøst; "Viken skal være et lavutslippssamfunn der det ikke slippes ut mer klimagasser enn det tas opp gjennom karbonlagring og naturlige prosesser. Minst 80 prosent av utslippene er kuttet innen 2030. Omleggingen skal skje på en rettferdig og sosialt inkluderende måte". Planstrategien setter også mål om å fremme overgang fra fossil til fornybar energi. I plangrunnlaget som overleveres Østfold fylkeskommune er det vektlagt at omlegging til fossilfri transport er sentralt for å nå fylkeskommunens klimamål. For kollektivtransporten er målet utslippsfri drift i kollektivtransporten innen 2028.

Viken fylkeskommune hadde også et mål om å redusere fylkeskommunens indirekte klimagassutslipp, gjennom blant annet å kjøpe inn varer og tjenester med lavt klimafotavtrykk. Den politiske målsettingen, som ligger til grunn for reduksjon i de indirekte utslippene, er overgang til det globale lavutslippssamfunnet.

7.2.1 Direkte utslipp i Østfold fylkeskommune

Klimabudsjettet for de direkte utslippene for Østfold fylkeskommune bygger på [Viken fylkeskommunes Klimaregnskap for 2022](#), samt en framskriving av tiltaksanalysene fra klimabudsjettet for 2023-2026. Utslippstallene for hver kategori er sjablongmessig fordelt til hver av de tre fylkeskommunene. I de tilfeller tiltak i klimabudsjettet gjelder enkeltvirksomheter, for eksempel kollektivselskapene, er disse tiltakene lagt til riktig fylkeskommune.

Klimaregnskap for Østfold fylkeskommunes direkte utslipp

Beregnete direkte utslipp for Østfold fylkeskommune for 2022 var om lag 3 290 tonn CO₂-ekvivalenter (CO₂e). Kollektivtransporten var den dominerende utslippskategorien med om lag 2 830 tonn CO₂e.

Kategori	Utslipp 2022 (tonn CO ₂ e)
Kjøretøy og maskiner	255
Kollektivtransport	2 832
Tjenestereiser	200
Fylkeskommunale bygg (stasjonær forbrenning)	0
Totalt	3 287

Tabell 9 - Klimaregnskap for Østfold fylkeskommunes direkte utslipp

Klimabudsjett med tiltaksanalyser for Østfold fylkeskommunes direkte utslipp

Tabellen under gir en oversikt over nødvendige utslippsreduksjoner gjennom ulike tiltakspakker for at fylkeskommunen skal bli fossilfri i 2028. Det er utarbeidet nye tiltaksanalyser for utskifting og utfasing av kjøretøy og maskiner. Årlig effekt av tiltakene i utskiftingsplanen (FT-sak 21/21) og i plan for fossilfri kollektivtransport beregnes som reduksjon i klimagassutslipp sammenlignet med utslippsnivået i referansebanen (se egen omtale nedenfor).

Økonomiplan 2024-2027 - Fylkeskommunedirektørens forslag

De årlige kostnadene under "kjøretøy og maskiner" er basert på gjennomsnittkostnader pr. tiltak, og er beregnet ut fra tiltak som ligger inne i utskiftingsplanen for 2023 for Viken fylkeskommune. Det er lagt til grunn at tiltakene vil gjennomføres i hele organisasjonen og finansieres gjennom avdelingenes driftsbudsjett og bidrag fra en årlig tilskuddspott. Kostnadsbesparende tiltak som å ikke erstatte kjøretøy som utgår, er også lagt inn i kostnadsanalysen. Dette vil skje gjennom å legge til rette for bedre samordning og mer bruk av leie og deling av maskin- og kjøretøyparken.

Klimabudsjettet for 2024-2027 viser at det er behov for en samlet utslippsreduksjon på om lag 2 630 tonn CO₂e i denne perioden. Det vil fortsatt gjenstå et behov for å redusere om lag 660 tonn CO₂e i 2028 for at fylkeskommunen skal bli fossilfri ved utgangen av året.

Utslippsreduksjoner gjennom tiltakspakker	Tiltak	Ansvarlig rådsområde (fra Viken FK)	Årlig kostnad (1000 kr)	Tiltaksanalyse		Målbanen - (tall i tonn CO ₂ -ekvivalenter)	
				Effekt 2024-2027 (tCO ₂ e)	Kommentarer	Samlet utslippsreduksjon i 2024-2027 for å nå 2028-målet	Gjenstående utslipp i 2028
	Utfasing og utskifting av maskin- og kjøretøyparken	UK, FA, SAM, KM	7 550	91	Egenfinansiert	204	51
	Utbygging av ladeinfrastruktur for ladbare biler	FA	400	:	Egenfinansiert	Indirekte effekt	
	Digitale systemer for kjøretøy og maskiner	FA	:	:	Egenfinansiert	Mangler effektberegning	
	Øke testaktivitet av fossilfrie maskiner	PKM	:	:	Egenfinansiert	Indirekte effekt	
	Innkjøp av el-sykler	Alle	:	:	Egenfinansiert	Mangler effektberegning	
	Økt bruk av elbiler i den kulturelle skolesekken	KM	:	:	Egenfinansiert	Mangler effektberegning	
	Totalt kjøretøy og maskiner		7 950	> 91		> 204	51
	Omlegging til utslippsfri kollektivtransport *	SAM					
	Totalt kollektivtransport					2 264	568
	Mer miljøvennlige reiser og redusere omfang av tjenestereiser for ansatte og utøvere (den kulturelle skolesekken)	FA	:		Egenfinansiert	Mangler effektberegning	
	Flere kurs og arrangementer gjennomføres digitalt. Økt bruk av Teams, oppfordre til samkjøring og bruk av kollektivtransport og sykkel	FA/alle	0			Mangler effektberegning	
	Fortsette arbeidet med utvikling av "Grønne bibliotek". Miljøkrav i anskaffelse av transportavtale mellom bibliotekene	FA	0			Mangler effektberegning	
	Geografisk tilpasning av ruteplanen for bibliotekbussen	KM	0		Egenfinansiert	Mangler effektberegning	
	Totalt tjenestereiser		0			160	40
	Fyringsolje i bygg og fjernvarme/-kjøling	FA					
	Totalt stasjonær forbrenning		0			0	0

Tabell 10 - Tiltaksanalyse for utslippsreduksjoner

* Hvalersambandet elektrifiseres fra 1. januar 2024. Østfold kollektivtrafikk (ØKT) vil tilrettelegge for en gradvis innføring av el og biogass i nye avtaler om tilrettelagt skoleskyss og bestillingstrafikk (personbiler og minibusser).

Oppsummering av tiltaksanalysen	1000 kr / tCO ₂ e
Årlige kostnader i perioden 2024-2027 (kun kjøretøy og maskiner) (1000 kr)	7 950
Utslippsreduksjoner pr år i perioden 2024-2027 for å nå 2028-målet (tCO ₂ e)	657
Samlede utslippsreduksjoner i perioden 2024-2027 for å nå 2028-målet (tCO ₂ e)	2 630
Gjenstående utslipp i 2028 for å nå 2028-målet (tCO ₂ e)	657
Samlet utslipp i løpet av 2028 ved mål om fossilfri virksomhet (tCO₂e)	0

Tabell 11 - Oppsummering av tiltaksanalysen

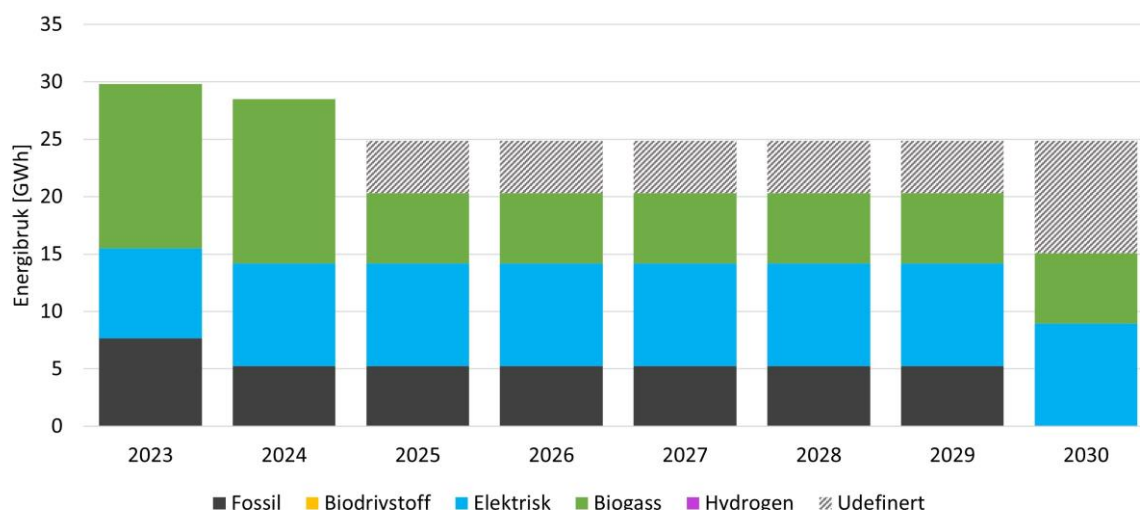
Kjøretøy og maskiner

Figuren nedenfor illustrerer referansebane, tiltaksbane og målbane for kategorien kjøretøy og maskiner. Referansebanen er en framskrivning av hvordan utslippene vil bli uten tiltakene. Tiltaksbanen følger utskiftingsplanen for kjøretøy og maskiner og viser den estimerte effekten av tiltakene som inngår i klimabudsjettet for 2024-2027. Målbanen viser det som må til for å komme ned til 100 prosent utslippskutt.

Målbanen for kjøretøy og maskiner viser at Østfold fylkeskommune må redusere utslippsnivået ned til ca. 50 tonn CO₂e i 2027 for å nå målet om å bli fossilfri i 2028. Tiltaksbanen viser et utslippsnivå på ca 165 tonn CO₂e i 2027, dvs. et høyere utslippsnivå enn målbanen. Dette tyder på at tiltak for å redusere utslipp fra denne kategorien vil virke, men ikke like raskt som nødvendig for å nå virksomhetens klimamål. For tiltaksbanen er det lagt til grunn en høyere kostnadsramme senere i 4-årsperioden. Dette fordi det må skiftes ut flere tyngre maskiner og tjenestekjøretøy med mer særegne driftskrav hvor det er høyere prisnivå for fossilfri teknologi.

Kollektivtransport

Viken fylkeskommune har utarbeidet en [tiltaksanalyse for utslippsfri kollektivtransport](#) som fokuserer på tempoet i omstillingen og identifiserer eventuelle gap i forhold til måloppnåelse slik at tiltak kan iverksettes. Kollektivselskapene har bidratt med sine perspektiver på mulig utvikling, samt forbruksdata. Tiltaksbanen for Østfold fylkeskommune er basert på en videreføring av analysen og legger til grunn det ØKT antar er sannsynlig utvikling.

Figur 12 - Tiltaksbane kollektivtransport i Østfold kollektivtransport. Kilde: Endrava

Analysen viser i hovedsak at ØKT er på god vei til måloppnåelse for utslippsfri kollektivtrafikk i 2028. Dette betyr at hvis en gjennomfører de tiltakene som ligger inne i planene og kontraktene, gjenstår kun to kontraktområder som fortsatt er fossile eller har udefinert drivstoff i 2028.

7.2.2 Indirekte utslipp i Østfold fylkeskommune

Indirekte utslipp er utslipp som aktivitet og forbruk i Østfold fylkeskommune forårsaker, men som kommer fra produksjon og transport av varer utenfor virksomheten. Omfanget er stort og omfatter hele investeringsporteføljen og det meste innenfor anskaffelser.

Viken fylkeskommune inkluderte indirekte utslipp for første gang i klimaregnskapet for 2021. For 2022 ble klimaregnskapet utvidet med flere forbruks- og utslippstall, og indirekte utslipp er inkludert for alle avfallskategorier og utvalgte kategorier innen innkjøp. Det er fremdeles behov for å utvikle og koble data- og indikatorsett, utslippsfaktorer og beregningsmetoder.

Klimabudsjett for Østfold fylkeskommunes indirekte utslipp

Klimabudsjettet for virksomhetens indirekte utslipp presenteres i tabellen nedenfor og omfatter hovedsakelig en videreføring av tiltak og aktiviteter som Viken fylkeskommune har lagt til grunn i sin økonomiplan og klimabudsjett for 2023-2026. Denne tiltaksanalysen baserer seg på virksomhetens og avdelingenes innmeldte klimatiltak. Her er det tatt med tiltak som vil redusere de indirekte utslippene for både anskaffelser, forbruk og avfall, og for investeringsprosjekter. Det er foretatt skjønnsmessige vurderinger av utslippsreduksjon for tiltakene, da det ikke er etablert gode nok metoder for effektberegning.

Tiltak som er vurdert til lav effekt vil også være viktige å gjennomføre, selv om de utgjør en liten andel av fylkeskommunens totale utslippskutt. Alle tiltak som bidrar til utslippsreduksjoner, og tiltak i egen virksomhet som viser at fylkeskommunen «feier for egen dør» vil være viktige å gjennomføre. Mange av disse tiltakene er enkle å gjennomføre og gir positive effekter på kort sikt. Energieffektivisering er et tiltak som gjennomføres i dag, men som ikke er omfattet av klimabudsjettet. Tiltaket er del av vedlikeholdsarbeidet for eiendomsmassen. ENØK-tiltak i bygg er estimert til å gi en energibesparelse/energiproduksjon på ca. 0,1 kWh/år pr. krone investert.

Økonomiplan 2024-2027 - Fylkeskommunedirektørens forslag

Tema	Aktiviteter	Ansvarlig enhet (fra Viken FK)	Kostnad (årlig kostnad 2024-2027)	Reduksjon CO2e
Økt kildesortering, reduserte avfallsmengder og økt gjenbruk	Kartlegge status og tilrettelegge for at alle har kildesorteringssystem	Virksomhetenes miljøfyrtårnansvarlig, renhold, HR	-	Middels effekt
Øke gjenbruksgraden av møbler og IT-utstyr	Gjenbruk og leasing framfor å kjøpe nytt	Alle	Kostnadsbesparende tiltak	Middels effekt *
Innføre miljøkrav i byggeprosjekter	Energiltak som solcellebruk, fjernvarme og energibrønner vurderes i byggeprosjekter	Eiendom, Utdanning og kompetanse	Delfinansiering	Middels effekt
	Unngå riving av bygg, samt arealeffektiv utnyttelse.	Eiendom, Utdanning og kompetanse, Næring	Kostnaden inngår som del av totalkostnaden for hvert byggeprosjekt	Stor effekt
	Klimavennlig materialbruk, trekonstruksjoner og lavkarbonbetong vurderes i alle byggeprosjekter. Livsløpsanalyser skal ligge til grunn		-	
Solcelleproduksjon	Investering i solcelleanlegg	Eiendom, Utdanning og kompetanse	Kostnaden inngår som del av totalkostnaden for hvert byggeprosjekt	Middels effekt
Klimakrav i anskaffelser	Innarbeide klima- og miljøkrav i nye leveranseavtaler	Anskaffelser, bistand fra klima og energi	Miljøkrav	Stor effekt
	Følge opp klima- og miljøkrav i kontraktsoppfølging	Anskaffelser, med bistand fra klima og energi	Miljøkrav	Stor effekt
	Klimavennlig materialbruk i anskaffelser	Eiendom	Kostnaden vurderes i hvert enkeltprosjekt	Stor effekt
	Redusere bruk av plast og øke andelen av fornybart og gjenvunnet materiale	Anskaffelser	Miljøkrav	Middels effekt
	Utfase engangsartikler av plast	Anskaffelser	Miljøkrav	Lav effekt
Infrastrukturprosjekter og innkjøp av materiell for kollektivtransport. Innsamle data for kvantitative effekter av tiltak	Strengt utslippskrav for maskiner og utstyr i driftskontrakter. Rapportering av klimagasser (CO2) i driftskontraktene. Ta i bruk verktøy for å innhente og sammenligne prosjektenes klimadata og for å igangsette målrettede tiltak.	Samferdsel	Miljø- og rapporteringskrav	Middels effekt
	Effektivisering av energiforbruk i veianlegg (LED-belysning)	Samferdsel	Kostnadsbesparende tiltak	Middels effekt
Livsløpsanalyser og gjenbruk av materiell ved kollektivterminaler	Gjenbraker betong ved oppgradering av holdeplasser til universell utforming. Økt levetid og gjenbruk av materiell gjennom vedlikehold og reparasjon av leskur.	Samferdsel	Kostnadsbesparende tiltak	Middels effekt
	Materialgjenvinning, gjenbruk av betong og masser (reduert transport av overskuddsmasser). Miljøvennlig materialvalg som lavkarbon og norske	Samferdsel, Miljø	Kostnaden vurderes i hvert enkeltprosjekt	Stor effekt

Tema	Aktiviteter	Ansvarlig enhet (fra Viken FK)	Kostnad (årlig kostnad 2024-2027)	Reduksjon CO2e
	steinprodukter, redusere avfallsmengder			
	Fossilfrie anleggsplasser (fortrinnsvis el, hydrogen og biogass). Felles ladepunkter til elektriske maskiner og massetransport	Samferdsel	Kostnaden vurderes i hvert enkeltprosjekt	Stor effekt **
	Fokusere på klimaeffekt i prosjektene som planlegges. Pilotprosjekter for å ta i bruk nye klimavennlige løsninger og nullutslippsløsninger og utarbeide klimabudsjett og LCA analyser	Samferdsel	Kostnaden vurderes i hvert enkeltprosjekt	Stor effekt
	Vurdere miljøkrav i maler, anskaffelser og planer basert på eksisterende kartlegging av mulige tiltak for å ivareta miljøhensyn.			
Redusere matsvinn og øke andelen økologisk mat i kantine	Veiledning av utvalgte skoler gjennom bærekraftige kantiner i Østfold fylkeskommune	Anskaffelser, Utdanning og kompetanse, klima og energi, miljø, folkehelse	Intern ressursbruk og kostnadsbesparende tiltak	Lav effekt

Tabell 12 - Klimabudsjett for Østfold fylkeskommunes indirekte utslipp

* Gjenbruk av møbler og innkjøp av brukte PC'er er vurdert til å gi stor effekt, mens leasing av mobiltelefoner og gjenbruk av kontorrekvisita er vurdert til å gi mindre effekt. For å redusere klimafotavtrykket fra innkjøp av møbler og andre varer, må gjenbruksgraden økes betraktelig og ha økt fokus i Østfold fylkeskommune.

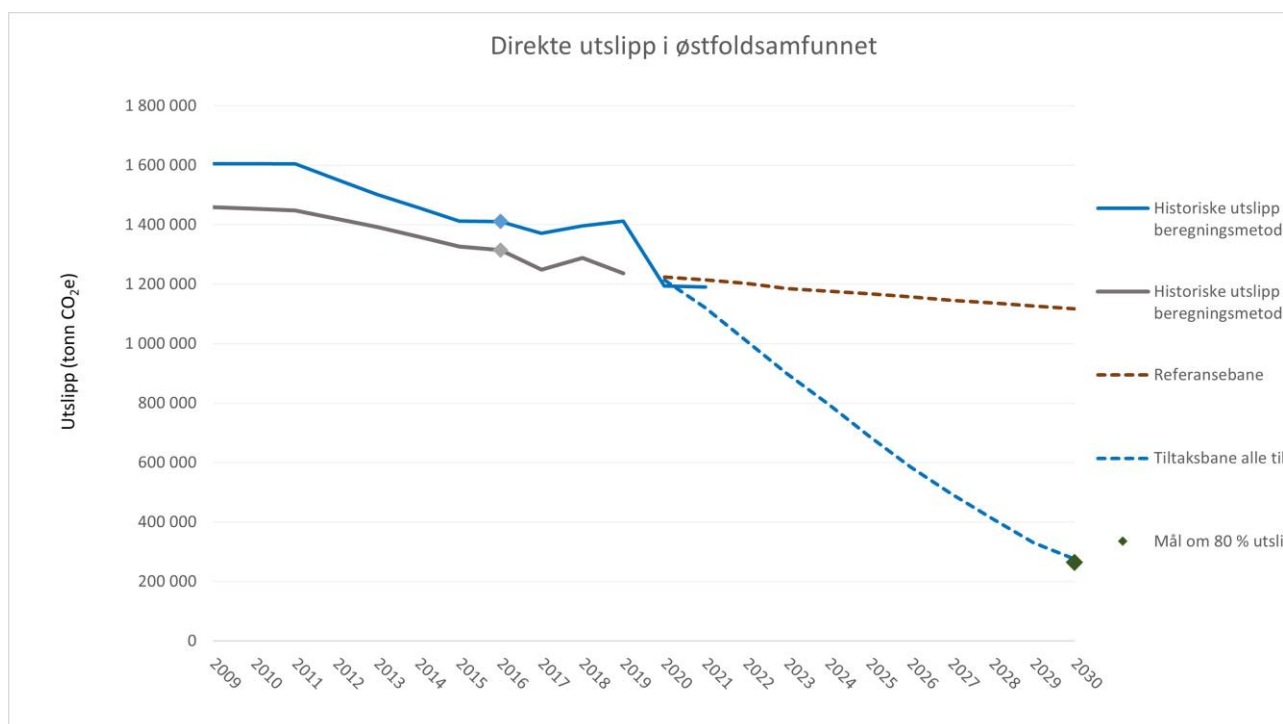
**Effekten for fossilfrie anleggsplasser varierer med størrelse. Store prosjekter i tettbygde gir strøk gir stor effekt mens mindre prosjekter i spredtbygde strøk er vurdert til å gi mindre effekt.

7.3 Klimabudsjett for østfoldsamfunnet

I regional planstrategi 2020-2024 vedtok fylkestinget i Viken at klimagassutslippene i Viken skal kuttes med minst 80 prosent innen 2030 målt fra referanseåret 2016 (PS 132/2020). Østfold sitt klimabudsjett for østfoldsamfunnet tar utgangspunkt i dette klimamålet. Tiltaksanalysen som ble utarbeidet av Endrava for Viken i 2021 danner grunnlaget for Østfold sitt klimabudsjett. Tiltaksanalysen inneholder referansebane og nødvendige sektorvise utslippskutt for å nå Vikens klimamål. Fordelingen av utslippskutt i analysen er fordelt på de tre nye fylkeskommunene sektorvis etter en fordelingsnøkkel basert på Miljødirektoratets kommunefordelte klimastatistikk fra 2021. Miljødirektoratet leverer klimastatistikk for direkte utslipp for vikensamfunnet ett år på etterskudd, slik at siste tilgjengelige år er 2021.

I 2030 kan Østfold slippe ut i overkant av 271 000 tonn CO2e mot dagens 1,2 millioner tonn CO2e. Referansebanen viser at utslippene vil bli redusert med 15 prosent innen 2030, gitt at ingen nye tiltak eller virkemidler settes inn (sammenlignet med nivået i 2016). Vikens klimamål innebærer et utslippskutt på 80 prosent innen 2030 (vs. 2016) i Østfold, noe som betyr at det er et stort gap mellom referansebanen og tiltaksbanen. Dette gapet viser et behov for utslippskutt på ytterligere 65 prosentpoeng. Basert på [tiltaksanalysen for vikensamfunnet](#), representerer dette for Østfold et behov for kutt på i overkant av 843 000 tonn CO2e i 2030 (vs 2016), på toppen av referansebanen. I budsjettperioden 2024-2027 må utslippene i Østfold reduseres med i underkant av 363 000 tonn CO2e med nye tiltak, omtrent 90 000 tonn CO2e hvert år, forutsatt at kutt i foregående år har blitt gjennomført.

Figur 13 - direkte utslipp for østfoldsamfunnet med historisk utslippsutvikling

Figuren viser direkte utslipp for østfoldsamfunnet med historisk utslippsutvikling (grå linje – gammel beregningsmetode, blå linje ny beregningsmetode), framskrevet utvikling uten egne tiltak (referansebane - stiplet gul linje), samt framskrevet utvikling med nye tiltak (tiltaksbane - stiplet blå linje). Referansebane og tiltaksbane er basert på tiltaksanalysen og gammel beregningsmetode.

Fra 2019 til 2020 viste klimastatistikken at utslippene var gått ned med i overkant av 400 000 tonn CO₂ for hele Viken. Ved bruk av fordelingsnøkkelen utgjorde dette et kutt på 120 000 tonn CO₂e for Østfold. Klimastatistikken for Viken fra 2021 viste imidlertid at utslippene hadde økt marginalt med 1,2 prosent. Gitt at 2020 og delvis 2021 var et unntaksår på grunn av Covid-pandemien, skyldes de relativt lave utslippene fra de store utslippskildene veitrafikk, sjøfart og flytrafikk mest sannsynlig konsekvensene av redusert aktivitet knyttet til pandemien og ikke iverksetting av nye tiltak i fylket. Det er grunn til å tro at nå som Covid-pandemien er over vil utslippene gå opp igjen til nivået før pandemien hvis det ikke iverksettes kraftfulle tiltak slik tiltaksanalysen og klimabudsjettet skisserer.

I dag finnes det ingen offentlig klimastatistikk for indirekte klimagassutslipp for samfunnet. Det er derfor ikke satt et kvantifisert mål for disse utslippene i Østfold. Følgelig vil indirekte klimagassutslipp ikke være inkludert i klimabudsjettet på samfunnsnivå. Dette er imidlertid et tema som stadig får mer oppmerksomhet og som fylkeskommunen i samarbeid med kommunene bør arbeide med – fra indikatorutvikling til tiltak som reduserer forbruksbaserte utslipp som gjenbrukstiltak og sirkulær økonomi. Tiltak i Østfolds samfunnsbudsjett sortert under «overordnede tiltak», gir også utslippsreduksjoner på indirekte klimagassutslipp i Østfold-samfunnet.

7.3.1 Klimamål og tiltak

De vedtatte klimamålene i regional planstrategi i Viken er utgangspunktet for klimabudsjettet til Østfold. Klimabudsjettet presenterer estimerte og nødvendige utslippsreduksjoner i perioden 2024-2027 knyttet til innføring av klimatiltak. Effektene av tiltakene er basert på en tiltaksanalyse for Viken som var grunnlag for klimabudsjettet for 2022-2025 og som nå er delt opp på de tre nye fylkeskommunene.

Klimabudsjettet for 2024-2027 omfatter østfoldsamfunnets direkte utslipp, dvs. de utslippene som fysisk skjer innenfor fylkets grenser. Tiltakseffekt fordelt på sektorer og tiltaksområder forutsetter at alle samfunnsaktører i Østfold utnytter sitt handlingsrom og iverksetter klimatiltak. Det er derfor betydelig større usikkerheter knyttet til et klimabudsjett for samfunnet enn for egen virksomhet. Klimabudsjettet på samfunnsnivå 2024-2027 viser først og fremst hva fylkeskommunen bidrar til i dag for å nå klimamålet, men er ikke en vurdering eller analyse av hva fylkeskommunen bør implementere av klimatiltak for å utnytte sitt handlingsrom. Selv om usikkerheten er stor, gir samfunnsbudsjettet en viktig pekepinn på hvilke sektorer som slipper ut mest klimagasser, hvilke tiltaksområder som gir mest effekt og bør prioriteres økonomisk og i samarbeid med andre aktører, og ikke minst hvordan Østfold ligger an til å nå klimamålet.

Klimabudsjettet for østfoldsamfunnet viser sektorer og tiltaksområder med effekt i perioden 2024-2027. Under hvert tiltaksområde er fylkeskommunens aktiviteter eller tiltak omtalt under «beskrivelse av tiltaket». Årets klimabudsjett vil være begrenset med tanke på fylkeskommunale klimatiltak eller aktiviteter fordi klimapolitikken og fremtidig klimaarbeid i de nye fylkeskommunene først vil kunne vedtas av de nye fylkestingene i desember. Tiltak som er lagt inn i klimabudsjettet er hovedsakelig videreføring av Viken fylkeskommunes vedtatte tiltak, prosjekter som allerede er finansiert eller oppgaver som fylkeskommunene gjennomfører i kraft av pålagte oppgaver som myndighetsutøver (f. eks. plansaker) eller tjenesteleverandør (f. eks. utdanning eller kollektivtjenester). Dette gjelder blant annet prosjekter som har fått tilsagn fra Klimasats-ordningen til Miljødirektoratet. Selv om enkelte av klimasatsprosjektene administrativt er lagt til ett fylke (eller kommune) blir prosjektet lagt inn i den/de fylkeskommunen(e) hvor prosjektet har aktiviteter. Blant annet gjelder dette «Klimasmart Landbruk» og «Felles rammeavtale for bildeling i kommunene i Viken». For FoU-prosjekter hvor Viken fylkeskommune har vært partner, er prosjektet lagt til den fylkeskommunen som er foreslått å ta over ansvaret fra 2024. Dette gjelder blant annet Treasource (Østfold) og H2Truck (Akershus).

Klimabudsjettet inneholder også satsinger som foreslås videreført fra Viken fylkeskommune. Dette er tiltak som blir foreslått videreført innenfor rammen av de årlige budsjettene for hver avdeling. Det legges til grunn en videreføring av 11 mill. kr som har gått til klimatiltak rettet mot samfunnet, fordelt etter fordelingsnøkkel som innebærer 24 prosent for Østfold. Disse tiltakene har til felles at de er langvarige og overordnende og skal fremme partnerskap og koordinering av klimapolitikk i fylket. Dette gjelder blant annet Klima Viken, Include og Biogass Oslofjord. Resterende midler kan brukes til andre klimatiltak rettet mot samfunnet i tråd med de nye fylkeskommunenes klimapolitikk. Dette kan for eksempel være energirådgivning til husholdninger og næringsaktører, tilskuddsordninger for ladeinfrastruktur, og sykkel dager på skolene som har vært populære tiltak i Viken fylkeskommune. Dette er tiltak som har et mer målrettet formål for å kutte klimagassutslipp på bestemte tiltaksområder eller bidra til å overkomme utfordringer som er identifisert for å nå klimamålet.

Tiltakene i klimabudsjettet for egen virksomhet, presentert tidligere i kapittelet, er også et bidrag for å nå klimamålet. Dette omtales ikke her, med unntak av enkelte samferdsels- og kollektivtiltak.

7.4 Klimatiltak med i økonomiplanen

7.4.1 Referansebane

Reduksjoner vises i tonn CO2 ekvivalenter

Klimatiltak	Sektor	Kilde	Reduksjon							
			2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Referansebane	Annet	Annet	16 937,0	25 597,0	35 299,0	45 482,0	55 847,0	65 336,0	75 310,0	85 183,0
Sum			16 937,0	25 597,0	35 299,0	45 482,0	55 847,0	65 336,0	75 310,0	85 183,0

Tabell 13 - Referansebane klimatiltak

7.4.2 Vikensamfunnets direkte utslipp

Reduksjoner vises i tonn CO2 ekvivalenter

Klimatiltak	Sektor	Kilde	Reduksjon				Langsiktig reduksjon
			2024	2025	2026	2027	
Effektivisering av maskiner på bygge- og anleggsplasser	Annen mobil forbrøning	Bygg og anlegg	510,0	1 021,0	1 531,0	1 531,0	2 552,0
Overgang til elektriske maskiner (inkl snøscooter)	Annen mobil forbrøning	Dieseldrevne motorredskaper	932,0	2 176,0	3 730,0	5 595,0	13 055,0
	Annen mobil forbrøning	Snøscooter	56,0	112,0	169,0	227,0	405,0
Utfasing av anleggsdiesel til byggvarme på byggeplasser	Annen mobil forbrøning	Bygg og anlegg	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Økt innfasing av biodrivstoff	Annen mobil forbrøning	Dieseldrevne motorredskaper	6 298,0	12 255,0	17 773,0	23 117,0	34 593,0
Overordnet tiltak - Forskning og utvikling	Annet	Utslipp og opptak av klimagasser	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Overordnet tiltak - Klimavennlig arealbruk	Annet	Utslipp og opptak av klimagasser	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Overordnet tiltak - Samarbeid, kunnskapsbygging og informasjonsspredning	Annet	Utslipp og opptak av klimagasser	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Overordnet tiltak - Sirkulær økonomi	Annet	Utslipp og opptak av klimagasser	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Overordnet tiltak - Tilskudd	Annet	Utslipp og opptak av klimagasser	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Uttak av metan fra avfallsdeponi	Avfall og avløp	Avfallsdeponigass	1 196,0	3 588,0	3 588,0	2 392,0	1 196,0
CCS på avfallsforbrøning	Energiforsyning	Avfallsforbrøning	0,0	0,0	0,0	30 046,0	80 867,0
Fossilfri energi til fjernvarme	Energiforsyning	Fjernvarme unntatt avfallsforbrøning	0,0	11,0	11,0	11,0	21,0
Økt sortering til materialgjenvinning	Energiforsyning	Avfallsforbrøning	86,0	10 298,0	11 711,0	12 133,0	14 637,0
CCS i produksjon av papirmasse, papir og papp	Industri, olje og gass	Industri, olje og gass	0,0	0,0	0,0	0,0	9 235,0
Energieffektivisering	Industri, olje og gass	Industri, olje og gass	2 706,0	5 412,0	8 118,0	10 824,0	18 942,0
Konvertering til fossilfri energi	Industri, olje og gass	Industri, olje og gass	21 309,0	58 700,0	78 798,0	96 966,0	149 034,0
Avsarbeid og bedre dyrehelse	Jordbruk	Jordbruk	-51,0	-102,0	-281,0	-334,0	-451,0
Husdyrgjødsel til biogass og miljøvennlig spredning	Jordbruk	Gjødselhandtering	308,0	566,0	649,0	857,0	1 368,0
Redusert matsvinn	Jordbruk	Jordbruk	557,0	1 113,0	1 151,0	1 842,0	3 846,0
Øke andel plantebasert kost og fisk	Jordbruk	Jordbruk	4 280,0	8 711,0	25 680,0	29 960,0	39 423,0
Elektrifisering av fly innenlands	Luftfart	Innenriks luftfart	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Innfasing av biodrivstoff innenlands	Luftfart	Innenriks luftfart	0,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Innfasing av biodrivstoff utenlands	Luftfart	Utenriks luftfart	0,0	1,0	1,0	2,0	3,0
Reduksjon av luftfart innenlands	Luftfart	Innenriks luftfart	0,0	0,0	1,0	1,0	2,0
Reduksjon av luftfart utenlands	Luftfart	Utenriks luftfart	0,0	1,0	1,0	1,0	2,0

Økonomiplan 2024-2027 - Fylkeskommunedirektørens forslag

Klimatiltak	Sektor	Kilde	Reduksjon	Reduksjon	Reduksjon	Reduksjon	Langsiktig reduksjon
			2024	2025	2026	2027	
Skifte ut vedovner	Oppvarming	Vedfyring	446,0	928,0	1 552,0	1 961,0	4 732,0
Utfasing av gass til byggvarme på byggeplasser	Oppvarming	Bygg og anlegg	296,0	435,0	651,0	350,0	639,0
Utfasing av gass til oppvarming	Oppvarming	Fossil oppvarming	661,0	2 007,0	4 016,0	1 894,0	2 586,0
Bruk av avansert biodrivstoff til skipsfart	Sjøfart	Andre aktiviteter sjøfart	2 777,0	5 145,0	7 480,0	9 313,0	13 862,0
Landstrøm	Sjøfart	Andre aktiviteter sjøfart	368,0	712,0	1 076,0	1 499,0	2 635,0
Tiltak på ferger og hurtigbåter	Sjøfart	Passasjer	294,0	1 803,0	1 803,0	3 123,0	4 485,0
Logistikkeffektivisering	Veitrafikk	Varebiler	729,0	1 562,0	2 290,0	3 019,0	4 997,0
Logistikkeffektivisering	Veitrafikk	Tunge kjøretøy	1 166,0	2 323,0	3 463,0	4 567,0	7 291,0
Nullvekst i veitrafikk	Veitrafikk	Personbiler	2 954,0	5 318,0	7 596,0	9 781,0	15 773,0
Overføring av gods til vei til bane	Veitrafikk	Tunge kjøretøy	504,0	1 007,0	1 678,0	2 741,0	5 035,0
Overgang til el og hydrogen	Veitrafikk	Tunge kjøretøy	5 011,0	11 338,0	18 122,0	25 436,0	49 028,0
Overgang til el og hydrogen	Veitrafikk	Varebiler	3 060,0	6 242,0	8 814,0	11 036,0	15 059,0
Overgang til elektriske busser	Veitrafikk	Busser	0,0	2,0	200,0	379,0	1 023,0
Utslippsfrie personbiler	Veitrafikk	Personbiler	8 091,0	16 569,0	25 664,0	33 724,0	52 977,0
Veitrafikk- tiltak med effekt på alle tiltaksområder	Veitrafikk	Annet	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Økt bruk av biogass og biodrivstoff	Veitrafikk	Busser	497,0	925,0	1 383,0	1 821,0	3 240,0
Økt bruk av biogass og biodrivstoff - tunge kjøretøy	Veitrafikk	Tunge kjøretøy	6 963,0	12 623,0	17 779,0	21 478,0	26 744,0
Økt bruk av biogass og biodrivstoff - varebiler	Veitrafikk	Varebiler	2 133,0	3 666,0	5 061,0	6 163,0	9 166,0
Økt bruk av biogass på trekkvogner	Veitrafikk	Tunge kjøretøy	240,0	497,0	758,0	1 016,0	1 840,0
Økt innblanding av biodrivstoff	Veitrafikk	Personbiler	5 873,0	9 019,0	9 783,0	8 189,0	-7 456,0
Sum			80 250,0	185 985,0	271 801,0	362 662,0	582 387,0

Tabell 14 - Klimatiltak direkte utslipp

Beskrivelse av klimatiltakene med ansvarlig rådsområde /avdeling

Effektivisering av maskiner på bygge- og anleggsplasser

- Rådgivningstjeneste for nullutslipp bygg- og anleggsplasser rettet mot private utbyggere. Klimasatsfinansiert prosjekt administrert av Østfold fylkeskommune. Ansvar: KNK

Husdyrgjødsel til biogass og miljøvennlig spredning

- Biogass Oslofjord. Økt bruk og produksjon av biogass. Ansvar: KNK
- Samarbeid øst-vest om bedre fordeling av gjødselressursene. Klimasatsfinansiert prosjekt organisert under Biogass Oslofjord. Ansvar: KNK

Logistikkeffektivisering

- Effektiv og fremtidsrettet varelogistikk i Vestkorridoren. Klimasatsfinansiert prosjekt. Prosjekteier Viken FK med Statens vegvesen, Oslo, Drammen, Asker og Bærum kommune som partnere. Ansvar: SAM
- Lokalisering av overskuddsmasser i Follo. Klimasatsfinansiert prosjekt hvor fylkeskommunen er finansiell bidragsyter. Ansvar: SPT og KNK
- Helhetlig bylogistikk BYLO. Prosjektet skal resultere i at bylogistikk integreres i areal- og transportplanleggingen. Prosjekteier Oslo kommune. Ansvar: SAM
- Effektiv og fremtidsrettet varelogistikk i Vestkorridoren. Klimasatsfinansiert prosjekt. Prosjekteier Viken FK med Statens vegvesen, Oslo, Drammen, Asker og Bærum kommune som partnere. Ansvar: SAM
- Brukerpartner i EarthresQue, et SFI som vil utvikle teknologier og systemer for bærekraftig håndtering og behandling av avfall og overskuddsmasser. Ansvar: SPT

Nullvekst i veitrafikk

- Tilrettelegging i utbygging for kollektivfelt og oppgradering av holdeplasser. Ansvar: SAM
- Gang og sykkelveier. Tilrettelegging for tiltak til gående og syklende i utbygginger. Ansvar: SAM
- Byvekstavtalen Oslopakke 3 Ansvar: SAM
- Prioriterte planer for gang- og sykkelvei fremfor bil (nullvekstmål). Ansvar: SAM
- Rammeavtale for bildeling i kommunene. Klimasatsfinansiert prosjekt for alle kommunene i Akershus, Østfold og Buskerud (Ansvar: KNK)
- Mobilitetspakke i Lunner kommune. Pilotkommune i Vikens bygdemiljøpakke. Økt sykling og gange. Bedre tilgjengeligheten mellom boligområder og sentrum i Nordbygda (Roa) med en satsing på elsykler. Ansvar: SAM og KNK

- MOVE21. Innovasjonsprosjekt finansiert av Den europeiske kommisjon med nedslagsfelt for Stor-Oslo. Sentralt i prosjektet er å samskape, teste, rulle ut, gjenskape og skalere piloter i forflyttelse av både mennesker og varer. Prosjekteier er Oslo kommune. Ansvar: SAM
- Plansaksbehandling (Ansvar SPT)
 - Ber om redusert parkeringsdekning/strengere maksimumsnormer (særlig i sentrumsområder og næringsområder)
 - Fremme transportmetoder som gå, sykkel og kollektiv

Overgang til el og hydrogen

- H2Truck. Deltakelse og finansiering. Prosjekt med bransjeaktører. Ansvar: KNK
- Hydrogennettverk for fylkeskommuner. Ansvar: KNK
- Klimarådgivning i anskaffelser., blant annet kjøretøy Partner og finansiell støtte til to Klimasatsfinansierte prosjekt: Grønne anskaffelser i FIK og tilhørende kommuner og Klimarådgivning i anskaffelser på Øvre Romerike. Ansvar: KNK

Overgang til elektriske busser

1. Utslippsfri drift i kollektivtransport 2028 Ansvar: SAM
2. Tilrettelegging av infrastruktur for el-busser og leddbusser. Ansvar: SAM

Overgang til elektriske maskiner (inkl snøscooter)

- Rådgivningstjeneste for nullutslipp bygg- og anleggsplasser rettet mot private utbyggere. Klimasatsfinansierte prosjekt administrert av Østfold fylkeskommune. Ansvar: KNK
- Test av fossilfrie maskiner. Klimasatsfinansierte prosjekt for fylkeskommunene rundt Oslofjordregionen. Ansvar: KNK

Overordnet tiltak - Forskning og utvikling

- Partner i Include - Forskningscenter for sosialt inkluderende energiomstilling. Ansvar: KNK. Aktuelle prosjekter for hele fylkeskommunen.

Overordnet tiltak - Klimavennlig arealbruk

- Utvikling av verktøy for klimavennlig arealbruk. Partner i to klimasatsprosjekter: Kartlegging av karbonrike areal for klimasmart apl, prosjekteier INFK. Kartløsning som viser økosystemtjenester, prosjekteier VTFK . Ansvar: SPT og KNK
- Utvikle arealregnskap og arealregnskapmal for kommunene. Ansvar: SPT
- Plansaksbehandling: Følger opp myr i plansaker. Sikre grønne og attraktive nærområder. Strengere holdning til nedbygging av dyrka mark. Ansvar: SPT

Overordnet tiltak - Samarbeid, kunnskapsbygging og informasjonsspredning

- Klima Viken. Partnerskap med kommunene for å redusere direkte og indirekte klimagassutslipp. Ansvar: KNK
- Klimapartnere Viken. Partnerskap med næringslivet, akademia og frivillige for å redusere direkte og indirekte klimagassutslipp. Ansvar: KNK
- Fremme omstillingen i næringslivet fra fossile innsatsfaktorer til biobaserte- og sirkulæreprodukter gjennom samarbeid med næringsliv og kompetanseheving. Ansvar: KNK
- Nettverk for bærekraftig idrettsanlegg. Ansvar: KNK
- Klimasmart Landbruk og mat. Partnerskap med landbruksaktører for å redusere direkte og indirekte klimagassutslipp. Ansvar: KNK
- Utslippskutt i virksomheters verdikjeder. Klimasatsfinansierte prosjekt for Klimapartnere med fokus på å redusere indirekte klimagassutslipp i virksomheter. Ansvar: KNK

Overordnet tiltak - Sirkulær økonomi

- Bygningsvern og støtte til verneverdige bygninger. Dreining fra ny produksjon av byggematerialer til gjenbruk. Ansvar: KNK
- Plansaksbehandling (Ansvar SPT):
 - Riving av bygg- oppfordrer til gjenbruk av hele eller deler av bygningsmassen. Forventning til kommunene om å kreve livsløpsanalyser før verneverdig bygningsmasse rives for å erstattes av nybygg.
 - Masser og avfall skal behandles som ressurs, oppfordrer til gjenbruk og sirkulærøkonomi.

Overordnet tiltak - Tilskudd

- Spillemidler. Prioritering av idrettsanlegg skal etter 2022 gjøres etter nye bærekraftskriterier hvor klima og miljø skal ha en særskilt prioritering. Ansvar: KNK
- Støtte til festivaler og idrettsarrangement. Innføring av krav i tilsagnsbrev om krav til reduksjon av klimafotavtrykk. Ansvar: KNK
- Støtteordninger med grønn omstilling som et av flere satsingsområder (RFF) Ansvar: KNK

Redusert matsvinn

- Klimasmart Landbruk: Redusere matsvinn i produksjonsleddet. Klimasatsfinansierte prosjekt for Akershus, Buskerud og Østfold fylkeskommuner. Administreres i Østfold fylkeskommune. (KNK)

Tiltak på ferger og hurtigbåter

- Utslippsfri drift i kollektivtransport 2028 Ansvar: SAM

Utfasing av anleggsdiesel til byggvarme på byggeplasser

- Rådgivningstjeneste for nullutslipp bygg- og anleggsplasser rettet mot private utbyggere. Klimasatsfinansiert prosjekt administrert av Østfold fylkeskommune. Ansvar: KNK

- Test av fossilfrie maskiner. Klimasatsfinansiert prosjekt for fylkeskommunene rundt Oslofjordregionen. Ansvar: KNK

Utfasing av gass til byggvarme på byggeplasser

- Rådgivningstjeneste for nullutslipp bygg- og anleggsplasser rettet mot private utbyggere. Klimasatsfinansiert prosjekt administrert av Østfold fylkeskommune. Ansvar: KNK

Utslippsfrie personbiler

Ladeinfrastrukturbygging skoler, Fossilfri virksomhet 2028. Ansvar: OPP/KOMP og KNK

Klimarådgivning i anskaffelser., blant annet kjøretøy. Partner og finansiell støtte til to Klimasatsfinansierte prosjekt: Grønne anskaffelser i FIK og tilhørende kommuner og Klimarådgivning i anskaffelser på Øvre Romerike. Ansvar: KNK

Uttak av metan fra avfallsdeponi

Biogass Oslofjord. Økt bruk og produksjon av biogass. Ansvar: KNK

Veitrafikk- tiltak med effekt på alle tiltaksområder

- Etablering av infrastruktur for fossilfrie drivstoff og kartlegging av egnede arealer. "Grønne energistasjoner" er et Klimasatsfinansiert prosjekt eid av Østlandssamarbeidet. Ansvar: SAM og KNK
- Klimarådgivning i anskaffelser., blant annet kjøretøy. Partner og finansiell støtte til to Klimasatsfinansierte prosjekt: Grønne anskaffelser i FIK og tilhørende kommuner og Klimarådgivning i anskaffelser på Øvre Romerike. Ansvar: KNK
- Deltakelse i nyttetransportforum, Zero. Ansvar: KNK
- Plansaksbehandling (Ansvar: SPT):
 - Fremme innsigelse/fraråde arealbruk som er i strid med regionale føringer om lokalisering av bolig, næring og ulike typer tjenester (i henhold til prioritert vekstområde) for å bygge oppunder mer bærekraftig by- og tettstedsutvikling
 - Fraråder at det gis tillatelse til fradeling/oppføring av boenheter i LNF-områder utenfor etablerte boligområder i dispensasjonssaker
 - Plassering av idrettsbygg: unngå unødig transport og tilrettelegging for sykkel/gange

Øke andel plantebasert kost og fisk

- Klimasmart Landbruk (Økt produksjon av vegetabiliske proteiner til fôr og mat og forbrukssiden). Klimasatsfinansiert prosjekt for Akershus, Buskerud og Østfold fylkeskommuner. Administreres i Østfold fylkeskommune. (KNK)

Økt bruk av biogass og biodrivstoff

- Utslippsfri drift i kollektivtransport 2028 Ansvar: SAM
- Klimarådgivning i anskaffelser, blant annet kjøretøy. Partner og finansiell støtte til to Klimasatsfinansierte prosjekt: Grønne anskaffelser i FIK og tilhørende kommuner og Klimarådgivning i anskaffelser på Øvre Romerike. Ansvar: KNK
- Biogass Oslofjord. Økt bruk og produksjon av biogass. Ansvar: KNK

Økt bruk av biogass og biodrivstoff - tunge kjøretøy

- Mer biogass til tungtransport og synergi med el. Klimasatsfinansiert prosjekt konsentrert til regionene Oslo, Viken og Vestfold og Telemark. Oslo kommune er prosjekteier. Ansvar: KNK
- Biogass Oslofjord. Økt bruk og produksjon av biogass. Ansvar: KNK

Økt bruk av biogass på trekkvogner

- Mer biogass til tungtransport og synergi med el. Klimasatsfinansiert prosjekt konsentrert til regionene Oslo, Viken og Vestfold og Telemark. Oslo kommune er prosjekteier. Ansvar: KNK
- Biogass Oslofjord. Økt bruk og produksjon av biogass. Ansvar: KNK

7.5 Metodeutvikling og usikkerhet

7.5.1 Metodeutvikling for klimabudsjett for Østfold fylkeskommune

I 2023 har vi fått på plass en digital løsning for klimaregnskapet. Automatisert datafangst vil gi bedre datakvalitet og mer frigjort tid til å arbeide med gjennomføring av klimatiltak og klimaanalyser. Kartleggingsarbeid har vist at det er behov for mer data fra ulike fagmiljøer internt og fra eksterne leverandører. For å få til dette må det settes strengere miljø- og rapporteringskrav i nye rammeavtaler.

Tiltaksanalysene for kollektivtransport og for kjøretøy og maskiner er framoverskuende og er derfor preget av usikkerhet når det gjelder kostnader og teknologiutvikling. For kollektivtransporten er det også usikkerhet knyttet til framtidige endringer i rutekilometere og sammensetning av kontraktsonråder. Disse faktorene vil kunne påvirke resultatet av tiltaksbanen som er utarbeidet og vurdering av måloppnåelsen.

Arbeidet med å utvikle klimabudsjett og -regnskap for *indirekte utslipp* er omfattende og krevende, og det er stor usikkerhet knyttet til beregninger og datagrunnlag. Det er også utfordrende å få på plass et felles sett av utslippsfaktorer. Arbeidet med å utvikle metoder for indirekte utslipp må sees på som et langsiktig utviklingsarbeid.

7.5.2 Metodeutvikling for samfunnsbudsjettet

Årets klimabudsjett er basert på en tiltaksanalyse for Viken som ble utarbeidet av Endrava i 2021 og som var grunnlag for klimabudsjettet for Viken for 2022-2025 og 2023-2026. Referansebanen er basert på nasjonale framskrivninger og analyser fra Klimakur. Både pandemien og nye beregningsmetoder av Miljødirektoratet i mars 2022 har ført til større usikkerheter i referansebane og beregning av tiltakseffekter i analysen. Tiltaksanalysen vurderes likevel som det beste grunnlaget vi har i dag for å lage klimabudsjett for de nye fylkeskommunene og gir en god indikasjon på hvor utslippskutt bør tas og tiltak bør iverksettes.

I og med at tiltaksanalysen gjelder for hele Viken, har referansebanen og tiltakseffektene blitt fordelt sjablongmessig på de tre nye fylkeskommunene. Utslippsstatistikken på hver enkelt sektor blir fordelt prosentmessig mellom de ulike fylkeskommunene etter Miljødirektoratets kommunefordelte klimastatistikk fra 2021. Dette vil ikke gi en korrekt fordelingsnøkkel da datagrunnlag og beregningsmetoder er noe endret fra 2021. Vi mener likevel at en fordelingsnøkkel på hver sektor basert på tall fra 2021 vil gi en god nok indikasjon på hvordan utslippene fordeler seg og for videre å vise hvor mye kutt som må til sektorvis og totalt for hver enkelt fylkeskommune. For veitrafikk har vi fordelt utslippene enda mer detaljert ned på kjøretøygruppe. Dette fordi utslipp fra veitrafikk utgjør den største utslippskilden i alle fylkeskommunene.

Figuren som viser direkte klimagassutslipp i østfoldsamfunnet illustrerer problematikken knyttet til ny beregningsmetode fra Miljødirektoratet (blå linje) versus beregningsmetoden i 2021 (grå linje) som tiltaksanalysen er basert på. Som figuren viser var de historiske utslippene noe høyere i perioden 2009-2019. Fordeling av utslipp på sektorer kan også være ulike og blir ikke fanget opp i totalberegningen. I og med at 2016-utslippet etter ny beregningsmetode er høyere enn gammel beregningsmetode, tilsier det at måltallet (hvor mye som kan slippes ut i 2030) sannsynligvis blir noe høyere enn det tiltaksanalysen har lagt til grunn, men at nødvendige kutt frem til 2030 sannsynligvis må bli større og tiltaksbanen brattere. Hvis det i tillegg er ulikheter mellom utslippsfordeling mellom sektorer vil det også bety at nødvendige kutt i hver sektor vil se annerledes ut enn det som er beregnet i klimabudsjettet.

Figuren illustrerer også uregelmessighetene vi får i tiltaksbanen (stiplet blå linje) når vi ikke har estimert inn nødvendige kutt som burde vært gjort 2021 og som det antas at heller ikke er gjort i 2022. De historiske utslippene (blå linje) viser at utslippene ikke har gått ned som forespeilet i tiltaksbanen. Dette tilsier at tiltaksbanen ideelt sett burde være brattere for å ta igjen kutt som ikke er blitt gjort i tidligere år og at kuttene i klimabudsjettet burde vært større innenfor de ulike tiltaksområdene for at klimamålet skal bli nådd. Dette er ikke beregnet for Østfolds samfunnsbudsjett. Det vil være viktig i senere års klimabudsjett å få videreutviklet metoden for å legge til kutt som ikke er blitt tatt i budsjettperioden samt å oppdatere tiltaksanalysen med ny beregningsmetode fra Miljødirektoratet.

7.5.3 Usikkerheter ved effektberegninger av tiltak

Effektberegning av tiltakene vil ofte være beheftet med stor usikkerhet og avhenge av hvilke utslippsfaktorer som brukes. Det er også fare for dobbelttelling av effektene dersom man gjennomfører flere tiltak rettet mot samme utslippskilde. En annen utfordring knyttet til beregning av utslippseffekter av ulike tiltak, er at tiden det tar fra tiltaket gjennomføres til effektene viser seg, varierer betydelig. Utslippsgevinster av enkelte tiltak kan komme raskt, mens for andre tiltak kan effekten komme først etter mange år og kanskje langt inn i neste økonomiplan-/handlingsplanperiode.

Klimabudsjettet for 2024-2027 for østfoldsamfunnet gir kun oversikt over effekten av klimagassreduksjon på tiltaksområdenivå. Enkelttiltakene som fylkeskommunen skal gjennomføre utgjør kun en liten del av tiltakene som er nødvendige for å oppnå ønsket/nødvendig effekt. Klimamålene og tiltakseffekten kan kun nås hvis alle samfunnsaktører samarbeider og gjennomfører klimatiltak i alle sektorer og forvaltningsnivåer. Den beregnede effekten er derfor ikke bare effekten som følge av fylkeskommunens tiltaksgjennomføring.

7.5.4 Videre utviklingsarbeid

Det gjenstår fremdeles mye arbeid før fylkeskommunen har et fullverdig klimabudsjett for virksomheten og for østfoldsamfunnet med konkrete tiltakseffekter og kostnader. Arbeidet med å videreutvikle klimabudsjett har høy prioritet, og må sees i sammenheng med prioriteringer innenfor klimaområdet.

Østfold fylkeskommune samarbeider med utvalgte kommuner og fylkeskommuner om metodeutvikling knyttet til bl.a. basisår, samfunnstrender, avgrensninger og effektberegninger. Neste år vil det være viktig å sikre at analyser og metodeutvikling som arbeidet med i Viken fylkeskommune, både på samfunns- og virksomhetsnivå, kan bygges videre på i Østfold fylkeskommune.

8 Finansielle måltall

Østfold fylkeskommunes ressurser må forvaltes på en måte som er miljømessig, sosialt og økonomisk bærekraftig. Ulike politiske føringer for ønsket aktivitet kan skape målkonflikter både mellom ulike bærekraftsmål, samt at de økonomiske rammebetingelsene kan gi behov for å prioritere mellom ulike mål. Fylkeskommunen må derfor utarbeide vilkår for god økonomistyring slik at generasjonsperspektivet ivaretas.

Kommuneloven framhever fylkestingets ansvar for å ivareta egen økonomi og handlingsrom på sikt, der finansielle måltall er et av verktøyene. Grunnleggende krav til økonomiforvaltning lovfester at kommunene skal forvalte sin økonomi slik at økonomisk handleevne blir ivaretatt over tid (§14-1).

Dette innebærer blant annet at:

- Fylkestinget skal fastsette finansielle måltall for sentrale økonomiske størrelser som driftsresultat, gjeldsnivå og driftsreserver (§14-2).
- Økonomiplanen skal vise hvordan langsiktige utfordringer, mål og strategier skal følges opp (§14-4)
- Budsjettet skal dekke avsetninger for en god økonomiforvaltning. Investeringer skal over tid ha en egenfinansiering som ivaretar den økonomiske handleevnen (§14-10).

Dette vil bidra til at vi også senere skal kunne skape gode tjenester og legge til rette for rettferdig fordeling av goder.

Fylkestinget vil i forbindelse med behandlingen av årsbudsjettet for 2024 og økonomiplanen for 2024-2027 ta stilling til nivå på måltallene.

8.1 Definisjon av de finansielle måltallene

Et grunnleggende premiss for kommunal økonomisk bærekraft er at dagens tjenestetilbud minst kan opprettholdes over tid, uten vesentlig nedbygging av formue eller økning i gjeld. Handlingsregler er et sentralt verktøy for å oppnå økonomisk bærekraft ved at de setter rammer for disponering av økonomiske midler. De skal bidra til at dagens disposisjoner vil være økonomisk bærekraftige på sikt.

Netto driftsresultat er den viktigste indikatoren for å vise om tjenestenivået over tid står i forhold til driftsinntektene (økonomisk balanse). Nøkkeltallet viser hva fylkeskommunen har disponibelt når driftsutgifter og netto finansresultat trekkes fra driftsinntektene. Netto driftsresultat bør være stort nok til å dekke nødvendig egenfinansiering av nye investeringer slik at rente- og avdragsutgiftene ikke blir for høye, samt avsetning til fond. Netto driftsresultat er korrigert for bruk og avsetning (netto avsetning) til bundne driftsfond.

For å sikre en forsvarlig formuesforvaltning har Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi (TBU) anbefalt at netto resultatgrad (netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter) bør utgjøre minimum 4 prosent.

Gjeldsgraden vil være avhengig av nivået på egenfinansiering av investeringer. Egenfinansiering av investeringer viser hvor stor del av investeringene som er finansiert med egenkapital, dvs. driftsmidler, bruk av fondsmidler eller salg av anleggsmidler. Hovedhensikten med å ha et nøkkeltall for gjeldsgrad er å begrense risikoen for at renter og avdrag reduserer handlingsrommet til å finansiere øvrige driftstiltak, og

dermed gjør konsekvensene av renteøkninger håndterbare. Gjeldsgrad er i denne sammenhengen definert som langsiktig lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter.

Disposisjonsfondet har som hovedhensikt å ivareta at det finnes reserver som kan håndtere svingninger i driftsinntekter og engangshendelser, slik at dette ikke går ut over tjenesteproduksjonen. Disponible midler på disposisjonsfond, og vurderingen av nivået på dette, er også avhengig av om det oppnås tilfredsstillende nivå på netto driftsresultat, som kan ivareta behovet for egenfinansiering av investeringer og andre uforutsette utgifter eller inntektssvikt.

Østfold fylkeskommunes frie midler på disposisjonsfond er i denne sammenhengen definert som disposisjonsfond eksklusiv fond reservert til dekning av premieavvik og amortisering.

8.2 KS-modellens anbefalinger om nivå på finansielle måltall

KS har sammen med Menon og Telemarksforskning laget en modell der målsettingen er å gi kommuner og fylkeskommuner anbefalinger for minimumsnivå for netto driftsresultat og disposisjonsfond. Modellen bygger på en målsetting om stabil tjenesteproduksjon. For å oppnå dette forutsettes det tilstrekkelige buffere til å kunne håndtere et gitt nivå på risiko. Anbefalingene er langsiktige. Det forutsettes at gjeldsnivået som andel av inntektene ikke kan øke, dersom stabil tjenesteproduksjon skal opprettholdes. Dette kommer av at det ikke vil være bærekraftig på lengre sikt dersom gjelden øker raskere enn inntektene.

Anbefalte nivåer for Østfold fylkeskommune basert på modellen, vil bli presentert når KOSTRA tall foreligger.

8.2.1 Netto driftsresultat

KS-modellens anbefalinger for langsiktig minimumsnivå på netto driftsresultat vil angi et nivå for den enkelte fylkeskommune spesielt, som er tilstrekkelig til å finansiere fylkeskommunens investeringer uten at gjeldsgraden øker.

8.2.2 Disposisjonsfond/reservefond

Modellen legger til grunn at rimelig risiko tilsier at fylkeskommunen minimum skal kunne håndtere en renteøkning på 2 prosentpoeng over fire år og et angitt fall i finansinntekter og skatteinntekter.

Østfold fylkeskommune er moderat renteeksponert, men har risiko for svikt i skatteinntekter og utbytteinntekter. Et scenario med 2 prosentpoeng renteøkning over fire år på renteeksponert gjeld, 15 mill. kr i lavere utbytte og en skattesvikt på 2 prosent på landsbasis, gir Østfold behov for å ha et reservefond på ca. 2,5 prosent av driftsinntekter (ca. 112 mill. kr) for å håndtere disse hendelsene.

8.2.3 Vurdering av dagens økonomiske handlingsrom

KS har også utarbeidet intervaller for indikasjoner på økonomisk handlingsrom som gjelder generelt for fylkeskommunene. Vurderingene er oppsummert i tabellen nedenfor:

Nøkkeltall og sannsynlig handlingsrom	Lite handlingsrom	Moderat handlingsrom	Større handlingsrom
Korrigert netto resultatgrad*	< 3	[3, 5]	> 5
Økonomisk buffer/disposisjonsfond**	< 5	[5, 10]	> 10
Gjeldsgrad***	> 90	[60, 90]	< 60

Tabell 15 - Økonomisk handlingsrom

*Netto driftsresultat (korrigert) i prosent av brutto driftsinntekter

**Disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter

***Langsiktig lånegjeld (ekskl. pensjonsforpliktelser) i prosent av brutto driftsinntekter

8.3 Status for finansielle måltall

Dersom man legger til grunn KS' generelle vurderinger av økonomisk handlingsrom, og økonomiplanforslaget for 2024-2027 for Østfold fylkeskommune, indikerer nivåene for nøkkeltall at Østfold har lite økonomisk handlingsrom. Resultatgraden er så vidt positiv (0,4 prosent) i økonomiplanperioden, mens disposisjonsfond utenom premieavviksfond er på ca. 247 mill. kr og utgjør 5,6 prosent av driftsinntekter.

En resultatgrad på 3-5 prosent i økonomiplanperioden, vil innebære et økt netto driftsresultat på nivå fra 110 mill. kr til 200 mill. kr.

Gjeldsgraden ligger på 72 prosent av driftsinntekter i 2024 økende til 98 prosent i 2027, dvs. økt negativ utvikling for fylkeskommunens økonomiske handlingsrom når det gjelder gjeldsutviklingen. I 2022 var landsgjennomsnittet for fylkeskommunenenes gjeldsgrad på 77 prosent.

I forslaget til økonomiplan 2024-2027 øker andelen av tilgjengelige inntekter som går med til å dekke finanskostnader (dvs. renter og avdrag), fra 5,8 prosent i 2024 til 7,7 prosent i 2027. Dette medfører redusert handlingsrom til å finansiere annen aktivitet i økonomiplanperioden. Landsgjennomsnittet i 2022 var på 5,2 prosent.

8.4 Økonomisk handlingsrom

Vurdering av det økonomiske handlingsrommet måles over tid. Nøkkeltall for ett år vil isolert sett gi et øyeblikksbilde, men gir fram i tid retning på om dagens disposisjoner er økonomisk bærekraftige.

De finansielle nøkkeltallene basert på forslag til årsbudsjett 2024 og økonomiplan 2024-2027 for Østfold fylkeskommune, viser at det blir krevende å styre mot anbefalt nivå på netto driftsresultat, og at gjeldsnivået som andel av inntektene ikke skal øke vesentlig. For gjeldsgraden vil dette sannsynligvis ikke være mulig med det første, blant annet som følge av budsjetterte økte investeringer i perioden 2024-2027 knyttet til videregående opplæring og infrastruktur.

Disposisjonsfondet er fylkeskommunens reelle reserve som kan brukes ved inntektssvikt eller til å finansiere uforutsette utgifter, og som er bufferfondet fylkestinget vedtar handlingsregel for. Med stor usikkerhet om inntektsutvikling og eventuelle merutgifter, er det viktig å opprettholde dagens nivå for å være i stand til å håndtere uventede hendelser.

Gitt de inntektsforutsetninger som ligger til grunn for de nærmeste årene, er det mer realistisk å anbefale at det styres mot følgende nivåer i løpet av budsjettperioden 2024-2027.

Følgende nivåer for langsiktige finansielle måltall foreslås:

- netto driftsresultat (resultatgrad): 3 prosent
- frie disposisjonsfond/reservefond: 5 prosent
- gjeldsgrad: 90 prosent

9 Status og rammebetingelser

9.1 Folkemengde og folketilvekst i Østfold

Pr. 1.1.2023 bodde det 309 161 personer i Østfold, noe som utgjorde 5,7 prosent av Norges befolkning. I løpet av 2022 økte folketallet med 4 400 personer i Østfold (1,45 prosent). I 2022, og første kvartal i 2023, har det vært særlig stor befolkningsvekst som følge av innvandring knyttet til krigen i Ukraina.

Hovedårsaken til befolkningsveksten i 2022 var nettoinnvandring (om lag 3 650 personer), men også netto innenlands flytting bidro til befolkningsvekst (1 200 personer). Det ble født færre barn enn antall døde i 2022, og fødselsunderskuddet reduserte befolkningen med litt over 400 personer. Fylket har hatt et lite fødselsunderskudd siden 2020 (40-60 personer). Tall for første halvår 2023 tyder på at fylket vil få negativt fødselsunderskudd også i 2023, men i tillegg har fylket så langt negative tall for netto innenlands flytting. Fylket har ikke hatt negativ netto innenlands flytting de siste ti årene.

De siste ti årene har folketallet i Østfold økt med nesten 10 prosent, noe som er litt høyere enn Norge samlet sett (8,7 prosent).

9.1.1 Befolkningsprognoser

Befolkningsutviklingen bestemmes av antall fødte, døde, innflyttere og utflyttere. Befolkningsprognoser forsøker å gi et anslag på utviklingen i disse parameterne framover i tid. Det er usikkerhet knyttet til alle elementer i en prognose, men det er særlig utviklingen i flytting (innenlands og over landegrensene) som er vanskelig å anslå.

Befolkningsprognoser	2023* antall personer	2027 antall personer**	2023-2027 prosentvis vekst	2032 Antall personer**	2023-2033 prosentvis vekst
Befolkning i Østfold	309 161	317 508	2,7 %	328 947	6,4 %
16-18-åringer i Østfold	11 301	11 787	4,3 %	11 064	-2,1 %

Tabell 16 - Befolkningsprognoser

* Faktiske tall per 1.1.2023. Kilde: SSB-tabell 13600 og 07459

** Nivåjustert ved bruk av vekstrate i prognosene og folketall per 1.1.2023

Utviklingen i Statistisk sentralbyrås (SSB) middelprognose (MMMM) fra sommeren 2022 er lagt til grunn for befolkningsprognosene. Per 1.1.2023 bodde det nesten 1 400 flere personer i Østfold enn beregnet i prognosene. Tallene for 2024 og framover er nivåjustert med vekstratene fra prognosen og statistikk per 1.1.2023.

Veksten i antallet 16-18-åringer påvirker behovet for fylkeskommunens tilbud innen videregående opplæring, men utviklingen i denne aldersgruppen er normalt ganske forutsigbar de første årene i prognosen. Selv om flyktninger fra Ukraina har gitt noen flere barn og unge enn forutsatt i prognosen, vil de nivåjusterte prognosetallene for Østfold gi et godt bilde av utviklingen framover gitt at disse barna blir boende i fylket. Antall 16-18-åringer er forventet å nå en topp i 2026/2027 i SSBs prognoser. Deretter vil den synke gradvis fram mot 2033. Befolkningsframskrivinger etter alder har større usikkerhet knyttet til seg enn framskrivinger for total befolkning, og usikkerheten øker utover i prognoseperioden.

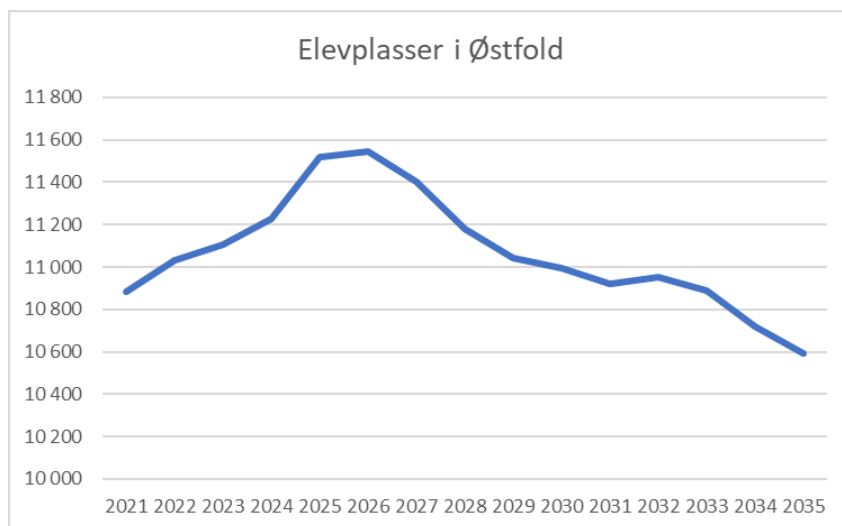
9.1.2 Prognoser for elevtallsutvikling

Viken fylkeskommune vurderte SSBs prognoser til å være mindre egnet på delregionalt nivå enn for fylket samlet sett. Det ble derfor valgt å lage en egen befolkningsprognose som grunnlag for elevplassprognosene. Prognosen bygger på SSBs alternativ lav og høy innvandring (MMML og MMMH) fra 2020. I SSBs prognoser falt innvandringen til Akershus/Østfold/Buskerud kraftig gjennom prognoseperioden, og kraftigere enn for andre fylker. Det ble derfor gjort en justering av innvandringstallene slik at Akershus, Østfold og Buskeruds samlede andel av Norges nettoinnvandring holdes konstant på gjennomsnittet for de siste ti årene. Det ble også gjort en justering mellom kommunene i Viken etter samme prinsipp (andel av samlet tilflytting ble holdt konstant).

I økonomiplanen legges disse elevplassprognosene (fra desember 2021) til grunn. Merk at elevplassprognosene tar utgangspunkt i personer mellom 15 og 17 år (alder per 1.1. i inntaksåret), mens det i andre sammenhenger brukes personer mellom 16 og 18 år (alder per 1.1. i avgangsåret).

Per 1.1.2023 var det 600 flere personer mellom 6 og 18 år i Østfold enn forutsatt i elevprognosene. Dette tilsier at anslaget for elevplasser kan ligge noe lavt. Avviket er imidlertid lite, gitt usikkerheten som alltid er knyttet til prognoser. Økningen i barn og unge er ganske jevnt fordelt mellom aldersgruppene, noe som gir grunn til å tro at utviklingen i prognosen fortsatt står seg godt.

Befolkningsframskrivingene er generelt sett usikre. Når det gjelder prognosene for ulike aldersgrupper, er det i tillegg usikkerhet knyttet til alderen på personer som flytter til og fra fylket i prognoseperioden. Det er også usikkert hvor mange i aktuelle aldersgrupper som søker seg til fylkeskommunens skoler. Ungdommer som søker seg til friskoler skaper også utfordringer når det gjelder dimensjonering av elevplasser.

Figur 14 - Utviklingen i elevplasser i Østfold

Beregningene av behovet for framtidige elevplasser i Østfold er basert på Viken fylkeskommunes egen prognose, samt søkemønster og informasjon om kjøp av plasser utenfor fylket ved inntaket i 2021. I perioden 2023-2026 øker behovet for elevplasser med ca. 500 i prognosen. Prognosene viser også at antall elevplasser vil nå en topp på 11 400 elever i skoleåret 2026-2027, før behovet faller til 10 700 i 2031. Årsaken til nedgangen i behovet for elevplasser er antall barn og unge i fylket; en eventuell vekst i elevplasser i Østfold vil fra 2026 være avhengig av høyere innflytting/innvandring av barn og unge enn det som legges til grunn i dagens prognoser.

9.2 Lønns- og prisforutsetninger

Følgende prosentøkning fra 2023 til 2024 er lagt til grunn for lønns- og prisstigningen i driftsbudsjettet:

- 4,9 prosent lønnsøkning
- 3,4 prosent prisøkning
- 4,3 prosent vektet gjennomsnitt (kommunal deflator)

Lønns- og prisøkningen bygger på forutsetningene i regjeringens forslag til statsbudsjett for 2024, hvor lønnsandelen utgjør 57,5 prosent. Finansutgifter og finansinntekter er ikke prisjustert.

I økonomiplanen vises/omtales endringene i budsjetttrammene enten som nominell endring eller som realendringer:

- **Nominell endring** er endringen i budsjetttrammene uten at beløpene er korrigert for lønns- og prisstigning.
- **Realendring** er endringen korrigert for lønns- og prisstigning og for eventuelle oppgaveendringer fra ett år til et annet.

9.3 Usikkerhet knyttet til prisvekst

Tjenestemrådenes rammer er justert med den kommunale deflatoren på 4,3 prosent, hvorav prisveksten er 3,4 prosent. Dette er i samsvar med opplegget i statsbudsjettet og Finansdepartementets anslag.

Finansdepartementets anslag ble av hensyn til arbeidet med statsbudsjettet fastsatt tidligere i høst. Prisutviklingen fram til regjeringens framleggelse av forslag til statsbudsjett i oktober har ligget over anslaget fra Finansdepartementet, og understreker den store usikkerheten knyttet til prisutviklingen i årsbudsjettet for 2024.

Energiprisene har variert spesielt mye. Det er derfor avsatt egne fondsmidler med dette for øye. Bruk av energiutjevningfondet vil vurderes i forbindelse med tertialrapportene for 2024.

Prisutviklingen for varer og tjenester vil også bli fulgt opp særskilt i forbindelse med tertialrapporteringen. Omtale av prisutviklingen og konsekvensene finnes i kapitlene til det enkelte tjenestemråde.

10 Hovedtallene i budsjettforslaget

10.1 Sentrale inntekter

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027
Rammetilskudd	-1 554 780	-1 542 617	-1 551 152	-1 557 645
Inntektsutjevning	-317 735	-309 159	-310 521	-311 816
Andre generelle driftsinntekter	-27 000	-21 000	-15 000	-13 000
Inntekts- og formuesskatt	-2 123 376	-2 133 262	-2 142 720	-2 151 710
Sum sentrale inntekter	-4 022 891	-4 006 038	-4 019 393	-4 034 171

Tabell 17 - Sentrale inntekter

10.1.1 Skatteinntekter og rammetilskudd

I regjeringens forslag til statsbudsjett for 2024 er det gjort flere endringer i beregningsgrunnlaget for fylkeskommunenes frie inntekter. I tillegg innebærer forslaget til statsbudsjett inntektsendringer som følge av innlemminger av øremerkede tilskudd i fylkeskommunenes rammetilskudd, samt korrigerende av inntekter som følge av oppgaveendringer for fylkeskommunene i 2024.

For Østfold innebærer statsbudsjettet 2024 lavere frie inntekter på om lag 16 mill. kroner i 2024, sammenlignet med det som ble lagt til grunn i budsjettforslag fra Viken fylkesråd for Østfold.

10.1.2 Andre driftsinntekter

Generelle inntekter i tabellen viser inntekter fra rentekompensasjonsordningene for skolebygg og samferdsel. Anslaget er beregnet i henhold til renteforutsetninger for rentekompensasjonsordningene fra Finansdepartementet, samt årlige avdragsnedtrappede grunnlag. I 2024 er det lagt til grunn en renteforutsetning for kompensasjonen på 4 prosent synkende til 3 prosent basert på synkende styringsrente.

Øvrige driftsinntekter utgjør anslagsvis 0,41 milliarder kr i 2024. Dette er inntekter i form av øremerkede tilskudd, sykepengeinntekter, salgs- og leieinntekter, mva.-kompensasjon fra driftsbudsjettet, samt andre mindre inntekter som budsjetteres på de enkelte avdelingene. Samlet utgjør dette fylkeskommunens brutto driftsinntekter på 4,44 milliarder kr i 2024. I tillegg har fylkeskommunen også finansinntekter knyttet til løpende likviditet på 59 mill. kr og utbytteinntekter fra kraftselskap på 35 mill. kr i 2024.

10.2 Sentrale utgifter

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027
Lønns- og priskompensasjon	0	0	0	0
Dimensjonering nye stillinger	7 830	13 407	8 469	8 336
AFP, rentegaranti og reguleringspremie	54 182	71 867	71 867	71 867
Premieavvik og amortisering	-43 435	-49 081	-22 958	-1 217
Sum sentrale utgifter	18 577	36 193	57 378	78 986

Tabell 18 - Sentrale utgifter

10.2.1 Dimensjonering nye stillinger

I forbindelse med oppdeling av Viken i tre nye fylkeskommuner pågår det et omfattende arbeid knyttet til innplasseringer, vakanser og nødvendige behov av stillinger. For Østfold ble det anslått et ekstra behov på 60 mill. kr til nye stillinger. I overkant av 30 mill. kr av denne potten ble fordelt ut på tjenesteområdene etter innspilt behov. Potten er i tillegg redusert med 20 mill. kr som et salderingstiltak. Arbeidet med å tilsette og optimalisere administrasjonen, herunder vurdere omfang av merkantile stillinger i virksomheter, vil ta tid. I 2024 vurderes derfor behovet å være på om lag 9,4 mill. kr i tillegg til det som fremkommer på tjenesteområdene.

10.2.2 Pensjon

Arbeidsgivers andel av ordinær pensjonspremie og utgifter til avtalefestet pensjon dekkes innenfor rådsområdenes budsjetttrammer. På bakgrunn av oppdaterte beregninger fra de to pensjonskassene som benyttes i Østfold fylkeskommune (Statens pensjonskasse (SPK) og Viken pensjonskasse (VPK)), er det foreslått endringer i pensjonspremiene i budsjettet.

Statens Pensjonskasse (SPK)

Fylkeskommunens pedagogiske personale er medlemmer i SPK. Arbeidsgivers premie for pedagogisk personale i videregående opplæring er i 2024 på 9,12 prosent av pensjongivende lønn, en reduksjon på 0,89 prosentpoeng fra 2023. Premien inkluderer reguleringspremie og dekker også AFP-pensjoner. I tillegg til arbeidsgivers andel av pensjonspremiene, betaler medlemmer 2 prosent i medlemspremie.

Viken pensjonskasse (VPK)

I 2024 er arbeidsgivers andel av pensjonspremiene til VPK på 11,57 prosent av pensjonsgrunnlaget. I tillegg til arbeidsgivers andel av pensjonspremiene, betaler medlemmer 2 prosent i medlemspremie.

Reguleringspremie og rentegarantipremie (VPK)

I tillegg til ordinær pensjonspremie for medlemmer i VPK, kommer reguleringspremiene som skal dekke opp økte pensjonskostnader knyttet til lønnsoppgjør og trygdeoppgjør i 2024. I SPK er reguleringspremiene innbakt i ordinær pensjonspremie. Kommuner og fylkeskommuner har ikke reguleringsansvar i SPK.

VPK fakturerer reguleringspremie særskilt med en årlig faktura til fylkeskommunen, og den budsjetteres derfor sentralt. Det samme gjelder for rentegarantipremie som skal dekke kostnader knyttet til garantert avkastning på ytelse i pensjonskassen. Rentegarantipremien er den prisen pensjonskassen må ta for å kunne garantere avkastning på kundemidlene lik pliktig nivå. Dette utgjør pr. i dag 2,5 prosent p.a. Differansen mellom den garanterte renten og markedsrenten er avgjørende for kostnadene til pensjonskassen for å garantere et avkastningsnivå. Økende markedsrente medfører redusert rentegarantipremie som i 2024 utgjør 1,2 mill. kr.

For å finansiere reguleringspremiene er det mulig å bruke fond, både fylkeskommunens pensjonsfond og premiefond i Viken pensjonskasse. Dermed reduseres belastningen direkte på fylkeskommunens budsjett. Bruk av premiefondet i Viken pensjonskasse belastes ikke med arbeidsgiveravgift. Det er budsjettert med reguleringspremie på 90,5 mill. kr (inkl. arbeidsgiveravgift) i 2024. Dette er et usikkert anslag som avhenger av resultatet av lønnsoppjøret det enkelte år. Det foreslås å bruke 37,5 mill. kr av premiefondet i Viken pensjonskasse til finansiering av reguleringspremiene i 2024, slik at netto reguleringspremie og

rentegarantipremie utgjør 53,6 mill. kr i 2024. Tabellen foran viser belastningen direkte i Østfold fylkeskommunes budsjett.

Premieavvik

Reglene for regnskapsføring av pensjonspremie fastslår at det i regnskapet skal føres en langsiktig premie som avspeiler framtidige pensjonsforpliktelser, og ikke den årlige likviditetsmessige premieinnbetalingen. Hensikten bak denne regelen er å få en jevn belastning av pensjonsutgifter i regnskapene uavhengig av bl.a. svingninger i finansmarkedene. Dette betyr at det vil bli et avvik mellom innbetalt premie og regnskapsført pensjonskostnad.

Estimert positivt premieavvik i 2024 på totalt 105,1 mill. kr inntektsføres i 2024 og utgiftsføres (amortiseres) over 7 år fra 2025. Positive premieavvik i 2024 avsettes til premieavviksfond som skal finansiere framtidig amortisering. For 2024 dekkes utgiftsføringen av premieavviket (omtalt som amortisering av premieavvik) i sin helhet av midler avsatt til premieavviksfond. Dette utgjør 61,7 mill. kr i 2024.

10.3 Finansinntekter og -utgifter

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027
Renteinntekter	-58 895	-53 542	-46 674	-46 674
Utbytte	-35 000	-35 000	-35 000	-35 000
Renteutgifter	132 000	150 500	154 400	170 000
Avdrag på lån	122 500	131 500	150 500	168 500
Netto finansinntekter/finansutgifter	160 605	193 458	223 226	256 826
Finansutgifter i tjenesteområdene	0	0	0	0
Totale finansutgifter	160 605	193 458	223 226	256 826
Motpost avskrivninger	0	0	0	0

Tabell 19 - Finansinntekter og -utgifter

Tabellen over viser utviklingen i renteutgifter og renteinntekter, låneavdrag samt utbytte fra Østfold Energi. Dette utgjør fylkeskommunens netto finansutgifter i økonomiplanperioden. Tabellen viser at:

- Rente- og avdragsutgiftene øker vesentlig med 84 mill. kr i økonomiplanperioden 2024 til 2027, dvs. med 33 prosent. Finansutgifter øker som følge av økte investeringer i fireårsperioden samt rebudsjetteringer overført fra 2023.
- Renteinntektene reduseres fra 2024 til 2027 som følge av at styringsrenten er forutsatt å bli noe lavere igjen fra 2025. Margin på bankavtale er også lavere fra 2024 enn i 2023.
- Det er i økonomiplanperioden lagt til grunn et utbytte på 35 mill. kr årlig. Nærmere omtale finnes i kapittelet **Fylkeskommunale selskaper og samarbeid**.
- Netto finansutgifter ekskl. utbytte fra Østfold Energi øker vesentlig med ca. 110 mill. kr (65 prosent) fra 2024 til 2027.

10.3.1 Finansutgifter

Fylkeskommunens brutto rente- og avdragsutgifter øker vesentlig i løpet av økonomiplanperioden. Andelen av fylkeskommunens driftsinntekter som går til å dekke renter og avdrag (rente- og avdragsbelastning) øker fra 5,8 prosent i 2024 til 7,7 prosent i 2027. I 2022 var landsgjennomsnittet for fylkeskommunene på 5,2 prosent.

Følgende forutsetninger er lagt til grunn for beregning av finansutgifter i 2024-2027:

- Rentenivå i perioden: 5,2 prosent i 2024, 4,8 prosent i 2025 og 4,2 prosent i 2026/2027.
- Norges Bank sin rentebane fra siste rentemøte i september 2023 er lagt til grunn for finansberegningene. Styringsrenten er forutsatt redusert fra 2025 og 2026. I tillegg til styringsrenten, som p.t. er 4,25 prosent, er det anslått et gjennomsnittlig risikopåslag i pengemarkedet (0,35 prosentpoeng), samt et kredittpåslag på bankenes utlånsmarginer for lengre lån (0,50 prosentpoeng). Det understrekes at dette er usikre faktorer som har variert mye i de siste årene.
- Renteutgifter på nye lån som tas opp er beregnet for et halvt år det første året.
- Det forutsettes at nye låneopptak nedbetales over gjennomsnittlig 25 år.
- Kommuneloven (§ 14-18) fastsetter minste lovlig årlige avdrag. Hovedprinsippet for reglene om minimumsavdrag er at gjelden som minimum skal nedbetales i takt med, og gi uttrykk for kapitalslitet (avskrivningene).

10.3.2 Finansinntekter

Renteinntekter av løpende likviditet

Renteinntekter av løpende likviditet er beregnet på bakgrunn av likviditetsbeholdning i bank og plasseringer i pengemarked. Prognose for gjennomsnittlig likviditet er vurdert til ca. 1,2 milliarder kr, som er basert på andelen likvider pr. inngangen til Viken 1.1.1020.

Det er lagt til grunn en renteprognose for likviditeten fra 5,1 prosent i 2024 til 4 prosent i 2026/2027. Dette inkluderer fylkeskommunens marginpåslag i henhold til bankavtalen. Basisrenten er som for renteutgifter basert på 3 mnd. NIBOR. Likviditetsutviklingen og renteinntekter knyttet til denne er usikre størrelser framover i økonomiplanperioden.

10.4 Fond

Fylkeskommunens disposisjonsfond består av reservefond, energiutjevningfond og fond til pensjonsformål. I tillegg har ubundet fond til investeringsformål en saldo pr utgangen av 2023 på 25,5 mill. kr. Fylkeskommunen kan disponere reservefondet og investeringsfondet fritt, mens for de øvrige fondene har fylkestinget vedtatt hva fondene skal brukes til. Disse fondene vil imidlertid kunne benyttes hvis fylkeskommunen får økonomiske problemer.

Disposisjonsfond og ubundne investeringsfond i Viken fylkeskommune pr. utgangen av 2023 er fordelt til de nye fylkeskommunene i henhold til vedtatte fordelingsprinsipper, dvs. utfra det de tre fylkeskommunene hadde med seg inn ved sammenslåing, og hvor bevegelser på fondene kan føres tilbake til opprinnelig fylkeskommune. Øvrige midler på fondene er fordelt til de nye fylkeskommune i henhold til innbyggerandel.

Endelig fordeling av Vikens eiendeler, egenkapital og gjeld mellom nye Akershus, Buskerud og Østfold fylkeskommuner vil basere seg på et sikrere grunnlag etter behandling av Viken fylkeskommunes regnskap for 2023.

10.4.1 Disposisjonsfond drift

Samlet disposisjonsfond inkl. reservefond, energiutjevningsfond og pensjonsfond hadde en inngående saldo ved inngangen til 2024 på ca. 608 mill. kr.

Disposisjonsfond drift (beløp i 1000)	Budsjett		Økonomiplan		
	2023	2024	2025	2026	2027
Reservefond IB	-	245 430	144 247	144 247	144 247
<i>Bruk</i>	-	-101 183	-	-	-
<i>Avsetning</i>	-	-	-	-	-
Reservefond UB	245 430	144 247	144 247	144 247	144 247
Energiutjevningsfond IB	-	21 936	21 936	21 936	21 936
<i>Bruk</i>	-	-	-	-	-
<i>Avsetning</i>	-	-	-	-	-
Energiutjevningsfond UB	21 936	21 936	21 936	21 936	21 936
Fond til dekning av premieavvik IB	-	260 241	303 676	352 757	375 715
<i>Bruk</i>	-	-61 735	-60 644	-91 506	-118 176
<i>Avsetning</i>	-	105 170	109 725	114 464	119 393
Fond til dekning av premieavvik UB	260 241	303 676	352 757	375 715	376 932
Andre fond til ulike formål på rådsområdene IB	-	80 611	80 611	80 611	80 611
<i>Bruk</i>	-	-	-	-	-
<i>Avsetning</i>	-	-	-	-	-
Andre fond til ulike formål UB	80 611	80 611	80 611	80 611	80 611
Sum disposisjonsfond IB	-	608 218	550 470	599 551	622 509
Sum disposisjonsfond UB	608 218	550 470	599 551	622 509	623 726

Tabell 20 - Disposisjonsfond drift

Reservefond

Reservefondet er fylkeskommunens reelle reserve som kan brukes ved inntektssvikt eller til å finansiere uforutsette utgifter, og utgjør ca. 245 mill. kr ved inngangen til 2024. Det er budsjettetert med bruk av reservefondet på samlet 65,9 mill. kr i 2024 som gjelder vedtatt bruk av Vikens overskudd for 2022 til finansiering av investeringer. Investeringene er rebudsjettetert til 2024 med tilhørende finansiering fra fondsmidler. Det er budsjettetert med 12 mill. kr i bruk av midler fra fondet i 2024 som gjelder tidligere avsatte omstillingsmidler til kollektivtiltak og 23 mill. kr til generell inndekking av drift.

Energiutjevningsfond

Energiutjevningsfond er på 21,9 mill. kr. Fondet ble tilført 141,5 mill. kr i Viken i 2023 og 50 mill. kr er brukt pr september 2023.

Fond til dekning av premieavvik

Fylkestinget har vedtatt at premieavvik og amortisering av premieavvik skal holdes utenfor fylkeskommunens løpende driftsøkonomi og håndteres via premieavviksfondet. Midlene i fondet

Økonomiplan 2024-2027 - Fylkeskommunedirektørens forslag

reserveres til budsjett- og regnskapsmessige føringer for at pensjonskostnaden skal utjevnes mellom år. Over tid skal fondet gå i balanse.

Ved inngangen til 2024 er premieavviksfondet på ca. 260 mill. kr. Netto avsetning knyttet til amortisering på ca. 43 mill. kr i 2024, gir en saldo på fondet på ca. 304 mill. kr ved utgangen av 2024. Avsetninger og bruk av fondet videre i ØP 2024-2027 er usikkert, da endelige tall for premieavvik og amortisering av dette ikke vil være kjent før regnskapet året før ØP-perioden er avlagt.

Ubundet investeringsfond

Ubundet fond til investeringsformål er ved inngangen til 2024 på 25,5 mill. kr.

10.5 Disponering av driftsrammen

Oversikt drift

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027
Sentrale inntekter				
Rammetilskudd	-1 554 780	-1 542 617	-1 551 152	-1 557 645
Inntektsutjevning	-317 735	-309 159	-310 521	-311 816
Andre generelle driftsinntekter	-27 000	-21 000	-15 000	-13 000
Inntekts- og formuesskatt	-2 123 376	-2 133 262	-2 142 720	-2 151 710
Sum sentrale inntekter	-4 022 891	-4 006 038	-4 019 393	-4 034 171
Sentrale utgifter				
Lønns- og priskompensasjon	0	0	0	0
Dimensjonering nye stillinger	7 830	13 407	8 469	8 336
AFP, rentegaranti og reguleringspremie	54 182	71 867	71 867	71 867
Premieavvik og amortisering	-43 435	-49 081	-22 958	-1 217
Sum sentrale utgifter	18 577	36 193	57 378	78 986
Driftsutgifter per tjenesteområde				
Fylkesting	48 057	49 208	46 980	48 878
Fylkeskommunedirektør	46 214	45 117	45 019	44 765
Finans og organisasjon	340 636	328 933	328 273	326 580
Opplæring og kompetanse	2 077 667	2 020 685	2 014 663	2 002 347
Samferdsel	964 445	929 862	928 100	923 582
Samfunn, plan og tannhelse	185 496	184 012	183 646	182 707
Kultur, næring og klima	173 073	169 487	169 150	168 283
Finans og sektoruavhengige utgifter og inntekter	0	0	0	0
Oppgavefelleskap	0	0	0	0
Driftsutgifter per tjenesteområde	3 835 586	3 727 306	3 715 831	3 697 142
Korr. finansutgifter i tjenesteområdene	0	0	0	0
Korr. avsetninger og årsoppgjørdisposisjoner i tjenesteområdene	750	750	750	750
Korr. motpost avskrivninger i tjenesteområde	0	0	0	0
Brutto resultat (KOSTRA)	-167 977	-241 789	-245 434	-257 293
Finansutgifter og -inntekter				
Renteinntekter	-58 895	-53 542	-46 674	-46 674
Utbytte	-35 000	-35 000	-35 000	-35 000
Renteutgifter	132 000	150 500	154 400	170 000
Avdrag på lån	122 500	131 500	150 500	168 500
Netto finansinntekter/finansutgifter	160 605	193 458	223 226	256 826
Finansutgifter i tjenesteområdene	0	0	0	0
Totale finansutgifter	160 605	193 458	223 226	256 826
Motpost avskrivninger	0	0	0	0
Motpost avskrivninger	0	0	0	0
Motpost avskrivninger i tjenesteområdene	0	0	0	0

Økonomiplan 2024-2027 - Fylkeskommunedirektørens forslag

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027
Netto resultat (KOSTRA)	-7 372	-48 331	-22 208	-467
Avsetninger og årsoppgjørdisposisjoner				
Overføring til investering	65 870	0	0	0
Fondsføringer pensjon	43 435	49 081	22 958	1 217
Bruk av ubundne fond	-101 183	0	0	0
Netto avsetninger	8 122	49 081	22 958	1 217
Netto avsetninger og årsoppgjørdisposisjoner i tjenesteområdene	-750	-750	-750	-750
Totale avsetninger	7 372	48 331	22 208	467
Årsoverskudd (-)/Årsunderskudd (+)	0	0	0	0

Tabell 21 - Disponering av driftsrammen

11 Investeringer i økonomiplanen

Det foreslås en investeringsramme for 2024-2027 på ca. 4,9 milliarder kr. I alle tabeller og omtale av investeringsprosjekter benyttes tall inklusiv merverdiavgift. Nærmere beskrivelse av investeringsprosjektene finnes i kapitlene for de respektive rådsområdene.

11.1 Bevilgningsoversikt investering etter § 5-5 første ledd

Beløp i 1000	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027
Investeringer i varige driftsmidler	795 921	1 304 810	1 489 120	1 229 420
Tilskudd til andre investeringer	0	0	0	0
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	14 000	14 000	14 000	14 000
Utlån av egne midler	0	0	0	0
Avdrag på lån	0	0	0	0
Sum investeringsutgifter	809 921	1 318 810	1 503 120	1 243 420
Kompensasjon for merverdiavgift	-159 184	-260 962	-297 824	-245 884
Tilskudd fra andre	-193 595	-408 952	-607 840	-589 280
Salg av varige driftsmidler	0	0	0	0
Salg av finansielle anleggsmidler	0	0	0	0
Utdeling fra selskaper	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	0	0	0	0
Bruk av lån	-391 271	-648 896	-597 456	-408 256
Sum investeringsinntekter	-744 050	-1 318 810	-1 503 120	-1 243 420
Overføring fra drift	-65 870	0	0	0
Avsetninger til bundne investeringsfond	0	0	0	0
Bruk av bundne investeringsfond	0	0	0	0
Avsetninger til ubundet investeringsfond	0	0	0	0
Bruk av ubundet investeringsfond	0	0	0	0
Dekning av tidligere års udekket beløp	0	0	0	0
Sum overføring fra drift og netto avsetninger	-65 870	0	0	0
Fremført til inndekning i senere år (udekket)	0	0	0	0

Tabell 22 - Bevilgningsoversikt investering etter § 5-5 første ledd

11.2 Investeringer og finansiering

11.2.1 Rebudsjetteringer

Investeringsprosjekter som går over flere budsjettår, skal budsjetteres med kun den delen av utgiftene som forventes i det aktuelle budsjettåret. Bevilgninger til resterende deler av utgiftene må tas inn i de påfølgende års budsjetter i takt med prosjektets framdrift. Ubrukte bevilgninger til et investeringsprosjekt kan ikke disponeres i påfølgende år uten vedtak i fylkestinget. I og med at (investerings)budsjettet er ettårig, må bevilgninger som ikke benyttes i budsjettåret vedtas på nytt/overført til påfølgende år. Overføring av budsjettmidler mellom år omtales som rebudsjettering. Rebudsjetteringer har ingen betydning for den totale vedtatte budsjetttrammen for det enkelte investeringsprosjektet. Budsjetttrammen fastsettes av fylkestinget når investeringsprosjektene blir vedtatt. Rebudsjettering er kun knyttet til fordelingen av budsjetttrammen mellom årene i prosjektets gjennomføringsperiode.

I henhold til krav i lov og forskrift skal de årlige investeringsbudsjettene utarbeides ut ifra den reelle framdriften i prosjektene. På bakgrunn av dette kan det derfor være behov for å gjøre endringer i periodiseringen av investeringsbudsjettene underveis i et budsjettår. Det er flere utfordringer med å beregne nøyaktig framdrift på investeringsprosjekter. I løpet av året kan det oppstå uforutsette forhold og endringer i forutsetningene. Dette kan være kapasitet i markedet, behandlingstid hos ulike instanser, endringer i prioriteringer eller interne organisatoriske forhold.

11.2.2 Finansiering

Finansiering - prosentvis fordeling	2024	2025	2026	2027	2024-2027
Lån	68,9	80,3	80,4	80,6	77,9
Overført fra driftsbudsjettet	11,6	0,0	0,0	0,0	2,5
Andre investeringsinntekter	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Mva-kompensasjon	19,5	19,7	19,6	19,4	19,6
Egenkapital og mva-kompensasjon	31,1	19,7	19,6	19,4	22,1

Tabell 23 - Finansiering av fylkeskommunale investeringer

Tabellen over viser utviklingen i den prosentvise fordelingen mellom lån og egenkapital og mva-kompensasjon i perioden 2024-2027 for finansiering av fylkeskommunale investeringer. Dette er eksklusiv infrastruktur som finansieres av eksterne inntekter fra bompenger knyttet til bypakke midler Nedre Glomma.

Gjennomsnittlig lånefinansieres 78 prosent (ca. 2 milliarder kr) av fylkeskommunens investeringer i perioden. Egenkapitalfinansiering med 65,9 mill. kr som er overført fra driftsbudsjettet i 2024, gjelder egenkapital vedtatt brukt fra regnskapsoverskuddet for 2022 til finansiering av investeringer som er rebudsjettert til 2024.

Momskompensasjon utgjør 19,6 prosent i perioden 2024-2027.

11.2.3 Lånegjeld

Det er tatt utgangspunkt i faktisk lånegjeld slik dette fordelte seg på Akershus, Buskerud og Østfold fylkeskommuner ved utgangen av 2019. Lånegjeld som er tatt opp i 2020 til 2023, er fordelt på de tre fylkeskommunene som resultat av slik investeringene (fylkeskommunale midler) geografisk fordeler seg i

fylkene for hvert av årene. (Egenkapitalen til reduksjon av lån er fordelt etter fordelingsnøkkel for andel innbyggere).

Faktiske låneopptak pr utgangen av 2023 er videre fordelt på de tre fylkeskommunene med utgangspunkt i hvilket fylke som opprinnelig hadde lånet, så langt mulig i forhold til gjeldsandelen fylket skal ha pr utgangen av 2023. De nye låneopptakene som er tatt opp i Viken i 2020-2023, er så fordelt utfra gjeldsandelen og mest mulig jevne og rettferdige rentevilkår. Låneopptak i 2023 er planlagt slik at de mest mulig kan deles opp. Fordelingen er justert slik at alle fylkeskommunene har mulighet til å være i tråd med finansreglementet i løpet av 1. halvår 2024.

Etter dette er gjennomsnittlig rente i porteføljen pr utgangen av 2023 beregnet til 4,3 prosent for Akershus, 4,1 prosent for Buskerud og 4,1 prosent for Østfold (iht renteforutsetning for nibor).

Samlet lånegjeld (beløp i 1000)	Budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026	2027
Bokført "ordinær" gjeld pr. 01.01.	2 723 875	2 853 244	3 122 015	3 639 412	4 086 368
Nye låneopptak 2023-2027	252 858	391 271	648 896	597 456	394 256
Avdrag	-123 489	-122 500	-131 500	-150 500	-168 500
Gjeld pr. 31.12	2 853 244	3 122 015	3 639 412	4 086 368	4 326 124
Årlig økning lånegjeld	-	9 %	17 %	12 %	6%
Gjeldsbelastning i prosent av brutto driftsinntekter	72%	72 %	84 %	93 %	98 %

Tabell 24 - Utvikling i lånegjelden

Tabellen viser utviklingen i lånegjelden i økonomiplanperioden. Ved utgangen av 2023 er fylkeskommunens samlede lånegjeld beregnet til ca. 2,85 milliarder kr. Forslaget til finansiering av investeringer i økonomiplanen øker lånegjelden i 4-årsperioden med 51,5 prosent til 4,3 milliarder kr.

Forslaget til økonomiplan innebærer at lånegjelden øker fra ca. 72 prosent av driftsinntektene i 2024 til ca. 98 prosent av driftsinntektene i 2027. Fylkeskommunens lånegjeld pr. innbygger øker med ca. 36 prosent fra kr 10 016 i 2024 til kr 13 617 i 2027.

Lånegjeld i forhold til driftsinntekter viser evnen til å bære gjeld. Stor gjeldsbelastning gir lite handlingsrom på driftsbudsjettet til å finansiere øvrige drifts- eller investeringstiltak. For å holde lånegjelden på bærekraftig nivå fastsetter kommuneloven at det skal vedtas måltall og handlingsregler, for eksempel for gjeldsnivået. I kapittel om finansielle måltall er det gitt en omtale av dette.

11.2.4 Trekkrettigheter

Fylkeskommunen finansierer sine investeringsutgifter ved opptak av årlige større samlelån.

I finansstrategien foreslås rammen for størrelse på enkeltlån satt til 20 prosent av samlet lånevolum, som kan innebære opptak eller refinansiering av lån i størrelsesorden opptil 600 mill. kr. Ved inngåelse av ny bankavtale er det valgt å ikke ha trekkrettighet på bankkonto på grunnlag av prognoser om god likviditet og kostnader ved dette, men avtale om at dette kan etableres på kort varsel hvis det skulle oppstå behov.

11.3 Investeringsstabell for fylkeskommunen samlet

11.3.1 Finans og organisasjon

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Økonomiplan				Sum 2024-27
	2024	2025	2026	2027	
Digital tjenesteutvikling					
Digital tjenesteutvikling	10 000	6 000	6 000	0	22 000
Sum Digital tjenesteutvikling	10 000	6 000	6 000	0	22 000
Sum	10 000	6 000	6 000	0	22 000

Tabell 25 - Investeringsstabell for finans og organisasjon

11.3.2 Opplæring og kompetanse

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Økonomiplan				Sum 2024-27
	2024	2025	2026	2027	
Prosjekter under gjennomføring					
Askim vgs - utbygging yrkesfag	132 000	165 000	122 000	49 800	468 800
Investeringsreserve	51 229	22 920	22 920	22 920	119 989
St. Olav vgs - rehabilitering	91 000	3 500	0	0	94 500
Sum Prosjekter under gjennomføring	274 229	191 420	144 920	72 720	683 289
Prosjekter under planlegging med finansieringsvedtak					
Mysen vgs - utbygging yrkesfag	1 000	20 000	50 000	100 000	171 000
Sum Prosjekter under planlegging med finansieringsvedtak	1 000	20 000	50 000	100 000	171 000
Avsetninger til prosjekter under programmering/utredning					
Programmering/prosjektering	2 400	2 400	2 400	2 400	9 600
Utbygginger/ombygginger rehabiliteringsbehov	24 798	250 000	200 000	100 000	574 798
Sum Avsetninger til prosjekter under programmering/utredning	27 198	252 400	202 400	102 400	584 398
Årlige avsetninger					
Brannsikringstiltak div. skolebygg	4 800	4 800	4 800	4 800	19 200
El-sikkerhetstiltak div. skolebygg	1 200	1 200	1 200	1 200	4 800
Energi- og miljøtiltak div. skolebygg	2 400	2 400	2 400	2 400	9 600
Inneklimatiltak div. skolebygg	4 800	4 800	4 800	4 800	19 200
Investerings- og rehabiliteringsplan (IRP)	-0	24 000	24 000	24 000	72 000
Kostnadskrevende utstyr - div. videregående skoler	10 000	10 000	10 000	10 000	40 000
Utbygginger/ombygginger diverse	12 000	12 000	12 000	12 000	48 000
Sum Årlige avsetninger	35 200	59 200	59 200	59 200	212 800
Sum	337 627	523 020	456 520	334 320	1 651 487

Tabell 26 - Investeringsstabell for opplæring og kompetanse

11.3.3 Samferdsel

Beløp i 1000

	Økonomiplan				Sum
	2024	2025	2026	2027	2024-27
Investeringsprosjekter					
Tilrettelegging for gående og syklende					
Fv 599 Tveterveien-Sandbakken	19	0	0	0	19
Fv. 108 Tangenbekken - Hvaler krk	4 688	0	0	0	4 688
Fv. 120 gsv Rødsund - Moss og Våler	3 900	0	0	0	3 900
Fv. 220 GSV Os bru	25 000	0	0	0	25 000
Henstad Alle - prosjektering etter VA	47 060	0	0	0	47 060
Tilrettelegging for gående og syklende - øvrige år	0	40 428	40 428	0	80 855
Tomb – Karlshus	5 582	0	0	0	5 582
Sum Tilrettelegging for gående og syklende	86 249	40 428	40 428	0	167 104
Trafikksikkerhetstiltak					
Fv. 120 Gsv Middagsåsen - Folkestad - Våler	20 000	0	0	0	20 000
Fv. 311 X Peer Gyntns vei	16 612	0	0	0	16 612
Trafikksikkerhetstiltak - øvrige år	0	9 743	9 743	0	19 486
Sum Trafikksikkerhetstiltak	36 612	9 743	9 743	0	56 098
Forfallsinnhenting					
Forfallsinnhenting - øvrige år	0	34 490	34 490	0	68 980
Fv. 381 Oppgradering Veum-Solli	3 600	0	0	0	3 600
Fv. 594 Grimsøy bru	11 070	0	0	0	11 070
Fv. 654 Gjøby bru	924	0	0	0	924
Sum Forfallsinnhenting	15 594	34 490	34 490	0	84 574
Kollektivtiltak fylkesvei					
Belønningsmidler i Østfold	6 234	0	0	0	6 234
Fv124 ANL Snuvass ved Dingtorp	187	0	0	0	187
Kollektivtiltak - øvrige år	0	14 133	14 133	0	28 266
Mindre kollektivtiltak	6 861	0	0	0	6 861
Sum Kollektivtiltak fylkesvei	13 281	14 133	14 133	0	41 547
Mindre utbedringstiltak					
Fornyng av Kirkealleen	757	0	0	0	757
Fv. 1320 Østkroken - asfaltering grusvei	4 000	0	0	0	4 000
Mindre utbedringer - øvrige år	0	9 854	9 854	0	19 709
Sum Mindre utbedringstiltak	4 757	9 854	9 854	0	24 466
Planlegging					
Planlegging fylkesvei	16 000	14 797	14 797	0	45 595
Sum Planlegging	16 000	14 797	14 797	0	45 595
Store utbedringstiltak (inkl bru og tunnel)					
Store utbedringer - øvrige år	0	43 355	43 355	0	86 710
Sum Store utbedringstiltak (inkl bru og tunnel)	0	43 355	43 355	0	86 710
Bypakke Nedre Glomma					
Bypakke Nedre Glomma	215 810	509 690	759 800	736 600	2 221 900
Bypakke Nedre Glomma (BPNG) - Planlegging	20 489	1 500	0	0	21 989
Sum Bypakke Nedre Glomma	236 300	511 190	759 800	736 600	2 243 889
Udisponert investeringsramme					
Udisponert investeringsramme	0	0	0	152 500	152 500
Sum Udisponert investeringsramme	0	0	0	152 500	152 500
Sum	408 794	677 990	926 600	889 100	2 902 484

Tabell 27 - Investeringstabell for samferdsel

11.3.4 Samfunn, plan og tannhelse

Beløp i 1000	Økonomiplan				Sum 2024-27
	2024	2025	2026	2027	
Investeringsprosjekter					
Tannhelse					
Diverse klinikker - investering	2 000	2 000	2 000	2 000	8 000
Diverse klinikker - utstyr	4 000	4 000	4 000	4 000	16 000
Fredrikstad tannklinikk - nye lokaler	33 500	91 800	94 000	0	219 300
Sum Tannhelse	39 500	97 800	100 000	6 000	243 300
Sum	39 500	97 800	100 000	6 000	243 300

Tabell 28 - Investeringstabell for samfunn, plan og tannhelse

11.3.5 Finans og sektoruavhengige utgifter og inntekter

Beløp i 1000	Økonomiplan				Sum 2024-27
	2024	2025	2026	2027	
Investeringsprosjekter					
Finans					
Aksje/andel-Viken Pensjonskasse, kjernekapital	14 000	14 000	14 000	14 000	56 000
Sum Finans	14 000	14 000	14 000	14 000	56 000
Sum	14 000	14 000	14 000	14 000	56 000

Tabell 29 - Finans og sektoruavhengige utgifter og inntekter

11.3.6 Egenkapitalinnskudd pensjonskasse

Det er budsjettet innbetaling av egenkapitalinnskudd i Viken fylkeskommunale pensjonskasse med 14 mill. kr årlig i økonomiplanperioden 2024-2027.

12 Fylkeskommunale selskap og samarbeid

12.1 Oppgavefelleskap

12.1.1 Oppgavefelleskap hvor Østfold fylkeskommune er kontorfylkeskommune

Kontrollutvalgssekretariatet i Akershus og Østfold KO

Akershus og Østfold kontrollutvalgssekretariat fylkeskommunalt oppgavefelleskap (forkortet til Akershus og Østfold kontrollutvalgssekretariat) er et samarbeid som er opprettet med hjemmel i kommuneloven kapittel 19. Akershus og Østfold kontrollutvalgssekretariat er ikke et eget rettssubjekt. Østfold fylkeskommune er kontorfylkeskommune.

Akershus og Østfold kontrollutvalgssekretariat skal utføre den lovpålagte sekretariatsfunksjonen for deltakerkommunenes kontrollutvalg, jf. kommunelovens § 23-7, samt forskrift om kontrollutvalg og revisjon § 7. Akershus og Østfold kontrollutvalgssekretariat kan også påta seg sekretariatstjenester for andre kontrollutvalg enn fylkeskommunale. Oppdrag av større omfang skal godkjennes av representantskapet.

Akershus og Østfold kontrollutvalgssekretariat har ikke myndighet til å ta opp lån. Akershus og Østfold kontrollutvalgssekretariat kan kun fatte enkeltvedtak om interne forhold i samarbeidet, og forvalte tilskudd jf. Kommuneloven § 19-1, andre ledd andre punktum.

Samlet budsjett for Kontrollutvalgssekretariatet er 2,6 mill. kr i 2024.

Kontrollutvalgssekretariatet	Akershus	Østfold	Sum
Fordelingsnøkkel	58 %	42 %	100 %
Tilskudd per fylke	1 520	1 100	2 620

Tabell 30 - Samlet budsjett for Kontrollutvalgssekretariatet

Fylkesrevisjonen i Akershus og Østfold KO

Akershus og Østfold fylkesrevisjon fylkeskommunalt oppgavefelleskap (forkortet til Akershus og Østfold fylkesrevisjon) er et fylkeskommunalt oppgavefelleskap som er opprettet med hjemmel i kommunelovens kapittel 19. Akershus og Østfold fylkesrevisjon er ikke et eget rettssubjekt. Østfold fylkeskommune er kontorfylkeskommune.

Akershus og Østfold fylkesrevisjon skal på vegne av fylkestingene i Akershus og Østfold utføre alle revisjonsoppgaver pålagt i kommuneloven, forskrift om kontrollutvalg og revisjon og andre bestemmelser. Oppgavefelleskapet har ikke myndighet til å ta opp lån.

Oppgavefelleskapet kan kun fatte enkeltvedtak om interne forhold i samarbeidet og forvalte tilskudd, jf. kommuneloven § 19-1, andre ledd andre punktum. Akershus og Østfold fylkesrevisjon kan påta seg revisjon av andre virksomheter og selskaper enn fylkeskommunale. Oppdrag av større omfang skal godkjennes av representantskapet.

Det skal hvert år inngås tjenesteleveranseavtaler mellom Akershus og Østfold fylkesrevisjon og de respektive kontrollutvalgene i samarbeidsfylkeskommunene om leveranser i løpet av året.

Tjenesteleveranseavtalene omfatter innholdet i regnskapsrevisjonen, omfanget av forvaltningsrevisjonsprosjekter og eierskapskontroller. Det er kontrollutvalgene som på fylkestingets vegne skal påse at de ulike delene av revisjonsarbeidet blir utført på en betryggende måte og i henhold til kommunelovens bestemmelser, jf. kommunelovens § 23-2.

Samlet budsjett for Fylkesrevisjon er 15,2 mill. kr i 2024.

Fylkesrevisjon	Akershus	Østfold	Sum
Fordelingsnøkkel	58 %	42 %	100 %
Tilskudd per fylke	8 816	6 384	15 200

Tabell 31 - Samlet budsjett for Fylkesrevisjon

Tannhelsetjenestens kompetansesenter Øst (TkØ)

Tannhelsetjenestens kompetansesenter Øst (TkØ) er et interfylkeskommunalt oppgavefelleskap mellom Innlandet, Akershus, Buskerud og Østfold fylkeskommuner etter Kommunelovens kap. 19. Østfold fylkeskommune er kontorfylkeskommune. Rammen for årets budsjett er satt til 5,2 mill. kr, og Østfold fylkeskommunes andel er 1,3 mill. kr.

12.1.2 Oppgavefelleskap hvor Østfold fylkeskommune deltar

Anskaffelser i Akershus, Buskerud og Østfold KO

Anskaffelser i Akershus, Buskerud og Østfold er et kommunalt oppgavefelleskap jf. kommuneloven kapittel 19. Anskaffelser er et samarbeid mellom Akershus, Buskerud og Østfold fylkeskommuner.

Kontorfylkeskommunen er Buskerud fylkeskommune.

Samlet budsjett for Anskaffelser er 42,5 mill. kr i 2024.

Anskaffelser	Akershus	Buskerud	Østfold	Sum
Fordelingsnøkkel	33,3 %	33,3 %	33,3 %	100 %
Tilskudd per fylke	14 170	14 170	14 170	42 511

Tabell 32 - Samlet budsjett for Anskaffelser

Formålet med Anskaffelser er å sikre en profesjonell og effektiv gjennomføring av anskaffelser og oppfølging av avtaler på vegne av deltakerne. Samarbeidet skal utnytte stordriftsfordelene ved samordning av felles anskaffelsesbehov, samt støtte fylkeskommunenes strategiske mål. Gjennom en effektiv organisering og oppgavefordeling, skal samarbeidet legge til rette for god utnyttelse av kapasitet og kompetanse, slik at etterlevelse av regelverk, strategiske føringer, ulike samfunnshensyn og deltakernes behov ivaretas.

Anskaffelser har myndighet til å gjennomføre anskaffelser på vegne av deltakerne, fatte beslutninger i anskaffelsesfaglige spørsmål innenfor rammene angitt i anskaffelsesregelverket, anskaffelsesstrategien og eventuelle andre politiske vedtak/vedtak fra representantskapet. Daglig leder har fullmakt til å signere kontrakter/rammeavtaler og opptre som kontraktspart på vegne av deltakerne. Nærmere beskrivelse av oppgaver, leveranser og ansvarsforhold gis i tjenesteavtalen.

Fylkesbiblioteket i Akershus, Buskerud og Østfold KO

Fylkesbiblioteket i Akershus, Buskerud og Østfold er et kommunalt oppgavefelleskap jf. kommunelovens kapittel 19. Fylkesbiblioteket er et samarbeid mellom Akershus, Buskerud og Østfold fylkeskommuner. Kontorfylkeskommunen er Buskerud fylkeskommune.

Samlet budsjett for Regional bibliotekutvikling er 37,6 mill. kr i 2024.

Regional bibliotekutvikling	Akershus	Buskerud	Østfold	Sum
Fordelingsnøkkel	48 %	28 %	24%	100 %
Tilskudd per fylke	18 050	10 529	9 025	37 604

Tabell 33 - Samlet budsjett for Regional bibliotekutvikling

Fylkesbiblioteket har som formål å ivareta fylkeskommunenes lovpålagte oppgaver etter Lov om folkebibliotek § 6. Fylkeskommunene skal ivareta regionale bibliotekoppgaver og regional bibliotekutvikling og er et ledd i det nasjonale biblioteksystemet. Bibliotekutvikling er en del av lokal, regional og nasjonal samfunnsutvikling og skal bidra til å styrke fylkeskommunenes rolle som samfunnsutvikler. Fylkesbiblioteket er fylkeskommunenes faglige bindeledd mellom stat og kommuner.

Viktige styringsdokumenter er gjeldende nasjonale og regionale planer for bibliotekutvikling og fylkeskommunenes øvrige planverk. I tillegg vil oppgavefelleskapet ha en rullerende handlingsplan. Oppgavefelleskapet skal bidra til å styrke og utvikle bibliotekene i de tre fylkene, blant annet ved å:

- bidra til sterke og bærekraftige løsninger i bibliotekene
- sikre målrettet bruk av virkemidler
- bidra til et samlet bibliotekfaglig kompetansemiljø
- være en aktiv og attraktiv utviklingspartner

Ombud for barn og unge i Akershus, Buskerud og Østfold KO

Ombudet for barn og unge i Akershus, Buskerud og Østfold er et kommunalt oppgavefelleskap jf. kommunelovens kapittel 19. Ombudet for barn og unge er et samarbeid mellom Akershus, Buskerud og Østfold fylkeskommuner. Kontorfylkeskommunen er Buskerud fylkeskommune.

Samlet budsjett for Ombudet barn og unge er 8,0 mill. kr i 2024.

Ombudet barn og unge	Akershus	Buskerud	Østfold	Sum
Fordelingsnøkkel	55 %	21 %	24 %	100 %
Tilskudd per fylke	4 414	1 685	1 926	8 025

Tabell 34 - Samlet budsjett for Ombudet barn og unge

Ombudet for barn og unge har en rådgivende og veiledende rolle i de samarbeidende fylkeskommunene ut ifra et objektivt perspektiv der barnas beste står i sentrum. Mandatet favner hele løpet fra barnehage og ut videregående opplæring. Ombudets arbeid skal være til beste for barn og unge i Akershus, Buskerud og Østfold fylkeskommuner.

Ombudets målgrupper er alle barn; elever, lærlinger, lærekandidater, og deres foresatte, samt ansatte i private og offentlige barnehager, grunnskoler og videregående skoler. Ombudets arbeid inkluderer fylkeskommunale folkehøyskoler. I de saker hvor det er nødvendig skal ombudet også samarbeide med det øvrige hjelpeapparatet og skole-/barnehageeierne.

Ombudet er faglig uavhengig av administrativ og politisk ledelse. Ombudet for barn og unge er ikke et kontrollorgan, men ombudet skal omtale brudd i rettigheter. Ombudet er heller ikke klageinstans for beslutninger og vedtak. Ombudet skal ikke være en partsrepresentant. Ombudet kan også uttale seg om hvordan retten til et godt psykososialt miljø blir ivaretatt. Ombudet for barn og unge skal i sitt arbeid samarbeide med utdanningsavdelingene i de tre deltakerfylkene.

Analyse i Akershus, Buskerud og Østfold KO

Analyse i Akershus, Buskerud og Østfold kommunalt oppgavefelleskap (heretter kalt Analyse ABØ) er et kommunalt oppgavefelleskap jf. kommunelovens kapitel 19. Analyse ABØ er et samarbeid mellom Akershus, Buskerud og Østfold fylkeskommuner. Kontorfylkeskommunen er Akershus fylkeskommune.

Samlet budsjett for Analyse ABØ er 10,1 mill. kr i 2024.

Analyse ABØ	Akershus	Buskerud	Østfold	Sum
Fordelingsnøkkel	33,3 %	33,3 %	33,3 %	100 %
Tilskudd per fylke	3 368	3 368	3 368	10 105

Tabell 35 - Samlet budsjett for Analyse ABØ

Analyse ABØ skal støtte beslutningsprosesser i fylkeskommunene og utvikling av regionen gjennom analyser og formidling av data. Oppgavefelleskapet skal også sikre at relevant informasjon er tilgjengelig for fylkeskommunene, offentlige etater, næringslivet og befolkningen, etter avtale med fylkeskommunene. Analyse ABØ skal opprettholde høy kompetanse innen relevante metoder og verktøy, og bidra med analysefaglig støtte til fagmiljøer i fylkeskommunene. Videre skal oppgavefelleskapet bidra til nettverk mellom miljøer innad i fylkeskommunene, og kan representere fylkeskommunene i relevante eksterne nettverk og fora.

Renholdsforvaltning og -utvikling i Akershus, Buskerud og Østfold KO

Renholdsforvaltning og utvikling i Akershus, Buskerud og Østfold - Kommunalt oppgavefelleskap (heretter kalt RENKO) er et kommunalt oppgavefelleskap. RENKO er et samarbeid mellom Akershus, Buskerud og Østfold fylkeskommuner. Kontorfylkeskommune er Akershus fylkeskommune.

Samlet budsjett for RENKO er 16,1 mill. kr i 2024

RENKO	Akershus	Buskerud	Østfold	Sum
Fordelingsnøkkel	55 %	21 %	24 %	100 %
Tilskudd per fylke	8 851	3 380	3 862	16 093

Tabell 36 - Samlet budsjett for RENKO

Formålet med RENKO er å styrke fylkeskommunenes evne til å levere kostnadseffektive og bærekraftige renholdstjenester med riktig kvalitet. Samarbeidet skal ivareta kompetanse - og fagutvikling innenfor renhold. RENKO skal ikke utføre operativt renhold selv. Dette ansvaret er lagt til de enkelte fylkeskommunene.

Vei- og geofag i Akershus, Buskerud og Østfold KO

Veiteknologi og geofag kommunale oppgavefelleskap (heretter kalt Veiteknologi og geofag) er et kommunalt oppgavefelleskap jf. kommuneloven kapitel 19. Veiteknologi og geofag er et samarbeid mellom Akershus, Buskerud og Østfold fylkeskommuner. Kontorfylkeskommunen er Akershus fylkeskommune.

Samlet budsjett for Veiteknologi og geofag er 25,5 mill. kr i 2024.

Vei og geofag	Akershus	Buskerud	Østfold	Sum
Fordelingsnøkkel	55 %	21%	24%	100 %
Tilskudd per fylke	18 428	3 306	3 778	25 512

Tabell 37 - Samlet budsjett for Veiteknologi og geofag

Veiteknologi og geofag har som formål å levere byggherrestøtte og kompetanse innenfor fagområder veiteknologi, geologi, geoteknikk og dekketilstand til Akershus, Buskerud og Østfold fylkeskommuner. Oppgavefellesskapet gir faglig bistand innenfor leire/steinskred, i tillegg til å bistå med beredskap innenfor ulike skred og nedfall fra berg. Oppgavefellesskapet er også ansvarlig for å tilrettelegge laboratorium- og grunnboringstjenester, samt utvikling av nevnte fagområder i henhold til FNs bærekraftsmål.

Av de 25,5 mill. kr er 15,7 mill. kr fordelt etter fordelingsnøkkel i tabellen ovenfor. Det er i tillegg lagt til 9,8 mill kr for Akershus som gjelder leiekostnader av Østensjøveien.

Fagskolen i Viken KO

Fagskolen i Viken kommunalt oppgavefellesskap (heretter kalt FiV) er et kommunalt oppgavefellesskap jf. kommunelovens kapitel 19. FiV er et samarbeid mellom Akershus, Buskerud og Østfold fylkeskommuner. Kontorfylkeskommunen er Akershus fylkeskommune.

Samlet budsjett for Fagskolen er 51 mill. kr i 2024.

Fagskolen i Viken	Akershus	Buskerud	Østfold	Sum
Fordelingsnøkkel frie midler	30 %	32 %	38 %	100 %
Tilskudd per fylke frie midler	5 073	5 412	6 426	16 911
Tilskudd per fylke lokaler		16 195	17 927	34 122
Sum per fylke	5 073	21 607	24 353	51 033

Tabell 38 - Samlet budsjett for Fagskolen

FiV organiseres som en forpliktende samarbeidsorganisasjon for nye Akershus, nye Buskerud og nye Østfold fylkeskommuner fra 1. januar 2024. FiV tilbyr akkreditert fagskoleutdanning. Formålet med oppgavefellesskapet er å sikre samarbeid om eierstyring av felles offentlig fagskole. Det totale budsjettet til Fagskolen er inklusiv midler til husleie, energi og parkering for Buskerud og Østfold fylkeskommune. Det gjenstående budsjettbeløpet er fordelt etter fordelingsnøkkelen. Etter prosentfordelingen er budsjettbeløpene som er trukket ut tilbakeført det enkelte fylke.

12.2 Vertskommunesamarbeid

12.2.1 Vertskommunesamarbeid hvor Østfold fylkeskommune er vertskommune

Regionalt forskningsfond i Akershus, Buskerud og Østfold KO

I statsbudsjett for 2024 foreslår regjeringen å avvike bevilgningene til de regionale forskningsfondene (RFF) i 2024. Det er satt av midler til slik avvikling i statsbudsjettet for 2024.

12.2.2 Vertskommunesamarbeid hvor Østfold fylkeskommune deltar

Vertskommunesamarbeid om enkelte oppgaver innen kulturvern i Akershus, Buskerud og Østfold (fartøyvern)

Fylkestinget vedtok i ps 54/2023 vertskommunesamarbeid om enkelte oppgaver innenfor kulturarv følgende:

3. Forvaltningen av fartøyvern og av tekniske og industrielle kulturminner organiseres som en forpliktende samarbeidsorganisasjon for Akershus, Buskerud og Østfold fylkeskommuner fra 1.1.24.
4. Samarbeidet organiseres som et administrativt vertskommunesamarbeid etter kommuneloven § 20-2.
5. Samarbeidsorganisasjonen skal forvalte tilskuddsmidler til de enkelte deltakende fylkeskommunene fra Riksantikvaren (Klima- og miljødepartementets budsjett kap. 1429, postene 72 og 74). Tilskuddsforvaltningen skal skje i henhold til forskrift om tilskudd til tekniske og industrielle kulturminner og forskrift om tilskudd til fartøyvern.
6. Oslo kommune inviteres til å delta i samarbeidet gjennom å videreføre vertskommunesamarbeidet om fartøyvern som er etablert mellom Oslo og Viken. Oslo inviteres til også å tre inn i samarbeidet om de andre ordningene.
7. Akershus fylkeskommune skal være vertsfylke for samarbeidet. Det skal gå fram av samarbeidsavtalen/e at de faglige ressursene skal være tilgjengelige på like vilkår for alle samarbeidsfylkene.
8. Det legges fram ny sak når Oslo kommunes deltagelse er avklart, med forslag til avtale/r om vertskommunesamarbeidet. Avtalen/e skal regulere organiseringen av samarbeidet, kostnadsfordelingen mellom partene og andre relevante forhold.

Pr oktober er Oslo kommunes deltagelse ennå ikke avklart.

12.3 Andre samarbeid og selskap

12.3.1 Interkommunale selskap hvor Østfold fylkeskommune deltar

FRID IKS

Fylkestinget i Viken fylkeskommune vedtok den 30.03.2022 i sak 19/2022 at det skal etableres et forpliktende samarbeid om IKT-løsninger og digitale tjenester for fylkeskommunene Akershus, Buskerud og Østfold. Formålet var å redusere risikoen ved deling av Viken fylkeskommune og sikre en vellykket etablering av de tre nye fylkeskommunene. Det ble også ansett som det mest økonomisk gunstige alternativet. Forutsetningen for å få en rimeligst mulig total kostnad var at eksisterende IKT-løsninger kunne gjenbrukes og videreføres, samt at de tre nye fylkeskommunene fikk en felles IKT-plattform. Gjennom dette vil felles løsninger kunne utnyttes og stordriftsfordeler oppnås.

Selskapet er opprettet av Viken fylkeskommune i henhold til forskrift om gjennomføring av deling av Viken fylke til Østfold fylke, Akershus fylke og Buskerud fylke § 9 og er organisert som et interfylkeskommunalt selskap etter IKS-loven

Selskapet skal sammen med de respektive fagmiljøene hos deltakerne ivareta deltakernes oppgaver knyttet til IKT-brukerstøtte/lokasjonssupport, teknisk drift og forvaltning, IKT-sikkerhet, forvaltning og videreutvikling av fag- og støttesystemer, herunder prosessdriver ved nyanskaffelser, rådgivning innen informasjonssikkerhet og personvern, koordinering av digital tjenesteutvikling, digital rådgivning, leveranse (prosjektledelse og -støtte), data- og informasjonsforvaltning og teknisk støtte på arkivforvaltning og annet som hører naturlig under ovennevnte.

Selskapet skal bidra til at deltakerne gis økt innovasjon- og utviklingskraft og yte støtte i utviklingen av deltakerens organisasjoner og tjenester innenfor digital tjenesteutvikling. Selskapet skal være avtaleeier for alle avtaler innen IKT- og digitaliseringsområdet, herunder avtaler for fagsystemer, støttesystemer og øvrige IKT-tjenester på vegne av deltakerfylkeskommunene.

Samlet budsjett for FRID IKS er 596,0 mill. kroner i 2024.

FRID IKS	Akershus	Buskerud	Østfold	Sum
Fordelingsnøkkel	55 %	21 %	24 %	100 %
Tilskudd per fylke	245 786	91 482	105 980	443 248
Andel oppdelingsbudsjett tre fylkeskommuner 2024	152 800			152 800
Totalt	398 586	91 482	105 980	596 048

Tabell 39 - Samlet budsjett for FRID IKS

I tillegg til angitte tilskudd og totalbudsjett angitt over, vil Akershus fylkeskommune som ansvarlig for oppfølgingen av oppdelingsbudsjettet til de tre fylkeskommunene, overføre FRID IKS sin andel av oppdelingsbudsjettet for 2024 på 152,8 mill. kroner til selskapet.

12.3.2 Interkommunalt politisk råd

Østlandssamarbeidet

Østlandssamarbeidet er et politisk nettverkssamarbeid mellom de sju fylkeskommunene på Østlandet: Oslo, Akershus, Buskerud, Østfold, Innlandet, Vestfold og Telemark. Representantskapet i Østlandssamarbeidet vedtar budsjettet for 2024. Rammene for årets budsjett er satt til 6,5 mill. kroner.

12.3.3 Selskap hvor Østfold fylkeskommune har eierandel

Østfold Energi AS

Østfold Energi AS er fra 01.01.2024 eid av Østfold fylkeskommune og alle kommunene i Østfold. Fylkeskommunen sin eierandel i Østfold Energi AS er 45 prosent. Nye Østfold fylkeskommune overtar Viken fylkeskommunes aksjer i Østfold Energi AS når oppdelingen av Viken er formelt klar 01.01.2024.

Kjernevirksomheten til Østfold Energi AS er vannkraftproduksjon og 96 prosent av energiproduksjonen kommer fra vannkraft gjennom de ti kraftverkene selskapet eier i Indre Sogn, Østfold og Nordland. Østfold Energi AS leverer fjernvarme til 229 større bygg i Østfold, og er innenfor vindkraft deleier i vindparken Mehuken i Vestland fylke, og deltar i utvikling av ny vindkraft gjennom Zephyr AS med en eierandel i selskapet på 50 prosent. Totalproduksjonen i 2022 var på 2,2 TWh.

Resultatutvikling

Konsernresultatet etter skatt var på 303 mill. kr for første halvår 2023, mot 300 mill. kr i tilsvarende periode 2022. Resultatet for første halvår 2022 inkluderte ikke økning i grunnrenteskatt fra 37 % til 45 % og heller ikke høyprisbidrag. Selskapets egenkapitalandel var ved utløpet av 2022 på 45,5 prosent, mot 49,7 prosent i 2021. Verdijustert egenkapital i selskapet er beregnet til 9,0 milliarder kr.

Utbytteneivå

I eiermøtet 23. mars 2021 vedtok kommunene i tidligere Østfold fylke og Viken fylkeskommune en ny utbyttmodell, som er basert på en andel av årets resultat for selskapet. Den nye utbyttmodellen vil gi eierne et utbytte på 65 prosent av resultatet etter skatt. Ved ekstraordinære hendelser som påvirker resultat og likviditet vesentlig, benyttes eiermøte for å diskutere utbytte og fordeling mellom eiere og selskap.

I forslaget til økonomiplan for 2024-2027 er det forutsatt følgende utbytte:

(Beløp i mill. kr)	År 2024	År 2025	År 2026	År 2027	Sum
Østfold Energi AS	35	35	35	35	140

Tabell 40 - Forventet utbytte fra Østfold Energi AS

Bærekraft

Østfold Energi AS har de siste årene gjort et omfattende arbeid med å løfte ambisjonene rundt bærekraft. Deres viktigste forpliktelse er å bidra til å stoppe klimaendringene, gjennom sin rolle som produsent av fornybar energi. Gjennom sin kjernevirksomhet; ren energi til alle samt tilrettelegge for bærekraftige byer og lokalsamfunn, bidrar Østfold Energi til å stoppe klimaendringene.

Basert på selskapets konsernmål ble det i 2022 laget en handlingsplan for bærekraft med totalt 105 aktiviteter. De mest sentrale prosjektene fremover er:

- Pilotere bærekraftige prosjekter
- Kontinuerlig forbedring i egen virksomhet
- Samarbeid for å nå målene
- Forbedre innsikt og rapportering

Fylkeskommunens tjenesteområder

13 Fylkesting

13.1 Beskrivelse av området

Budsjett til tjenesteområdet Fylkesting omfatter alle kostnader til folkevalgte organer i Østfold fylkeskommune. Dette inkluderer:

- Fylkesting og fylkesutvalg
- Fylkesordfører
- Alle hovedutvalg
- Medvirkningsorganer
- Kontrollutvalg med kontrollutvalgssekretariat og fylkesrevisjon
- Yrkesopplæringsnemnd, klagenemnd og andre tilsvarende organer
- Støtte til partier i fylkestinget
- Annen deltakelse i politiske organer, som representantskap, andre politiske verv mv.
- Bestillerfunksjon til oppgavefelleskapet for barn og unge i Akershus, Buskerud og Østfold

Kontrollutvalget skal på vegne av fylkestinget føre løpende kontroll med fylkeskommunens virksomhet, og påse at fylkeskommunen har en forsvarlig revisjonsordning. Oppgavene skal utføres i tråd med kommunelovens kapittel 23. Kontrollutvalgets virksomhet, samt forskrift om kontrollutvalg og revisjon.

Østfold fylkeskommune har i tråd med kommuneloven vedtatt å ha fylkesrevisjon med egne ansatte, og det samme gjelder for kontrollutvalgssekretariatet. Virksomhetene er organisert som et fylkeskommunalt oppgavefelleskap mellom Akershus og Østfold fylkeskommuner.

13.2 Driftsbudsjett

Fordeling på enhet

Beløp i 1000

Økonomiplan

	2024	2025	2026	2027
FYPO Fylkesting	39 693	40 844	38 616	40 514
REV Tilskudd Fylkesrevisjon	6 384	6 384	6 384	6 384
KONTR Kontrollutvalget	880	880	880	880
KONTR Tilskudd Kontrollutvalgssekretariat	1 100	1 100	1 100	1 100
Sum	48 057	49 208	46 980	48 878

Tabell 41 - Driftsbudsjett Fylkesting

13.3 Tiltaksoversikt

Beløp i 1000 kr

Dokumentversjon	Tiltak - driftsbud. med endringer	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027
Fylkesrådets forslag	Fordelt effektivisering 2025-2027	0	-1 499	-1 617	-1 880
Tilleggsforslag	Fordelt effektivisering 2025-2027	0	515	540	565
Totalsum		0	-984	-1 077	-1 315

Tabell 42 - Tiltaksoversikt Fylkesting

13.4 Kommentarer til driftsbudsjettet

Budsjettet til Fylkestinget omfatter alle kostnader til folkevalgte organer i Østfold fylkeskommune.

Den løpende årlige utgiften for fylkesrevisjonen er for 2024 budsjettet til 6,4 mill. kr, samt 1,1 mill. kr for kontrollutvalgssekretariatet. Årlig utgift for kontrollutvalget er budsjettet til 0,9 mill. kr.

Budsjettet for kontrollorganene fremmes som et særskilt vedtakspunkt i innstillingen til fylkestinget.

Kontrollutvalget i Viken fylkeskommune har hatt budsjettene til kontrollorganene til behandling 20.09.23.

14 Fylkeskommunedirektør

14.1 Beskrivelse av området

Tjenesteområdet har ansvar for følgende hovedoppgaver:

- Kommunikasjon og myndighetskontakt
- Beredskap og sikkerhet
- Strategisk toppleder- og politikerstøtte
- Merkantil service og sekretariatsstøtte
- Prosesstøtte og sakskontroll
- Personvernombud
- Fylkesadvokaten i Østfold

Ansvar for strategisk støtte knyttet til politisk deltagelse i eksterne samarbeid som KS, Østlandssamarbeidet og partnerskap med LO, NHO, NAV m.fl.

Ansvar for strategisk støtte knyttet til politisk deltagelse i kommuneregionene. Daglig driftsansvar for fylkeskommunedirektørens stab oppgaver ligger til stabs- og kommunikasjonsleder.

Politisk sekretariat er en seksjon i fylkeskommunedirektørens stab og har ansvar for daglig støtte, service og koordineringsfunksjon overfor fylkesordfører og politisk ledelse samt fylkeskommunedirektøren og hennes ledergruppe. Sekretariatet er også ansvarlig for å planlegge, tilrettelegge og protokollføre for de politiske organene. Videre er kontinuerlig opplæring av folkevalgte en prioritert oppgave.

Valgorganisasjonen er også konsolidert i sekretariatet.

Fylkesadvokaten i Østfold er lagt i direkte linje til fylkeskommunedirektør, men inngår ikke i fylkeskommunedirektørens ledergruppe. Dette for å ivareta fylkesadvokatens rolle som et selvstendig organ.

Personvernombudet er organisatorisk underordnet stabs- og kommunikasjonsleder, men har i kraft av å være ombud en uavhengig rolle. Ombudet skal både gi råd og påse at fylkeskommunen følger krav i personvernregelverket og interne retningslinjer for personvern.

14.2 Måltabell

Delmål	Resultatmål
Delmål 2.4: I Viken blir nye innbyggere raskt en del av fellesskapet på skoler, fritidsaktiviteter og arbeidsplasser, og vi har et inkluderende og rettferdig arbeidsliv. I Viken har vi en heltidskultur.	Østfold fylkeskommune er etablert som en velfungerende demokratisk institusjon med politisk organisering, systemer og arbeidsprosesser som ivaretar åpne og gode politiske beslutningsprosesser.
Delmål 6.2: I Viken forvalter vi våre naturressurser på en bærekraftig måte.	Plan- og styringssystemet skal sikre en reell sammenheng mellom overordnede målsettinger og prioritering av ressurser og bruk av virkemidler i økonomiplan, årsbudsjett og enkeltsaker.
Folkehelse	Fylkeskommunen er helsefremmende og bidrar til å redusere sosiale forskjeller.
Klima og miljø	Fylkeskommunen bidrar til at klimagassutslipp reduseres og sårbare naturmiljøer sikres.
Samarbeid	Fylkeskommunen skal utvikles gjennom en differensiert tilnærming tilpasset kommunenes egenart.

Tabell 43 - Måltabell fylkeskommunedirektør

14.3 Oppdrag

Oppdrag	Beskrivelse	Resultatmål
Enkelt saker til politisk behandling er bærekraftsvurdert og avstemt mot overordnede politiske mål og strategier	-	Plan- og styringssystemet skal sikre en reell sammenheng mellom overordnede målsettinger og prioritering av ressurser og bruk av virkemidler i økonomiplan, årsbudsjett og enkelt saker.
Etablere gode, brukervennlige og universelt utformede nettsider og digitale kanaler	Gode nettsider sikrer innbyggerne forståelig oversikt over tjenester/tilbud/rettigheter og legger godt til rette for åpenhet, demokrati og involvering av alle grupper i østfoldsamfunnet.	Østfold fylkeskommune er etablert som en velfungerende demokratisk institusjon med politisk organisering, systemer og arbeidsprosesser som ivaretar åpne og gode politiske beslutningsprosesser.
Etablere interne rutiner, arbeidsform og prosesser som ivaretar at medvirkningsorganene involveres i relevante saker til rett tid	Våre samarbeidsformer skal ivareta reell medvirkning i alle type saker og på aktuelle innsatsområder.	Østfold fylkeskommune er etablert som en velfungerende demokratisk institusjon med politisk organisering, systemer og arbeidsprosesser som ivaretar åpne og gode politiske beslutningsprosesser.
Etablere meningsfulle og effektive samarbeidsformer og -arenaer	Sammen med kommuner og andre samarbeidspartnere skal vi etablere meningsfulle og effektive samarbeidsformer og arenaer der samarbeidet kan forgå.	Fylkeskommunen skal utvikles gjennom en differensiert tilnærming tilpasset kommunenes egenart.
Gjennomgå handlingsplan i Strategi for mangfold og inkludering	Handlingsplanen gjennomgås for den nye organisasjonen med sikte på å videreføre relevante tiltak for oppfølging av <i>arbeidsgiveransvaret</i> og på å etablere strukturer for oppfølging av ansvaret som <i>samfunnsaktør</i> .	Østfold fylkeskommune er etablert som en velfungerende demokratisk institusjon med politisk organisering, systemer og arbeidsprosesser som ivaretar åpne og gode politiske beslutningsprosesser.
Videreføre kommunenettverk for internasjonalisering.	Kommunenettverk for internasjonalisering er med på å bygge kompetanse og bidra til utvikling av flere EU-finansierte prosjekter.	Fylkeskommunen skal utvikles gjennom en differensiert tilnærming tilpasset kommunenes egenart.

Tabell 44 - Oppdragstabell fylkeskommunedirektør

14.4 Oppfølging av vedtatte planer

Dette er de viktigste strategier/planer som fylkeskommunedirektøren, ved sin stab skal følge opp.

- Kommunikasjonsstrategi 2020-2024
- Organisasjonsstrategi 2021-2023
- Helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse
- Overordnet beredskapsplan

14.5 Klimaarbeid

Direkte klimatiltak er primært knyttet til begrensning av reisevirksomhet, bevisste innkjøp og organisatorisk tilrettelegging for klima-arbeid i sentraladministrasjonen og den fylkeskommunale organisasjonen samlet, inkludert oppfølging av klimamålene i FN17 som en rød tråd i alt saks- og planarbeid.

Klimatiltak i politisk arbeid: Politiske møter avholdes digitalt når det er naturlig, reisevirksomhet generelt avgrenses til det mest nødvendige, sakspapirer, planer og dokumenter forøvrig publiseres digitalt; trykkes ikke mer enn nødvendig.

14.6 Driftsbudsjett

Fordeling på enhet

Beløp i 1000

Økonomiplan

	2024	2025	2026	2027
FYKOM Fylkeskommunedirektør	2 759	1 712	1 614	1 360
FYKOM Fylkeskommunedirektør stab	36 030	35 830	35 830	35 830
FYKOM Fylkesadvokat	5 499	5 649	5 649	5 649
FYKOM Tilskudd Ombud for barn og unge	1 926	1 926	1 926	1 926
Sum	46 214	45 117	45 019	44 765

Tabell 45 - Driftsbudsjett fylkeskommunedirektør

14.7 Tiltaksoversikt

Beløp i 1000 kr

Dokumentversjon	Tiltak - driftsbud. med endringer	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027
Fylkesrådets forslag	Effektivisering	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Fylkesrådets forslag	Fordelt effektivisering 2025-2027	0	-1 595	-1 720	-2 001
Tilleggsforslag	Fordelt effektivisering 2025-2027	0	548	575	602
Tilleggsforslag	Reduksjon Fylkeskommunedirektør	-1 341	-1 191	-1 191	-1 191
Totalsum		-2 341	-3 238	-3 336	-3 590

Tabell 46 - Tiltaksoversikt fylkeskommunedirektør

14.8 Kommentarer til driftsbudsjettet

Midlene til fylkeskommunedirektør består av lønns- og driftsutgifter for fylkeskommunedirektøren. Fylkesadvokat ligger som selvstendig organ i linje til fylkeskommunedirektøren.

Politisk sekretariat disponerer sine midler i hovedsak til lønn og administrative utgifter for sekretariatets ansatte.

Fylkeskommunedirektør stab sine midler disponeres i tillegg til lønn og administrative utgifter til ansatte, oppgaver knyttet til kommunikasjon, myndighets- og mediekontakt, pressehåndtering samt sikkerhet og beredskap.

Østfold fylkeskommunes andel av driftstilskudd til oppgavefellesskapet Ombudet for barn og unge i Akershus, Buskerud og Østfold ligger i budsjettet her. Oppgavefellesskapet vil i tillegg motta tilskudd fra Akershus og Buskerud fylkeskommuner, og Buskerud er kontorfylkeskommune.

Det er lagt til et innsparingstiltak på 1,0 mill kr i 2024, knyttet til effektivisering, samt fordelt effektivisering videre i perioden 2025-2027. I tillegg i Fylkeskommunedirektørens reviderte forslag er det lagt inn ytterligere tilpasninger for 1,3 mill. kr.

15 Finans og organisasjon

15.1 Beskrivelse av tjenesteområdet

Tjenesteområdet har ansvar for følgende hovedoppgaver:

- Drift og forvaltning av fylkeskommunens eiendommer
- Byggeprosjekter, inkl. skolebygg
- Økonomiforvaltning
- Regnskapsføring
- Lønn
- HR, HMS og arbeidsgiverpolitikk
- Virksomhetsstyring, internkontroll og kvalitet
- Bærekraft i egen virksomhet
- Kontaktsenter for hele fylkeskommunen
- Dokumentforvaltning
- Arrangementsstøtte
- Resepsjon
- Kantine
- Vaktmester- og renholdstjenester
- Bestillerfunksjon for oppgavefelleskapene og nyopprettet interkommunalt selskap
 - Renholdsforvaltning og -utvikling i Akershus, Buskerud og Østfold
 - Anskaffelser i Akershus, Buskerud og Østfold
 - FRID IKS

Tjenesteområdet har ansvar for samordnings- og koordineringsoppgaver knyttet til tverrfaglige arbeidsprosesser. Dette innebærer et helhetlig ansvar for plan- og styringssystemet, overgripende ansvar for virksomhetsstyring og internkontroll.

Ansvaret for oppgavene er fordelt på 4 seksjoner:

Eiendomsseksjonen har ansvar for profesjonell drift, forvaltning og utvikling av fylkeskommunens eiendommer.

Økonomiseksjonen har ansvar for å bidra til en langsiktig, helhetlig og trygg økonomiforvaltning. Seksjonen har også ansvar for den løpende regnskapsføringen.

HR-seksjonen sin hovedoppgave er strategisk HR-arbeid som bidrag til etablering og utvikling av fylkeskommune som en attraktiv arbeidsgiver. Ansvaret for lønn ligger også til seksjonen.

Seksjon for organisasjon og fellestjenester vil ha et spesielt ansvar for samordnings- og koordineringsoppgaver i fylkeskommunen. Dette innebærer strategisk arbeid med helhetlig virksomhetsstyring, eierstyring, internkontroll, samt kvalitet og forbedring. Seksjonen har også ansvar for bl.a. fylkeskommunens kontaktsenter, arrangementsstøtte, kantine, renhold og vaktmestertjenester, samt innsyn, dokumentasjonsforvaltning og daglig arkiv.

15.2 Måltabell

Delmål	Resultatmål
Folkehelse	Fylkeskommunen er helsefremmende og bidrar til å redusere sosiale forskjeller.
Klima og miljø	Fylkeskommunen bidrar til at klimagassutslipp reduseres og sårbare naturmiljøer sikres.
Samarbeid	Etablere stab- og støttefunksjoner for ny fylkeskommune som leverer tjenester med tilstrekkelig kvalitet og med forutsigbare arbeidsprosesser. I siste halvdel av 2024 komme i posisjon for strategi og forbedringsarbeid.
	Fylkeskommunen skal utvikles gjennom en differensiert tilnærming tilpasset kommunenes egenart. Få på plass målsettinger knyttet til arealeffektivitet og energieffektivitet knyttet opp mot forvaltning av eiendomsmasse og vurderinger av leiekontrakter for å underbygge økonomisk og klima/miljømessig bærekraft.

Tabell 47 - Måltabell finans og organisasjon

15.3 Oppdrag

Oppdrag	Beskrivelse	Resultatmål
Gjøre vurderinger av klimagassutslipp i skoleinvesteringsprosjekter	Gjenbruk av skolebygg/skolearealer og gjennomføre livssyklus-kostnads- (LCC) og livsløps- (LCA) analyser og ha fokus på arealeffektive løsninger. Fokus på gjenbruk og redesign av inventar og utstyr, og sette kvalitetskrav til produkter som skal anskaffes. Kartlegge og ta hensyn til biologisk mangfold før tiltak på utomhusområder vurderes og iverksettes. Ivareta grøntstruktur og LNF-områder ved utbygginger.	Fylkeskommunen bidrar til at klimagassutslipp reduseres og sårbare naturmiljøer sikres.
Lede arbeidet med miljøfyrtårnsertifisering	Lede arbeidet med miljøfyrtårnsertifisering og bistå virksomhetene i miljøledelsesarbeid.	Fylkeskommunen bidrar til at klimagassutslipp reduseres og sårbare naturmiljøer sikres.

Tabell 48 - Oppdragstabell finans og organisasjon

15.4 Oppfølging av vedtatte planer

Det er vedtatt en rekke temastrategier for organisatoriske aspekter som tjenesteområdet har ansvar for å etterleve i hele organisasjonen, i tillegg til at flere temastrategier for operasjonell aktivitet ut mot innbyggere og samarbeidspartnere skal følges opp.

15.5 Klimaarbeid

Det viktigste klimatiltaket for Østfold fylkeskommune er å ta vare på, og forlenge levetiden, på den eksisterende bygningsmassen gjennom økt satsing på vedlikehold og rehabilitering. I dette ligger også en bevisst holdning til energiøkonomisering (ENØK), blant annet innføringen av energioppfølgingsystem for fylkeskommunale bygg.

15.6 Driftsbudsjett

Driftsbudsjett - per seksjon

Beløp i 1000 kr

Seksjon (tekst)	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027
FO Finans og organisasjon	734	-6 268	-6 929	-8 622
EIE Eiendom	119 272	119 272	119 272	119 272
OKO Økonomi	18 973	19 873	19 873	19 873
HR HR/LØNN	46 135	40 535	40 535	40 535
ORFE Organisasjon og fellestjenester	31 509	31 509	31 509	31 509
EIE Tilskudd RENKO	3 862	3 862	3 862	3 862
IKT Tilskudd FRID IKS	105 980	105 980	105 980	105 980
ANSKA Tilskudd Anskaffelser	14 170	14 170	14 170	14 170
Totalsum	340 636	328 933	328 273	326 580

Tabell 49 - Driftsbudsjett finans og organisasjon

15.7 Tiltaksoversikt

Beløp i 1000 kr

Dokumentversjon	Tiltak - driftsbud. med endringer	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027
Fylkesrådets forslag	Diverse omstillingstiltak 2024	7 500	0	0	0
Fylkesrådets forslag	Effektivisering	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Fylkesrådets forslag	FO Tilskudd FRID IKS - reduksjon	-10 000	-10 000	-10 000	-10 000
Fylkesrådets forslag	Fordelt effektivisering 2025-2027	0	-10 666	-11 506	-13 379
Fylkesrådets forslag	Vedlikehold fylkeskommunale bygg	-7 500	-7 500	-7 500	-7 500
Tilleggsforslag	Avvikling av Fylkeshuset Sarpsborg AS som AS	-4 000	-4 000	-4 000	-4 000
Tilleggsforslag	Diverse omstillingstiltak 2024	-1 000	0	0	0
Tilleggsforslag	Fordelt effektivisering 2025-2027	0	3 664	3 844	4 023
Tilleggsforslag	Reduksjon Finans og organisasjon	-1 800	0	0	0
Totalsum		-17 800	-29 502	-30 162	-31 856

Tabell 50 - Tiltaksoversikt finans og organisasjon

15.8 Kommentarer til driftsbudsjettet

Økonomiseksjonens budsjett omfatter i det alt vesentlige lønns- og driftsutgifter.

Budsjettet for **HR -seksjonen** omfatter bedriftshelsetjeneste, personalforsikringer og sentral bevilgning til stillingsannonser, og midler til inkluderende arbeidsliv.

Budsjettet for **seksjon for organisasjon og fellestjenester** omfatter lønn og driftsutgifter til ansatte i avdelingen.

Driftsbudsjettet for **eiendomsseksjonen** omfatter lønn og kostnader til forvaltning, drift og vedlikehold av fylkeskommunens bygningsmasse, herunder gjennomføring og dokumentasjon av lovpålagte krav innen HMS som; radon, asbest, miljøfarlige stoffer og funksjonaliteten til varme- og ventilasjonsanlegg. Bygningsmassen har et areal på ca. 282.800 m², og har stor spredning i alder og kompleksitet.

Det er imidlertid lagt inn et innsparingstiltak på hele tjenesteområdet på til sammen 18,5 mill. kr, hvorav 7,5 mill. kr gjelder kutt i vedlikeholdsbudsjett på eiendomsavdeling, samt en reduksjon på 10 mill. kr i tilskudd til **FRID IKS**. I tillegg i Fylkeskommunedirektørens reviderte forslag er det lagt inn ytterligere tilpasninger for 6,8 mill. kr.

15.9 Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Økonomiplan				Sum
	2024	2025	2026	2027	2024-27
Digital tjenesteutvikling					
Digital tjenesteutvikling	10 000	6 000	6 000	0	22 000
Sum Digital tjenesteutvikling	10 000	6 000	6 000	0	22 000

Tabell 51 - Investeringsbudsjett finans og organisasjon

15.10 Kommentarer til investeringsbudsjettet

Digitaliseringsporteføljen vil fra 2024 håndteres av FRID IKS. I økonomiplanperioden er det avsatt totalt 22 mill kr.

16 Opplæring og kompetanse

16.1 Beskrivelse av tjenesteområdet

Tjenesteområdet har ansvar for følgende hovedområder:

- videregående opplæring i skole og bedrift inklusive voksne med rett til videregående opplæring
- kombinasjonsprogram - opplæring for minoritetsspråklige
- særskilt språkopplæring
- karriereveiledning for både ungdom og voksne
- realkompetansevurdering for videregående nivå
- opplæring av grunnskoleelever i sosiale og medisinske institusjoner
- opplæring innenfor kriminalomsorgen
- fagskoleutdanning
- folkehøyskoletilbud
- oppfølgingstjeneste, pedagogisk psykologisk tjeneste, karriereveiledning og andre pedagogiske støttetjenester
- tilbud til ungdom i målgruppen som er utenfor videregående opplæring.
- bestillerfunksjon for oppgavefelleskapet Fagskolen i Viken.

Østfold har 11 videregående skoler, Karrieresenter Østfold, Skjeberg folkehøyskole, og Østfold fylkeskommunale skole.

Avdeling for opplæring og kompetanse i fylkesadministrasjonen er organisert i tre seksjoner:

Seksjon for opplæring i skole og fleksible opplæringsløp har ansvar for den jevnlige og kontinuerlige kontakten med virksomhetene. På denne måten sikres det ett hovedkontaktpunkt mellom skolen og skoleeier.

Seksjon fag- og yrkesopplæring er ansvar for fagopplæring samlet i sin helhet, fra formidling og til ferdig avlagt fagprøver/kompetanseprøver.

Seksjon skoleforvaltning, regional kompetanseutvikling og livslang læring har et ansvar for forvaltningsoppgaver knyttet til inntak og dimensjonering, inntak og dimensjonering samt særskilt ansvar for fylkeskommunens ansvar for kompetansetilbud som strekker seg ut over det opplæring i skole og bedrift innbefatter.

16.2 Måltabell

Delmål	Resultatmål
Delmål 1.14: I Viken har vi ikke toleranse for undertrykkelse, vold, hets, mobbing, rasisme og diskriminering.	Alle skal ha et trygt og godt lærings- og arbeidsmiljø fritt for krenkelser.
Delmål 2.2: I Viken vil alle fullføre videregående opplæring og tilegne seg kompetanse, ferdigheter og holdninger det er behov for i arbeidslivet.	Flere skal fullføre og bestå videregående opplæring med best mulig kompetanse. Relevant opplæring av høy kvalitet som møter arbeidslivets behov og gir grunnlag for å lykkes med høyere utdanning.
Folkehelse	Fylkeskommunen er helsefremmende og bidrar til å redusere sosiale forskjeller.
Klima og miljø	Fylkeskommunen bidrar til at klimagassutslipp reduseres og sårbare naturmiljøer sikres.
Samarbeid	Fylkeskommunen skal utvikles gjennom en differensiert tilnærming tilpasset kommunenes egenart.

Tabell 52 - Måltabell opplæring og kompetanse

16.3 Oppdrag

Oppdrag	Beskrivelse	Resultatmål
Arbeide med å styrke overgangen fra skole til læreplass gjennom språkopplæring og systematisk oppfølging av faget yrkesfaglig fordyping som legger til rette for overgangen til arbeidslivet	I samarbeid med utvalgte kommuner vil vi tilby opplæring i norsk slik at søkerne til læreplass har nødvendig kompetanse til å nyttiggjøre seg opplæring i bedrift. Læreplassregnskapet som er et verktøy i Vigo skal brukes for å registrere bedriftene som elevene har sin opplæring i faget Yrkesfaglig fordyping og styrke overgangen fra skole til bedrift.	Flere skal fullføre og bestå videregående opplæring med best mulig kompetanse.
Bidra til å dekke regionale kompetansebehov i kommuneregionene	Gi videregående opplæringstilbud, karriereveiledning, fagskoletilbud, og andre kompetansegivende tilbud som bidrar til å møte kommuneregionenes behov for arbeidskraft.	Fylkeskommunen skal utvikles gjennom en differensiert tilnærming tilpasset kommunenes egenart.
Forberede for oppstart og realisering av fullføringsreformen.	Arbeid med å forberede rettighetsutvidelsene i ny opplæringslov som iverksettes 1.8.2024. Følge opp hovedområdene i strategi for at flere skal fullføre og bestå opplæringen.	Flere skal fullføre og bestå videregående opplæring med best mulig kompetanse.
Følge opp lærings- og skolemiljø	Skolenes egenrevisering om arbeid med skolemiljø, tilsyn og andre undersøkelser er utgangspunkt for kompetanseheving ved skolene og bedriftene knyttet til arbeid med skole- og læringsmiljø. Skoleeier bidrar med veiledning.	Alle skal ha et trygt og godt lærings- og arbeidsmiljø fritt for krenkelsler.
Følge opp plan for kvalifisering	Karriereveiledning av nyankomne flyktninger før oppstart i introduksjonsprogrammet og tilby norsk og samfunnsfag til enkelte rettighetsgrupper i introduksjonsprogrammet. Legge til rette for at det gis mer grunnskoleopplæring til innvandrerungdom som har behov for det for å kunne gjennomføre videregående opplæring. Følge opp kommunenes kvalifiseringsarbeid for innvandrere. Følge opp det regionale arbeidet mot negativ sosial kontroll, æresrelatert vold, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse.	Flere skal fullføre og bestå videregående opplæring med best mulig kompetanse.
Følge opp samarbeidsavtaler med bransjer/arbeidsliv	Følge opp eksisterende og utvikle nye samarbeid med bransjer/arbeidsliv, eksempelvis er Bygg- og anleggsSpire (BAS) under planlegging med bygg og anleggsbransjen.	Fylkeskommunen skal utvikles gjennom en differensiert tilnærming tilpasset kommunenes egenart.
Følge opp strategi for helsefremmende skoler	Det helsefremmende arbeidet er forankret i skolens planer og arbeidsmåter. Måltrettet helsefremmende arbeid er kontinuerlig og systematisk både individuelt og kollektivt, som i klassen, trinnet og hele skolemiljøet. Det skal legges vekt på seksuell- og psykisk helse.	Alle skal ha et trygt og godt lærings- og arbeidsmiljø fritt for krenkelsler.
Følge opp strategi for helsefremmende skoler	Måltrettet og systematisk tverrfaglig arbeid med livsmestring og folkehelse som inkluderes i opplæringen i alle fag. Skolene har et sunt og bærekraftig kantinetilbud og gratis skolemåltid.	Fylkeskommunen er helsefremmende og bidrar til å redusere sosiale forskjeller.
Gjennomføre instruktøropplæring og prøvenemdskskoleing	Sikre relevant og oppdatert kompetanse hos lærere, instruktører og prøvenemdsmedlemmer.	Relevant opplæring av høy kvalitet som møter arbeidslivets behov og gir grunnlag for å lykkes med høyere utdanning.

Oppdrag	Beskrivelse	Resultatmål
Gjennomføre og følge opp elevundersøkelsen.	Elevundersøkelsen gjennomføres årlig. Oppfølging av resultater fra undersøkelsen om elevenes skolemiljø følges systematisk opp på skoleeiernivå og lokalt ved skolene.	Alle skal ha et trygt og godt lærings- og arbeidsmiljø fritt for krenkelseser.
Oppdatering av ansattes kompetanse gjennom videre- og etterutdanning	Gjennomføre de statlige satsingene DeKomp skole, DeKomp yrkesfag, og Kompetanse for kvalitet. Følge opp strategien for lærerutdanning med veiledning for nyutdannede i den første tiden som nyutdannet.	Relevant opplæring av høy kvalitet som møter arbeidslivets behov og gir grunnlag for å lykkes med høyere utdanning.
Oppfølging av elever og lærlinger som ikke har bestått fag	Målrettet oppfølging av elever gjennom tilbud om sommerskole/intensivkurs, og målrettet oppfølging av lærlinger som mangler bestått i fag for å få utstedt fag-/svennebrev.	Flere skal fullføre og bestå videregående opplæring med best mulig kompetanse.
Oppfølging av lærlingene og lærlingeundersøkelsen	Fylkeskommunen følger opp lærebedriftene, lærlinger og lære kandidater gjennom opplæringstiden i bedrift, også lærlingens arbeidsmiljø.	Alle skal ha et trygt og godt lærings- og arbeidsmiljø fritt for krenkelseser.
Redusere reiseaktivitet for elever og ansatte	Fokus på mindre bruk av reiser og flyreiser spesielt i forbindelse med samlinger, møter, utveksling, og økt bruk av digitale samarbeidsformer. Internasjonalisering hjemme i større grad.	Fylkeskommunen bidrar til at klimagassutslipp reduseres og sårbare naturmiljøer sikres.
Samarbeid med fokus på forebyggende arbeid i ungdomsmiljøet	Skape arena for samarbeid blant annet med lokalt politi om utsatte ungdommer om forebyggende aktiviteter.	Alle skal ha et trygt og godt lærings- og arbeidsmiljø fritt for krenkelseser.
Samarbeid med kommunene om overganger i grunnopplæringen	Samarbeide med kommunene om å sikre trygge og gode overganger til videregående opplæring.	Fylkeskommunen skal utvikles gjennom en differensiert tilnærming tilpasset kommunenes egenart.
Utarbeide ny samarbeidsavtale med NAV	Videreføre og utvikle samarbeidsavtale og gjennomføringsavtaler med NAV Øst Viken.	Fylkeskommunen skal utvikles gjennom en differensiert tilnærming tilpasset kommunenes egenart.

Tabell 53 - Oppdragstabell opplæring og kompetanse

16.4 Nøkkeltall

Det har vært en høyere vekst i antall 15-17 åringer enn prognosen la til grunn. Hovedårsaken er tilstrømningen av flyktninger fra Ukraina. Dette innebærer at nivået på prognosene ligger noe lavere enn det ville vært med en oppdatert kjøring. En ny prognosekjøring vil kunne gi noen flere elevplasser i både Akershus, Buskerud og Østfold. Fagfornyelsen, fullføringsreformen, og ny opplæringslov fra 01.08.24, er ikke fanget opp i nåværende prognoser. Nye prognosemodeller må derfor utarbeides i 2024.

Tabellen viser elevplassprognose for 2021-2028.

Elevplassprognose	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Indre Østfold	2 112	2 145	2 110	2 133	2 154	2 194	2 205	2 174
Moss	1 979	2 035	2 042	2 091	2 122	2 139	2 124	2 094
Nedre Glomma og Halden	6 792	6 850	6 952	7 003	7 244	7 214	7 071	6 913
Totalt Østfold	10 883	11 030	11 104	11 227	11 520	11 547	11 400	11 181

Tabell 54 - Elevplassprognose 2021-2028

16.5 Klimaarbeid

Sektoren har stort fokus på klima, miljø og bærekraft både i fylkesadministrasjonen og ved virksomhetene.

Læreplanene, og særlig overordnet del, setter stort fokus på temaet og det er en viktig del av undervisningen i flere fag.

I tillegg har flere virksomheter tatt et aktivt valg om at man ikke skal bruke så mye flyreiser, og således få et mindre klimaavtrykk.

Det er legges opp til størst mulig bruk av digitale møter og samlinger for å redusere reiseaktivitet og klimagassutslipp.

Opplæring og kompetanse planlegger og gjennomfører investeringsprosjekter i skolebygg i økonomiplanperioden. Klima- og miljøambisjoner søkes ivaretatt gjennom krav knyttet til miljøvennlige skolebygg i forbindelse med investeringsprosjekter ved at følgende vurderinger og aktiviteter i planleggingsfasen skal gjennomføres:

- Vurdere ambisiøse klimatiltak i tråd med målsetninger innen miljøklassifisering, energibruk og reduksjon av klimagassutslipp i tidligfase i arbeid med byggeprosjekter.
- Energieffektive bygninger med høy andel fornybar energi skal vurderes i tidligfase i arbeid med byggeprosjekter.
- Det skal benyttes miljøriktige materialer og løsninger.
- Det skal legges til rette for en ressursbesparende driftsform som ivaretar opplæringsvirksomheten på dagtid og kveldstid, samt mulighet for ekstern bruk gjennom driftsåret.
- Skoleanlegget skal være tilpasningsdyktig og fleksibelt slik at det uten store endringer i bygningsmassen kan være funksjonelt i hele anleggets levetid. Skoleanlegget skal også imøtekomme endrede krav, nye arbeidsformer, opplæringsstruktur (utdanningsprogram), organisasjonsformer og elevsammensetninger.
- I tidligfase vurderes prosjektenes klimarelaterte forutsetninger og utfordringer vurdert ut ifra geografisk plassering, spesielt da i forhold til overvannshåndtering og biologisk mangfold.

I forbindelse med større byggeprosjekter utarbeides miljøoppfølgingsplaner og livsløpsanalyser for å redusere byggets totale klimagassutslipp. Det er fokus på arealeffektive bygg og gjenbruk av eksisterende bygg. Det vurderes trekonstruksjoner og lavkarbonbetong i bærende konstruksjoner, solceller, energibrønner, fjernvarme og lignende tiltak for å oppnå redusert bruk av energi.

Ved anskaffelser av inventar og utstyr til nye byggeprosjekter er det fokus og bevissthet rundt gjenbruk av utstyr/inventar, og nyanskaffelser gjøres via rammeavtaler med miljøsertifiserte leverandører.

Ved tildeling av investeringsmidler til kostnadskrevenne undervisningsutstyr fokuseres det på fossilfritt og klimavennlig utstyr til bruk i opplæringen. Kjøretøy til persontransport er ikke omfattet av tildelingen til kostnadskrevenne utstyr. Ved utskifting av kjøretøy og ulike arbeidsmaskiner planlegger virksomhetene for elektriske nyanskaffelser.

16.6 Driftsbudsjett

Fordeling på enhet

Beløp i 1000 kr

Avdeling (tekst)	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027
KOMP Opplæring og kompetanse	106 886	60 729	56 707	46 391
KOMP Skoleforvaltning, regional kompetanseutvikling og livslang læring	110 836	110 836	110 836	110 836
KOMP Fag- og yrkesopplæring	289 715	289 715	289 715	289 715
KOMP Opplæring i skole og fleksible opplæringsløp	1 545 877	1 535 052	1 533 052	1 531 052
FS Tilskudd Fagskolen	24 353	24 353	24 353	24 353
Totalsum	2 077 667	2 020 685	2 014 663	2 002 347

Tabell 55 - Driftsbudsjett opplæring og kompetanse

16.7 Tiltaksoversikt

Beløp i 1000 kr

Dokumentversjon	Tiltak - driftsbud. med endringer	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027
Fylkesrådets forslag	Fordelt effektivisering 2025-2027	0	-64 976	-70 094	-81 506
Fylkesrådets forslag	Nedtrekk utdanning høst 2024/skole	-30 000	-20 000	-20 000	-20 000
Tilleggsforslag	Fordelt effektivisering 2025-2027	0	22 319	23 415	24 511
Tilleggsforslag	Reduksjon driftsramme virksomheter	-12 000	-12 000	-12 000	-12 000
Tilleggsforslag	Reduksjon Opplæring og kompetanse	-4 875	-9 000	-9 000	-9 000
Tilleggsforslag	Tilpasning utdanningstilbud	-5 000	-13 200	-15 200	-17 200
Totalsum		-51 875	-96 857	-102 879	-115 195

Tabell 56 - Tiltaksoversikt opplæring og kompetanse

16.8 Kommentarer til driftsbudsjettet

16.8.1 Videregående opplæring i skole

I 2024 er det forventet 11 227 elevplasser fordelt på 11 videregående skoler i Østfold fylkeskommune.

Budsjettene for de videregående skolene og andre virksomheter er i 2024 basert på tidligere vedtatte budsjettrammer. Det ligger imidlertid et betydelig innsparingskrav i budsjettet. Ved overgangen fra Viken fylkeskommune til Østfold fylkeskommune er det nødvendig med en streng vurdering av omfanget stimulerings- og driftsmidler som kan avsettes til tiltak som ikke er underlagt lovkrav. I tillegg må det gjøres en omfattende vurdering av tilbudsstruktur og optimalisering av klassestørrelser. Den forventede elevtallsveksten må løses innenfor de videreførte rammene fra 2023.

Ny opplæringslov med utvidet rett og re-kvalifiseringsrett vil kunne gi høyere søkertall og elevgrunnlag. Det er gjort nasjonale vurderinger av hvilke omfang dette vil utgjøre uten at det er mulig å angi sikre anslag. Omfanget er foreløpig ukjent, men det må tas høyde for at dette kan gi en vekst.

Skolenes rammer tilpasses med 10 mill. kr i 2024 og det forventes å bruke 20 mill. kr av skolenes mindreforbruk i 2023 slik at den samlede tilpasningen blir 30 mill. kr. I tillegg er det i Fylkeskommunedirektørens reviderte forslag lagt inn ytterligere tilpasninger for 21,9 mill. kr.

16.8.2 Videregående opplæring i bedrift

Fagopplæring har hatt høyere aktivitetsvekst i 2023. Det forventes å fortsette i 2024. Et høyere antall kontrakter gir økte kostnader i form av tilskudd til bedriftene, flere avlagte fag- og svenneprøver og høyere kostnader for drift av prøvenemndene. Denne forventede kostnadsveksten må innarbeides innenfor de eksisterende budsjetttrammene. Tilpasningsomfanget for Østfold fylkeskommune gjør at det ikke er funnet rom for å styrke budsjetttrammene til videregående opplæring i bedrift.

16.8.3 Voksenopplæring og minoritetspråklige

Det er ikke avklart hvilke utslag opplæringstilbud for flyktninger vil gi av omfang. Vi må anta at det blir en vekst i antallet som søker til kombinasjonsprogram og ordinær videregående opplæring som følge av økt antall flyktninger. Kommunene har vedtatt at de vil bosette like mange eller flere flyktninger sammenliknet med i fjor og kapasiteten vil derfor måtte utvides.

16.8.4 Høyere yrkesfaglig utdanning (fagskoler)

Fylkeskommunen mottar statlig tilskudd årlig. Fordeling av midlene til alle fagskolene som mottar driftstilskudd følger fastsatte nasjonale retningslinjer, regionale prinsipper og kriterier. Fagskolen i Viken mottar i tillegg en netto driftsramme fra fylkeskommunene.

16.9 Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

	Økonomiplan				Sum 2024-27
	2024	2025	2026	2027	
Investeringsprosjekter					
Prosjekter under gjennomføring					
Askim vgs - utbygging yrkesfag	132 000	165 000	122 000	49 800	468 800
Investeringsreserve	51 229	22 920	22 920	22 920	119 989
St. Olav vgs - rehabilitering	91 000	3 500	0	0	94 500
Sum Prosjekter under gjennomføring	274 229	191 420	144 920	72 720	683 289
Årlige avsetninger					
Brannsikringstiltak div. skolebygg	4 800	4 800	4 800	4 800	19 200
El-sikkerhetstiltak div. skolebygg	1 200	1 200	1 200	1 200	4 800
Energi- og miljøtiltak div. skolebygg	2 400	2 400	2 400	2 400	9 600
Inneklimatiltak div. skolebygg	4 800	4 800	4 800	4 800	19 200
Investerings- og rehabiliteringsplan (IRP)	-0	24 000	24 000	24 000	72 000
Kostnadskrevende utstyr - div. videregående skoler	10 000	10 000	10 000	10 000	40 000
Utbygginger/ombygginger diverse	12 000	12 000	12 000	12 000	48 000
Sum Årlige avsetninger	35 200	59 200	59 200	59 200	212 800
Prosjekter under planlegging med finansieringsvedtak					
Mysen vgs - utbygging yrkesfag	1 000	20 000	50 000	100 000	171 000
Sum Prosjekter under planlegging med finansieringsvedtak	1 000	20 000	50 000	100 000	171 000
Avsetninger til prosjekter under programmering/utredning					
Programmering/prosjektering	2 400	2 400	2 400	2 400	9 600
Utbygginger/ombygginger rehabiliteringsbehov	24 798	250 000	200 000	100 000	574 798
Sum Avsetninger til prosjekter under programmering/utredning	27 198	252 400	202 400	102 400	584 398

Tabell 57 - Investeringsbudsjett opplæring og kompetanse

16.10 Kommentarer til investeringsbudsjettet

Investeringsbudsjett for perioden 2024-2027 er på 1,65 milliarder kr. Av dette er 178 mill. kr rebudsjettert fra tidligere år. Finansiering av utbygging av Halden PUAS er finansiert med leie og obligasjonslån.

Fylkestinget i Viken vedtok i møte 16. juni 2021 PS 66/2021 plan for gjennomføring av investeringsprosjekter for rådsområdet utdanning og kompetanse. Arbeid med prosjekter er videreført i henhold til denne planen og ligger til grunn for prioriteringer også i økonomiplan for Østfold fylkeskommune 2024-2027.

For flere prosjekter som skal finansieres og gjennomføres i økonomiplanperioden, er det avsatt midler på et tidlig tidspunkt og i forkant av de siste års uro i byggebransjen. For disse prosjektene kan det bli behov for høyere ramme enn det som så langt er vedtatt. Kunnskap om dette foreligger først når det er foretatt nødvendige utredninger og kalkyler.

Fylkesrådets budsjettforslag innebærer at vedtatte og igangsatte prosjekter videreføres. Prosjekter med endelig vedtak og fullfinansiering er spesifisert i tabellen over og har egen omtale i økonomiplanen. Andre prosjekter ligger i sekkepost «Utbygginger og ombygging rehabiliteringsbehov».

Leie av paviljonger og andre midlertidige leieforhold

Som følge av økt behov for areal knyttet til blant annet voksenopplæring og elever med særskilte tilretteleggingsbehov er det inngått leie av paviljonger og alternative lokaler ved flere skoler.

I Østfold fylkeskommune er det midlertidige paviljonger på Frederik II, Glemmen og Kalnes. Det er midlertidige dispensasjoner og det er så langt ikke lagt en plan for hvordan disse kan erstattes.

Leieforhold i Østfold næringspark for Askim videregående skole skal etter planen opphøre når utbygging av skolen ferdigstilles i 2026. Ved Mysen skal leie av areal til byggfag avhendes når byggeprosjekt er gjennomført, men dette er lengre frem i tid, jf. omtale under vedtatt byggeprosjekt. I ombygningsperioden leies areal for St. Olav videregående skole med kontrakt til 31. august 2024. Leieavtalen med Halden kommune på Risum for deler av opplæringen på Halden videregående skole utløper senest 01.01.2030, og det må legges en plan for avhending av denne, jf. omtale av Halden under sekkepost «Utbygging og ombygging rehabiliteringsbehov».

Glemmen videregående skole er lokalisert til seks ulike lokasjoner, og i tillegg til egen bygningsmasse er det en rekke leieforhold av ulike lokaler og perioder. For 2024 og påfølgende år i økonomiplanperioden er det løpende leie på 16 mill. kr årlig. Leieforholdene må ses i sammenheng med behov for rehabilitering av skolen.

Behov som ikke er finansiert

Fylkestinget i Viken har behandlet sak om vedlikeholdsetterslep for videregående skoler. Fylkestinget vedtok FT-sak 9/2023 «Investerings- og rehabiliteringsplan» i møte i februar 2023.

Vedlikeholdsetterslepet i nye Østfold fylkeskommune er i 2021 kartlagt til ca. 900 mill. kr. I tillegg er det et oppgraderingsbehov knyttet til eldre bygninger fra 1960–1980-tallet hvor inneklimate og standard ikke er i henhold til dagens krav. Samlet kostnadsanslag for oppgradering er ca. 750 mill. kr. Det vil også være behov for rehabilitering av Frederik II videregående skole til ca. 100 mill. kr. I tillegg til disse anslagene er det stort

behov for rehabilitering av Glemmen videregående skole, jf. omtale under sekkepost «Ombygginger og utbygginger rehabiliteringsbehov», og avhending av leide lokaler.

Kalnes videregående skole og Østfold fylkeskommunale skole

Fylkestinget behandlet i FT-sak 21/2017 relokalisering og framtidig bygg for Østfold fylkeskommunale skole avd. Nabbetorp. Det er utarbeidet et forprosjekt. Kalnes videregående skole har flere bygninger med stort vedlikeholdsetterslep og dårlig inneklima som ivaretar funksjonsbehovene til skolen på en dårlig måte, det er også et mulig arealbehov ved skolen. En eventuell utbygging av Østfold fylkeskommunale skole og rehabilitering av Kalnes videregående skole må ses i sammenheng. Det må utarbeides en samlet areal- og inneklimaanalyse for å vurdere behovet for rehabilitering og ombygging/tilbygg eller avhending av bygg på Kalnes videregående skole. Rehabilitering og/eller erstatning av hovedbygningene på ca. 9 000 m² har et kostnadsanslag på ca. 300 mill. kr.

Mysen videregående skole

Deler av bygningsmasse (EFGGn) er utdatert med dårlig funksjonalitet. Anslått kostnadsramme er ca. 100 mill. kr.

Halden videregående skole

Det er utfordringer med temperaturforhold og behov for oppgradering av ventilasjonsanlegg og varmeanlegget med bedre fordeling og effekt. Anslått kostnadsramme er ca. 80 mill. kr. Rehabilitering må sees i sammenheng med eget investeringsprosjekt for samlokalisering av utdanningstilbud på Porsnes fra leide lokaler på Risum.

Borg videregående skole

Bygg E har behov for nytt ventilasjonsanlegg med bedre kapasitet, fordeling og mer energiøkonomisk drift. Det må også vurderes nytt varmeanlegg med energieffektivisering. Anslått kostnadsramme er ca. 100 mill. kr.

Greåker videregående skole

Den eldre delen av bygningsmassen har behov for brann- og inneklimaoppgraderinger med bedre fordeling og effekt av ventilasjonsanlegg, i tillegg er det behov for å oppgradere elektroanleggene. Det er også behov for å vurdere bedre utnyttelse av dagens arealer. Anslått kostnadsramme for rehabilitering av ca. 10 000 m² er 200 mill. kr.

Frederik II videregående skole

Deler av bygningsmassen har manglende ventilasjon og behov for mer energiøkonomisk oppvarming. I tillegg er funksjonalitet og tilstand på det elektriske anlegget svært dårlig. Det er utarbeidet et mulighetsstudium for rehabilitering av avdeling Frydenberg og Christianslund med foreløpig kostnads kalkyle på ca. 100 mill. kr.

Glemmen videregående skole

Det er et omfattende behov for rehabilitering av bygningsmassen. Bygg A, B, C og D har behov for oppgradering av inneklima. Bygg F har behov for enklere oppgradering. Bygg G og avdeling Lisleby har behov for rehabilitering. Det er foretatt utredning av setningsskader for bygg B, C og D. Målinger viser at byggene er i bevegelse og at deler av bygningsmassen fortsetter å synke. Det foreligger ulike alternativer

for rehabilitering og/eller rivning av bygningsmassen. Dette må utredes nærmere. Samlet anslag for rehabilitering og nybygg på Glemmen vgs. er på ca. 850-1 050 mill. kr avhengig av omfang. Areal som skal erstatte leide lokaler kommer i tillegg.

16.10.1 Usikkerhet knyttet til prisvekst

Det fremkommer for tiden høy usikkerhet ved utarbeidelse av kostnadsanalyser for byggeprosjekter. Dette gjelder både nye prosjekter og de som allerede har en bevilget kostnadsramme. Koronasituasjonen har forårsaket store utfordringer i byggebransjen, og krigen i Ukraina har forsterket dette bildet. Et urolig marked kan dermed forventes også det nærmeste året. Både tilgang til materialer og økte priser er fortsatt en utfordring. Dette kan få konsekvenser for både prosjekter under gjennomføring, planlegging og prosjekter i tidlig fase. Samtidig har økte priser, økt inflasjon og stigende renter medført at boligprosjekter er satt på vent, og regjeringen signaliserer også at store statlige byggeprosjekter vil bli redusert/utsatt. Disse momentene medfører usikkerhet både isolert sett og samlet.

Tidligere anslag på rehabiliteringsbehov og vedlikeholdsetterslep må oppjusteres tilsvarende.

16.10.2 Beskrivelse av prosjektene

Under følger en beskrivelse av prosjektene fra tabellen Investeringsbudsjett.

Prosjekter under gjennomføring

Askim vgs - utbygging yrkesfag

Forprosjekt for utbygging av Askim videregående skole ble vedtatt i fylkestinget 23.02.22, PS 12/2022. Utbygging av prosjektet var på anbud våren 23, og fylkesrådet vedtok i fylkesråds sak 177/2023 (sommerfullmakt) å øke rammen til 589 mill. kr (P85) inkludert midler til løst utstyr og inventar. Styringsrammen er satt til 529 mill. kr. (P50). Arbeidene har startet opp og gjennomføres i perioden fram mot planlagt ferdigstilling våren 2026. Utomhus ferdigstilles våren 2027. Av den totale rammen for 2024 er 97 mill. kr rebudsjetteringer fra 2023 til 2024. Det vil være behov for ytterligere midler utover økonomiplanperioden.

Investeringsreserve

Med bakgrunn i økte statlige rammer fra statsbudsjettet vedtok fylkestinget i FT-sak 160/2021 å bevilge 84,4 mill. kr til finansiering av investeringer, hvor midlene ble satt på investeringsreserven. I økonomiplanperioden 2023-2026 ble det avsatt 95,5 mill. kr årlig. I tillegg ble det rebudsjetterte midler fra 2022. I FT-sak 145/2023 Årsrapport og årsregnskap 2022 for Viken fylkeskommune ble det vedtatt å bevilge 343 mill. kr for å dekke behov i utbyggingsprosjekter som følge av kostnadsutviklingen. Midlene disponeres ved behov etter forutsetningene for å håndtere prisvekst og markedsusikkerhet for pågående investeringsprosjekter i slutfasen og vedtatte fullfinansierte prosjekter som er under planlegging.

Rebudsjetterte midler, midler fra årsregnskap og årlig avsetning er fordelt etter fordelingsnøkkel 55/24/21 prosent mellom de tre nye fylkeskommunene. For prosjekter i Østfold er det i 2023 tilført midler fra investeringsreserven til prosjektene Askim videregående skole (82,1 mill. kr), utstyr og inventar Halden videregående skole (8 mill. kr), og prisjustering tomt Frederik II (6 mill. kr).

I 2024 avsettes 51,2 mill. kr, av disse er 28,3 mill. kr rebudsjettering fra 2023 til 2024. I årene 2025-2027 budsjetteres det med 22,9 mill. kr årlig.

St. Olav vgs. - rehabilitering

Fylkestinget i Viken vedtok i møte 15. februar 2023 FT-sak 10/2023 St. Olav videregående skole – inneklimatiltak. Midler til prosjektet ble finansiert fra sekkepost «investerings- og rehabiliteringsplan», ombygging og tilpasning diverse skolebygg, og midler fra vedlikeholdsmidler. Samlet ramme for prosjektet er på 199,5 mill. kr (P85). Arbeidene er igangsatt og gjennomføres skoleåret 2023/2024. Skolen gjennomfører opplæringen i leide lokaler. Av den totale rammen på 91 mill kr. er 15 mill. kr rebudsjetteringer fra 2023 til 2024.

Årlige avsetninger

I økonomiplan for Viken fylkeskommune var det årlige avsetninger til diverse tiltak. Midlene er fordelt mellom fylkene i nye økonomiplaner, i tråd med fordelingsnøkkel 55/24/21 prosent.

Brannsikringstiltak div. skolebygg

Midler til systematisk kartlegging og oppgradering av bygningsmassen for å ivareta mål, lovpålagte krav og forpliktelser til brann sikkerhet i internkontrollforskriften og brann- og eksplosjonsvernloven. Årlig avsetning 4,8 mill. kr.

El-sikkerhetstiltak div. skolebygg

Midler til systematisk kartlegging og oppgradering av bygningsmassen for å ivareta mål, lovpålagte krav og forpliktelser til elsikkerhet i internkontrollforskriften og lov om tilsyn med elektriske anlegg og utstyr. Herunder sikring av elektriske anlegg for mer rasjonell drift. Årlig avsetning 1,2 mill. kr.

Energi- og miljøtiltak div. skolebygg

Midler til systematisk kartlegging og gjennomføring av tiltak for reduksjon av energi- og effektbruk, implementering av fornybar energi og systemer for overvåking, kontroll, rapportering og styring, prioriteres etter fylkeskommunens strategier og mål innen energi og miljø. Budsjetttrammen inkluderer midler til akutte eller lovpålagte tiltak innen ytre miljø og forurensning fra bygningsmassen. Årlig avsetning 2,4 mill. kr.

Inneklimatiltak div. skolebygg

Midler til systematisk kartlegging og mindre tiltak for oppgradering av bygningsmassen og systemer for å ivareta mål, lovpålagte krav og forpliktelser til inneklima innen miljørettet helsevern og arbeidsmiljøloven. Dette inkluderer forhold som angår luftkvalitet, samt temperatur, radon, asbest og legionella.

Inkluderer tiltak for bedre styring og kontroll med inneklima for mer rasjonell drift av tekniske anlegg og effektiv identifisering og retting av feil og mangler. Årlig avsetning 4,8 mill. kr.

Kostnadskrevende utstyr

Midler til investeringer i kostnadskrevende utstyr på videregående skoler, 10 mill. kr årlig. Dette er i tråd med avsetning i tidligere Østfold fylkeskommune.

Investerings- og rehabiliteringsplan (IRP)

I tråd med vedtak i sak 66/2021 (Plan for gjennomføring av investeringsprosjekter) og 100/2021 (Eiendomsstrategi) ble det avsatt 100 mill. kr årlig til et investerings- og rehabiliteringsprogram de neste 10 årene.

Investerings- og rehabiliteringsprogrammet er en planmessig oppgradering av eksisterende skoler i en prioritert rekkefølge som ikke dekkes av andre årlige avsetninger til oppgradering. Skoler som er aktuelle for programmet har behov for oppgradering av innelima, energibruk, brann- og elsikkerhet, eller nødvendige ombyggingsarbeider for økt/forbedret funksjonalitet med eventuelt nybygg/tilbygg for å løse arealknapphet og/eller mindre elevtallsvekst. Prosjektene vil også dekke inn deler av vedlikeholdsetterslepet på skolene, og vil kunne kombineres med andre årlige avsetninger til oppgradering og vedlikehold av skolene.

Prioritering av midler i perioden 2022-2024 ble vedtatt i FT-sak 162/2021 Investerings- og rehabiliteringsplan i fylkestingets møte i desember 2021, og i FT-sak 9/2023 i mars 2023. For prosjekt i Østfold er det vedtatt og finansiert midler til innelimaprosjekt på St. Olav videregående skole.

I tråd med fordeling mellom tre fylkeskommuner er det avsatt 24 mill. kr årlig i årene 2025-2027. Innelimaprosjektet på St. Olav videregående skole er tilført hele budsjettposten i 2024.

Utbygginger/ombygginger diverse

Det vil være behov for ombygginger/utbygginger av videregående skoler, som følge av endringer i opplæringstilbudet. Dette kan være konkrete tiltak på grunn av endringer i elevtall, endringer i søkermønsteret, bedre arealutnyttelse, tiltak for enkeltelever eller tiltak grunnet lov- og forskriftskrav. Årlig avsetning 12 mill. kr.

Prosjekter under planlegging med finansieringsvedtak

Mysen vgs. - utbygging for byggfag

Byggeprogram for utbygging av byggfag på Mysen videregående skole ble vedtatt i fylkestinget 23.11.2023, FT-sak 164/2022, innenfor en ramme på 262,4 mill. kr. Prosjektet har avhengighet til utbygging av Askim videregående skole på grunn av tomteforhold, og gjennomføring kan først starte når utbygging på Askim er ferdig i 2026. Fylkestinget vedtok i FT-sak 164/2022 at det skal legges frem en sak for fylkestinget i nye Østfold fylkeskommune som svarer ut klima- og miljøkravene og hvordan BREEAM-NOR excellent kan oppnås i prosjektet. Prosjektet må fullfinansieres etter økonomiplanperioden.

Avsetninger til prosjekter under programmering/utredning

Programmering/prosjektering

Arealgjennomganger av eksisterende skoleanlegg skal igangsettes. Gjennomgangen skal kartlegge økt kapasitetsutnyttelse, rehabiliteringsbehov og planlegging av nye skoleanlegg. Det budsjetteres med 2,4 mill. kr årlig til programmering og utredning.

Utbygginger og ombygginger rehabiliteringsbehov

Behovene for ombygginger og utbygginger av skoler som følge av rehabiliteringsbehov er grundig omtalt i FT-sak 66/2021 «Plan for gjennomføring av investeringsprosjekter utdanning og kompetanse», vedtatt i

Økonomiplan 2024-2027 - Fylkeskommunedirektørens forslag

fylkestinget i Viken juni 2021. I denne sekkeposten lå det hovedsakelig midler til prosjekter i Østfold, ved Glemmen, Mysen og Halden videregående skoler. I etterkant av denne saken er utbygging av Mysen videregående skole vedtatt og midler til prosjektet er hentet fra sekkepost.

Investeringsrammen til porteføljen er 574,8 mill. kr i økonomiplanperioden. Så langt er det avsatt midler til rehabilitering av Glemmen og midler til Halden Porsnes. Prioritering av disse eller eventuelt andre prosjekter som ønskes prioritert må endelig vedtas og finansieres ved at det fremmes byggeprogram til behandling.

Glemmen videregående skole, rehabilitering

Glemmen videregående skole er lokalisert på seks adresser. Både tidligere og nylig gjennomført vurdering av skolens bygningsmasse viser at teknisk tilstand for flere bygg er dårlige. Det er behov for et større rehabiliterings- og utbyggingsprosjekt for videre drift med utgangspunkt i dagens utdanningstilbud.

Halden videregående skole – samling i sentrum

Det er planlagt å samle Halden videregående skole i sentrum. Nye lokaler på Porsnes ble tatt i bruk til skolestart 2022 i leide lokaler av Porsnes utvikling AS. Fra høsten 2022 er det kun restaurant- og matfag, samt forsterket avdeling, som ikke er lokalisert til Porsnes. Tilbudene er i dag lokalisert på Risum i bygg som leies av Halden kommune. Leiekontrakt ble reforhandlet i 2022. Leiekontrakten løper til 01.01.2030, med muligheter for seks måneders oppsigelse fra leietaker. Årlig leie er redusert til 2,487 mill. kr, i tillegg til 288 000 kr i felleskostnader. Leie av Risum er av en slik størrelse at den bør avhendes. Det bør i denne sammenheng utredes videre hvordan dette kan løses og flere alternativer bør utredes.

Det er behov for en vesentlig høyere ramme til rehabiliteringsprosjekter enn det som er avsatt i økonomiplanperioden.

17 Samferdsel

17.1 Beskrivelse av tjenesteområdet

Tjenesteområdet har ansvar for følgende hovedoppgaver:

- Mobilitet
- Fylkesvei og veipakker
- Kollektivtransport
- Luftfart- og øvrig infrastruktur
- Sjøtransport, ferge og havn
- Bestillerfunksjon for oppgavefelleskapet Vei- og geofag i Akershus, Buskerud og Østfold

Ansvaret for oppgavene er fordelt på tre seksjoner:

Seksjon for mobilitet, strategi og forvaltning vil få hovedansvaret for store strategiske planer og mange politiske saker, arbeidet med mobilitetsløsninger og Østfold kollektivtrafikk (ØKT). Uttalelser til kommunale planer ivaretas av denne seksjonen. Seksjonen vil få tre underenheter. Østfold kollektivtrafikk (ØKT) er en egen driftsorganisasjon og del av fylkeskommunens samlede arbeid med mobilitetsløsninger. ØKT skal inkluderes i arbeidet med tilrettelegging for kollektivtrafikk.

Seksjon for plan, prosjektering og utbygging har ansvar for oppfølging av eksterne byggeprosjekter, bruforvaltning og betongteknologi og samhandling inn mot utbyggingsprosjektene. Seksjonen vil få tre underenheter, og gjennomføringsorganisasjon for Bypakke Nedre Glomma i seksjonen vil bli synliggjort.

Seksjon for drift og vedlikehold har ansvar for drift og vedlikehold av de fylkeskommunale veiene.

17.2 Måltabell

Delmål	Resultatmål
Delmål 1.03: I Viken er det mindre sosiale og økonomiske forskjeller mellom innbyggerne	Et systematisk trafikksikkerhetsarbeid som bidrar til trygg og sikker mobilitet.
Delmål 3.5: I Viken skal omdisponering av areal ikke gå på bekostning av matproduksjon, biologisk mangfold, friluftsområder eller karbonlagring. Vi har nullvisjon for nedbygging av matjord.	I gjennomføring av utbyggingsprosjekter skal også ivaretagelse av biologisk mangfold dokumenteres. I planlegging av utbyggingsprosjekter skal ulike alternativets betydning for naturinngrep og biologisk mangfold dokumenteres. Innen driftstiltak skal tiltak/aktiviteter for å ivareta biologisk mangfold dokumenteres. Dette handler både om dokumentasjon av kvalitetssystem og generelle rutiner, samt oppfølging i tiltak over den enkelte driftskontrakt.
Delmål 4.3: I Viken har vi redusert transportbehovet og lagt om til grønn mobilitet. Vi har økt bruken av gange, sykkel og kollektivtransport, og faset ut fossile drivstoff.	Et effektivt og kundetilpasset kollektivtilbud. Et fungerende fylkesveinett med god framkommelighet for prioriterte trafikantgrupper.
Folkehelse	Fylkeskommunen er helsefremmende og bidrar til å redusere sosiale forskjeller.
Klima og miljø	Fylkeskommunen bidrar til at klimagassutslipp reduseres og sårbare naturmiljøer sikres.
Samarbeid	Fylkeskommunen skal utvikles gjennom en differensiert tilnærming tilpasset kommunenes egenart.

Tabell 58 - Måltabell samferdsel

17.3 Oppdrag

Oppdrag	Beskrivelse	Resultatmål
Framkommeligheten for kollektivtrafikken er forbedret	Infrastrukturtiltak som fører til økt framkommelighet for kollektivtrafikken.	Et fungerende fylkesveinett med god framkommelighet for prioriterte trafikantgrupper.
Fremtidig organisering av ØKT skal besluttes	Legge frem sak til fylkestinget med bakgrunn i allerede utarbeidet konsulentrapport.	Et effektivt og kundetilpasset kollektivtilbud.
Attraktiviteten til kollektivterminaler og holdeplasser er økt	Oppgradere holdeplasser og terminaler, samt eventuell oppgradering til UU-standard.	Et effektivt og kundetilpasset kollektivtilbud.
Følge opp fylkeskommunens målsetninger i nasjonal tiltaksplan for trafikksikkerhet	Det er 18 tiltakspunkt som fylkeskommunene følger opp.	Et systematisk trafikksikkerhetsarbeid som bidrar til trygg og sikker mobilitet.
Gjennomføre planlegging, utbygging og drift av fylkesveier på en måte som øker framkommeligheten for gående, syklende, kollektiv og næringstransport	Oppfølging av Handlingsprogram for samferdsel 2022-2025.	Et fungerende fylkesveinett med god framkommelighet for prioriterte trafikantgrupper.
Gjennomføre tiltak i Bypakke Nedre Glomma for å styrke kollektivtilbudet	Økt frekvens og reduserte billettpriser.	Et effektivt og kundetilpasset kollektivtilbud.
Gjennomføre tiltak i Bypakke Nedre Glomma for å styrke tilbudet til gående og syklende og kutte i antall biler i sentrum	Gjennomføre tiltak i tråd med Handlingsprogram for Bypakke Nedre Glomma.	Et effektivt og kundetilpasset kollektivtilbud.
Gjennomføre tiltak i Bypakke Nedre Glomma for å styrke tilbudet til gående og syklende og kutte i antall biler i sentrum	Gjennomføre tiltak i tråd med Handlingsprogram for Bypakke Nedre Glomma.	Et fungerende fylkesveinett med god framkommelighet for prioriterte trafikantgrupper.
Inngå avtaler med buss- og togselskaper for å oppnå sømløs billettering for kollektivtrafikken i Viken	Eventuell avtaleinngåelse fremmes som egen sak til Østfold FT.	Et effektivt og kundetilpasset kollektivtilbud.
Utrede Reis-ordningen basert på Ruters erfaringer	Eventuell sak med beslutningsgrunnlag fremmes som egen sak til Østfold FT.	Et effektivt og kundetilpasset kollektivtilbud.
Videreutvikle fylkets kunnskapsbaserte og strategiske trafikksikkerhetsarbeid	Etablere et samordningsorgan for trafikksikkerhetsarbeidet i fylket. Videreføre mobilitetsnettverket og dialog med kommuner. Videreføre kunnskapsbasert arbeid med innhenting av relevant kunnskap og årsaker til ulykker. Mål om sertifisering som trafikksikker fylkeskommune.	Et systematisk trafikksikkerhetsarbeid som bidrar til trygg og sikker mobilitet.

Tabell 59 - Oppdragstabell samferdsel

17.4 Nøkkeltall

Østfold fylkeskommune har ansvar for 1665 km fylkesvei (herav 186 km grusvei) og 226 km gang- og sykkelveier, samt holdeplasser og terminaler. Det samlede transportarbeidet på fylkesveiene er omfattende, noe som også har konsekvenser for bl.a. trafikkulykker, støy og miljøulempen.

Fylkeskommunen organiserer kollektivtilbudet i Østfold. I tillegg bidrar fylkeskommunen til samordning av areal- og transportpolitikken i regionen. Fylkeskommunen har også en viktig rolle i å teste og ta i bruk ny teknologi og nye forretningsmodeller innen infrastruktur og mobilitet. Fylkeskommunen har stor betydning for de samlede mobilitetsløsningene i fylket.

17.5 Oppfølging av vedtatte planer

[Samferdselsstrategi for Viken fylkeskommune 2022-2033](#) setter de langsiktige prioriteringene for fylkeskommunens egen innsats innen samferdsel. [Handlingsprogram for samferdsel 2022-2025](#) ble vedtatt i Viken fylkesting 24.2.2022. Handlingsprogrammet konkretiserer samferdselsstrategien ved en prioritering av det som skal gjennomføres i perioden. Budsjettet for samferdsel følger i utgangspunktet disse prioriteringene. Fylkestinget i Viken har i tillegg gjort vedtak av saker som trenger økonomiske rammer for å gjennomføres. Disse kan skyve noen av tiltakene i handlingsprogrammet ut i tid. Nåværende strategi og handlingsprogram legges til grunn inntil nye styringsdokumenter er utarbeidet og vedtatt for Østfold fylkeskommune.

Budsjettkommentarene til driftsbudsjettet og investeringsbudsjettet beskriver nærmere de utfordringer som er vurdert ved prioriteringene i økonomiplanen. I korte trekk handler dette om utfordringer med å opprettholde nivået på kollektivtilbudet, gjennomføring av omstillingen til utslippsfri drift og tilsvarende å gjennomføre forventet drift og vedlikehold på fylkesveien.

17.6 Klimaarbeid

Samferdsel er en viktig bidragsyter til at Østfold når sine mål innenfor klima. Tjenesteområdet samferdsel vil gjennomføre tiltak knyttet til å redusere personbiltransport i byområdene, legge om til klima- og miljøvennlige transportalternativer, innfasing av fossilfrie drivstoff og redusere utslipp fra drift, vedlikehold og utbygging av infrastrukturen. Handlingsprogram for samferdsel er et verktøy i dette arbeidet. Prosjekter og tiltak knyttet til gående, syklende og kollektivtransport defineres som ett av fire innsatsområder, og vil særlig prioriteres.

Omlagging av kollektivtrafikken til utslippsfri drivlinje er et viktig virkemiddel for å redusere klimagassutslipp i Østfold. Østfold kollektivtrafikk tar sikte på å oppnå Østfolds mål om utslippsfri innen 2028. Det er nå inngått utslippsfrie kontrakter i alle kontraktsområdene, med unntak av Indre Østfold. Kollektivtrafikken i Østfold er derfor i stor grad utslippsfri.

I handlingsprogramperioden er det prioritert flere prosjekter for å tilrettelegge for sykling og gange. Dette er prosjekter som bidrar til å underbygge mål om redusert personbiltransport, og som vil gi gode effekter på klimautslipp.

Det er satt som mål å teste ut elektriske anleggsmaskiner, og eventuelt biodiesel i investerings- og utbyggingsprosjekter. Grunnet liten produksjon på alternative maskiner og redusert tilgang på alternativt drivstoff, er tilgangen på slike maskiner begrenset. Høyere kostnader med fossilfrie maskiner er også utfordrende. Elektriske anleggsmaskiner vil også ha behov for tilgang på strøm, og tilføringen av strøm til byggeplass er et eksempel på et tiltak som kan være kostnadskrevende. Det må derfor gjøres en vurdering av prosjektets egnethet for de ulike klimavalgene i valg av maskintype.

Østfold fylkeskommune vil tilrettelegge for å gjennomføre drifts- og vedlikeholdsoppgavene på en mer klima- og miljøvennlig måte gjennom å stille strengere utslippskrav for maskiner og utstyr til bruk i driften. Rapportering av klimagasser i driftskontraktene videreføres.

Å begrense naturinngrep og å bevare økologisk mangfold er en viktig del av klimaarbeidet innen samferdsel. Re-planting av trær vil inngå i de investeringsprosjekter der dette er formålstjenlig. Det er også praksis for å legge overflatemasser i deponi under byggeperioden som flyttes tilbake, slik at vekster som var

en naturlig del av landskapet tidligere tilbakeføres når anlegget er ferdig. På denne måten reduseres naturinngrep. Reduksjon i omfang og endring i tidspunkt for gjennomføring av kantklipp langs fylkesveiene vil bidra til å bevare det biologiske mangfoldet.

17.7 Driftsbudsjett

Driftsbudsjett per seksjon

Beløp i 1000 kr

Seksjon (tekst)	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027
SAMF Drift og vedlikehold	311 161	311 161	311 161	311 161
SAMF Mobilitet, strategi og forvaltning	611 674	595 774	595 774	595 774
SAMF Plan, prosjektering og utbygging	281	281	281	281
SAMF Samferdsel	37 551	18 869	17 107	12 589
SAMF Tilskudd Veiteknologi og geofag	3 778	3 778	3 778	3 778
Totalsum	964 445	929 862	928 100	923 582

Tabell 60 - Driftsbudsjett samferdsel

17.8 Tiltaksoversikt

Beløp i 1000 kr

Dokumentversjon	Tiltak - driftsbud. med endringer	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027
Fylkesrådets forslag	Fordelt effektivisering 2025-2027	0	-28 458	-30 700	-35 698
Fylkesrådets forslag	Redusert veivedlikehold	-10 500	-10 500	-10 500	-10 500
Fylkesrådets forslag	Samferdsel - endret fordeling	-14 000	-14 000	-14 000	-14 000
Tilleggsforslag	Fordelt effektivisering 2025-2027	0	9 776	10 256	10 736
Tilleggsforslag	Reduksjon Samferdsel	-4 000	-4 000	-4 000	-4 000
Tilleggsforslag	Økte billettpriser ØKT	-4 100	0	0	0
Tilleggsforslag	Østfold Kollektivtrafikk - reduksjoner i rutetilbudet	-1 500	-1 500	-1 500	-1 500
Totalsum		-34 100	-48 682	-50 444	-54 962

Tabell 61 - Tiltaksoversikt samferdsel

17.9 Kommentarer til driftsbudsjettet

Driftsbudsjettet er fordelt mellom de nye fylkene fortrinnsvis med direkte henføring av kostnader samt etter faktiske veilengder og befolkningsstørrelse.

Driftsbudsjettet til tjenesteområdet for samferdsel omfatter hovedsakelig midler til drift og vedlikehold av fylkesvei og kollektivtransport.

Internt driftsbudsjett for samferdsel omfatter lønn og drift og det vil i 2024 bli arbeidet videre med å sikre og utvikle nødvendig kapasitet og kompetanse for å ivareta samferdselsområdet på en god måte.

Dimensjonering av nye fylker (5,38 mill. kr) består av Østfold bemanningsbehov og tilpasning ved opprettelse av Østfold fylkeskommune i 2024, for å kunne ivareta fylket sitt samfunnsoppdrag.

Lønns- og prisvekst justering (38,59 mill. kr) er generell deflator tilpasning (4,3%).

Det er gitt en rammeøkning til Østfold kollektivtrafikk på 75 mill. kr i 2024.

I Fylkeskommunedirektørens reviderte forslag er avdelingsdirektørens reservepost redusert med 4,0 mill. kr.

17.9.1 Bemanning

Driftsbudsjettet omhandler avdelingens bemanningsbehov. En del av årsverkene på samferdsel blir finansiert ved at personalkostnader for ansatte som arbeidet med planlegging og utbygging av investeringsprosjekter blir belastet investeringsbudsjettet. I tråd med god kommunal regnskapsskikk vil disse kostnadene bli belastet det enkelte prosjekt og inngå i prosjektets total kostnader.

Det vil være for tidlig å anslå hvor mange årsverk som skal belastes investeringsbudsjettet. Dette er tett knyttet til framdriften og kompleksiteten på prosjektene og hvor store interne fagressurser som blir benyttet. Dette følges tett opp gjennom året.

17.9.2 Kollektivtransport

Kollektivtransport i Østfold omfatter drift av det ordinære kollektivtilbudet, skoleskys og tilrettelagt transport (TT-ordningen).

Østfold kollektivtrafikk er organisert som en fylkeskommunal virksomhet og har ansvar for fylkeskommunal kollektivtransport i Østfold fylkeskommune.

Fylkesrådets budsjettforslag innebærer en styrking i forhold til ordinært budsjett i 2023. Budsjettet er noe redusert fra revidert budsjett 2023. Dette skyldes at budsjettet er redusert med de ordninger som ble særskilt bevilget til omstilling for kollektivtransporten, ekstra priskompensasjon, bygging av elektrisk infrastruktur på Hvalersambandet, tilskudd til gratisferje og billettpristiltak i Moss. Styrket ramme gjør det mulig å unngå store kutt i rutetilbudet i Østfold i 2024. Østfold kollektivtrafikk kan likevel bli nødt til å gjøre endringer i tilbudet for å tilpasse seg rammen.

TT-ordningen er en del av fylkeskommunens ansvar for kollektivtransport, og er et tilskudd til transport for innbyggere som på grunn av varig funksjonsnedsettelse ikke kan reise kollektivt og har behov for en dør-til-dør-transport med drosje. En utvidet nasjonal TT-ordning kommer i tillegg til den fylkeskommunale ordningen og skal øke tilskuddet til transport for brukere med særlige behov, fortrinnsvis rullestolbrukere og blinde/svaksynte, slik at disse får et tilbud om 200 enkeltreiser pr. år. Dette er statlige tilskudd øremerket ordningen.

Viken innfører fri overgang i landingssone for fylkeskryssende busser i Viken fra 01.11.23. Neste skritt mot sømløse reiser er å innføre fri overgang også for fylkeskryssende tog i start- og landingssone. Ruter har i dag takstmyndighet for lokale togreiser i sitt virkeområde, det vil si i Oslo og Akershus. Alle billetter kjøpt for transport i Ruters område er en «Ruterbillett». Vy får kompensert det de skulle hatt i billettinntekter av Ruter i etterkant. I Buskerud og Østfold har Vy takstmyndighet på tog. For at en togreise skal ha fri overgang i start- og landingssonen i Buskerud og Østfold kan Vy billetten gis en utvidet gyldighet. Viken har utarbeidet en modell for en slik løsning.

I tillegg er det lagt inn tilpasninger i Fylkeskommunedirektørens reviderte forslag på 5,6 mill. kr. Budsjettet til kollektivtransporten vil gjøre det nødvendig med tilpasning av rutetilbudet. Det vil bli fremmet egen sak om dette i første halvår 2024.

17.9.3 Strategisk trafiksikkerhet

Strategisk trafiksikkerhet omfatter midler til holdningsskapende arbeid og andre ikke-fysiske trafiksikkerhetstiltak. Midlene på driftsbudsjettet deles ut som tilskudd til kommuner, som melder inn behov for å iverksette trafiksikkerhetstiltak. Fylkeskommunen har en ambisjon om at alle kommuner i Østfold skal ha gyldige trafiksikkerhetsplaner, at alle kommuner i Østfold er sertifisert trafiksikker kommune, og at 80 prosent av barn og unge uten rett til skoleskyss går eller sykler til skolen. Midlene avsatt til strategisk trafiksikkerhet skal bidra til å oppfylle disse ambisjonene.

17.9.4 Drift og vedlikehold

Driftsbudsjettet for fylkesveiene omfatter både drift og vedlikehold av fylkesveinettet. Drift er de løpende oppgavene som sikrer at veiene er farbare og trygge, herunder brøyting og strøing. Vedlikehold omfatter tiltak som er nødvendige for å opprettholde standarden og verdien på veiinfrastrukturen over tid.

Driftsbudsjettet ble styrket i 2023 for å ivareta den kraftige prisveksten, og det ble prioritert en økt satsning på vedlikehold, særlig ble rammen til bruvedlikehold styrket. Det legges opp til en videreføring av aktiviteten på drift, men med nedtrekk for økte driftskostnader til veilys og et generelt nedtrekk til vedlikehold.

Endring i forskrift om offentlige anskaffelser

Med virkning fra 1.1.2024 innføres endringer i forskrift om offentlige anskaffelser med krav om vektning av miljø- og klimahensyn med minimum 30 prosent. Det er usikkerhet knyttet til hvilke følger endringene vil få på prisnivået i nye driftskontrakter og vedlikeholdskontrakter innen dekkefornyelse, veioppmerking og øvrig vedlikehold. Det kan derfor bli et behov for ytterligere innsparingstiltak for å tilpasse kontraktene til nye miljø- og klimakrav.

Driftskontrakter

De flerårige driftskontraktene for vei og elektro representerer i hovedsak en bundet utgift i kontraktperioden. Forslaget til driftsbudsjett er tilpasset kostnadsnivået i driftskontraktene. De foreslåtte rammene til driftskontrakter tar høyde for de kostnadsøkningene som har inntruffet og skal sikre at fylkesveinettet blir driftet på en forsvarlig måte i 2024, men med et nedtrekk for økte driftskostnader til veilys som følger av at fylkene overtok veilys fra kommunene i 2023.

I forbindelse med fornyelse av driftskontraktene i 2023 er det tatt grep for å motvirke prisutviklingen, og foreløpig resultater viser at prisnivået har stabilisert seg. Det er forventet en videre utflating av prisnivået i 2024, men usikkerheten rundt fremtidig prisutvikling gjør det nødvendig å fortsette arbeidet med innsparinger og tilpasning av kontraktene til nye miljø- og klimakrav gjennom 2024.

Vedlikehold

Den foreslåtte rammen til veivedlikehold innebærer at poster som bruvedlikehold, veimerking og midler til dekkelegging reduseres i 2024, sammenlignet med 2023. Nedtrekket må dekkes innenfor vedlikeholdstiltak på bruer, dekkelegging og nødvendige forarbeider før dekkelegging.

Et stadig økende vedlikeholdsetterslep gjør at man tærer på veikapitalen, hvilket på sikt får konsekvenser for trafiksikkerheten og fremkommeligheten på fylkesveiene. Vedlikeholdsbehov som man kan løse med relativt enkle tiltak i dag, vil over tid forverre seg inntil det ikke lenger er mulig å lukke etterslepet uten utbedrings- og fornyingstiltak.

17.9.5 Tilskudd veiteknologi og geofag

Tilskudd veiteknologi og geofag er samferdsel sitt bidrag til det forpliktende samarbeidet, samt håndtering av bilpark og bilholdkostnader.

17.10 Investeringsbudsjett

Beløp i 1000	Økonomiplan				Sum 2024-27
	2024	2025	2026	2027	
Investeringsprosjekter					
Kollektivtiltak fylkesvei					
Belønningsmidler i Østfold	6 234	0	0	0	6 234
Fv124 ANL Snuplass ved Dingtorp	187	0	0	0	187
Kollektivtiltak - øvrige år	-0	14 133	14 133	0	28 266
Mindre kollektivtiltak	6 861	0	0	0	6 861
Sum Kollektivtiltak fylkesvei	13 281	14 133	14 133	0	41 547
Bypakke Nedre Glomma					
Bypakke Nedre Glomma	215 810	509 690	759 800	736 600	2 221 900
Bypakke Nedre Glomma (BPNG) - Planlegging	20 489	1 500	0	0	21 989
Sum Bypakke Nedre Glomma	236 300	511 190	759 800	736 600	2 243 889
Forfallsinnhenting					
Forfallsinnhenting - øvrige år	-0	34 490	34 490	0	68 980
Fv. 381 Oppgradering Veum-Solli	3 600	0	0	0	3 600
Fv. 594 Grimsøy bru	11 070	0	0	0	11 070
Fv. 654 Gjøby bru	924	0	0	0	924
Sum Forfallsinnhenting	15 594	34 490	34 490	0	84 574
Mindre utbedringstiltak					
Fornyning av Kirkealleen	757	0	0	0	757
Fv. 1320 Østkroken - asfaltering grusvei	4 000	0	0	0	4 000
Mindre utbedringer - øvrige år	-0	9 854	9 854	0	19 709
Sum Mindre utbedringstiltak	4 757	9 854	9 854	0	24 466
Tilrettelegging for gående og syklende					
Fv 599 Tveterveien-Sandbakken	19	0	0	0	19
Fv. 108 Tangenbekken - Hvaler krk	4 688	0	0	0	4 688
Fv. 120 gsv Rødsund - Moss og Våler	3 900	0	0	0	3 900
Fv. 220 GSV Os bru	25 000	0	0	0	25 000
Henstad Alle - prosjektering etter VA	47 060	0	0	0	47 060
Tilrettelegging for gående og syklende - øvrige år	-0	40 428	40 428	0	80 855
Tomb – Karlshus	5 582	0	0	0	5 582
Sum Tilrettelegging for gående og syklende	86 249	40 428	40 428	0	167 104
Trafikksikkerhetstiltak					
Fv. 120 Gsv Middagsåsen - Folkestad - Våler	20 000	0	0	0	20 000
Fv. 311 X Peer Gynts vei	16 612	0	0	0	16 612
Trafikksikkerhetstiltak - øvrige år	-0	9 743	9 743	0	19 486
Sum Trafikksikkerhetstiltak	36 612	9 743	9 743	0	56 098
Planlegging					
Planlegging fylkesvei	16 000	14 797	14 797	0	45 595
Sum Planlegging	16 000	14 797	14 797	0	45 595
Store utbedringstiltak (inkl bru og tunnel)					
Store utbedringer - øvrige år	-0	43 355	43 355	0	86 710
Sum Store utbedringstiltak (inkl bru og tunnel)	-0	43 355	43 355	0	86 710
Udisponert investeringsramme					
Udisponert investeringsramme	0	0	0	152 500	152 500
Sum Udisponert investeringsramme	0	0	0	152 500	152 500

Tabell 62 - Investeringsbudsjett samferdsel

17.11 Kommentarer til investeringsbudsjettet

Investeringsbudsjettet for tjenesteområdet Samferdsel utgjør 2,9 milliarder kr i økonomiplanperioden.

17.11.1 Fylkesvei

Investeringsbudsjettet for fylkesvei omfatter alle investeringstiltak på fylkesveinettet i Østfold.

Prioritering av investeringsprosjektene er basert på delmål og satsinger fra handlingsprogrammet, prosjektenes modenhet og kostnader. Handlingsprogrammet legger opp til porteføljestyling av plan- og utbyggingsprosjekter fordelt på tiltakstyper i henhold til tabellen over.

Over tid vil handlingsprogrammets fordeling av prosjekter på tiltakstyper bli oppfylt. Fordelingen i første del av perioden påvirkes imidlertid av hvilke prosjekter som er byggeklare. Økte kostnader vil påvirke gjennomføringen av investeringsporteføljen.

17.11.2 Beskrivelse av prosjektene

Under følger beskrivelse av prosjektene i tabellen Investeringsbudsjett.

Kollektivtiltak fylkesvei

Tiltakstypen omfatter tiltak som skal bedre framkommeligheten for buss eller gjøre holdeplasser tilgjengelig for alle brukere (universelt utformet). Aktuelle prosjekter i 2024 omfatter Mindre kollektivtiltak og Fv.130 kollektivfelt Begby-Rakkestadsvingen som er et prosjekt som baserer seg på belønningsmidler fra bypakkesekretariatet. Belønningsmidlene for 2024 baserer seg på mindreforbruk i 2023. Det er ikke satt opp nye belønningsmidler for økonomiplanperioden da eventuelt nye belønningsmidler vil inngå i bypakka sine forhandlinger om byvekstavtale med staten.

Bypakke nedre Glomma

Prop. 41 S (2022-2023) – «Utbygging og finansiering av Bypakke Nedre Glomma fase 2 i Viken» ble vedtatt av Stortinget 13. april 2023. Bypakke Nedre Glomma har en økonomisk ramme på 10,78 milliarder 2023-kroner. Viken fylkeskommune er oppdragsgiver i pakken. Budsjettet foreslått i økonomiplanperioden forutsetter et endelig vedtak av handlingsprogram Bypakke Nedre Glomma. Tallene som ligger i økonomiplanen i perioden 2024-2027 forutsetter 100 prosent bompengefinansiering.

Prioriteringen av utbyggingsprosjekter i bypakke fase 2 følger de forutsetningene som lå til grunn ved lokalpolitisk behandling i 2021/2022 og som er vedtatt i stortingsproposisjonen. Prosjektene som inngår i fase 2 er innrettet for bedre framkommelighet for kollektivtrafikken og næringstransport, sammen med prioriteringer for å bedre forholdene for gående og syklende. Prosjektene er valgt for å bidra til at Nedre Glomma når nullvekstmålet: «I byområdene skal klimagassutslipp, kø, luftforurensning og støy reduseres gjennom effektiv arealbruk og ved at veksten i persontransporten tas med kollektivtransport, sykling og gange.»

Prosjektene i bypakke fase 2 er finansiert med innkreving av bompenger samt kommunal og fylkeskommunal egenandel. Den fylkeskommunale egenandelen i økonomiplanperioden er ikke endelig besluttet. Dette gjøres i forbindelse med utarbeidelse av nytt handlingsprogram for Østfold. Det er forutsatt at kommunene og fylkeskommunen tilbakefører mva.-kompensasjonen de mottar for tiltakene i

pakken som en del av finansieringsmodellen. Planlagt oppstart av innkreving av bompenger er januar 2024. Aktuelle prosjekter i 2024 omfatter FV 109 BPNG Råbekken - Østfoldhallen, FV 109 Borg Amfi - Torsbekkdalen, FV 118 Undergang ved Tune kirke.

Hovedprosjektet Bypakke nedre Glomma er skilt ut som et eget hovedprosjekt. Hovedprosjektet inneholder en samling av flere prosjekter som har tilhørighet under forskjellige tiltakstyper som kollektivtiltak fylkesvei, tilrettelegging for gående og syklende og store utbedringstiltak inkl. bru.

Forfallsinnhenting

Tiltakstypen omfatter i hovedsak forfallsinnhenting på bru, samt oppgradering av lengre fylkesveistrekninger. Aktuelle prosjekter med oppstart og gjennomføring i 2024 er Oppgradering Veum-Solli Fv. 594, Grimsøy bru, og Gjøby bru.

Mindre utbedringstiltak

Tiltakstypen omfatter nødvendig oppgradering av veinett med regional funksjon, utbedring av mindre tiltak på strekninger pga. dårlige grunnforhold samt støytiltak.

Tilrettelegging for gående og syklende

Tiltakstypen omfatter prosjekter som skal bidra til et bedre tilbud til gående og syklende langs fylkesveiene i Østfold. Aktuelle prosjekter i 2024 omfatter FV. 220 GSV Os bruk, Henstad Alle og Tomb – Karlshus.

Trafikksikkerhetstiltak

Tiltakstypen omfatter i hovedsak utbedring og ombygging av kryss for økt trafikksikkerhet, tiltak for å sikre gående og syklende og oppgradering av holdeplasser i tilknytning til kryss. Aktuelle prosjekter i 2024 er FV. 120 Gsv Middagsåsen - Folkestad- Våler og Fv. 311 kryss Peer Gynts vei Utbygging prosjekt.

Planlegging

Midlene til planlegging inkluderer kostnader til reguleringsplaner, og er avgjørende for å få investeringsprosjektene klar for gjennomføring.

Store utbedringstiltak (inkludert bru og tunnel)

Tiltakstypen omfatter i stor grad kostnadskrevenne prosjekter, som større utbedringer av eksisterende veianlegg i og utenfor bypakkeområdene.

18 Samfunn, plan og tannhelse

18.1 Beskrivelse av tjenesteområdet

Tjenesteområdet har ansvar for følgende hovedoppgaver:

- Tannhelsetjenester
- Regional planlegging og regionvekstavtaler
- Kommunale planer og kommuneregionsamarbeid
- Miljø
- Forskning og utvikling (FoU)
- Internasjonalt arbeid
- FNs bærekraftsmål og samfunnsperspektivet
- Folkehelse
- Strategisk arbeid med integrering og inkludering (inkludert fylkeskommunens oppgaver for integrering og bosetting)
- By- og stedsutvikling og bygdemiljøpakker
- Demokrati og innbyggermedvirkning og universell utforming
- Bestillerfunksjon for oppgavefelleskapene:
 - Analyse i Akershus, Buskerud og Østfold

Ansvar for oppgavene er fordelt på 3 seksjoner:

Seksjon for samfunnsplanlegging og miljø har ansvaret for både utviklingsoppgaver og forvaltningsoppgaver innenfor områdene regional planlegging, kommunale planer, miljø, FoU, internasjonalt arbeid, kommuneregionsamarbeid, regionvekstavtaler og samfunnsperspektivet i tilknytning til FNs bærekraftsmål. Hensikten med å samordne disse oppgavene i seksjonen er å øke synergien i samarbeidet, dvs. å sikre en tett kobling mellom utvikling og forvaltning.

Seksjon for folkehelse og inkludering har som hovedoppgave å ivareta arbeidet med folkehelse og inkludering. I tillegg har den ansvaret for demokrati og innbyggermedvirkning, bygdemiljøpakker, by- og stedsutvikling og universell utforming. Hensikten med å etablere denne seksjonen er en tydelig profil for å jobbe med folkehelse og inkludering.

Seksjon for tannhelse er en driftsorganisasjon med underliggende klinikker og faglig stab som har ansvar for å levere lovpålagte tjenester innenfor tannhelse.

18.1.1 Hovedområder

Tannhelse

Tannhelsetjenesten har 6 tannklinikker, hvor tjenesten har ansvar for ca. 84 000 pasienter og har 146 ansatte i 136 årsverk.

Etter Lov om tannhelsetjenesten (1984) skal fylkeskommunen sørge for at tannhelsetjenester, herunder spesialisthelsetjenester, i rimelig grad er tilgjengelig for alle som bor eller oppholder seg i fylket. Den fylkeskommunale tannhelsetjenesten skal gi et regelmessig og oppsøkende tilbud til barn og unge til og med det året de fyller 18 år (gruppe a), til personer med psykisk utviklingshemming (gruppe b) og til eldre, uføre og langtidssyke i institusjoner og hjemmesykepleie (gruppe c1 og c2). 19-24 åringer skal ha tilbud om

tannhelsetjenester (gruppe d og g). I tillegg kan fylkeskommunen vedta å gi et bredere tilbud til særskilte grupper (gruppe e).

Kjøp av tjenester for å erstatte egenproduksjon, for eksempel spesialisthelsetjenester dekkes av tannhelsetjenesten.

Etter loven skal forebyggende arbeid gis høyeste prioritet. Tannhelsetjenesten utfører ordinær behandling på den voksne befolkningen mot honorar.

Overordnet mål for tannhelsetjenesten er å sette befolkningen i stand til å bevare egne tenner hele livet.

Østfold tannhelse skal bidra til å skape best mulig helse for alle, og gi god behandling til de som trenger det. Målet er at den enkelte i størst mulig grad skal mestre å ta vare på egen tannhelse. Tannhelse skal gjennom beste praksis i alle prosesser legge til rette for dette, og at ulikheter i pasienttilbudet i fylkeskommunen harmoniseres i perioden.

Det er god tilgang på private tannhelsetjenester i Østfold slik at den offentlige tannhelsetjenesten i liten grad behandler voksne pasienter uten rettighet i lov om tannhelsetjenester eller stortingsvedtak. Takstene for honorar fra denne gruppen voksne betalende klientell skal dekke alle direkte og indirekte kostnader ved å levere tjenesten, samt en rimelig fortjeneste.

18.2 Måltabell

Delmål	Resultatmål
Delmål 1.03: I Viken er det mindre sosiale og økonomiske forskjeller mellom innbyggerne	Innbyggerne skal oppleve god livskvalitet og mindre sosiale og økonomiske forskjeller. Levere, drifte og utvikle likeverdige og kvalitetssikrede offentlige tannhelsetjenester til pasienter og samarbeidspartnere.
Delmål 3.3: I Viken tar vi vare på naturen slik at vi unngår tap av biologisk mangfold på land og i vann. I Viken tar vi vare på natur slik at det biologiske mangfoldet på land og i vann styrkes.	Vannforvaltning, arealforvaltning, samferdsel og friluftsliv som påvirker Oslofjorden, rapporteres i tertialrapportene.
Delmål 5.1: I Viken har vi attraktive, helsefremmende og inkluderende lokalsamfunn og byer i hele fylket, med universelt utformede og trygge fysiske og digitale møteplasser.	Planlegge for og bidra til utvikling av attraktive byer og lokalsamfunn, og i samarbeid med samfunnsaktørene stimulere til en bærekraftig omstilling.
Folkehelse	Fylkeskommunen er helsefremmende og bidrar til å redusere sosiale forskjeller.
Klima og miljø	Fylkeskommunen bidrar til at klimagassutslipp reduseres og sårbare naturmiljøer sikres.
Samarbeid	Fylkeskommunen skal utvikles gjennom en differensiert tilnærming tilpasset kommunenes egenart.

Tabell 63 - Måltabell samfunn, plan og tannhelse

18.3 Oppdrag

Oppdrag	Beskrivelse	Resultatmål
Alle tannlinikker skal være Miljøfyrtårnsertifiserte	-	Fylkeskommunen bidrar til at klimagassutslipp reduseres og sårbare naturmiljøer sikres.
Anbefaling til anmodning om fordeling av flyktninger til kommuner	Utarbeide en anbefaling til IMDi om hvor mange flyktninger hver enkelt kommune i fylket bør kunne bosette. Fylkeskommunens anbefaling skal baseres på kunnskap om kommunenes- og fylkets kapasitet i sine tjenester, med utgangspunkt i dialog med kommunene og et kunnskapsgrunnlag om hver enkelt kommunes unike situasjon. Her skal både kvalitative og kvantitative analyser legges til grunn.	Innbyggerne skal oppleve god livskvalitet og mindre sosiale og økonomiske forskjeller.
Andel pasienter under tilsyn: mål gruppe A2 (98 prosent) gruppe B (100 prosent), gruppe C1 (100 prosent) og gruppe C2 (50 prosent)	-	Levere, drifte og utvikle likeverdige og kvalitetssikrede offentlige tannhelsetjenester til pasienter og samarbeidspartnere.
Andelen 12-18 år spurt om tobakksvaner (forebygging generell helse), mål minimum 75 prosent	-	Fylkeskommunen er helsefremmende og bidrar til å redusere sosiale forskjeller.
Andelen 18-åringene med DMFT (tenner med karieserfaring) > 9, mål 5 prosent eller lavere	-	Levere, drifte og utvikle likeverdige og kvalitetssikrede offentlige tannhelsetjenester til pasienter og samarbeidspartnere.
By- og stedsutvikling	Stimulere bærekraftig by- og stedsutvikling gjennom planleggingen i dialog med kommunene.	Planlegge for og bidra til utvikling av attraktive byer og lokalsamfunn, og i samarbeid med samfunnsaktørene stimulere til en bærekraftig omstilling.
Bærekraftig forvaltning av geologiske ressurser	Følge opp retningslinjer i fylkesplanen for Østfold. Samordne alle samfunnsaktører og egen virksomhet, slik at geologiske ressurser og masser forvaltes som en ressurs, og slik at belastning på miljø og samfunn reduseres.	Vannforvaltning, arealforvaltning, samferdsel og friluftsliv som påvirker Oslofjorden, rapporteres i tertialrapportene.
Ferdigstille arealregnskapsprosjektet	Prosjektet skal fullføre det regionale arealregnskapet med bl.a. statistikk og tilpasninger til nye fylker, få opp kommunale arealregnskap for de åtte pilotkommunene og en regnskapsmal for øvrige kommuner som ønsker egne arealregnskap.	Fylkeskommunen skal utvikles gjennom en differensiert tilnærming tilpasset kommunenes egenart.
Forvalte vilt og fisk	Invitere til nettverk, utvikle og dele kunnskap og tilrettelegge for god forvaltning av vilt og fisk i fylket, samt sikre godt samspill med næringslivet miljø- og arealforvaltningen.	Vannforvaltning, arealforvaltning, samferdsel og friluftsliv som påvirker Oslofjorden, rapporteres i tertialrapportene.
Følge opp samarbeidsavtale med IMDI	Følge opp samarbeidsavtale mellom IMDi om fylkeskommunene nasjonalt: <i>Innsatsområder for samarbeid mellom IMDi og fylkeskommunene.</i>	Innbyggerne skal oppleve god livskvalitet og mindre sosiale og økonomiske forskjeller.
Gjennomføre tiltak for Oslofjorden	Gjennomføre og rapportere på fylkeskommunens tiltak i regjeringens Helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv.	Fylkeskommunen er helsefremmende og bidrar til å redusere sosiale forskjeller.
Gjennomføre tiltak for Oslofjorden	Gjennomføre og rapportere på fylkeskommunens tiltak i regjeringens Helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv.	Vannforvaltning, arealforvaltning, samferdsel og friluftsliv som påvirker Oslofjorden, rapporteres i tertialrapportene.

Økonomiplan 2024-2027 - Fylkeskommunedirektørens forslag

Oppdrag	Beskrivelse	Resultatmål
Implementere strategier for biologisk mangfold	Temastrategi for biologisk mangfold, med tilhørende handlingsprogram, tilpasses og følges opp i Østfold fylkeskommune.	Vannforvaltning, arealforvaltning, samferdsel og friluftsliv som påvirker Oslofjorden, rapporteres i tertialrapportene.
Implementere strategier for universell utforming	Implementere strategier og tiltak for universell utforming. Temastrategi for mangfold og inkludering (med tilhørende handlingsprogram) fra Viken kan brukes som et godt kunnskapsgrunnlag for dette arbeidet. Østfold fylkeskommune må ta stilling for hvordan temastrategien skal brukes.	Planlegge for og bidra til utvikling av attraktive byer og lokalsamfunn, og i samarbeid med samfunnsaktørene stimulere til en bærekraftig omstilling.
Lede og drifte regionalt planforum	Faste, lovpålagte møter hvor kommuner legger fram planforslag i tidlig fase for drøfting med regionale og nasjonale myndigheter.	Planlegge for og bidra til utvikling av attraktive byer og lokalsamfunn, og i samarbeid med samfunnsaktørene stimulere til en bærekraftig omstilling.
Nettverk- og kompetansebygging av kommuner innen integreringsfeltet	Etablere dialog og kompetansebyggende nettverksarenaer for kommuner og organisasjoner.	Innbyggerne skal oppleve god livskvalitet og mindre sosiale og økonomiske forskjeller.
Planseminarer, kurs og konferanser for kommunene	Utfra fylkeskommunens rolle som planfaglig veileder skal det arrangeres kurs og konferanser for å bygge nettverk og styrke kompetanse og erfaringsoverføring mellom kommunene.	Fylkeskommunen skal utvikles gjennom en differensiert tilnærming tilpasset kommunenes egenart.
Regional planstrategi for Østfold	Avklare prosess for utarbeidelse av regional planstrategi for Østfold fylke. Hensikten er å definere samhandlingsprosess med samfunnsaktørene og fastsette langsiktige utviklingsmål og ta stilling til utarbeidelse av regionale planer.	Fylkeskommunen skal utvikles gjennom en differensiert tilnærming tilpasset kommunenes egenart.
Regional vannforvaltning	Lede plan- og prosessoppdraget som regional vannforvaltningsmyndighet og få fram planprogram for neste planprosess. Følge opp vannområder og kommuner i fylket, samt ivareta og forbedre vannmiljø i all ekstern og intern virksomhet, i tråd med regionale planer med handlingsprogram og Helhetlig tiltaksplan for Oslofjorden.	Fylkeskommunen bidrar til at klimagassutslipp reduseres og sårbare naturmiljøer sikres.
Regional vannforvaltning	Lede plan- og prosessoppdraget som regional vannforvaltningsmyndighet og få fram planprogram for neste planprosess. Følge opp vannområder og kommuner i fylket, samt ivareta og forbedre vannmiljø i all ekstern og intern virksomhet, i tråd med regionale planer med handlingsprogram og Helhetlig tiltaksplan for Oslofjorden.	Vannforvaltning, arealforvaltning, samferdsel og friluftsliv som påvirker Oslofjorden, rapporteres i tertialrapportene.
Regional vannforvaltning	Lede plan- og prosessoppdraget som regional vannforvaltningsmyndighet og få fram planprogram for neste planprosess. Følge opp vannområder og kommuner i fylket, samt ivareta og forbedre vannmiljø i all ekstern og intern virksomhet, i tråd med regionale planer med handlingsprogram og Helhetlig tiltaksplan for Oslofjorden.	-
Tannstatus DMFT (tenner med karieserfaring), reduksjon i antall skadde tenner: mål maks 5 prosent av 3-åringer med hull	-	Fylkeskommunen er helsefremmende og bidrar til å redusere sosiale forskjeller.
Veiledning av kommunene i deres planlegging	Veilede og bistå kommunene i deres planlegging gjennom uttalelser og planfaglig dialog	Fylkeskommunen skal utvikles gjennom en differensiert tilnærming tilpasset kommunenes egenart.

Tabell 64 - Oppdragstabell samfunn, plan og tannhelse

18.4 Oppfølging av vedtatte planer

Regional planstrategi for Viken gjelder iht delingsforskriften videre inn i Østfold. Det må gjennomføres prosess for å ta stilling til når og hvordan det skal vedtas ny regional planstrategi for Østfold.

Videre forvaltning av øvrig gjeldende regionale planer for Østfold, herunder gjøre vurderinger av gjeldende regionale planer og vurdering av nye regionale planer gjennom regional planstrategi. Ta stilling til hvordan plangrunnlaget fra Viken skal benyttes.

18.4.1 Tannhelse

Avdeling tannhelse vil fortsette arbeidet med å gjøre tilbudet, opprettet i hhv 2022 og 2023, til 21/22 og 23/24-åringer kjent og å øke tannhelsetjenestens kapasitet i takt med etterspørselen. For Østfold utgjør dette ca 14000 nye pasienter med rettigheter. Dette vil kreve økte driftsutgifter i form av nyansettelser av tannhelsepersonell og investeringer i lokaler og dentalt utstyr. Fylkeskommunen mottar friske midler fra staten for etableringen av dette tilbudet.

Tannhelsetjenestens kompetansesenter Øst (TkØ) er et interfylkeskommunalt oppgavefelleskap mellom Innlandet, Akershus, Buskerud og Østfold fylkeskommuner etter Kommunelovens kap. 19. Østfold fylkeskommune er kontorfylkeskommune.

18.5 Klimaarbeid

Tjenesteområdet bidrar til et bærekraftig- og lavutslippssamfunn i Østfold gjennom arbeidet med regional planstrategi, regionalt planarbeid og oppfølging av regionale planer, veiledning og kompetansehevingstiltak til kommunene. Arealforvaltning og ivaretagelse av natur er viktige tiltak for å redusere klimagassutslippene i samfunnet. I overgangen til et lavutslippssamfunn er det viktig at det skjer på en slik måte at de sosiale forskjellene ikke øker og innsats for folkehelse bidrar her.

18.6 Driftsbudsjett

Fordeling på enhet

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027
PLAN Samfunn og plan	41 279	37 596	37 229	36 290
TANN Tannhelse	14 870	17 070	17 070	17 070
TANN Tannklinikker	124 727	124 727	124 727	124 727
TKOST Tilskudd TKØ	1 252	1 252	1 252	1 252
PLAN Tilskudd Statistikk analyse ABØ	3 368	3 368	3 368	3 368
Sum	185 496	184 012	183 646	182 707

Tabell 65 - Driftsbudsjett samfunn, plan og tannhelse

Spesifisert driftsbudsjett

Beløp i 1000 kr

Seksjon (tekst)	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027
PLAN Samfunn, plan og tannhelse	1 266	-2 618	-2 984	-3 924
PLAN Samfunnsplanlegging og miljø	28 231	28 231	28 231	28 231
PLAN Folkehelse og inkludering	11 783	11 983	11 983	11 983
Totalsum	41 279	37 596	37 229	36 290

Tabell 66 - Spesifisert driftsbudsjett samfunn, plan og tannhelse

18.7 Tiltaksoversikt

Beløp i 1000 kr

Dokumentversjon	Tiltak - driftsbud. med endringer	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027
Fylkesrådets forslag	Effektivisering	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Fylkesrådets forslag	Finansiering ny tannklinikk Fredrikstad	-14 200	-14 200	-14 200	-14 200
Fylkesrådets forslag	Fordelt effektivisering 2025-2027	0	-5 916	-6 382	-7 421
Tilleggsforslag	Fordelt effektivisering 2025-2027	0	2 032	2 132	2 232
Tilleggsforslag	Reduksjon Samfunn, plan og tannhelse	-600	-400	-400	-400
Tilleggsforslag	Reduksjon Tannhelse	-2 200	0	0	0
Totalsum		-18 000	-19 484	-19 850	-20 789

Tabell 67 - Tiltaksoversikt samfunn, plan og tannhelse

18.8 Kommentarer til driftsbudsjettet

18.8.1 Avdelingsdirektør (for Samfunn, plan og tannhelse)

Rammen er 1,2 mill. kr, og består av lønns- og driftskostnader for avdelingsdirektøren, samt eventuelle tiltak som ikke ligger til fagavdelingene. Som ledd i effektiviserings- og innsparingstiltak er det foretatt en reduksjon i budsjettet på ca. 1 mill. kr, og reduksjonen er foreløpig plassert på avdelingsdirektør. Utover i perioden er det lagt inn innsparings- og effektiviseringstiltak som budsjettmessig også er plassert på avdelingsdirektør. I tillegg i Fylkeskommunedirektørens reviderte forslag er det lagt inn ytterligere tilpasninger for 0,6 mill. kr.

18.8.2 Seksjon samfunnsplanlegging og miljø

Rammen er 25,5 mill. kr, og består av lønns- og driftskostnader til avdelingen, samt budsjettmidler til veiledning, tiltaksutvikling, nettverks- og kompetanseheving i samarbeid med kommunene og andre samarbeidspartnere, samt utviklingsprosjekter og regionalt planarbeid.

18.8.3 Seksjon folkehelse og inkludering

Rammen er 10,1 mill. kr, og består av lønns- og driftskostnader til avdelingen, samt budsjettmidler til veiledning, tiltaksutvikling, nettverks- og kompetanseheving i samarbeid med kommunene og andre samarbeidspartnere, samt utviklingsprosjekter.

18.8.4 Tannhelse

Driftsramme for Østfold tannhelsetjeneste er 143,0 mill. kr i 2024. Driftsbudsjettet til tannhelse omfattes av rammebevilgningen fra fylkeskommunen, honorarer fra betalende pasienter og ulike finansieringsordninger fra staten. Tannhelsetjenesten drifter gjennom årlige øremerkede midler fra staten, tannhelsetjenester til innsatte i fengsel og TOO pasienter. Budsjettet for klinikkene er i 2024 basert på tidligere vedtatte budsjetttrammer.

Det er trukket ut 14,2 mill. kr. fra driftsrammen til finansiering av ny tannklinikk i Fredrikstad. I tillegg i Fylkeskommunedirektørens reviderte forslag er det lagt inn ytterligere tilpasninger for 2,2 mill. kr.

Det interfylkeskommunale samarbeidet med TKØ fortsetter og det årlige eierbidraget for 2024 blir 1,25 mill. kr.

18.9 Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Økonomiplan				Sum 2024-27
	2024	2025	2026	2027	
Tannhelse					
Diverse klinikker - investering	2 000	2 000	2 000	2 000	8 000
Diverse klinikker - utstyr	4 000	4 000	4 000	4 000	16 000
Fredrikstad tannklinikk - nye lokaler	33 500	91 800	94 000	0	219 300
Sum Tannhelse	39 500	97 800	100 000	6 000	243 300

Tabell 68 - Investeringsbudsjett samfunn, plan og tannhelse

18.10 Kommentarer til investeringsbudsjettet

18.10.1 Beskrivelse av prosjektene

Under følger en beskrivelse av prosjektene i tabellen Investeringsbudsjett.

Diverse klinikker – investering

Sekkeposten består av flere prosjekter, eksempelvis prosjekter som skal dekke kostnader for mindre oppgraderinger eller utbedringer ved diverse klinikker gjennom året, og for utredninger. Det er i tillegg spesifikke potensielle prosjekter av større omfang som blir opprettet for utredning, og som eventuelt blir realisert senere.

Diverse klinikker – utstyr

Sekkeposten benyttes til dentalk teknisk utstyr og innredning som ikke er del av et større klinikkprosjekt, for både nye og eksisterende tannklinikker. Det kan være utstyr og innredning som må byttes på grunn av slitasje og alder eller til mindre nyinvesteringer f.eks. i forbindelse med dimensjonering til nye tannhelsegrupper.

Fredrikstad tannklinikk - nye lokaler

Klinikkstrukturplan for Østfold ble vedtatt i fylkestinget i Østfold 14.02.2013 (sak 8/2013). Plan for klinikker og klinikkstruktur 2013-2023 ble vedtatt som retningsgivende for fylkeskommunens arbeid med etablering av seks nye klinikker i planperioden 2013-2023. Det er blitt vedtatt nye lokaler for Fredrikstad tannklinikk hvor det er planlagt 30 nye behandlingsrom. Prosjektet har fra før av vedtatt ramme på 128 mill. kr. Det har vært forsinkelser i avklaringer for nye lokasjoner de siste årene. Det er nå pågående forhandlinger for ny lokasjon, som forventes ferdigstilt høsten 2023. Som følge av prisstigninger og generelt økte kostnader de siste årene, må total kostnadsramme økes med 94 mill. kr, til ca. 220 mill. kr totalt. Behovet for midlene kommer i 2025 og 2026, da det er forventet en ferdigstilt lokasjon i 2026.

19 Kultur, næring og klima

19.1 Beskrivelse av tjenesteområdet

Tjenesteområdet har ansvar for følgende hovedoppgaver:

- Næringsutvikling
- Klima
- Energi
- Integrering
- Kunst og kultur
- Kulturutvikling
- Kulturarv
- Idrett
- Frivillighet
- Friluftsliv
- Tilskuddsforvaltning
- Bredbånd
- Vertskommunesamarbeid om regionalt forskningsfond i Akershus, Buskerud og Østfold
- Bestillerfunksjon for oppgavefellesskapet fylkesbiblioteket i Akershus, Buskerud og Østfold

Ansvaret for oppgavene er fordelt på 3 seksjoner:

Seksjon for næring og klima har ansvar for utviklingsoppgaver innenfor fagområdene næring og klima. Til seksjonen ligger også arbeidet med klimabudsjett og klimaregnskap, integrering av innvandrere i arbeidslivet, næringsrettet kompetanseutvikling og tilskuddsforvaltning.

Seksjon for kultur og idrett skal ivareta oppgaver innenfor kunst og kultur, kulturutvikling, idrett, friluftsliv og frivillighet, inkludert fylkeskommunens forskriftsfestede oppgaver på friluftsområdet. Seksjonen vil ha oppgaver knyttet til mangfold og integrering i Østfoldsamfunnet, blant annet integrering i frivillighet, friluftsliv og idrett. Den kulturelle skolesekken (DKS) er lagt som en egen enhet i denne seksjonen.

Seksjon for kulturarv har nasjonalt og regionalt ansvar som kulturminnemyndighet hjemlet i kulturminneloven og plan- og bygningsloven, ivaretar samfunnsutviklerrollen innen kulturarv og dermed det regionale ansvaret for å forvalte kulturminner som del av fylkeskommunens helhetlige miljø- og ressursforvaltning, og ivaretar fylkeskommunens ansvar på museumsfeltet.

Fylkeskommunen skal ivareta regionale bibliotekoppgaver og regional bibliotekutvikling og er et ledd i det nasjonale biblioteksystemet. I 2024 vil disse oppgavene ivaretas av **Fylkesbiblioteket i Akershus, Buskerud og Østfold**.

19.1.1 Hovedområder

Næring og klima

Grønn omstilling, sirkulærøkonomi og digitalisering i hele fylket vil være prioriterte satsingsområder. Forskningsbasert innovasjon, kompetanse, klynger, nyskaping og entreprenørskap vil være sentrale arbeidsområder for å fremme en bærekraftig utvikling. Eksisterende arbeidsplasser skal trygges, og nye etableres. Omdisponering av areal skal ikke gå på bekostning av matproduksjon, biologisk mangfold, friluftsområder eller karbonlagring. Det satses videre på teknologiutvikling, innovasjon og nyskaping for å

utvikle og ta i bruk fremtidens løsninger for reduserte klimautslipp. De sterke forsknings- og næringsmiljøene i fylket skal ha sentrale roller i realiseringen av de næringspolitiske ambisjonene

Avdelingen skal bidra til gjennomføring av klimatiltak og omstilling til lavutslippssamfunnet. Gjennom å drifte og koordinere samarbeid, partnerskap og utviklingsprosjekter med aktører i Østfoldsamfunnet, vil fylkeskommunen sørge for at vi samler kreftene og jobber sammen for å få mer effektive tiltak og større gjennomslagskraft i klimaarbeidet.

Kulturarv

En hovedoppgave vil være å bevare og bruke kulturmiljø som ressurs for samfunnsutviklingen, med utgangspunkt i dets verdi for opplevelse, identitet og forståelse, og som ressurs for verdiskaping og utvikling av gode steder. Integrering av kulturmiljø i den overordnede arealplanleggingen og i by- og stedsutviklingen vil stå sentralt. Dette er viktig for å oppfylle bærekraftsmålene. Arbeidet vil foregå i nært samarbeid med kommunene, staten, museene, frivilligheten, næringslivet og eierne.

Den søkbare tilskuddsordningen for verneverdige bygninger og anlegg er videreført. Det vil bli arbeidet med tilpassing av de tilgjengelige fylkeskommunale tilskuddsmidlene til utfordringsbildet, geografien og de økonomiske rammene i Østfold.

Fylkeskommunens myndighetsrolle følger av kulturminneloven og forskrift om myndighet etter denne loven, samt plan- og bygningsloven. Høy kvalitet i utøvelsen av forvaltningsoppgavene er et viktig grunnlag for å styrke kulturarven som ressurs i samfunnsutviklingen. Dette vil fortsatt være kjernen i arbeidet for å oppnå god bevaring og bærekraftig bruk. Vi ønsker å være tydelige og løsningsorienterte, med tidlig involvering og tverrfaglig og tverrsektorielt samarbeid. Vi vil legge stor vekt på dialogen med kommunene, og vil samarbeide med Akershus og Buskerud ut fra modellen for samhandling og kompetanseutvikling som ble utviklet i Viken. Tilstrekkelig bemanning vil være viktig forutsetning for disse målsettingene.

Ansvarsområdene som er overført fra staten ivaretas som integrert del av oppgaveløsningen. På fartøyvernområdet er det lagt opp til at Akershus fylkeskommune tar rollen som vertskommune for et samarbeid med Buskerud, Østfold og Oslo, og for de tidligere statlige oppgavene på området tekniske og industrielle kulturminner (TIK). Oslo deltar inntil videre ikke i TIK-samarbeidet. Akershus, Buskerud og Østfold vil fortsatt samarbeide med Fredrikstad kommune om fartøyvernsenteret som ble etablert på Isegran i 2023.

Fylkeskommunen utfører lovpålagte arkeologiske registreringer ved plansaker og en lang rekke tiltak. Høy planleggings- og byggeaktivitet i mange av kommunene krever effektiv oppfølging. Registreringsarbeidet er hovedsakelig eksternt finansiert, som oppdrag for tiltakshaverne.

Planleggingen av en innovativ formidling av den unike vikingskipsgraven på Gjellestad i Halden kommune og vikingtidshistorien i området videreføres, både med sikte på digital formidling og et mulig besøkssenter. Arbeidet foregår i samarbeid med kommunen, Kulturhistorisk Museum, Østfoldmuseene, Høgskolen i Østfold og andre rådsområder i fylkeskommunen. Videre deltar vi i samarbeidet om en mulig nominasjon av vikingtidens kulturmiljø til UNESCOs verdensarvliste.

Driftstilskudd til museer og andre kulturarvorganisasjoner

Fylkeskommunen gir driftstilskudd til Østfoldmuseene og kulturarvorganisasjoner i Østfold.

Kultur og frivillighet

Frivillighet, friluftsliv, idrett

Midler til driftsstøtte og tiltak innenfor frivillighet, friluftsliv og idrett er i det alt vesentlige en videreføring av fylkeskommunenes tidligere vedtatte driftstøtteordninger og partnerskapsavtaler med frivillige organisasjoner. På frivillighet-, friluftsliv- og idrettsområdet har fylkeskommunen flere lovpålagte oppgaver. Fylkeskommunens friluftslivsoppgaver er hjemlet i friluftsloven og i [forskrift om fylkeskommunens oppgaver innenfor friluftslivsområdet](#) som blant annet innebærer oppfølging av Skjærgårdstjenesten, forvaltning av statlig sikrede friluftslivsområder og veiledning og kompetanseoppbygging av kommuner og organisasjoner. Fylkeskommunens oppgaver innen forvaltningen av spillemidlene er hjemlet i lov om pengespill.

I tillegg videreføres støtteordningene for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv samt inkluderende frivillige møteplasser.

Regionale utviklingsmidler er knyttet til kommunikasjon- og informasjonsarbeid, kompetanse- og nettverksbygging, veiledning, konferanser samt prosjekter og arrangementer.

Statlige midler og spillemidler

Fylkeskommunen vil i 2024 motta øremerkede tilskudd fra staten til tiltak i statlig sikrede friluftsområder og til friluftslivsaktivitet.

I tråd med fylkeskommunens ansvar som regional friluftslivsmyndighet jobbes det aktivt med råd og veiledning og annen kompetansebygging overfor kommuner, friluftslivråd og frivillige organisasjoner for å øke andelen friluftslivsmidler til fylkeskommunen.

En sentral oppgave innen idrettsområdet er fordeling av spillemidler til fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv. For å følge opp dette arbeidet jobbes det aktivt med spillemiddelkurs og annen kompetansebygging av idrettslag og saksbehandlere i kommunene for å få flere godkjente søknader, noe som er med på å øke andelen spillemidler.

Kulturutvikling og Den kulturelle skolesekken

Det satses på forutsigbare tilskudd til regionale kunst og kulturaktører samt det frie feltet.

Den kulturelle skolesekken

[Den kulturelle skolesekken](#) finansieres av spillemidler og vil bli påvirket av volumet av spillemidlene samt nivået på honorarer til de utøvende kunstnerne.

Den kulturelle skolesekken gir et likt tilbud til alle elever i hele fylket. Produksjoner med høy kunstnerisk kvalitet og stor relevans for elever og lærere på skolene er en av hovedprioriteringene for Den kulturelle skolesekken. Det gjør at det også satses på nyproduksjon.

Kulturutvikling

Økonomiplanen legger opp til en videreføring av tilskuddsnivå både på driftstilskudd og på søkbare ordninger. Samtidig legges det opp til videre god dialog med institusjoner og aktører innen det regionale kunst- og kulturlivet i fylket. Tilgang til talentutviklingsprogram og da særlig Ung musikk er også foreslått videreført for deltakende kommuner i Østfold.

Ung kultur

Målgruppen for porteføljen under [Ung kultur](#) retter seg mot aldersgruppen 13 - 29 år, inkludert talentsatsingene. Ung kultur møtes (UKM) arbeider for mobilisering, erfaringsutveksling og kompetanseutvikling rettet mot kommunenivået. Eventappen Bizzy inngår som en del av denne satsningen.

Bibliotekutvikling

For fylkesbiblioteket vil hovedprioriteringen fortsatt være å bidra til at bibliotekene i Østfold utvikles som demokratiske møteplasser og relevante kultur- og kunnskapsinstitusjoner. Dette arbeidet ivaretas gjennom rådgivning, utviklingsprosjekter og kompetanseutvikling for kommuner og bibliotekansatte.

19.2 Måltabell

Delmål	Resultatmål
Delmål 1.05: I Viken har kunst, kultur, idrett, friluftsliv og frivillighet en tydelig rolle i samfunnsutviklingen.	Alle skal kunne skape, utøve, oppleve og delta i et bredt kulturliv, frivillighet, idrett og friluftsliv. Et mangfold av kulturmiljø bevares og brukes som ressurs for verdiskaping, stedsutvikling, kunnskap og identitet.
Delmål 2.1: I Viken er grønn omstilling, sirkulærøkonomi, nyskaping og entreprenørskap drivkrefter for bærekraftig utvikling.	Mer bærekraftig verdiskaping, flere arbeidsplasser og et næringsliv som er rigget for fremtiden og det grønne skiftet. Samarbeide med kommuner, næringsliv og frivillighet om grønn omstilling og sirkulærøkonomi, med gjenbruk, gjenvinning og miljøvennlig ressursutnyttelse.
Delmål 4.1: Viken er et lavutslippssamfunn uten fossile utslipp, der det ikke slippes ut mer klimagasser enn det tas opp gjennom karbonfangst og naturlige prosesser. Omleggingen skal skje på en rettferdig og sosialt inkluderende måte. Klimagassutslippene er kuttet med minst 80 prosent innen 2030 målt fra referanseåret 2016.	Koordinere og stimulere til effektiv og sosialt inkluderende omstilling til lavutslippssamfunn.
Delmål 5.7: I Viken er kultur, idrett, friluftsliv og frivillighet, organisasjons- og næringsliv og engasjerte innbyggere viktige drivere i stedsutviklingen.	Alle innbyggerne i Østfold har tilgang til gode møteplasser som fremmer demokrati, ytringsfrihet, aktivitet og livslang læring.
Folkehelse	Fylkeskommunen er helsefremmende og bidrar til å redusere sosiale forskjeller.
Klima og miljø	Fylkeskommunen bidrar til at klimagassutslipp reduseres og sårbare naturmiljøer sikres.
Samarbeid	Fylkeskommunen skal utvikles gjennom en differensiert tilnærming tilpasset kommunenes egenart.

Tabell 69 - Måltabell kultur, næring og klima

19.3 Oppdrag

Oppdrag	Beskrivelse	Resultatmål
Arkeologisk oppdragsvirksomhet	Arkeologiske undersøkelser i henhold til kulturminneloven § 9, eksternt finansiert og på bestilling fra tiltakshavere.	Fylkeskommunen skal utvikles gjennom en differensiert tilnærming tilpasset kommunenes egenart.
Formidling, tilrettelegging og skjøtsel av kulturarv	Formidling, tilrettelegging og skjøtsel av kulturmiljø, samt annet verdiskapingsarbeid med utgangspunkt i kulturarven.	Et mangfold av kulturmiljø bevares og brukes som ressurs for verdiskaping, stedsutvikling, kunnskap og identitet.
Forvaltningsansvar friluftsliv	Forvaltningsoppgaver friluftsliv. Fylkeskommunen har følgende forvaltningsoppgaver innenfor friluftsliv: <ul style="list-style-type: none"> • § 1 stimulering til friluftsliv og ivaretagelse og utvikling av arealer for friluftsliv • § 2 skjærgårdstjenesten • § 3 statlige sikrede friluftslivsområder • § 4 veiledning og kompetanseoppbygging 	Alle innbyggerne i Østfold har tilgang til gode møteplasser som fremmer demokrati, ytringsfrihet, aktivitet og livslang læring.
Forvaltningsoppgaver innenfor kulturarv	Saksbehandling og veiledning etter kulturminneloven og plan- og bygningsloven overfor eiere, tiltakshavere og kommuner.	Alle skal kunne skape, utøve, oppleve og delta i et bredt kulturliv, frivillighet, idrett og friluftsliv.
Friluftslivets ferdselsårer	Akershus, Buskerud og Østfold fylkeskommuner ønsker å samarbeide videre med prosjektet friluftslivets ferdselsårer. Dette er et nasjonalt prosjekt som ble igangsatt i Akershus og Buskerud og senere i hele Viken. Prosjektet har fokus på sammenhengende ferdselsårer i og på tvers av skog, fjell og vann, samt kommune- og fylkesgrenser.	Alle innbyggerne i Østfold har tilgang til gode møteplasser som fremmer demokrati, ytringsfrihet, aktivitet og livslang læring.
Kunst i offentlige rom	Innbyggerne har tilgang til profesjonell kunst og kultur gjennom utsmykking av offentlige bygg og langs ferdselsårer og kollektivknutepunkt i fylkeskommunens eie.	Alle innbyggerne i Østfold har tilgang til gode møteplasser som fremmer demokrati, ytringsfrihet, aktivitet og livslang læring.
Kunst og kulturopplevelser for barn og unge	Produsere og formidle gode kunst- og kulturopplevelser av høy kvalitet gjennom Den kulturelle skolesekken. Legge til rette for kunst- og kulturopplevelser og deltakelse for barn og unge gjennom ordninger innen Ung kultur.	Alle skal kunne skape, utøve, oppleve og delta i et bredt kulturliv, frivillighet, idrett og friluftsliv.
Lede arbeidet med Klima Østfold	I Klima Østfold samarbeider fylkeskommunen, kommunene og statsforvalteren om tiltak for å begrense klimaendringene.	Koordinere og stimulere til effektiv og sosialt inkluderende omstilling til lavutslippssamfunn.
Lede arbeidet med Klimapartnere	Klimapartnere er et partnerskap som skal bidra til at regionens næringsliv står best mulig rustet til å møte klimautfordringene og morgendagens krav til lavutslippssamfunnet. Partnerskapet tilbyr løsning for klimagassregnskap, møteplasser, erfaringsutveksling og kompetansepåfyll. Samarbeider med Akershus og Buskerud om å drifte Klimapartnere Viken, med særlig ansvar for partnerne fra Østfold.	Koordinere og stimulere til effektiv og sosialt inkluderende omstilling til lavutslippssamfunn.
Lede arbeidet med klimaregnskap og klimabudsjett	Det skal årlig lages klimaregnskap som presenteres sammen med årsrapporten. Videre	Koordinere og stimulere til effektiv og sosialt inkluderende omstilling til lavutslippssamfunn.

Økonomiplan 2024-2027 - Fylkeskommunedirektørens forslag

Oppdrag	Beskrivelse	Resultatmål
	skal det som en del av Økonomiplanarbeidet utarbeides et klimabudsjett.	
Rådgivning og kompetanseutvikling på kulturarvområdet	Rådgivning, veiledning, nettverksbygging og kompetanseutvikling innenfor kulturarv, rettet mot kommunene, eiere, frivilligheten og andre aktører.	Alle skal kunne skape, utøve, oppleve og delta i et bredt kulturliv, frivillighet, idrett og friluftsliv.
Rådgivning og utvikling på bibliotekområdet	Fylkesbiblioteket ivaretar regional bibliotekutvikling og regionale bibliotekoppgaver, jamnfør biblioteklovens §6. Dette arbeidet ivaretas gjennom rådgivning, utviklingsprosjekter og kompetanseutvikling for kommuner og bibliotekansatte.	Alle skal kunne skape, utøve, oppleve og delta i et bredt kulturliv, frivillighet, idrett og friluftsliv.
Rådgivning, veiledning, kompetanse- og nettverksbygging	Oppdraget retter seg mot organisasjoner, kommuner, kunst- og kulturinstitusjoner og næringslivet.	Alle skal kunne skape, utøve, oppleve og delta i et bredt kulturliv, frivillighet, idrett og friluftsliv.
Stimulere til grønn omstilling og innovasjon	Tilby virkemidler som stimulerer til grønn omstilling og innovasjon i næringslivet	Mer bærekraftig verdiskaping, flere arbeidsplasser og et næringsliv som er rigget for fremtiden og det grønne skiftet.
Styrke samarbeid mellom næringslivet, kunnskaps- og FoU-miljøene	Gjennomføre tiltak for å styrke samarbeidet mellom næringslivet, kunnskaps- og FoU-miljøene	Mer bærekraftig verdiskaping, flere arbeidsplasser og et næringsliv som er rigget for fremtiden og det grønne skiftet.
Talentutvikling	Tilgang til talentutviklingsprogram innen ulike kunst- og kulturuttrykk.	Alle skal kunne skape, utøve, oppleve og delta i et bredt kulturliv, frivillighet, idrett og friluftsliv.
Tilskuddsforvaltning	Forvaltning av faste og søkbare tilskuddsordninger innenfor kunst og kultur, idrett, friluftsliv, frivillighet og næringsutvikling.	Alle innbyggerne i Østfold har tilgang til gode møteplasser som fremmer demokrati, ytringsfrihet, aktivitet og livslang læring.
Tilskuddsordninger innenfor kulturarv	Forvaltning av faste og søkbare tilskuddsordninger for museene og andre institusjoner på kulturarvområdet, frivilligheten og eiere.	Et mangfold av kulturmiljø bevares og brukes som ressurs for verdiskaping, stedsutvikling, kunnskap og identitet.
Utvikle og drifte klimaprosjekter i tråd med avtaler og planer	Utviklingsprosjekter i samarbeid med andre aktører er en viktig arbeidsform på klimaområdet. Det skal utvikles og driftes prosjekter, gjerne med ekstern finansiering, som støtter opp om mål og strategier fylkeskommunen har på klimaområdet.	Koordinere og stimulere til effektiv og sosialt inkluderende omstilling til lavutslippssamfunn.
Utvikling av klynger, gründere og vekstbedrifter	Finansiere og følge opp støttetjenester til utvikling av klynger, gründere og vekstbedrifter.	Mer bærekraftig verdiskaping, flere arbeidsplasser og et næringsliv som er rigget for fremtiden og det grønne skiftet.
Øke verdiskaping basert på nye klimavennlige løsninger	Tilby virkemidler for økt verdiskaping basert på nye løsninger som reduserer, lagrer og utnytter klimagasser og fremmer energiomlegging.	Koordinere og stimulere til effektiv og sosialt inkluderende omstilling til lavutslippssamfunn.

Tabell 70 - Oppdragstabell kultur, næring og klima

19.4 Oppfølging av vedtatte planer

Avdelingen har ansvar for å følge opp nasjonale oppdrag på landbruksområdet, og Vikens landbruksstrategi 2022-2030. Avdelingen håndterer også lovpålagte oppgaver innenfor bredbånd og akvakultur. Avdelingen håndterer også oppfølging av vedtatte politiske ambisjoner innen bioøkonomi.

Vi har et særlig ansvar for at innvandrere får mulighet til å etablere egne virksomheter, og inkluderes i arbeidslivet, og disse er en særskilt målgruppe for våre entreprenørskapstjenester. I 2024 videreføres en fylkesdekkende rådgivningstjeneste for etablerere gjennom inngåtte samarbeidsavtaler med alle kommuner/regioner, NAV og Innovasjon Norge. Oppdragsgiveransvaret for SIVAs næringshage- og inkubatorprogram følges opp. Ambisjonen om sterke klynger, og økt bruk av klynger for å fremme næringspolitiske ambisjoner følges opp i 2024. Det gjelder også for arbeidet med å fremme økt forskningsbasert innovasjon.

De regionale planene for næringsutvikling og kulturarv, som de tre fylkeskommunene hadde med seg inn i Viken, gjelder til de er avløst av de nye regionale planer. Regional plan for klima og energi for Østfold, gjelder til den evt. avløses av nye regionale planer.

Tjenesteområdet har et særlig ansvar for oppfølging av Temastrategi for kunst og kultur 2022-2025 og temastrategi for frivillighet 2022-2025, samt Regional plan for idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet 2018-2029 og Regional plan for kultur 2018-2029.

Fylkesbiblioteket skal bidra til å styrke og utvikle bibliotekene i Østfold. I 2024 vil arbeidet bli definert gjennom Temastrategi for bibliotekutvikling (2022-2025), handlingsplan som følger av temastrategien (2024-2025), nasjonal bibliotekstrategi, strategisk samarbeid med fylkeskommunene, kommuner og politiske vedtak. Det legges særlig vekt på målgruppen barn og unge, utvikling av bærekraftige bibliotek og formidlings- og informasjonskompetanse for bibliotekansatte.

19.5 Klimaarbeid

Det er etablert tre klimapartnerskap for å stimulere til effektiv og samordnet klimainnsats fra ulike deler av samfunnet. I samarbeid med andre rådsområder og aktører legges det til rette for omstilling gjennom konkrete utviklingsprosjekter og tiltak.

Hovedvekten av klimatiltakene innenfor næringsutvikling er knyttet til mulighetene for økt verdiskaping gjennom reduserte klimautslipp ved å fremme grønn omstilling og klimavennlige løsninger i samfunnet. Konkret gjøres dette gjennom innretningen på virkemiddelbruken. Det betyr at vi støtter opp under bærekraftig og miljøvennlig næringsutvikling, og prosjekter som legger til rette for nye grønne næringer basert på fornybare ressurser og innovativ teknologi. Prosjekter som legger til rette for økt verdiskaping i det grønne skiftet, sirkulærøkonomi og digitalisering av næringslivet, prioriteres for støtte.

19.6 Driftsbudsjett

Driftsbudsjett - per seksjon

Beløp i 1000 kr

Seksjon (tekst)	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027
KNK Kultur, næring og klima	1 424	-2 161	-2 499	-3 366
NARING Næring og klima	43 309	43 309	43 309	43 309
KULTUR Kultur og idrett	79 109	79 109	79 109	79 109
KULTUR Kulturarv	40 206	40 206	40 206	40 206
KULTUR Tilskudd Fylkesbiblioteket	9 025	9 025	9 025	9 025
Totalsum	173 073	169 487	169 150	168 283

Tabell 71 - Driftsbudsjett kultur, næring og klima

19.7 Tiltaksoversikt

Beløp i 1000 kr

Dokumentversjon	Tiltak - driftsbud. med endringer	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027
Fylkesrådets forslag	Effektivisering	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Fylkesrådets forslag	Fordelt effektivisering 2025-2027	0	-5 461	-5 891	-6 850
Fylkesrådets forslag	Nedtrekk midler Fossilfri	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
Tilleggsforslag	Fordelt effektivisering 2025-2027	0	1 876	1 968	2 060
Tilleggsforslag	Nedtrekk midler Fossilfri	-500	-500	-500	-500
Tilleggsforslag	Reduksjon Kultur, næring og klima	-2 600	-2 600	-2 600	-2 600
Totalsum		-6 100	-9 685	-10 023	-10 890

Tabell 72 - Tiltaksoversikt kultur, næring og klima

19.8 Kommentarer til driftsbudsjettet

Budsjettforslaget til tjenesteområde Kultur, næring og klima videreføres i stor grad på samme nivå som tidligere år. Budsjettforslaget har en totalramme på 173,1 mill. kr i 2024. Engangstildelinger i forrige økonomiplan for 2023 er trukket ut/ikke videreført, bl.a. midler til filmfond og styrket klimaarbeid.

19.8.1 Avdelingsdirektør (for Kultur, næring og klima)

Budsjettposten inneholder tiltak som ikke ligger til fagavdelingene. Rammen er på 1,4 mill. kr i 2024. Som ledd i effektiviserings- og innsparingstiltak er det foretatt en reduksjon i budsjettet på ca. 1 mill. kr, og reduksjonen er foreløpig plassert på avdelingsdirektør. Utover i perioden er det lagt inn innsparings- og effektiviseringstiltak som budsjettmessig også er plassert på avdelingsdirektør.

19.8.2 Seksjon næring og klima

Rammen er på 43,3 mill. kr hvert av årene i perioden. Midlene disponeres i hovedsak til utviklingsoppgaver, arbeid med klimabudsjett og klimaregnskap, integrering av innvandrere i arbeidslivet, og næringsrettet kompetanseutvikling og tilskuddsforvaltning.

Det er foretatt et nedtrekk av midler til medfinansiering av Fossilfri virksomhet med 2,5 mill. kr hvert av årene. Midler til Miljøfyrtårn med 0,6 mill. kr er flyttet til avdeling Finans og organisasjon. I tillegg er det lagt inn ytterligere tilpasninger på 1,0 mill. kr i Fylkeskommunedirektørens forslag.

19.8.3 Seksjon kultur og idrett

Rammen er på 79,1 mill. kr hvert av årene i perioden. Midlene disponeres i hovedsak til kunst og kultur, kulturutvikling, idrett, frivillighet og fylkeskommunens forskriftsfestede oppgaver på friluftsområdet. I Fylkeskommunedirektørens forslag er det lagt inn tilpasninger på 1,6 mill. kr. 9,5 mill. kr av seksjonens ramme er avsatt til Den kulturelle skolesekken (DKS). Dette er fylkeskommunale midler til lønn og drift mens produksjonene finansieres av statlige midler.

19.8.4 Seksjon kulturarv

Rammen er på 40,2 mill. kr hvert av årene i perioden. Midlene disponeres i hovedsak til ivaretagelse av ansvar som kulturminnemyndighet hjemlet i kulturminneloven og plan- og bygningsloven, forvaltning av kulturminner og oppgaver på museumsfeltet.

19.8.5 Tilskudd oppgavefelleskap

Østfold fylkeskommune yter tilskudd til oppgavefelleskapet Regional bibliotekutvikling med 9 mill. kr, som har Buskerud som kontorfylkeskommune. Det vises til omtale av kommunale oppgavefelleskap i kapitlet Fylkeskommunale selskap og samarbeid.

20 Innsatsområder

20.1 Tverrgående tema

20.1.1 Folkehelse

Sosial bærekraft handler om å sikre at alle mennesker får et godt og rettferdig grunnlag for et anstendig liv. All aktivitet skal bidra til å fremme befolkningens helse og redusere sosiale forskjeller. For å sikre inkludering, trygghet og like muligheter for alle, må hensyn til folkehelse og kunnskap om hva som påvirker folkehelsen, være en del planarbeidet.

20.1.2 Klima og miljø

Planetens tålegrense skal være førende for all aktivitet i Viken, og hensynet til klima og miljø skal være en gjennomgående prioritet. Det betyr at vi i alle aktiviteter må vurdere hvordan klimagassutslipp kan reduseres og sårbare naturmiljøer kan sikres, og sørge for oppdatert kunnskap om hvordan dette kan gjennomføres. Beredskap og klimatilpasning er en del av dette bildet

20.1.3 Samarbeid

Samarbeid og sterke partnerskap mellom myndigheter, næringsliv og sivilsamfunnet er avgjørende for å lykkes med bærekraftig utvikling. Samarbeid i regional planlegging gir oss et felles utfordrings- og mulighetsrom. Gjennom forpliktende samarbeid kan vi bruke virkemidler, ressurser og roller koordinert og helhetlig. Ved samtidig å samordne tiltak på tvers av fag, forvaltningsnivå og sektor blir vi bedre i stand til å håndtere sammensatte og komplekse utfordringer. Dette får vi til gjennom tett dialog som bygger på gjensidig tillit og forståelse for hverandres forutsetninger og roller.

20.1.4 Resultatmål for fylkeskommunen

Delmål	Resultatmål
Folkehelse	Fylkeskommunen er helsefremmende og bidrar til å redusere sosiale forskjeller.
Klima og miljø	Fylkeskommunen bidrar til at klimagassutslipp reduseres og sårbare naturmiljøer sikres.
Samarbeid	Etablere stab- og støttefunksjoner for ny fylkeskommune som leverer tjenester med tilstrekkelig kvalitet og med forutsigbare arbeidsprosesser. I siste halvdel av 2024 komme i posisjon for strategi og forbedringsarbeid. Fylkeskommunen skal utvikles gjennom en differensiert tilnærming tilpasset kommunenes egenart. Få på plass målsettinger knyttet til arealeffektivitet og energieffektivitet knyttet opp mot forvaltning av eiendomsmasse og vurderinger av leiekontrakter for å underbygge økonomisk og klima/miljømessig bærekraft.

Tabell 73 - Resultatmål tverrgående tema

20.1.5 Oppdrag for å nå mål

Resultatmål	Oppdrag	Oppdragsgiver	Beskrivelse
Fylkeskommunen bidrar til at klimagassutslipp reduseres og sårbare naturmiljøer sikres.	Gjøre vurderinger av klimagassutslipp i skoleinvesteringsprosjekter	Finans og organisasjon	Gjenbruk av skolebygg/skolearealer og gjennomføre livssyklus-kostnads- (LCC) og livsløps- (LCA) analyser og ha fokus på arealeffektive løsninger. Fokus på gjenbruk og redesign av inventar og utstyr, og sette kvalitetskrav til produkter som skal anskaffes. Kartlegge og ta hensyn til biologisk mangfold før tiltak på utomhusområder vurderes og iverksettes. Ivareta grøntstruktur og LNF-områder ved utbygginger.
	Lede arbeidet med miljøfyrtårnsertifisering	Finans og organisasjon	Lede arbeidet med miljøfyrtårnsertifisering og bistå virksomhetene i miljøledelsesarbeid.
	Redusere reiseaktivitet for elever og ansatte	Opplæring og kompetanse	Fokus på mindre bruk av reiser og flyreiser spesielt i forbindelse med samlinger, møter, utveksling, og økt bruk av digitale samarbeidsformer. Internasjonalisering hjemme i større grad.
	Alle tannklinikker skal være Miljøfyrtårnsertifiserte	Samfunn, plan og tannhelse	-
Fylkeskommunen er helsefremmende og bidrar til å redusere sosiale forskjeller.	Følge opp strategi for helsefremmende skoler	Opplæring og kompetanse	Måltrettet og systematisk tverrfaglig arbeid med livsmestring og folkehelse som inkluderes i opplæringen i alle fag. Skolene har et sunt og bærekraftig kantinetilbud og gratis skolemåltid.
	Andelen 12-18 år spurt om tobakksvaner (forebygging generell helse), mål minimum 75 prosent	Samfunn, plan og tannhelse	-
	Tannstatus DMFT (tenner med karieserfaring), reduksjon i antall skadde tenner: mål maks 5 prosent av 3-åringene med hull	Samfunn, plan og tannhelse	-
Fylkeskommunen skal utvikles gjennom en differensiert tilnærming tilpasset kommunenes egenart.	Etablere meningsfulle og effektive samarbeidsformer og -arenaer	Fylkeskommunedirektør	Sammen med kommuner og andre samarbeidspartnere skal vi etablere meningsfulle og effektive samarbeidsformer og arenaer der samarbeidet kan forgå.
	Videreføre kommunenettverk for internasjonalisering.	Fylkeskommunedirektør	Kommunenettverk for internasjonalisering er med på å bygge kompetanse og bidra til utvikling av flere EU-finansierte prosjekter.
	Arkeologisk oppdragsvirksomhet	Kultur, næring og klima	Arkeologiske undersøkelser i henhold til kulturminneloven § 9, eksternt finansiert og på bestilling fra tiltakshavere.
Fylkeskommunen skal utvikles gjennom en differensiert tilnærming tilpasset kommunenes egenart.	Bidra til å dekke regionale kompetansebehov i kommuneregionene	Opplæring og kompetanse	Gi videregående opplæringstilbud, karriereveiledning, fagskoletilbud, og andre kompetansegivende tilbud som bidrar til å møte kommuneregionenes behov for arbeidskraft.
	Følge opp samarbeidsavtaler med bransjer/arbeidsliv	Opplæring og kompetanse	Følge opp eksisterende og utvikle nye samarbeid med bransjer/arbeidsliv, eksempelvis er Bygg- og anleggsSpire (BAS) under planlegging med bygg og anleggsbransjen.

Resultatmål	Oppdrag	Oppdragsgiver	Beskrivelse
	Samarbeid med kommunene om overganger i grunnopplæringen	Opplæring og kompetanse	Samarbeide med kommunene om å sikre trygge og gode overganger til videregående opplæring.
	Utarbeide ny samarbeidsavtale med NAV	Opplæring og kompetanse	Videreføre og utvikle samarbeidsavtale og gjennomføringsavtaler med NAV Øst Viken.
	Ferdigstille arealregnskapsprosjektet	Samfunn, plan og tannhelse	Prosjektet skal fullføre det regionale arealregnskapet med bl.a. statistikk og tilpasninger til nye fylker, få opp kommunale arealregnskap for de åtte pilotkommunene og en regnskapsmal for øvrige kommuner som ønsker egne arealregnskap.
	Planseminarer, kurs og konferanser for kommunene	Samfunn, plan og tannhelse	Ut fra fylkeskommunens rolle som planfaglig veileder skal det arrangeres kurs og konferanser for å bygge nettverk og styrke kompetanse og erfaringsoverføring mellom kommunene.
	Regional planstrategi for Østfold	Samfunn, plan og tannhelse	Avklare prosess for utarbeidelse av regional planstrategi for Østfold fylke. Hensikten er å definere samhandlingsprosess med samfunnsaktørene og fastsette langsiktige utviklingsmål og ta stilling til utarbeidelse av regionale planer.
	Veiledning av kommunene i deres planlegging	Samfunn, plan og tannhelse	Veilede og bistå kommunene i deres planlegging gjennom uttalelser og planfaglig dialog
-	Regional vannforvaltning	Samfunn, plan og tannhelse	Lede plan- og prosessoppdraget som regional vannforvaltningsmyndighet og få fram planprogram for neste planprosess. Følge opp vannområder og kommuner i fylket, samt ivareta og forbedre vannmiljø i all ekstern og intern virksomhet, i tråd med regionale planer med handlingsprogram og Helhetlig tiltaksplan for Oslofjorden.

Tabell 74 - Oppdrag tverrgående tema

20.2 Innsatsområde 1: Livskvalitet, velferd og like muligheter

20.2.1 Beskrivelse av innsatsområdet

Livskvalitet, velferd og like muligheter handler om hvordan vi alle kan leve meningsfulle liv og være bidragsyttere i samfunnet.

De økonomiske og sosiale forskjellene i Viken øker og har gjort det over tid. Det er store, og til dels økende, forskjeller mellom sentrale strøk og distriktene, mellom delregioner og internt i de enkelte kommunene.

Forskjeller og ulik tilgang til offentlige tilbud og tjenester, påvirker enkeltmenneskets muligheter, helse og livskvalitet. Det kan resultere i manglende deltakelse, utenforskap, svakere sosiale relasjoner, mindre tillit til medmennesker og samfunnets institusjoner, svakere demokrati og mindre økonomisk stabilitet.

Utdanning, tilgang til arbeidslivet, deltakelse i fritidstilbud og tilhørighet i lokalsamfunnet er viktige faktorer for å hindre utenforskap.

Sosial bærekraft handler om å styrke demokratiet. Det gjør vi gjennom å verdsette og inkludere innbyggernes mangfold av kulturer, kompetanse og verdier. Det er til det beste for både hvert enkelt individ og for samfunnet som helhet. Integrering er viktig i all sosial og økonomisk aktivitet.

Å utrydde fattigdom og ulikhet, både globalt og lokalt, krever samarbeid og samordnet innsats på tvers av fag og forvaltningsnivåer.

Selv om Norge er blant landene som er mest likestilt, er makt fortsatt skjevt fordelt mellom kjønn. Arbeidsmarkedet er fortsatt veldig kjønnsdelt. Kvinner i Viken har ikke de samme mulighetene til å lykkes som menn. Vold mot kvinner, vold i nære relasjoner og likelønn er aktuelle problemer også i Norge.

Mer om innsatsområdet kan du lese i [Veien til et bærekraftig Viken - regional planstrategi 2020-2024](#) (viken.no)

20.2.2 Resultatmål for fylkeskommunen

Delmål	Resultatmål
Delmål 1.03: I Viken er det mindre sosiale og økonomiske forskjeller mellom innbyggerne	Et systematisk trafikksikkerhetsarbeid som bidrar til trygg og sikker mobilitet. Innbyggerne skal oppleve god livskvalitet og mindre sosiale og økonomiske forskjeller. Levere, drifte og utvikle likeverdige og kvalitetssikrede offentlige tannhelsetjenester til pasienter og samarbeidspartnere. test
Delmål 1.05: I Viken har kunst, kultur, idrett, friluftsliv og frivillighet en tydelig rolle i samfunnsutviklingen.	Alle skal kunne skape, utøve, oppleve og delta i et bredt kulturliv, frivillighet, idrett og friluftsliv. Et mangfold av kulturmiljø bevares og brukes som ressurs for verdiskaping, stedsutvikling, kunnskap og identitet.
Delmål 1.14: I Viken har vi ikke toleranse for undertrykkelse, vold, hets, mobbing, rasisme og diskriminering.	Alle skal ha et trygt og godt lærings- og arbeidsmiljø fritt for krenkelseser.

Tabell 75 - Resultatmål innsatsområde 1

20.2.3 Oppdrag for å nå mål

Resultatmål	Oppdrag	Oppdragsgiver	Beskrivelse
Alle skal ha et trygt og godt lærings- og arbeidsmiljø fritt for krenkelseser.	Følge opp lærings- og skolemiljø	Opplæring og kompetanse	Skolenes egenvurdering om arbeid med skolemiljø, tilsyn og andre undersøkelser er utgangspunkt for kompetanseheving ved skolene og bedriftene knyttet til arbeid med skole- og læringsmiljø. Skoleeier bidrar med veiledning.
	Følge opp strategi for helsefremmende skoler	Opplæring og kompetanse	Det helsefremmende arbeidet er forankret i skolens planer og arbeidsmåter. Målrettet helsefremmende arbeid er kontinuerlig og systematisk både individuelt og kollektivt, som i klassen, trinnet og hele skolemiljøet. Det skal legges vekt på seksuell- og psykisk helse.
	Gjennomføre og følge opp elevundersøkelsen.	Opplæring og kompetanse	Elevundersøkelsen gjennomføres årlig. Oppfølging av resultater fra undersøkelsen om elevenes skolemiljø følges systematisk opp på skoleiernivå og lokalt ved skolene.

Økonomiplan 2024-2027 - Fylkeskommunedirektørens forslag

Resultatmål	Oppdrag	Oppdragsgiver	Beskrivelse
	Oppfølging av lærlingene og lærlingeundesøkelsen	Opplæring og kompetanse	Fylkeskommunen følger opp lærebedriftene, lærlinger og lære kandidater gjennom opplæringstiden i bedrift, også lærlingens arbeidsmiljø.
	Samarbeid med fokus på forebyggende arbeid i ungdomsmiljøet	Opplæring og kompetanse	Skape arena for samarbeid blant annet med lokalt politi om utsatte ungdommer om forebyggende aktiviteter.
Alle skal kunne skape, utøve, oppleve og delta i et bredt kulturliv, frivillighet, idrett og friluftsliv.	Forvaltningsoppgaver innenfor kulturarv	Kultur, næring og klima	Saksbehandling og veiledning etter kulturminneloven og plan- og bygningsloven overfor eiere, tiltakshavere og kommuner.
	Kunst og kulturopplevelser for barn og unge	Kultur, næring og klima	Produsere og formidle gode kunst- og kulturopplevelser av høy kvalitet gjennom Den kulturelle skolesekken. Legge til rette for kunst- og kulturopplevelser og deltakelse for barn og unge gjennom ordninger innen Ung kultur.
	Rådgivning og kompetanseutvikling på kulturarvområdet	Kultur, næring og klima	Rådgivning, veiledning, nettverksbygging og kompetanseutvikling innenfor kulturarv, rettet mot kommunene, eiere, frivilligheten og andre aktører.
	Rådgivning og utvikling på bibliotekområdet	Kultur, næring og klima	Fylkesbiblioteket ivaretar regional bibliotekutvikling og regionale bibliotekoppgaver, jamfør biblioteklovens §6. Dette arbeidet ivaretas gjennom rådgivning, utviklingsprosjekter og kompetanseutvikling for kommuner og bibliotekansatte.
	Rådgivning, veiledning, kompetanse- og nettverksbygging	Kultur, næring og klima	Oppdraget retter seg mot organisasjoner, kommuner, kunst- og kulturinstitusjoner og næringslivet.
	Talentutvikling	Kultur, næring og klima	Tilgang til talentutviklingsprogram innen ulike kunst- og kulturuttrykk.
Et mangfold av kulturmiljø bevares og brukes som ressurs for verdiskaping, stedsutvikling, kunnskap og identitet.	Formidling, tilrettelegging og skjøtsel av kulturarv	Kultur, næring og klima	Formidling, tilrettelegging og skjøtsel av kulturmiljø, samt annet verdiskapingsarbeid med utgangspunkt i kulturarven.
	Tilskuddsordninger innenfor kulturarv	Kultur, næring og klima	Forvaltning av faste og søkbare tilskuddsordninger for museene og andre institusjoner på kulturarvområdet, frivilligheten og eiere.
Et systematisk trafiksikkerhetsarbeid som bidrar til trygg og sikker mobilitet.	Følge opp fylkeskommunens målsetninger i nasjonal tiltaksplan for trafiksikkerhet	Samferdsel	Det er 18 tiltakspunkt som fylkeskommunene følger opp.
	Videreutvikle fylkets kunnskapsbaserte og strategiske trafiksikkerhetsarbeid	Samferdsel	Etablere et samordningsorgan for trafiksikkerhetsarbeidet i fylket. Videreføre mobilitetsnettverket og dialog med kommuner. Videreføre kunnskapsbasert arbeid med innhenting av relevant kunnskap og årsaker til ulykker. Mål om sertifisering som trafiksikker fylkeskommune.
Innbyggerne skal oppleve god livskvalitet og mindre sosiale og økonomiske forskjeller.	Anbefaling til anmodning om fordeling av flyktninger til kommuner	Samfunn, plan og tannhelse	Utarbeide en anbefaling til IMDi om hvor mange flyktninger hver enkelt kommune i fylket bør kunne bosette. Fylkeskommunens anbefaling skal baseres på kunnskap om kommunenes- og fylkets kapasitet i sine tjenester, med utgangspunkt i dialog med kommunene og et kunnskapsgrunnlag om hver enkelt kommunes unike situasjon. Her skal både kvalitative og kvantitative analyser legges til grunn.
	Følge opp samarbeidsavtale med IMDI	Samfunn, plan og tannhelse	Følge opp samarbeidsavtale mellom IMDi om fylkeskommunene nasjonalt: <i>Innsatsområder for samarbeid mellom IMDi og fylkeskommunene.</i>

Resultatmål	Oppdrag	Oppdragsgiver	Beskrivelse
	Nettverk- og kompetansebygging av kommuner innen integreringsfeltet	Samfunn, plan og tannhelse	Etablere dialog og kompetansebyggende nettverksarenaer for kommuner og organisasjoner.
Levere, drifte og utvikle likeverdige og kvalitetssikrede offentlige tannhelsetjenester til pasienter og samarbeidspartnere.	Andel pasienter under tilsyn: mål gruppe A2 (98 prosent) gruppe B (100 prosent), gruppe C1 (100 prosent) og gruppe C2 (50 prosent)	Samfunn, plan og tannhelse	-
	Andelen 18-åringer med DMFT (tenner med karieserfaring) > 9, mål 5 prosent eller lavere	Samfunn, plan og tannhelse	-

Tabell 76 - Oppdrag innsatsområde 1

20.3 Innsatsområde 2: Bærekraftig og rettferdig økonomisk system

20.3.1 Beskrivelse av innsatsområdet

Bærekraftig verdiskaping og et rettferdig økonomisk system, krever at vi tar inn over oss de faktiske sosiale og klima- og miljømessige kostnadene ved tradisjonell produksjon og økonomisk aktivitet. Verdiskaping er en forutsetning for omlegging til et mer bærekraftig samfunn. Fremtidig økonomisk vekst og utvikling må skje innenfor planetens tålegrens, hvor produkter og tjenester må gi mindre belastning på klima og miljø. Dette kalles det «grønne skiftet». Verdiskapingen gir økonomiske virkemidler og insitamenter til å dreie produksjonen over på mer sosial og miljøriktig aktivitet.

Sosial bærekraft og rettferdig økonomisk system handler også om mulighetene for utdanning og kompetanse og en rettferdig fordeling av goder i samfunnet. Miljø- og klimautfordringer og sosial ulikhet er store, globale utfordringer, som vi også har i vikensamfunnet.

Store samfunnsendringer og kriser, som utbruddet av covid-19, har både umiddelbare og langsiktige konsekvenser for verdiskaping og utvikling i samfunnet. Omstillingsevne og tett kobling mellom næringsliv, offentlige myndigheter og forsknings- og utviklingsmiljøer er en nøkkel for å lykkes i overgangen til et lavutslippssamfunn, og for å skape nye verdikjeder basert på lønnsomme og bærekraftige virksomheter.

Mer om innsatsområdet kan du lese i [Veien til et bærekraftig Viken - regional planstrategi 2020-2024](https://viken.no) (viken.no)

20.3.2 Resultatmål for fylkeskommunen

Delmål	Resultatmål
Delmål 2.1: I Viken er grønn omstilling, sirkulærøkonomi, nyskaping og entreprenørskap drivkrefter for bærekraftig utvikling.	Mer bærekraftig verdiskaping, flere arbeidsplasser og et næringsliv som er rigget for fremtiden og det grønne skiftet. Samarbeide med kommuner, næringsliv og frivillighet om grønn omstilling og sirkulærøkonomi, med gjenbruk, gjenvinning og miljøvennlig ressursutnyttelse.

Delmål

Resultatmål

Delmål 2.2: I Viken vil alle fullføre videregående opplæring og tilegne seg kompetanse, ferdigheter og holdninger det er behov for i arbeidslivet.

Flere skal fullføre og bestå videregående opplæring med best mulig kompetanse.

Relevant opplæring av høy kvalitet som møter arbeidslivets behov og gir grunnlag for å lykkes med høyere utdanning.

Delmål 2.4: I Viken blir nye innbyggere raskt en del av felleskapet på skoler, fritidsaktiviteter og arbeidsplasser, og vi har et inkluderende og rettferdig arbeidsliv. I Viken har vi en heltidskultur.

Østfold fylkeskommune er etablert som en velfungerende demokratisk institusjon med politisk organisering, systemer og arbeidsprosesser som ivaretar åpne og gode politiske beslutningsprosesser.

Tabell 77 - Resultatmål innsatsområde 2

20.3.3 Oppdrag for å nå mål

Resultatmål	Oppdrag	Oppdragsgiver	Beskrivelse
Flere skal fullføre og bestå videregående opplæring med best mulig kompetanse.	Arbeide med å styrke overgangen fra skole til læreplass gjennom språkopplæring og systematisk oppfølging av faget yrkesfaglig fordyping som legger til rette for overgangen til arbeidslivet	Opplæring og kompetanse	I samarbeid med utvalgte kommuner vil vi tilby opplæring i norsk slik at søkerne til læreplass har nødvendig kompetanse til å nyttiggjøre seg opplæring i bedrift. Læreplassregnskapet som er et verktøy i Vigo skal brukes for å registrere bedriftene som elevene har sin opplæring i faget Yrkesfaglig fordyping og styrke overgangen fra skole til bedrift.
	Forberede for oppstart og realisering av fullføringsreformen.	Opplæring og kompetanse	Arbeid med å forberede rettighetsutvidelsene i ny opplæringslov som iverksettes 1.8.2024. Følge opp hovedområdene i strategi for at flere skal fullføre og bestå opplæringen.
	Følge opp plan for kvalifisering	Opplæring og kompetanse	Karriereveiledning av nyankomne flyktninger før oppstart i introduksjonsprogrammet og tilby norsk og samfunnsfag til enkelte rettighetsgrupper i introduksjonsprogrammet. Legge til rette for at det gis mer grunnskoleopplæring til innvandrerdømt som har behov for det for å kunne gjennomføre videregående opplæring. Følge opp kommunenes kvalifiseringsarbeid for innvandrere. Følge opp det regionale arbeidet mot negativ sosial kontroll, æresrelatert vold, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse.
	Oppfølging av elever og lærlinger som ikke har bestått fag	Opplæring og kompetanse	Måltrettet oppfølging av elever gjennom tilbud om sommerskole/intensivkurs, og måltrettet oppfølging av lærlinger som mangler bestått i fag for å få utstedt fag-/svennebrev.
Mer bærekraftig verdiskaping, flere arbeidsplasser og et næringsliv som er rigget for fremtiden og det grønne skiftet.	Stimulere til grønn omstilling og innovasjon	Kultur, næring og klima	Tilby virkemidler som stimulerer til grønn omstilling og innovasjon i næringslivet
	Styrke samarbeid mellom næringslivet, kunnskaps- og FoU-miljøene	Kultur, næring og klima	Gjennomføre tiltak for å styrke samarbeidet mellom næringslivet, kunnskaps- og FoU-miljøene
	Utvikling av klynger, gründere og vekstbedrifter	Kultur, næring og klima	Finansiere og følge opp støttetjenester til utvikling av klynger, gründere og vekstbedrifter.

Resultatmål	Oppdrag	Oppdragsgiver	Beskrivelse
Relevant opplæring av høy kvalitet som møter arbeidslivets behov og gir grunnlag for å lykkes med høyere utdanning.	Gjennomføre instruktøropplæring og prøvenemds skolering.	Opplæring og kompetanse	Sikre relevant og oppdatert kompetanse hos lærere, instruktører og prøvenemdsmedlemmer.
	Oppdatering av ansattes kompetanse gjennom videre- og etterutdanning	Opplæring og kompetanse	Gjennomføre de statlige satsingene DeKomp skole, DeKomp yrkesfag, og Kompetanse for kvalitet. Følge opp strategien for lærerutdanning med veiledning for nyutdannede i den første tiden som nyutdannet.
Østfold fylkeskommune er etablert som en velfungerende demokratisk institusjon med politisk organisering, systemer og arbeidsprosesser som ivaretar åpne og gode politiske beslutningsprosesser.	Etablere gode, brukervennlige og universelt utformede nettsider og digitale kanaler	Fylkeskommunedirektør	Gode nettsider sikrer innbyggerne forståelig oversikt over tjenester/tilbud/rettigheter og legger godt til rette for åpenhet, demokrati og involvering av alle grupper i østfoldsamfunnet.
	Etablere interne rutiner, arbeidsform og prosesser som ivaretar at medvirkningsorganene involveres i relevante saker til rett tid	Fylkeskommunedirektør	Våre samarbeidsformer skal ivareta reell medvirkning i alle type saker og på aktuelle innsatsområder.
	Gjennomgå handlingsplan i Strategi for mangfold og inkludering	Fylkeskommunedirektør	Handlingsplanen gjennomgås for den nye organisasjonen med sikte på å videreføre relevante tiltak for oppfølging av <i>arbeidsgiveransvaret</i> og på å etablere strukturer for oppfølging av ansvaret som <i>samfunnsaktør</i> .

Tabell 78 - Oppdrag innsatsområde 2

20.4 Innsatsområde 3: Bærekraftig arealbruk, matproduksjon og ernæring

20.4.1 Beskrivelse av innsatsområdet

For å sikre bærekraftig produksjon og tilgang til god og næringsrik mat, må vi se produksjonskjeden, arealdisponeringen, distribusjons-systemene og næringsstrukturen i sammenheng.

Viken er et viktig matproduksjonsfylke i nasjonal sammenheng, og har en betydelig næringsmiddelindustri. Utbyggingspress, store infrastrukturprosjekter og næringsområder beslaglegger i stor grad arealer som kunne vært brukt til å dyrke mat. Dette svekker selvforsyningsgraden og matsikkerheten.

Dagens arealdisponering, forbruk, produksjonsprosesser og ressursforvaltning har negative konsekvenser for naturverdiene og det biologiske mangfoldet i Viken. Tilgangen til sunn og variert mat og areal for fysisk aktivitet er viktig for helse og trivsel, og reduserer risikoen for utvikling av livsstilssykdommer.

Mer om innsatsområdet kan du lese i [Veien til et bærekraftig Viken - regional planstrategi 2020-2024](#) (viken.no)

20.4.2 Resultatmål for fylkeskommunen

Delmål	Resultatmål
Delmål 3.3: I Viken tar vi vare på naturen slik at vi unngår tap av biologisk mangfold på land og i vann. I Viken tar vi vare på natur slik at det biologiske mangfoldet på land og i vann styrkes.	Vannforvaltning, arealforvaltning, samferdsel og friluftsliv som påvirker Oslofjorden, rapporteres i tertialrapportene.
Delmål 3.5: I Viken skal omdisponering av areal ikke gå på bekostning av matproduksjon, biologisk mangfold, friluftsområder eller karbonlagring. Vi har nullvisjon for nedbygging av matjord.	I gjennomføring av utbyggingsprosjekter skal også ivaretagelse av biologisk mangfold dokumenteres. I planlegging av utbyggingsprosjekter skal ulike alternativets betydning for naturinngrep og biologisk mangfold dokumenteres. Innen driftstiltak skal tiltak/aktiviteter for å ivareta biologisk mangfold dokumenteres. Dette handler både om dokumentasjon av kvalitetssystem og generelle rutiner, samt oppfølging i tiltak over den enkelte driftskontrakt.

Tabell 79 - Resultatmål innsatsområde 3

20.4.3 Oppdrag for å nå mål

Resultatmål	Oppdrag	Oppdragsgiver	Beskrivelse
Vannforvaltning, arealforvaltning, samferdsel og friluftsliv som påvirker Oslofjorden, rapporteres i tertialrapportene.	Bærekraftig forvaltning av geologiske ressurser	Samfunn, plan og tannhelse	Følge opp retningslinjer i fylkesplanen for Østfold. Samordne alle samfunnsaktører og egen virksomhet, slik at geologiske ressurser og masser forvaltes som en ressurs, og slik at belastning på miljø og samfunn reduseres.
Vannforvaltning, arealforvaltning, samferdsel og friluftsliv som påvirker Oslofjorden, rapporteres i tertialrapportene.	Forvalte vilt og fisk	Samfunn, plan og tannhelse	Invitere til nettverk, utvikle og dele kunnskap og tilrettelegge for god forvaltning av vilt og fisk i fylket, samt sikre godt samspill med næringslivet miljø- og arealforvaltningen.
Vannforvaltning, arealforvaltning, samferdsel og friluftsliv som påvirker Oslofjorden, rapporteres i tertialrapportene.	Gjennomføre tiltak for Oslofjorden	Samfunn, plan og tannhelse	Gjennomføre og rapportere på fylkeskommunens tiltak i regjeringens Helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv.
Vannforvaltning, arealforvaltning, samferdsel og friluftsliv som påvirker Oslofjorden, rapporteres i tertialrapportene.	Implementere strategier for biologisk mangfold	Samfunn, plan og tannhelse	Temastrategi for biologisk mangfold, med tilhørende handlingsprogram, tilpasses og følges opp i Østfold fylkeskommune.
Vannforvaltning, arealforvaltning, samferdsel og friluftsliv som påvirker Oslofjorden, rapporteres i tertialrapportene.	Regional vannforvaltning	Samfunn, plan og tannhelse	Lede plan- og prosessoppdraget som regional vannforvaltningsmyndighet og få fram planprogram for neste planprosess. Følge opp vannområder og kommuner i fylket, samt ivareta og forbedre vannmiljø i all ekstern og intern virksomhet, i tråd med regionale planer med handlingsprogram og Helhetlig tiltaksplan for Oslofjorden.

Tabell 80 - Oppdrag innsatsområde 3

20.5 Innsatsområde 4: Redusert klimagassutslipp og energiomlegging

20.5.1 Beskrivelse av innsatsområdet

Klimaendringene skjer raskt, og merkes over hele verden. De har store negative konsekvenser for samfunnet, menneskene og naturmangfoldet. For å bremse den globale oppvarmingen, må Viken bidra til en raskere reduksjon av klimagassutslipp. Vi må bruke energien mer effektivt og øke produksjon og bruk av fornybar energi.

For å unngå irreversible endringer, bør oppvarmingen begrenses til 1,5 grader (FNs klimapanel). Da må de globale utslippene reduseres med 40 – 50 prosent innen 2030, og ned til netto null i 2050. Dette innebærer en rask og omfattende endring i måten vi lever og organiserer samfunnet på. Vi må jobbe målrettet for å redusere klimagassutslippene i Viken, slik at vi bidrar til å nå både de regionale, nasjonale og globale målene. Det betyr at vi også må rette søkelyset mot utslipp som følger av produksjon av varer og tjenester som vi kjøper både i Norge og på det internasjonale markedet.

Mer om innsatsområdet kan du lese i [Veien til et bærekraftig Viken - regional planstrategi 2020-2024](#) (viken.no)

20.5.2 Resultatmål for fylkeskommunen

Delmål	Resultatmål
Delmål 4.1: Viken er et lavutslippssamfunn uten fossile utslipp, der det ikke slippes ut mer klimagasser enn det tas opp gjennom karbonfangst og naturlige prosesser. Omleggingen skal skje på en rettferdig og sosialt inkluderende måte. Klimagassutslippene er kuttet med minst 80 prosent innen 2030 målt fra referanseåret 2016.	Koordinere og stimulere til effektiv og sosialt inkluderende omstilling til lavutslippssamfunn.
Delmål 4.3: I Viken har vi redusert transportbehovet og lagt om til grønn mobilitet. Vi har økt bruken av gange, sykkel og kollektivtransport, og faset ut fossile drivstoff.	Et effektivt og kundetilpasset kollektivtilbud. Et fungerende fylkesveinett med god framkommelighet for prioriterte trafikantgrupper.

Tabell 81 - Resultatmål innsatsområde 4

20.5.3 Oppdrag for å nå mål

Resultatmål	Oppdrag	Oppdragsgiver	Beskrivelse
Et effektivt og kundetilpasset kollektivtilbud.	Fremtidig organisering av ØKT skal besluttes	Samferdsel	Legge frem sak til fylkestinget med bakgrunn i allerede utarbeidet konsulentrapport.
	Attraktiviteten til kollektivterminaler og holdeplasser er økt	Samferdsel	Oppgradere holdeplasser og terminaler, samt eventuell oppgradering til UU-standard.
	Gjennomføre tiltak i Bypakke Nedre Glomma for å styrke kollektivtilbudet	Samferdsel	Økt frekvens og reduserte billettpriser.
	Gjennomføre tiltak i Bypakke Nedre Glomma for å styrke tilbudet til gående og syklende og kutte i antall biler i sentrum	Samferdsel	Gjennomføre tiltak i tråd med Handlingsprogram for Bypakke Nedre Glomma.
	Inngå avtaler med buss- og togselskaper for å oppnå sømløs billettering for kollektivtrafikken i Viken	Samferdsel	Eventuell avtaleinngåelse fremmes som egen sak til Østfold FT.
	Utrede Reis-ordningen basert på Ruters erfaringer	Samferdsel	Eventuell sak med beslutningsgrunnlag fremmes som egen sak til Østfold FT.
Et fungerende fylkesveinett med god framkommelighet for prioriterte trafikantgrupper.	Framkommeligheten for kollektivtrafikken er forbedret	Samferdsel	Infrastrukturtiltak som fører til økt framkommelighet for kollektivtrafikken.
	Gjennomføre planlegging, utbygging og drift av fylkesveier på en måte som øker framkommeligheten for gående, syklende, kollektiv og næringstransport	Samferdsel	Oppfølging av Handlingsprogram for samferdsel 2022-2025.
	Gjennomføre tiltak i Bypakke Nedre Glomma for å styrke tilbudet til gående og syklende og kutte i antall biler i sentrum	Samferdsel	Gjennomføre tiltak i tråd med Handlingsprogram for Bypakke Nedre Glomma.
Koordinere og stimulere til effektiv og sosialt inkluderende omstilling til lavutslippssamfunn.	Lede arbeidet med Klima Østfold	Kultur, næring og klima	I Klima Østfold samarbeider fylkeskommunen, kommunene og statsforvalteren om tiltak for å begrense klimaendringene.
	Lede arbeidet med Klimapartnere	Kultur, næring og klima	Klimapartnere er et partnerskap som skal bidra til at regionens næringsliv står best mulig rustet til å møte klimautfordringene og morgendagens krav til lavutslippssamfunnet. Partnerskapet tilbyr løsning for klimagassregnskap, møteplasser, erfaringsutveksling og kompetansepåfyll. Samarbeider med Akershus og Buskerud om å drifte Klimapartnere Viken, med særlig ansvar for partnerne fra Østfold.
	Lede arbeidet med klimaregnskap og klimabudsjett	Kultur, næring og klima	Det skal årlig lages klimaregnskap som presenteres sammen med årsrapporten. Videre skal det som en del av Økonomiplanarbeidet utarbeides et klimabudsjett.
	Utvikle og drifte klimaprosjekter i tråd med avtaler og planer	Kultur, næring og klima	Utviklingsprosjekter i samarbeid med andre aktører er en viktig arbeidsform på klimaområdet. Det skal utvikles og driftes prosjekter, gjerne med ekstern finansiering, som støtter opp om mål og strategier fylkeskommunen har på klimaområdet.
	Øke verdiskaping basert på nye klimavennlige løsninger	Kultur, næring og klima	Tilby virkemidler for økt verdiskaping basert på nye løsninger som reduserer, lagrer og utnytter klimagasser og fremmer energiomlegging.

Tabell 82 - Oppdrag innsatsområde 4

20.6 Innsatsområde 5: Helhetlig by - og stedsutvikling

20.6.1 Beskrivelse av innsatsområdet

87 prosent av befolkningen i Viken bor i tettbygde strøk. Det er stor variasjon i størrelse på byene og tettstedene i Viken, og i hvilke utfordringer de står overfor. Helhetlig by- og stedsutvikling handler om å se det fysiske miljøet i sammenheng med det sosiale livet og menneskers opplevelser. Samtidig skal vi ivareta kulturarven vår. Når vi planlegger byer og tettsteder, må vi ta klima- og miljøhensyn og skape attraktive steder som fremmer helse, trivsel og tilhørighet.

Mer om innsatsområdet kan du lese i [Veien til et bærekraftig Viken - regional planstrategi 2020-2024](#) (viken.no)

20.6.2 Resultatmål for fylkeskommunen

Delmål	Resultatmål
Delmål 5.1: I Viken har vi attraktive, helsefremmende og inkluderende lokalsamfunn og byer i hele fylket, med universelt utformede og trygge fysiske og digitale møteplasser.	Planlegge for og bidra til utvikling av attraktive byer og lokalsamfunn, og i samarbeid med samfunnsaktørene stimulere til en bærekraftig omstilling.
Delmål 5.7: I Viken er kultur, idrett, friluftsliv og frivillighet, organisasjons- og næringsliv og engasjerte innbyggere viktige drivere i stedsutviklingen.	Alle innbyggerne i Østfold har tilgang til gode møteplasser som fremmer demokrati, ytringsfrihet, aktivitet og livslang læring.

Tabell 83 - Resultatmål innsatsområde 5

20.6.3 Oppdrag for å nå mål

Resultatmål	Oppdrag	Oppdragsgiver	Beskrivelse
Alle innbyggerne i Østfold har tilgang til gode møteplasser som fremmer demokrati, ytringsfrihet, aktivitet og livslang læring.	Forvaltningsansvar friluftsliv	Kultur, næring og klima	Forvaltningsoppgaver friluftsliv. Fylkeskommunen har følgende forvaltningsoppgaver innenfor friluftsliv: <ul style="list-style-type: none"> • § 1 stimulering til friluftsliv og ivaretagelse og utvikling av arealer for friluftsliv • § 2 skjærgårdstjenesten • § 3 statlige sikrede friluftslivsområder • § 4 veiledning og kompetanseoppbygging
	Friluftslivets ferdselsårer	Kultur, næring og klima	Akershus, Buskerud og Østfold fylkeskommuner ønsker å samarbeide videre med prosjektet friluftslivets ferdselsårer. Dette er et nasjonalt prosjekt som ble igangsatt i Akershus og Buskerud og senere i hele Viken. Prosjektet har fokus på sammenhengende ferdselsårer i og på tvers av skog, fjell og vann, samt kommune- og fylkesgrenser.
	Kunst i offentlige rom	Kultur, næring og klima	Innbyggerne har tilgang til profesjonell kunst og kultur gjennom utsmykning av offentlige bygg og langs ferdselsårer og kollektivknutepunkt i fylkeskommunens eie.
	Tilskuddsforvaltning	Kultur, næring og klima	Forvaltning av faste og søkbare tilskuddsordninger innenfor kunst og kultur, idrett, friluftsliv, frivillighet og næringsutvikling.

Resultatmål	Oppdrag	Oppdragsgiver	Beskrivelse
Planlegge for og bidra til utvikling av attraktive byer og lokalsamfunn, og i samarbeid med samfunnsaktørene stimulere til en bærekraftig omstilling.	By- og stedsutvikling	Samfunn, plan og tannhelse	Stimulere bærekraftig by- og stedsutvikling gjennom planleggingen i dialog med kommunene.
	Implementere strategier for universell utforming	Samfunn, plan og tannhelse	Implementere strategier og tiltak for universell utforming. Temastrategi for mangfold og inkludering (med tilhørende handlingsprogram) fra Viken kan brukes som et godt kunnskapsgrunnlag for dette arbeidet. Østfold fylkeskommune må ta stilling for hvordan temastrategien skal brukes.
	Lede og drifte regionalt planforum	Samfunn, plan og tannhelse	Faste, lovpålagte møter hvor kommuner legger fram planforslag i tidlig fase for drøfting med regionale og nasjonale myndigheter.

Tabell 84 - Oppdrag innsatsområde 5

20.7 Innsatsområde 6: Miljø, økosystem og biologisk mangfold

20.7.1 Beskrivelse av innsatsområdet

Bebyggelse og menneskelig aktivitet er den viktigste årsaken til at det rike dyre- og plantelivet (både på land og i vann) i Viken er truet. I dag er mer enn halvparten (53 prosent) av strandsonen i 100-metersbeltet i Viken bebygd.

Fjell- og høyfjellsområdene i Viken er viktige for biologisk mangfold, blant annet for villreinen. I Viken er det flere områder som har dyre- og plantearter med både stor og særlig stor nasjonal forvaltningsinteresse.

Store deler av de verdifulle naturområdene rundt Oslofjorden er bebygd eller ødelagt på andre måter, og de resterende områdene er truet av utbygging.

Mer om innsatsområdet kan du lese i [Veien til et bærekraftig Viken - regional planstrategi 2020-2024](#) (viken.no)

20.7.2 Resultatmål for fylkeskommunen

Delmål	Resultatmål
Delmål 6.2: I Viken forvalter vi våre naturressurser på en bærekraftig måte.	Plan- og styringssystemet skal sikre en reell sammenheng mellom overordnede målsettinger og prioritering av ressurser og bruk av virkemidler i økonomiplan, årsbudsjett og enkeltsaker.

Tabell 85 - Resultatmål innsatsområde 6

20.7.3 Oppdrag for å nå mål

Resultatmål	Oppdrag	Oppdragsgiver
Plan- og styringssystemet skal sikre en reell sammenheng mellom overordnede målsettinger og prioritering av ressurser og bruk av virkemidler i økonomiplan, årsbudsjett og enkeltsaker.	Enkeltsaker til politisk behandling er bærekraftsvurdert og avstemt mot overordnede politiske mål og strategier	Fylkeskommunedirektør

Tabell 86 - Oppdrag innsatsområde 6

Vedlegg: økonomi- og finansreglement

Økonomi- og finansreglement for Østfold fylkeskommune

Sammendrag

Økonomibestemmelsene i kommuneloven med tilhørende gjeldende forskrifter gir de ytre rammene for økonomiforvaltningen i fylkeskommunen. Bestemmelsene er uttrykt som minimumsbestemmelser. Lovgiver har derfor bestemt at hver kommune/fylkeskommune selv må gi utfyllende og nærmere regler i et eget reglement. Økonomi- og finansreglementet er fylkeskommunens overordnede reglement innenfor økonomiområdet.

Innhold

1. Generelt	3
1.1. Bakgrunn	3
1.2. Formål	3
1.3. Virkeområde	3
1.4. Reglement for delegert myndighet.....	3
1.5. Rutinebeskrivelser	3
2. Kommuneloven, forskrifter og annet regelverk	3
3. Økonomiplan og årsbudsjett	4
3.1. Generelt	4
3.2. Prosess	4
3.3. Vedtak om årsbudsjett og økonomiplan.....	4
3.4. Vedtak om endring av årsbudsjett.....	4
3.5. Budsjettfullmakter	5
4. Årsregnskap	5
4.1. Generelt	5
4.2. Brutto prinsippet.....	5
4.3. Anordningsprinsippet	5
4.4. Kontantkasser og bankkonti	5
4.5. Kontoplanen.....	5
4.6. Aktivering	6
4.7. Avskrivninger	6
4.8. Overføring av virksomhetenes netto besparelser og overskridelser	6
4.9. Strykningsbestemmelser.....	7
5. Rapportering	8
6. Kontering, attestasjon og anvisning	8
6.1. Hva innebærer kontering, attestasjon og anvisning.....	8
6.2. Delegasjon av anvisnings- og disponeringsmyndighet	9
7. Garantier	9
8. Finansielle måltall	9
9. Tilskuddsforvaltning	10
10. Internkontroll	10
11. Særskilt om virksomheter med eget styre	10
12. Finansreglement	11
12.1. Finans- og gjeldsreglementets virkeområde.....	11
12.1.1. Hvem reglementet gjelder for	11
12.2. Hjemmel og gyldighet	11
12.2.1. Hjemmel	11
12.2.2. Gyldighet.....	11
12.3. Forvaltning og forvaltningstyper.....	11

12.4.	Formålet med fylkeskommunens finansforvaltning	12
12.5.	Motpartsrisiko ved handel i rente- og valutaderivater.....	12
12.6.	Generelle rammer og begrensninger.....	12
12.6.1.	Finansiell risiko og risikospredning.....	12
12.6.2.	Fullmakter.....	13
12.7.	Forvaltning av gjeldsportefølje samt avtaler om finansiell leasing	13
12.7.1.	Vedtak om opptak av lån.....	13
12.7.2.	Valg av låneinstrumenter	13
12.7.3.	Tidspunkt for låneopptak	13
12.7.4.	Konkurrerende tilbud	13
12.7.5.	Valg av rentebindingsperiode – bruk av sikringsinstrumenter.....	13
12.7.6.	Andre finansielle instrumenter/derivater	14
12.7.7.	Størrelse på enkeltlån – spredning av låneopptak	14
12.7.8.	Referanserente	14
12.7.9.	Rapportering.....	14
12.8.	Forvaltning av ledig likviditet og andre midler beregnet for driftsformål	14
12.8.1.	Etske retningslinjer	15
12.8.2.	Sammensetning av likviditet og tidshorisont	15
12.8.3.	Løpetid på plasseringene.....	15
12.8.4.	Tillatte plasseringsinstrumenter.....	15
12.8.5.	Likviditets- og obligasjonsfond / direkte eie av rentebærende verdipapirer	16
12.8.6.	Rammer for motpartsrisiko / felles plasseringsbegrensninger	16
12.8.7.	Avkastningsreferanser	16
12.8.8.	Rapportering.....	16
12.9.	Rapporteringsrutiner	16
12.10.	Konstatning av avvik og vurdering og kvalitetssikring av finansiell risiko	17
12.10.1.	Konstatning av avvik.....	17
12.10.2.	Kvalitetssikring.....	17
12.11.	Ikrafttreden og revidering av økonomi- og finansreglementet	17
13.	Vedlegg	18
	Vedlegg 1: Hovedkriterier for klassifisering av rentefond	18
	Vedlegg 2: Kredittrisikokategorier	18

1 Generelt

1.1 Bakgrunn

Økonomibestemmelsene i kommuneloven med tilhørende gjeldende forskrifter gir de ytre rammene for økonomiforvaltningen i fylkeskommunen. Bestemmelsene er uttrykt som minimumsbestemmelser. Det er krav i ny kommunelov § 14-2 at fylkeskommunen selv utarbeider nærmere regler for økonomiforvaltningen og finans- og gjeldsforvaltningen. Økonomi- og finansreglementet er fylkeskommunens overordnede reglement innenfor økonomiområdet.

1.2 Formål

Økonomi- og finansreglementet skal bidra til effektiv og forsvarlig økonomiforvaltning. Reglementet har som formål å sikre at: a) Fylkeskommunens midler disponeres i samsvar med fylkestingets vedtak og forutsetninger b) Fastsatte mål (og resultatkrav) oppnås c) Fylkeskommunale midler brukes effektivt d) Fylkeskommunens materielle verdier forvaltes forsvarlig.

1.3 Virkeområde

Økonomi- og finansreglementet gjelder for tjenesteområder, avdelinger, virksomheter og enheter i Østfold fylkeskommune. Der ikke annet er bestemt gjelder reglementet også for fylkeskommunale foretak.

1.4 Reglement for delegert myndighet

Fylkestinget vedtar reglement for delegasjon av myndighet innen utgangen av året etter at fylkestinget blir konstituert. Det er til enhver tid det vedtatte delegasjonsreglementet som er gjeldende. Delegasjonsreglementet omfatter delegering av fullmakter innen alle fylkeskommunens ansvarsområder, herunder også økonomi- og finansområdet.

1.5 Rutinebeskrivelser

Det må løpende vurderes innen hvilke områder av økonomiforvaltningen det er behov for å utarbeide mer detaljerte rutinebeskrivelser. Disse skal ta utgangspunkt i og utarbeides innenfor rammen av økonomi- og finansreglementet. Delegasjonsreglementet, økonomi- og finansreglementet og rutinebeskrivelser mv. utgjør viktige deler av fylkeskommunens internkontrollsystem. Disse skal ligge samlet og lett tilgjengelig på fylkeskommunens ansattportal.

2 Kommuneloven, forskrifter og annet regelverk

Utgangspunktet for økonomi- og finansreglementet er de rammer og retningslinjer som blant annet følger av:

- Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven)
- Forskrift om økonomiplan, årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning for kommuner og fylkeskommuner mv
- Forskrift om rapportering fra kommuner og fylkeskommuner
- Forskrift om kommunale og fylkeskommunale garantier
- Forskrift om finans- og gjeldsforvaltning i kommuner og fylkeskommuner
- Kommunale regnskapsstandarder (KRS)

3 Økonomiplan og årsbudsjett

3.1 Generelt

I henhold til kommuneloven § 14-3 skal fylkestinget innen utgangen av året vedta en økonomiplan som minst omfatter de fire neste årene, samt årsbudsjett for neste budsjettår.

3.2 Prosess

Det skal være en delt prosess for utarbeidelse av økonomiplan og årsbudsjett, med endelig vedtak av årsbudsjettet i fylkestinget i desember året før budsjettåret. Økonomiplanen er en fireårig handlingsplan for gjennomføring av fylkestingets målsettinger og prioriteringer innenfor forventede inntektsrammer. Årsbudsjettet skal være identisk med første året i økonomiplanen og er en bindende plan for bruken av fylkeskommunens midler i budsjettåret (bevilgningsdokument).

Fylkestinget involveres i økonomiplan-/årsbudsjettprosessen på følgende måte:

- Fylkestingssak i juni om økonomiplan, herunder økonomiske rammebetingelser og strategier/tiltak. Saken danner grunnlag for det videre arbeidet med årsbudsjettet på høsten.
- Fylkeskommunedirektøren legger fram sitt forslag til årsbudsjett senest i oktober året før budsjettåret.
- Årsbudsjettet vedtas endelig av fylkestinget i desember. Fylkestingets vedtak basert på fylkeskommunedirektørens forslag og innstillingen fra fylkesutvalget.

3.3 Vedtak om årsbudsjett og økonomiplan

Minimumskravet til spesifisering av fylkestingets budsjettvedtak i driftsbudsjettet fremgår av Bevilgningsoversikt drift § 5-4 og Økonomisk oversikt drift etter art § 5-6 til forskrift om årsbudsjett, og Bevilgningsoversikter investering § 5-5 for investeringsbudsjettet.

Fylkestingets vedtak/spesifisering av økonomiplan/årsbudsjett:

- Fylkeskommunens driftsbudsjett vedtas som netto utgifter pr. tjenesteområde og for finansområdet, og som netto inntekter for fylkesskatt og rammetilskudd og andre inntekter, slik det framgår av egen talloversikt (jf. Bevilgningsoversikt - Drift) i fylkeskommunedirektørens forslag til økonomiplan/årsbudsjett.
Omdisponeringer innenfor det enkelte tjenesteområde av prinsipiell eller vesentlig betydning, skal legges frem for fylkestinget.
- Fylkeskommunens investeringsbudsjett vedtas med brutto budsjettrammer, inndelt i delrammer for det enkelte fylkesrådsområde, slik det framgår av egen talloversikt (jf. Bevilgningsoversikt – investering) i årsbudsjett/økonomiplan, og med årsforbruk i henhold til forventet fremdrift. Oversikt over investeringsprosjektene i investeringsbudsjettet skal framgå av økonomiplanen.
- Særskilt vedtak om fylkeskommunens låneopptak for budsjettåret.
- Særskilt vedtak om netto driftsbudsjett for kontrollutvalg, kontrollutvalgssekretariat og fylkesrevisjon.

3.4 Vedtak om endring av årsbudsjett

Fylkestinget må selv vedta endringer av budsjettet på det nivå de har fattet sitt opprinnelige vedtak. Det skal legges frem budsjettjusteringssak til fylkestinget dersom det skjer vesentlige endringer i inntekter eller utgifter som årsbudsjettet bygger på. Det skal også legges frem budsjettjusteringssak dersom det skjer endringer som er i strid med de mål, premisser og prioriteringer som ble lagt til grunn ved opprinnelig vedtak om budsjettet eller endringer på annet vis som må regnes for å være av prinsipiell betydning.

3.5 Budsjettfullmakter

Delegasjon av budsjettmyndighet og andre budsjettfullmakter følger av det til enhver tid gjeldende reglement for delegert myndighet i Østfold fylkeskommune.

4 Årsregnskap

4.1 Generelt

Årsregnskapet skal avlegges innen 22. februar i året etter regnskapsåret. I forbindelse med regnskapsavslutningen vil regnskapssjefen gi veiledning og bestemmelser i et eget årsoppgjørsskriv. All tilgang til eller bruk av midler i løpet av året som vedrører fylkeskommunens virksomhet, skal framgå av driftsregnskapet eller investeringsregnskapet (arbeidskapitalprinsippet).

4.2 Brutto prinsippet

Alle utgifter/utbetalinger og inntekter/innbetalinger skal budsjetteres og regnskapsføres brutto. Det skal ikke gjøres fradrag for tilhørende inntekter på utgiftspostene, og det skal heller ikke gjøres fradrag for eventuelle utgifter på inntektspostene.

4.3 Anordningsprinsippet

I kommuneloven og forskriftene om årsregnskap og årsberetning er det bestemt at regnskapet skal føres etter anordningsprinsippet. Dette vil si at alle kjente utgifter, utbetalinger, inntekter og innbetalinger skal tas med i årsregnskapet for vedkommende år, enten de er betalt eller ikke når årsregnskapet avsluttes. At transaksjonen er kjent innebærer normalt at varer er levert og tjenester utført.

4.4 Kontantkasser og bankkonti

Fylkeskommunen er bokføringspliktig, dette innebærer at lov om bokføring (bokføringsloven), forskrift om bokføring og god bokføringsskikk skal følges.

Virksomhetene skal i minst mulig grad benytte kontanter.

Fylkeskommunens bankkonti er organisert i et konsernkontosystem. Utbetalinger må følge hovedprosessene i økonomi- og HR-seksjonen.

4.5 Kontoplanen

Kontoplanen danner et viktig grunnlag for god økonomistyring. Den skal videre gi grunnlag for sammenstilling av regnskapsopplysninger iht. kravene til årsregnskapet og regnskapsrapporteringen i KOSTRA.

Fylkeskommunens interne kontoplan består av følgende dimensjoner:

- art
- ansvar
- funksjon
- prosjekt
- diverse
- anlegg
- dimensjoner avsatt for prosjektstyring

De tre første dimensjoner er obligatoriske i resultatregnskapet. I investeringsregnskapet er i tillegg også prosjekt og anlegg obligatorisk. Bruk av de øvrige dimensjonene avhenger av transaksjonstype og behovet for intern rapportering.

Artskontoplanen

Artskontoplanen er gjennomgående for hele fylkeskommunens virksomhet og skal gi informasjon om type utgift og inntekt. Første siffer angir kontoklasse:

- 1 = driftsregnskap
- 2 = balanseregnskap
- 3 = investeringsregnskap

Ansvarskontoplanen

Ansvarskontoplanen gjenspeiler budsjettansvar. Et ansvar består av seks siffer. Første siffer i ansvaret angir tjenesteområdet. De øvrige sifrene gjenspeiler tjenesteområdets organisering og budsjettansvar.

Funksjonskontoplanen

Funksjonskontoplanen gjenspeiler fylkeskommunale tjenester. Inndelingen i funksjoner samsvarer med inndelingen i funksjoner i KOSTRA, med muligheter for ytterligere spesifisering/inndeling.

Prosjektdimensjonen

Prosjektdimensjonen er delt opp i fem sifferserier og brukes for å spesifisere prosjekter. Prosjektdimensjonen brukes til å spesifisere prosjekter både for drift og investering.

Diversedimensjonen

Diversedimensjonen kan benyttes for å dekke særskilte behov knyttet til økonomioppfølging og/eller rapportering.

Anleggsdimensjonen

Anleggsdimensjonen benyttes for å knytte investeringstransaksjoner til økonomisystemets anleggsmodul.

4.6 Aktivering

Alle utgifter som føres i investeringsregnskapet skal aktiveres i fylkeskommunens balanse.

4.7 Avskrivninger

Avskrivninger på driftsmidler beregnes ut fra anskaffelseskost som er aktivert. Avskrivningene beregnes etter en lineær modell, dvs. med like stor andel av anskaffelseskost (like store beløp) i hvert av årene i avskrivningsperioden. Avskrivningen starter året etter at anskaffelsen er foretatt/året etter at et bygg er tatt i bruk.

4.8 Overføring av virksomhetenes netto besparelser og overskridelser

Reglene under dette avsnittet har til formål å:

- Sikre god økonomistyring ved å gi mulighet for å se bevilgninger i sammenheng mellom år.
- Hindre ressursløsning ved at virksomheter ikke skal føle seg tvunget til å bruke opp budsjettet innen årets slutt.
- Sikre ansvarlighet ved at merforbruk må dekkes inn i neste års budsjett.

Hovedregel fylkeskommunale virksomheter

Disse virksomhetene kan få overført mindreforbruk ved regnskapsavslutningen til neste budsjettår:

- De videregående skolene
- Folkehøgskolen
- Tannhelsetjenesten

Fylkeskommunale virksomheter kan overføre netto besparelser på driftsbudsjettet mellom år innenfor en ramme på 2 prosent av netto driftsbudsjett, besparelsen kan kun benyttes til engangstiltak og i hht en konkretisert og avtalt plan. Besparelser utover 2 prosent vil bli vurdert i det enkelte tilfelle.

Fylkeskommunale virksomheter skal etter en vurdering som hovedregel dekke inn overskridelser i sin helhet året etter at de har oppstått.

Mindreforbruk på bevilgninger av prosjektkarakter o.l. overføres dersom dette skyldes at prosjektet har en annen fremdrift enn budsjettåret.

Ved mer- eller mindreforbruk på tjenesteområder som ikke gjelder virksomheter skal fylkestinget vurdere om mer- eller mindreforbruk skal overføres/dekkes inn.

Med brutto budsjettamme menes brutto driftsutgifter i revidert budsjett, korrigert for de tjenester som skal unntas fra ordningen.

Med netto besparelse og netto overskridelse menes her det beløpet som fremkommer i fylkeskommunens driftsregnskap som avvik mellom netto utgifter i revidert driftsbudsjett og netto utgifter i driftsregnskapet etter at det er foretatt eventuelle bundne avsetninger.

Bruk av overførte bevilgninger

Overførte bevilgninger skal brukes i samsvar med de prioriteringer og mål som fremgår av økonomiplan/årsbudsjett eller andre styringsdokumenter. Bruken av fond eller andre engangsmidler skal ikke binde opp utgifter til drift i flere år fremover, dvs. disponeringen skal ha preg av å være av engangskaraktter og enkelt kunne reverseres.

4.9 Strykningsbestemmelser

Strykningsbestemmelser ved merforbruk i driftsregnskapet

Forskrift om økonomiplan, årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning for kommuner og fylkeskommuner har egen bestemmelse (§ 4-2) om strykninger som skal gjennomføres for å redusere et eventuelt merforbruk i fylkeskommunens regnskap.

Hvis fylkeskommunen kommer i en situasjon der det må gjennomføres strykninger for å redusere merforbruk i regnskapet skal disse gjennomføres i følgende rekkefølge:

- a. stryke overføringer til investeringer
- b. stryke avsetninger til disposisjonsfond
- c. stryke inndekning av tidligere års merforbruk

Overføring av midler som etter lov eller avtale er reservert for særskilte formål, kan likevel ikke strykes etter bokstav a. Strykninger etter bokstav a og b skal gjennomføres så mye som mulig før det foretas strykninger etter bokstav c.

Strykningsbestemmelser ved mindreforbruk i driftsregnskapet

Forskrift om økonomiplan, årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning for kommuner og fylkeskommuner har egen bestemmelse (§ 4-3) om strykninger som skal gjennomføres for å redusere et eventuelt mindreforbruk så mye som mulig ved å stryke bruk av disposisjonsfond.

Hvis driftsregnskapet viser et mindreforbruk etter at disposisjonene i BRF § 4 – 1 første ledd er gjennomført, skal mindreforbruket reduseres så mye som mulig ved å stryke bruk av disposisjonsfond.

5 Rapportering

Rapportering er en viktig del av virksomhetsstyringen. Det er blant annet gjennom rapporteringen at man sikrer tilstrekkelig styringsinformasjon og forsvarlig beslutningsgrunnlag.

I tillegg til årsrapport skal det i løpet av budsjettåret rapporteres to ganger til fylkestinget på følgende:

- Prognose økonomisk resultat
- Måloppnåelse innen tjenesteområdene hittil i året
- Status for finans – og gjeldsforvaltningen
- Status for investeringsprosjekter

I tillegg til dette plikter fylkeskommunedirektøren å rapportere løpende til fylkestinget om vesentlige avvik som oppdages mellom rapporteringstidspunktene.

Rapporteringen skal skje pr. 30.4. (1. tertial), pr. 31.8. (pr. 2. tertial) og pr. 31.12 (årsrapportering).

Fylkeskommunens årsberetning vil inneholde rapporteringen for året som helhet. Årsberetningen skal vedtas av fylkestinget senest 30.06. i påfølgende budsjettår.

I vurderingen av måloppnåelse innen tjenesteområdene skal det tas rapporteres på fylkeskommunens innsatsområder

6 Kontering, attestasjon og anvisning

6.1 Hva innebærer kontering, attestasjon og anvisning

Kontering

Kontering av en faktura, et eBilag eller eBudsjettendring innebærer å fylle inn kontostrengen i posteringsbildet med korrekt art, ansvar, tjeneste (funksjon) og eventuelt prosjekt, diverse, anlegg og kontrakt for å sikre at utgiften eller inntekten blir ført på riktig sted i fylkeskommunens budsjett og regnskap.

Attestasjon

Den som attesterer går god for at dokumentasjonen som behandles gjelder en utgift som fylkeskommunen faktisk skal dekke, og at fastsatte regler om for eksempel avlønning, anskaffelser og tilskuddsforvaltning er fulgt. Alle utgifter skal være attestert før utbetaling kan finne sted.

Alle bilag skal være attestert av den eller de som har hatt slik befattning med saken (f.eks. bestilling/innkjøp) at de kan innestå for at faktura er korrekt og i henhold til bestilling og at anvisning kan anbefales. Ingen kan attestere utbetalinger til seg selv eller utgifter som direkte vedrører egen person.

Anvisning/disponeringsmyndighet

Anvisningsmyndighet eller budsjett disponeringsmyndighet omfatter myndighet til å bestemme hvordan budsjettmidler avsatt til nærmere avgrensede formål skal brukes, herunder myndighet til å inngå avtaler og gi tilsagn som medfører økonomisk binding for fylkeskommunen. Å anviser et beløp er å gi utgifts- eller inntektsordre på det aktuelle beløp.

Alle disposisjoner som medfører økonomiske forpliktelser, skal bekreftes av en som har anvisningsmyndighet etter å ha forsikret seg om at:

- det er hjemmel for disposisjonen i fylkestingsvedtak, tildelingsbrev eller andre vedtak og at disposisjonen er i overensstemmelse med gjeldende lover og regler

- det er budsjettmessig dekning for utbetalingen
- disposisjonen er økonomisk forsvarlig

Ingen kan anwise utbetalinger til seg selv eller utgifter som direkte vedrører egen person eller nærstående (som f.eks. reiseregninger, telefonutgifter mv.). Disse skal sendes til høyere anvisningsmyndighet for anvisning.

Anvisningsmyndigheten kan ikke benyttes på en slik måte at:

- Disponeringen er strid med prinsipper til grunn for fylkestingets budsjettvedtak.
- Disponeringen binder opp utgifter i senere års budsjetter.
- Tjenestetilbudet endres utover fylkestingets forutsetninger i budsjettvedtaket.
- Det krever bruk av fondsmidler utover fylkestingets budsjettvedtak.

Dersom det oppstår tvil om en disponering er i strid med disse bestemmelsene, skal saken legges frem for fylkestinget.

Konteringsadgang og attestasjons- og anvisningsfullmaktene er registrert i fylkeskommunens felles økonomi-, lønns- og personalsystem (ERP). Anvisningsfullmaktene er i samsvar med delegasjonsreglementet.

6.2 Delegasjon av anvisnings- og disponeringsmyndighet

Delegasjon av anvisnings- og disponeringsfullmakt følger av det til enhver tid gjeldende reglement for delegert myndighet i Østfold fylkeskommune.

7 Garantier

Fylkeskommunen kan, etter vedtak i fylkestinget selv, stille kausjon eller annen økonomisk garanti for virksomhet som drives av andre enn fylkeskommunen selv. Det kan ikke stilles kausjon eller annen økonomisk garanti knyttet til næringsvirksomhet som drives av andre enn fylkeskommunen selv.

Fylkestinget selv bestemmer om garanti skal gis som simpel kausjon eller selvskyldnerkausjon.

Vedtak om garantistillelse og garantiavtale/-erklæring skal angi garantiens varighet. Ved garantier knyttet til investeringer skal garantiens varighet ikke overstige investeringsobjektets levetid. Garantiperioden kan ikke strekke seg utover 2 år fra forfall for fordringen. Det kan ikke stilles garantier med varighet over 40 år, medregnet 2-årsfristen. For driftsgarantier kan det ikke gis garanti med varighet over 5 år.

Vedtak om garantistillelse og garantiavtale/-erklæring skal alltid angi det maksimumsansvar garantien omfatter.

Ved vurdering om å stille garanti, må nytte vurderes opp mot de potensielle konsekvensene av å måtte innfri garantien. Fylkeskommunens totale garantiansvar skal ses i forhold til hva som vurderes som økonomisk forsvarlig.

Vedtak om å stille økonomisk garanti for virksomhet som drives av andre enn fylkeskommunen selv, skal godkjennes av departementet. Garantier der maksimumsansvaret er lavere eller lik kroner 10 millioner kroner trenger ikke statlig godkjenning.

Fylkeskommuner kan ikke rettsgyldig pantsette sine eiendeler til sikkerhet for andres økonomiske forpliktelser.

8 Finansielle måltall

Finansielle måltall er målsettinger for fylkeskommunens økonomiske utvikling og stilling. Formålet med finansielle måltall er å synliggjøre hva som er en sunn økonomi for fylkeskommunen over tid. Måltallene skal brukes som en del av beslutningsgrunnlaget i økonomiplan – og årsbudsjettprosessen.

Fylkestinget skal i forbindelse med den årlige økonomiplan- og årsbudsjettprosessen fastsette veiledende finansielle måltall for kommende planperiode. Det skal minimum settes måltall i forhold til:

- Netto driftsresultat
- Gjeldsgrad
- Disposisjonsfond

9 Tilskuddsforvaltning

Formålet med reglene om tilskuddsforvaltning er å sikre effektiv og hensiktsmessig utforming og oppfølging av de ulike tilskuddsordningene. Reglene gjelder for fylkeskommunens egne tilskuddsordninger. For tilskuddsordninger Viken fylkeskommune forvalter på vegne av staten eller andre, er det reglene for disse ordningene som skal følges.

Ved etablering av en tilskuddsordning i Østfold, skal det vurderes om tilskudd er det relevante virkemiddelet for å oppnå fylkeskommunens mål. For å sikre effektiv forvaltning bør det også vurderes hvordan tilskuddsordningen skal utformes, forvaltes og følges opp for å oppnå formålet med ordningen.

Videre gjelder følgende prinsipper for å vurdere om virkemiddelet tilskudd skal benyttes:

- om tilskuddsordning er lovlig statsstøtte
- om dette er tilskudd, eller kan være en offentlig anskaffelse
- om dette er tilskudd, driftsstøtte eller prosjektmidler
- hvilke forvaltningsregler som gjelder, herunder offentliggjøring
- hvordan kriterier for å vurdere måloppnåelse skal utformes
- hva tilskuddsmottaker skal rapportere om etter at tiltak er gjennomført

Ved å følge disse prinsippene ivaretar fylkeskommunen forvaltningskrav i ulike regelverk og sikrer god internkontroll.

10 Internkontroll

Internkontroll er en del av fylkeskommunens egenkontroll, og er hjemlet i kommuneloven. Egenkontrollen er todelt, og består av både kontrollutvalgets virksomhet (kommuneloven kapittel 23) og fylkestingets internkontroll med administrasjonens virksomhet (kommuneloven kapittel 25).

Fylkestinget er ansvarlig for internkontrollen i Østfold fylkeskommune.

Ansvar for internkontroll innebærer:

- Å kommunisere forventninger til fylkeskommunens internkontroll
- Å sørge for en enhetlig struktur og metodikk for kommunens internkontrollarbeid
- Å følge opp at internkontrollen er effektiv, hensiktsmessig og tilpasset risikobildet
- Å følge opp at myndighet delegert avdelingsdirektørene og virksomhetene blir forsvarlig ivaretatt

Internkontrollen skal gi rimelig sikkerhet om måloppnåelse innen følgende områder:

- Målrettet og effektiv drift
- Pålitelig rapportering
- Overholdelse av lover og regler

Internkontrollen er en integrert del av de arbeidsprosesser som gjennomføres, og inngår i det helhetlige plan- og styringssystemet og i virksomhetsstyringen som til enhver tid er gjeldende for Østfold fylkeskommune

11 Særskilt om virksomheter med eget styre

Fylkestinget vedtar den årlige budsjettrammen for virksomheten. Dette angir rammen for styrets vedtak om særbudsjett for virksomheten.

Virksomhetens særbudsjett skal utformes i tråd med reglene i kommuneloven og forskrift om økonomiplan, årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning for kommuner og fylkeskommuner mv.

Virksomheten mottar årlig oppdragsbrev fra fylkestinget som konkretiserer mål, leveranser og forventninger for budsjettåret

Virksomhetens særregnskap skal innarbeides i fylkeskommunens totalregnskap og følge samme prinsipper for utarbeidelse som totalregnskapet.

Virksomheten skal utarbeide rapporter som tas inn i fylkeskommunens samlede tertial- og årsrapportering til fylkestinget.

Det vises for øvrig til det til enhver tid gjeldende reglement for delegert myndighet i Østfold fylkeskommune.

12 Finansreglement

12.1 Finans- og gjeldsreglementets virkeområde

Reglementet skal gi **rammer og retningslinjer** for fylkeskommunens finans- og gjeldsforvaltning (heretter kalt finansforvaltning). Reglementet utgjør en samlet oversikt over de **rammer og begrensninger** som gjelder, og underliggende **fullmakter/instrukser** skal hjemles i reglementet. Reglementet definerer de avkastnings- og risikonivåer som er akseptable for forvaltning av likvide midler og midler beregnet for driftsformål, samt opptak av lån/gjeldsforvaltning.

Langsiktige finansielle aktiva er, jfr. Forskrift om kommuners og fylkeskommuners finans- og gjeldsforvaltning § 6, midler som skal forvaltes adskilt fra fylkeskommunens midler beregnet for driftsformål. Midler definert som langsiktige bør ha en plasseringshorisont på minst 5 år. Fylkeskommunen har pt. ikke langsiktige midler til forvaltning.

Det vil bli utarbeidet et eget plasseringsregelverk hvis Østfold fylkeskommune får slike midler. Frem til plasseringsregelverk er utarbeidet vil langsiktige midler til forvaltning følge samme avkastningsmål, rammer og begrensninger som for forvaltningen av midler som skal forvaltes med lav risiko og høy likviditet (punkt 13.10).

12.1.1 Hvem reglementet gjelder for

Reglementet gjelder for Østfold fylkeskommune.

12.2 Hjemmel og gyldighet

12.2.1 Hjemmel

Dette reglementet er utarbeidet på bakgrunn av:

- Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven) av 22.06.2018 nr. 83, § 14-13 sjette ledd (med endringer 02.06.2023 nr. 21).
- Forskrift om kommuners og fylkeskommuners finansforvaltning fastsatt av KDD. Forskriften gjelder fra 18.11.2019.

12.2.2 Gyldighet

- Reglementet trer i kraft fra og med 1. januar 2024 og løper inntil nytt vedtak gjøres.

12.3 Forvaltning og forvaltningstyper

I samsvar med bestemmelsene i forskrift om kommuners og fylkeskommuners finansforvaltning skal reglementet omfatte forvaltningen av alle fylkeskommunens finansielle aktiva (plasseringer) og passiva (rentebærende gjeld). Gjennom dette finansreglementet er det vedtatt målsettinger, strategier og rammer for:

- Forvaltning av ledig likviditet og andre midler beregnet for driftsformål
- Forvaltning av fylkeskommunens gjeldsportefølje
- Øvrige finansieringsavtaler

12.4 Formålet med fylkeskommunens finansforvaltning

Finansforvaltningen har som overordnet formål å sikre at fylkeskommunen til enhver tid er likvid og lite eksponert for risiko. Hovedmålsettingen over tid er å sikre stabile og lavest mulig netto finansieringskostnader, samt en tilfredsstillende avkastning for fylkeskommunens virksomhet innenfor definerte risikorammer.

Dette søkes oppnådd gjennom følgende delmål:

- Fylkeskommunen skal til enhver tid ha likviditet (inkludert trekkrettigheter) til å dekke løpende forpliktelser.
- Plassert likviditet skal over tid gi en konkurransedyktig avkastning innenfor definerte krav til likviditet og risiko, hensyntatt tidsperspektiv på plasseringene.
- Lånte midler skal over tid gi lavest mulig total kostnad innenfor definerte krav til refinansieringsrisiko og renterisiko, hensyntatt behov for forutsigbarhet i lånekostnader.

12.5 Motpartsrisiko ved handel i rente- og valutaderivater

Følger samme regler som rammer for kredittlinjene for plassering, jfr. omtale av likviditets- og obligasjonsfond / direkte eie av rentebærende verdipapirer.

12.6 Generelle rammer og begrensninger

- Fylkestinget skal selv gjennom fastsettelse av dette finansreglement, ta stilling til avkastningsmål og hva som er vesentlig finansiell risiko, jfr. kommunelovens §14-2 bokstav e, kommunelovens §14-13 første ledd og finansforskriftens § 6 andre ledd, bokstav d og e.
- Reglementet skal baseres på fylkeskommunens egen kunnskap om finansielle markeder og instrumenter.
- Fylkeskommunedirektøren, eller den denne bemyndiger, skal fortløpende vurdere egnetheten av reglementets forskjellige rammer og begrensninger, og om disse på en klar måte sikrer at finansforvaltningen utøves forsvarlig i forhold til de risikoer fylkeskommunen er eksponert for.
- Finansielle instrumenter og/eller produkter som ikke er eksplisitt tillatt brukt gjennom dette reglementet, kan ikke benyttes i fylkeskommunens finansforvaltning.
- Valutasikring, alle plasseringer og låneopptak skal gjøres i norske kroner.

Plassering av fylkeskommunens midler i verdipapirer, skal skje i henhold til etiske kriterier. Kriteriene er beskrevet under forvaltning av ledig likviditet og andre midler beregnet for driftsformål pkt. 13.10.

Konkrete rammer for forvaltning av fylkeskommunens gjeldsportefølje og midler til driftsformål (inkl. ledig likviditet) omtales i fortsettelsen hver for seg.

12.6.1 Finansiell risiko og risikospredning

Finansforvaltningen skal ikke påføre fylkeskommunen vesentlig finansiell risiko, herunder:

Type risiko	Gjeldsforvaltning	Kortsiktig drifts-/ledig likviditet
Kredittrisiko	Lav	Lav
Markedsrisiko	Ikke påvirkbar	Ikke påvirkbar
Renterisiko	Definert	Definert
Refinansieringsrisiko	Lav	-
Likviditetsrisiko	-	Lav
Valutarisiko	Ingen	Ingen
Administrasjonsrisiko	Lav	Lav

Risikospredning skal oppnås ved å fordele plasseringer på flere aktivklasser (plasseringsobjekt), debitorgrupper og utstedere, samt at lån fordeles på flere långivere. Risikospredning reduserer den samlede finansielle risikoen. Rammer for "motpartsrisiko" (dvs. begrensninger vedr aktuelle låne- og plasseringsinstrumenter) framgår for plasseringer av pkt. 12.8.4 "Tillatte plasseringsinstrumenter" og "Likviditets- og obligasjonsfond/direkte eie av rentebærende papirer" og for låneopptak av pkt. 12.7.7 «Størrelse på enkeltlån – spredning av låneopptak».

12.6.2 Fullmakter

Innenfor de generelle retningslinjene i finansreglementet delegeres følgende fullmakter til fylkeskommunedirektøren for Østfold. Fullmakten gjelder for fylkeskommunedirektøren og de fylkeskommunedirektøren utpeker til å utøve finansforvaltningen for fylkeskommunen.

- a) Gjennomføre opptak av lån i henhold til vedtak fattet i fylkestinget, herunder valg av långiver, rentevilkår og øvrige betingelser.
- b) Gjennomføre refinansiering av eksisterende lån.
- c) Forestå den løpende forvaltningen av ledig likviditet og andre midler for driftsformål.
- d) Inngå avtaler om bruk av rentesikringsinstrumenter innenfor de begrensninger som følger av pkt. 13.7 "Valg av rentebindingsperiode – bruk av rentesikringsinstrumenter".
- e) Inngå avtale om ekstern bistand/finanskompetanse, herunder:
 - avtaler om generell finansiell rådgivning.
 - Inngå avtale om ekstern bistand/finanskompetanse innenfor rammen av fylkeskommunens finansreglement.
 - Dette omfatter også avtaler om aktiv forvaltning, dvs. at forvaltning av hele eller deler av finansporteføljen settes bort til eksterne forvaltere.

12.7 Forvaltning av gjeldsportefølje samt avtaler om finansiell leasing

Gjeldsporteføljen skal forvaltes i henhold til overordnede mål for finansporteføljen, jfr. 12.4.

12.7.1 Vedtak om opptak av lån

Reglementet gjelder opptak av lån innenfor de rammer som fremgår av vedtatt budsjett.

Med utgangspunkt i fylkestingets vedtak skal det gjennomføres låneopptak, herunder godkjenning av lånevilkår, og for øvrig forvaltning av fylkeskommunens innlån etter de retningslinjer som framgår av dette reglementet, og i tråd med bestemmelsene i Kommunelovens § 14-14 til §14-17 om låneopptak.

Det kan også tas opp lån til refinansiering av eksisterende gjeld.

12.7.2 Valg av låneinstrumenter

- Lån kan tas opp som direkte lån i offentlige og private finansinstitusjoner
- Lån kan legges ut i sertifikat- og obligasjonsmarkedet
- Lån kan tas opp som åpne serier (rammelån) og uten avdrag (bulletlån)
- Det bør foretas grønne låneopptak der kriteriene for dette er oppfylt
- Finansiering kan skje gjennom finansiell leasing

12.7.3 Tidspunkt for låneopptak

Låneopptakene skal vurderes opp mot likviditetsbehov, vedtatt investeringsbudsjett, forventninger om fremtidig renteutvikling og generelle markedsforhold.

12.7.4 Konkurrerende tilbud

Som hovedregel skal låneopptak konkurranseutsettes. Det skal dersom mulig innhentes minst tre konkurrerende tilbud fra aktuelle långivere. Det kan gjøres unntak fra denne reglen for situasjoner hvor fylkeskommunen velger å legge ut sertifikat- eller obligasjonslån gjennom å gi en tilrettelegger et eksklusivt mandat.

12.7.5 Valg av rentebindingsperiode – bruk av sikringsinstrumenter

Styring av låneporteføljen skal skje ved å optimalisere låneopptak og rentebindingsperiode i forhold til oppfatninger om fremtidig renteutvikling og innenfor et akseptabelt risikonivå gitt et overordnet ønske om forutsigbare og stabile lånekostnader.

Forvaltningen skal legge til grunn følgende;

- a. Refinansieringsrisikoen skal reduseres ved å spre tidspunkt for renteregulering/forfall. Andelen lån som forfaller (hovedstolsforfall) og må refinansieres innen 12 måneder, skal ikke utgjøre mer enn 45 prosent av gjeldsporteføljen.
- b. Gjennomsnittlig gjenværende rentebinding (vektet rentebindingstid) på samlet rentebærende gjeld skal til enhver tid være mellom 0,5 og 3 år.

12.7.6 Andre finansielle instrumenter/derivater

Rentesikringsinstrumenter kan benyttes som virkemiddel i mer fleksibel styring av fylkeskommunens renterisiko på lånegjeld. Slike instrumenter skal benyttes innenfor risikoramme for underliggende gjeld, og skal inngå ved beregning av finansiell risiko.

Fylkeskommunen kan ta i bruk følgende rentesikringsinstrumenter:

- Rentebytteavtaler (renteswapper)
- Fremtidige renteavtaler (FRA)

Det er ikke tillatt å løsrive derivathandelen fra den øvrige finansforvaltningen, og beregninger under punkt b) skal inkludere FRA- og SWAP-kontrakter. Hensikten bak hver derivatkontrakt skal dokumenteres, og kontraktene skal knyttes til underliggende lån eller låneportefølje. Det skal kun benyttes større banker som motpart ved slike kontrakter.

12.7.7 Størrelse på enkeltlån – spredning av låneopptak

Forvaltningen legges opp i henhold til følgende;

- Låneporteføljen skal bestå av færrest mulig lån, dog slik at refinansieringsrisikoen ved ordinære låneforfall begrenses.
- Enkeltlån skal ikke utgjøre mer enn 20% av den samlede gjeldsporteføljen.
- Under ellers like forhold er det formålstjenlig å fordele låneopptakene på flere långivere.

12.7.8 Referanserente

Referanserente skal måles mot gjennomsnittlig gjenværende rentebinding på samlet rentebærende gjeld.

12.7.9 Rapportering

I forbindelse med tertialrapportering skal det rapporteres på status for gjeldsforvaltningen, jfr. KL §14-13 tredje ledd (jfr finansforskriftens § 8). I tillegg skal det etter årets utgang rapporteres til fylkestinget utviklingen gjennom året og status ved utgangen av året.

For gjeldsforvaltningen skal det rapporteres om følgende:

- Opptak av nye lån (inkl. avtaler om finansiell leasing) så langt i året
- Sammensetning og verdi av låneporteføljen fordelt på ulike typer passiva
- Løpetid for passiva og gjennomsnittlig rentebinding/durasjon
- Verdien av lån som forfaller og som må refinansieres innen 12 måneder
- Egne rentebetingelser sammenliknet med referanserente
- Beskrivelse og vurdering av fylkeskommunens finansielle risiko, vesentlige markedsendringer og endring i fylkeskommunens risikoeksponering
- Håndtering av avvik mellom faktisk forvaltning og kravene i finansreglementet

12.8 Forvaltning av ledig likviditet og andre midler beregnet for driftsformål

Likvide midler skal forvaltes i henhold til overordnede mål for finansporteføljen, jfr pkt 12.4.

Fylkeskommunen kan inngå rammeavtale for å ivareta det løpende behov for banktjenester. Ved valg av hovedbankforbindelse stilles det krav om minimum internasjonal kredittrating A- eller tilsvarende

kredittvurdering. Det kan gjøres avtale om trekkrettighet. Øvrig ledig likviditet kan plasseres i banker som har minimum internasjonal kredittrating BBB.

Likviditet for driftsformål skal som hovedregel plasseres i fylkeskommunens hovedbank, eventuelt supplert med bankinnskudd i solide spare- og forretningsbanker. Likvider for driftsformål skal være tilgjengelig med maksimalt 3 bankdagers varsel.

12.8.1 Etske retningslinjer

Østfold fylkeskommune skal påse at investeringene er i overenstemmelse med de grunnleggende kravene til samfunnsansvar, miljøansvar, eierstyring og selskapsledelse som FN har fastsatt gjennom UNPRI (United Nation Principles for Responsible Investment). I tillegg legges det til grunn gjeldende etiske retningslinjer for Statens Pensjonsfond Utland (SPU) fastsatt av Etikkrådet i SPU. Selskaper som blir ekskludert av SPU på etisk grunnlag vil også umiddelbart bli utelukket fra Østfold fylkeskommunes investeringsunivers.

Østfold fylkeskommune vil påse at samarbeidende forvaltere er informert om både forvaltningsprogrammer og etiske retningslinjer i fylkeskommunens reglement for finansforvaltning.

Dersom fylkeskommunen blir gjort oppmerksom på at det hos en forvalter er plasseringer i selskaper med en uakseptabel etisk profil, skal dette tas opp til diskusjon med forvalteren med sikte på at nevnte plasseringer gjort av forvalteren, opphører innen rimelig tid og senest i løpet av en måned. Ellers kan fylkeskommunen trekke seg ut av det aktuelle produkt hos forvalteren.

12.8.2 Sammensetning av likviditet og tidshorisont

Kortsiktig likviditet består av:

- *Likviditet for driftsformål*
Midler som må være tilgjengelig til den daglige driften av fylkeskommunens virksomhet. Fylkeskommunens likvide midler til driftsformål består av bla kontanter, trekkrettigheter i konsernkonto i henhold til eget vedtak i fylkestinget, fondsmidler og ubrukte lånemidler.
- *Ledig likviditet*
Likvide midler utover det som trengs til dekning av løpende forpliktelser de nærmeste 3 mnd.

Mellomlangsigte likviditet:

- Likviditetsoverskudd i form av ledige midler som har en plasseringshorisont fra 1 til 5 år.

I tilknytning til økonomiplan skal det utarbeides likviditetsprognose som inneholder forventede likvide midler for kommende budsjettår, definert som kortsiktig likviditet. Likviditetsprognosen skal være retningsgivende for sammensetning av plasseringene.

12.8.3 Løpetid på plasseringene

Kortsiktig likviditet

Likvider for driftsformål skal ha en gjenstående løpetid på 3 måneder eller kortere.

Fylkeskommunens ledige likviditet skal alltid plasseres innenfor konsernkonto, bankinnskudd eller i rentebærende verdipapirer (jfr. kravene i pkt. 13.10 Tillatte plasseringsinstrumenter). Gjennomsnittlig rentebinding skal være på maksimalt 24 måneder.

Mellomlang ledig likviditet kan plasseres innenfor den investeringshorisont som avdekkes via likviditetsprognosen for økonomiplanperioden.

Vektet gjennomsnittlig renteverighet på samlet portefølje av kortsiktig og mellomlang ledig likviditet skal ikke overstige 2 år.

12.8.4 Tillatte plasseringsinstrumenter

Ledig likviditet og andre midler beregnet for driftsformål kan plasseres etter følgende retningslinjer:

Innenfor pkt. 12.6 «Generelle rammer og begrensninger» gis det adgang til å plassere ledig likviditet i;

- innskudd i spare- og forretningsbanker
- omsettelige sertifikater og obligasjoner
- konsesjonsgitte likviditets- og obligasjonsfond

12.8.5 Likviditets- og obligasjonsfond / direkte eie av rentebærende verdipapirer

For plasseringer i likviditet- og obligasjonsfond gjelder følgende:

- a. Midler kan kun plasseres i fond forvaltet av selskap med bred verdipapirforvaltning og som inngår som en del av anerkjent institusjon/finanskonsern. Forvaltningsselskapene skal ha signert UNPRI¹ og etterleve den til enhver tid gjeldende ekskluderingsliste fra Statens pensjonsfond Utland (SPU)
- b. Det skal ikke være begrensninger på uttaksretten i fond som benyttes, og midlene skal alltid være tilgjengelige på få dager.

Verdipapirfondenes forening sin bransjestandard for informasjon og klassifisering av rentefond legges til grunn for tillatte rentefond. Følgende typer av rentefond tillates:

- 1) Likviditetsfond med lav risiko, likviditetsfond og Internasjonale likviditetsfond
- 2) Norske obligasjonsfond 0,125 – 5, Øvrige norske Obligasjonsfond og Internasjonale Obligasjonsfond

Når det gjelder Obligasjonsfond tillates investering i disse innenfor kredittrisikokategori 1,2,3 og øvrige norske obligasjonsfond.

Risikorammene for disse typer rentefond er nærmere omtalt i vedlegg i Verdipapirforeningens bransjestandard, jfr. vedlegg 1: Hovedkriterier og vedlegg 2: Kredittrisikokategorier.

Østfold fylkeskommune kan kun investere i likviditet- og obligasjonsfond som er innenfor Investment Grade (BBB- og bedre).

12.8.6 Rammer for motpartsrisiko / felles plasseringsbegrensninger

- Samlet kreditteksponering kan ikke overstige 2 % av institusjonens forvaltningskapital.
- Bankinnskudd som bindes over tid (tidsinnskudd) kan ikke utgjøre mer enn 20 % av fylkeskommunens totale innskudd.
- Det kan ikke plasseres mer enn 20 % av fylkeskommunens innskudd i et enkelt likviditets-/obligasjonsfond, eller gjøres plasseringer som overstiger 15 % av fondets forvaltningskapital.
- Det tillates kun plasseringer i Obligasjoner utstedt i NOK eller fond med valutasikring mot NOK (min 95%)

12.8.7 Avkastningsreferanser

- Tidsinnskudd bank og finansieringsselskap sammenliknes mot rentebetingelser bankavtale.

- Likviditetsfond/sertifikater, obligasjonsfond/obligasjoner sammenliknes mot rentebetingelser på bankavtale.

12.8.8 Rapportering

I forbindelse med tertialrapportering skal det legges frem rapporter fylkestinget som viser status for forvaltningen av ledig likviditet og andre midler beregnet for driftsformål. I tillegg skal det etter årets utgang legge frem en rapport for fylkestinget som viser utviklingen gjennom året og status ved utgangen av året.

Rapporten skal i tillegg angi følgende:

- Fordeling på de ulike typer aktiva i markedsverdier og i prosent av de samlede midler til driftsformål.
- Egne rentebetingelser sammenliknet med referanserente.
- Kommentarer knyttet til sammensetning, rentebetingelser/avkastning, vesentlige markedsendringer og endring i risikoeksponering.
- Beskrivelse og vurdering av avvik mellom faktisk forvaltning og risikorammene i finansreglementet.

12.9 Rapporteringsrutiner

Rapporteringen følger rutine for års- og tertialrapporteringen.

¹ Norske forvaltningsinstitusjoner som har signert UNPRI: <https://www.unpri.org/signatories>

- Årsrapporten skal inneholde en egen redegjørelse for hvordan fylkeskommunens finansportefølje er forvaltet i regnskapsåret. Herunder skal vesentlige endringer i finansporteføljens sammensetning og risikoprofil kommenteres særskilt.
- Tertialrapporteringen skal inneholde en oversikt over fylkeskommunens gjeldsportefølje og plasseringer av ledig likviditet for driftsformål iht. finansreglementet.

Det skal i tertialrapporteringene til fylkestinget gjøres følgende risikovurdering/stresstest:

- Renterisikoen for plasseringer av ledig likviditet og andre midler beregnet for driftsformål og gjeldsporteføljen sett i sammenheng, ved en "netto" gjeldsbetraktning som viser renterisiko ved en 2 % andel generell endring i rentekurven.
- Det skal rapporteres status og prognose i forhold til vedtatt budsjett.
- Ved vesentlige endringer i rammebetingelser, skal fylkesdirektøren legge frem eventuelle forslag til endring i reglementet.

12.10 Konstatning av avvik og vurdering og kvalitetssikring av finansiell risiko

12.10.1 Konstatning av avvik

Ved konstatning av avvik mellom faktisk finansforvaltning og finansreglementets rammer, skal slikt avvik umiddelbart lukkes. Avviket slik det har fremstått, og eventuelt økonomisk konsekvens av avviket skal uten ugrunnet opphold rapporteres til fylkestinget sammen med forslag til rutineendringer som vil redusere sannsynligheten for slikt avvik i fremtiden.

12.10.2 Kvalitetssikring

Finansforskriften pålegger fylkestinget å la uavhengig kompetanse vurdere om finansreglementet legger rammer for en finansforvaltning som er i tråd med kommunelovens regler og reglene i finansforskriften. I tillegg skal uavhengig kompetanse vurdere rutinene for håndtering av finansiell risiko, og rutiner for å avdekke avvik fra finansreglementet.

Fylkeskommunedirektøren for Østfold delegeres ansvar for at slike vurderinger innhentes eksternt eller gjennom fylkesrevisjonen.

Kvalitetssikring av finansreglementet skal finne sted ved hver endring av reglementet, og før fylkestinget vedtar nytt, endret finansreglement. I denne sammenheng skal det også rapporteres på utført kvalitetssikring av rutinene.

12.11 Ikrafttreden og revidering av økonomi- og finansreglementet

Økonomi- og finansreglementet trer i kraft med virkning fra 1.1.2024.

Reglementet skal revideres ved behov.

13 Vedlegg

Vedlegg 1: Hovedkriterier for klassifisering av rentefond

Vedlegg: Kriteriene for klassifisering av rentefond oppsummert i 1. Hovedkriterier og 2. Obligasjonsfond – kredittrisikokategorier

1. Hovedkriterier

	Pengemarkedsfond med lav risiko	Pengemarkedsfond	Int. pengemarkedsfond	Obligasjonsfond 0,125	Obligasjonsfond 1	Obligasjonsfond 3	Obligasjonsfond 5	Øvrige norske Obligasjonsfond	Int. obligasjonsfond	Andre rentefond
Rentebinding enkeltpapirer	≤ 1 år	≤ 1 år	≤ 1 år	Ingen restriksjoner	Ingen restriksjoner	Ingen restriksjoner	Ingen restriksjoner	Ingen restriksjoner	Ingen restriksjoner	Ingen restriksjoner
Fondets rentefølsomhet	< 0,5	< 1	< 1	0,125	1	3	5	Ingen restriksjoner	Ingen restriksjoner	Ingen restriksjoner
Fondets vektde gjennomsnittlige løpetid	< 1 år	< 1,5 år	< 1,5 år	Ingen restriksjoner	Ingen restriksjoner	Ingen restriksjoner	Ingen restriksjoner	Ingen restriksjoner	Ingen restriksjoner	Ingen restriksjoner
Kredittkvalitet	Min. AA-, og senior finans min. BBB-	Min. BBB- (5 % ventil)	Min. BBB- (5 % ventil)	Min. BBB- (10 % ventil) Se tabell 2 for kategorier	Min. BBB- (10 % ventil) Se tabell 2 for kategorier	Min. BBB- (10 % ventil) Se tabell 2 for kategorier	Min. BBB- (10 % ventil) Se tabell 2 for kategorier	Min. BBB- (10 % ventil)	Min. BBB- (10 % ventil)	Ingen restriksjoner
Ansvarlige lån	Ikke tillatt	Max 10 %	Max 10 %	Se tabell 2 for kategorier	Se tabell 2 for kategorier	Se tabell 2 for kategorier	Se tabell 2 for kategorier	Ingen restriksjoner	Ingen restriksjoner	Ingen restriksjoner
Valuta	Kun NOK	Kun NOK	Kun fondets denom. valuta	Kun NOK	Kun NOK	Kun NOK	Kun NOK	Kun NOK	95 -105 % valutaskring	Ingen restriksjoner
FRN	Maks 25 %, maks 3 år	Ingen restr. utover maks vektet gj.sn.løpetid	Ingen restr. utover maks vektet gj.sn.løpetid	Ingen restriksjoner	Ingen restriksjoner	Ingen restriksjoner	Ingen restriksjoner	Ingen restriksjoner	Ingen restriksjoner	Ingen restriksjoner
Bankinnskudd med binding	Max 25 %	Max 25 %	Max 25 %	Max 20 %	Max 20 %	Max 20 %	Max 20 %	Ingen restriksjoner	Ingen restriksjoner	Ingen restriksjoner
Samlet plassering i "ventil", ansvarlige lån og innskudd med binding	Max 25 %	Max 25 %	Max 25 %	Max 25 %	Max 25 %	Max 25 %	Max 25 %	Ingen restriksjoner	Ingen restriksjoner	Ingen restriksjoner
Fondsobligasjoner, andre hybridpapirer	Ikke tillatt	Ikke tillatt	Ikke tillatt	Ikke tillatt	Ikke tillatt	Ikke tillatt	Ikke tillatt	Ja, forutsatt utstederrating A	Ja, forutsatt utstederrating A	Ingen restriksjoner

Verdipapirfondenes forening- www.vff.no

Vedlegg 2: Kredittrisikokategorier

Vedlegg: Kriteriene for klassifisering av rentefond oppsummert i 1. Hovedkriterier og 2. Obligasjonsfond – kredittrisikokategorier

2. Obligasjonsfond - kredittrisikokategorier

Krav til rentepapir (utsteder/rating)	Kategori 1	Kategori 2	Kategori 3	Øvrige norske obl. fond
Rentepapirer utstedt av norske stat, fylker, kommuner	Ja	Ja	Ja	Ja
Rentepapirer med 0 % kredittrisikovekt, minimum rating AA	Ja	Ja	Ja	Ja
Pantesikrede rentepapirer, minimum rating AA	Ja	Ja	Ja	Ja
Øvrige rentepapirer med minimum rating AA-	Nei	Ja	Ja	Ja
Senior rentepapir fra finansinstitusjon, minimum rating BBB-	Nei	Ja	Ja	Ja
Øvrige senior rentepapirer, minimum rating BBB-	Nei	Nei	Ja	Ja
Ansvarlige lån, minimum utstederrating BBB+	Nei	Nei	Max 20 %, forutsatt utstederrating min BBB+	Ja, forutsatt utstederrating min BBB+
Fondsobligasjoner, andre hybridpapirer	Nei	Nei	Nei	Ja, forutsatt utstederrating min A